

JBIM

วารสาร

พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ

Journal of Buddhist Innovation and Management

ISSN : 2774-0919 (Print) 2774-0897 (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - มิถุนายน 2567 | Vol. 7 No. 3 May - June 2024

วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - มิถุนายน 2567 | Vol. 7 No. 3 May - June 2024

สำนักงานวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ
มูลนิธิการจัดการเชิงพุทธ เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 093-6359515

Office:
The Office Journal of Buddhist Innovation and Management
Buddhist Management Foundation
79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170

วารสาร พุทธนวัตกรรม และการจัดการ

Journal of Buddhist Innovation and Management

ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน 2567

จำนวนพิมพ์ : 20 เล่ม

เลขมาตรฐานสากล

ISSN 2774-0919 (Print)

ISSN 2774-0897 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มุ่งเน้นนำเสนอองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และผลงานทางวิชาการด้านการบริหารจัดการ โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิชาการ (Academic Article)
- 2) บทความวิจัย (Research Article)
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (เริ่มปี 2565 เป็นต้นไป)

- ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
- ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
- ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
- ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
- ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
- ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

บรรณาธิการ:

สุรพล สุขะพรหม

journal.bim@mcu.ac.th

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

kietsn@hotmail.com

พระครูสุธีภิตติบัณฑิต

krisada.sae@mcu.ac.th

กองบรรณาธิการ:

พระเมธาวิเชียรสร

psbud@hotmail.com

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตตโม

maghavin9@gmail.com

ธีรโชติ เกิดแก้ว

tongin2000@gmail.com

บุษกร วัฒนบุตร

busaaiey2516@gmail.com

ปุริมปรีชญ์ คณินพศุตย์

jpkhaninphasut@gmail.com

วันชัย สุขตาม

wanchai2526@srru.ac.th

วันทนา เนาว์วัน

wanthana_nt@hotmail.com

สายชล ปัญญชิต

saicholpa@g.swu.ac.th

อนันต์ อุปสอด

ananupsod9541@gmail.com

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประเทศไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ประเทศไทย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร:**ฝ่ายเลขานุการ:**

นิกร ศรีราช

สุภัทรชัย สีสะไบ

พระมหาสมชาย ขนติสรโณ

พระมหาสมัคร อติภทโท

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายศิลปกรรม:

พระพลวัฒน์ สพล

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายการเงิน:

วรรณทณี สุวรรณจิรไพศาล
กชพรรณ บุญเทียน

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายพิธีจรรย์อักษร:

พระมหาสุพัฒน์ นนทปญโญ
กรกต ชาบัณชิต

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย:

ธัชชนันท์ อิศรเดช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

สำนักงานวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาคารพระราชาชนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

วารสาร พุทธนวัตกรรม และการจัดการ

JBIM

Journal of Buddhist Innovation and Management

Vol. 7 No. 3 May – June 2024

Number of prints: 20 copies

International Standard Serial Numbers (ISSN)

ISSN 2774-0919 (Print)

ISSN 2774-0897 (Online)

Objectives and Scope of the Journal

This Journal is academic journal in Humanities and Social science with the purpose of promote and support lecturer, academican, student and interested person have opportunity to publish academic work that focus to present both Thai and English article for body of knowledge in innovation of integration Buddhism, Social science, Humanities and Business. Accepting articles in both Thai and English.

Types of Works Published in the Journal

- 1) Academic Article
- 2) Research Article
- 3) Book Review

Publication Schedule: 6 issues per year

Issue 1 January-February

Issue 2 March – April

Issue 3 May – June

Issue 4 July – August

Issue 5 September – October

Issue 6 November – December

Article Evaluation and Selection Process

Each article undergoes peer review by a minimum of 3 reviewers who are experts in the relevant field. Articles must also receive approval from the editorial board before publication. The review process follows a double-blind format, where both the authors and the reviewers remain anonymous to each other.

Editor-in-chief:

Surapon Suyaporn
journal.ssr@mcu.ac.th

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Assistants:

Kiattisak Suklueang
kietsn@hotmail.com
Phrakhrusuthikittibundit
krisada.sae@mcu.ac.th

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Board Members:

Phramedhavinaiyaros
psbud@hotmail.com
Phramaha Makhavin Purisuttamo
maghavin9@gmail.com

Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand
Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand

Teerachoot Kerdkaew
tongin2000@gmail.com

Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet
University, Thailand

Busakorn Watthanabut
busaaiey2516@gmail.com

Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Thailand

Purimpratch Khaninphasut
jpkhaninphasut@gmail.com

School of Educational Studies,
Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Wanchai Suktam
wanchai2526@sru.ac.th

Faculty of Humanities and Social Sciences
Surindra Rajabhat University, Thailand

Wanthana Nowwan
wanthana_nt@hotmail.com

Faculty of Management Science
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Saichol Panyachit
saicholpa@g.swu.ac.th

Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University,
Thailand

Anan Upsod
ananupsod9541@gmail.com

Faculty of Humanities and Social Sciences
Lampang Rajabhat University, Thailand

Journal Manager Team:**Secretary:**

Nigorn Srirat

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Suphattharachai Sisabai

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phramaha Somchai Khantisarano

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Phramaha Samak Atibhaddho

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Fine Arts Department:

Phra Phonlawat Sapalo Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Finance Department:

Wantanee Suwanjiraphaisan Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Kotchaphan Bunthian Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Proofreading Department:

Phramaha Supat Nantapanno Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Korakoth Chabandit Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Legal Team:

Tatchanan Isaradej Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

The Office Journal of Buddhist Innovation and Management.

Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phra Rajrattanamoli Building (Nakhon
Khemapali),
4th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi,
Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF BUDDHIST INNOVATION AND MANAGEMENT

1. พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Brahmaphundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
2. พระธรรมรัตนาภรณ์, ดร.
Dr. Phra Thammaratanaporn	วัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี
Wat Khian Khet, Pathum Thani Province
3. พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Thammavatjarabundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
4. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phratheppariyattimethi	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
5. พระราชวัลลาจารย์, ดร.
Dr. Phra Rajwallapajan	วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี
Wat Nong Hoi, Ratchaburi Province
6. พระเมธาวิเชียรสร, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phrasedhavinaiyaros	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
7. พระสมุทรวชิโรโสภณ, ดร.
Dr. Phra Samut Wachirasopon	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
8. พระพิพัฑฒโรดม, ดร.
Dr. Phra Phiphatphatcharodom	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
9. พระวชิรภักดีบัณฑิต, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Vajirakittibundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
10. พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Udomsittinayok	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
11. พระเมธีวราภรณ์, ดร.
Phra Metheewaraporn	วัดพนัญเชิงวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Wat Phananchong Worawihan, Ayutthaya
12. พระครูโอภาสพนทกิตติ, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Opasnonthakit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
13. พระครูนนทกิจโกศล, ดร.
Dr. Phrakru Nonthakitkosol	วัดอ่วมอ่องประชาชนมิต จังหวัดนนทบุรี
Wat Uam Ong Prachanarimit, Nonthaburi
14. พระครูโกศลธรรมมานุสิฐ, ดร.
Dr. Phrakhru Kosol Thammanusit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
15. พระเมธีวัชรประชาทร, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Phisitprachanat	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
16. พระครูวิสุทธิสีกาวิวัฒน์, ดร.
Dr. Phrakhru Wisuttilapiwat	วัดไผ่ล้อม จังหวัดสระบุรี
Wat Phai Lom, Saraburi Province
17. พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Medhivajarapundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

18.	พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phramaha Somboon Uddhikaro	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
19.	พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปณฺโณ, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sangkharakchakrit Phuripanyo	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
20.	พระคมสัน จิตเมธโส, ผศ.
Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
21.	พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Suthikittibundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
22.	พระครูวินัยธรเอก ชินวโร, ผศ.ดร.
Dr. Phrakhruvinaithon Ekk Jinawangso	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
23.	ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง
Prof. Dr. Boonton Dockthaisong	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
24.	ศาสตราจารย์ ดร. ชำนาญ อติวัฒนสิทธิ์
Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
25.	ศาสตราจารย์ ดร. ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
Prof. Dr. Thirapat Serirangsan	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Sukhothai Thammathirat Open University
26.	รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ โสวเกษม
Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
27.	รองศาสตราจารย์ ดร. โกนิษฐ ศรีทอง
Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
28.	รองศาสตราจารย์ ดร. อภินันท์ จันทanee
Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantanee	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
29.	รองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ หามนตรี
Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
30.	รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญปู
Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
31.	รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก
Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
32.	รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
33.	รองศาสตราจารย์ ดร. สมาน งามสนิท
Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
34.	รองศาสตราจารย์ ดร. ทัชชานนท์ อิศรเดช
Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

35. รองศาสตราจารย์ ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Surin Nitamangkoon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
36. รองศาสตราจารย์ ดร. พิเชฐ หังโต
Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
37. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ใจเย็น
Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
38. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
Assoc. Prof. Warakhom Thisuka
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
39. รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยยุทธ ชินอกุล
Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of Development Administration
40. รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงวงดี
Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
41. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว
Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Hua Chiew Chalermprakiet University
42. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี
Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
43. รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า
Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surin Rajabhat University
44. รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิญ รักสัตย์
Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
45. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Thiraphong Kaenin
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
46. รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทรรัตน์
Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
47. รองศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuwan
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
48. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัคดี โพธิ์สิงห์
Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
49. รองศาสตราจารย์ ดร. สันญา เคนาภูมิ
Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
50. รองศาสตราจารย์ ดร. ชลวิทย์ เจียรจิตต์
Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
51. รองศาสตราจารย์ ดร. ไพศาล สรรสวัสดิ์
Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University
52. รองศาสตราจารย์ ดร. กาสัก เตชะชั้นหมาก
Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Thepsatri Rajabhat University

53. รองศาสตราจารย์ ดร. ชวลิต สวัสดิ์ผล
Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
Suan Dusit Rajabhat University
54. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร. สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล
Assoc. Prof. Dr. Sawat Chirattthitikan
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
Department of Corrections, Ministry of Justice
55. รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา หล่อตระกูล
Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
56. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส
Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
57. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาว์วัน
Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
58. รองศาสตราจารย์ ดร. ศรชัย ท้าวมิตร
Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
59. รองศาสตราจารย์ ดร. สุกิต ชัยมุสิก
Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
60. รองศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ ทรัพย์สิน
Assoc. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surindra Rajabhat University
61. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
Assoc. Prof. Wichai Thamchop
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
62. รองศาสตราจารย์ ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน
Assoc. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
63. รองศาสตราจารย์ ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน
Assoc. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลัปปสิง คงชนะ
Asst. Prof. Dr. Phlapphlueng Khongchana
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนตรี เพชรนาจักร
Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วสิน ปัญญาวุฒตระกูล
Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawuttrakun
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนีย์ เจนวิถีสุข
Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Chandrakasem Rajabhat University
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สอาด บรรเจิดฤทธิ์
Asst. Prof. Dr. Sa-At Banchoetrit
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
Stanford University
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. อนันท์ ใจสมุทร
Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Surat Thani Rajabhat University
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชยสร สมบุญมาก
Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
มหาวิทยาลัยนครพนม
Nakhon Phanom University

71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษกร วัฒนบุตร
Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University
72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมคิด ดวงจักร
Asst. Prof. Dr. Somkhit Duangchak
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
73. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญชู ภูศรี
Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani University
74. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาล แอร่มหล้า
Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
75. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จตุภูมิ เขตจัตุรัส
Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khonkaen University
76. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ
Asst. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
77. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสสวาส กุลวงศ์
Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
78. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภาณี เผือกบัวขาว
Asst. Prof. Dr. Wipavanee Phueakbuakhao
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Phetchaburi Rajabhat University
79. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสกสรรค์ สนวนา
Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Roi Et Rajabhat University
80. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุทัย สติมัน
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
81. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชชุกร นาคธน
Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
82. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัฐพล เย็นใจมา
Asst. Prof. Dr. Rattapol Yenjaima
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
84. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิติวดี หมั่นมี
Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
85. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ รักขันโท
Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
86. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณีต
Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
87. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawiro
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
88. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลาว
Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

89. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรียา รักษาเมือง
Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
90. อาจารย์ ดร. อนงค์วิชญา สาริบุตร
Dr. Anongwitya Saribut
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
91. อาจารย์ ดร. วิยะดา วรรณท้วนิช
Dr. Wiyada Waranonwanit
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University
92. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว
Dr. Kitsana Thongkaeo
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Suratthani Rajabhat University
93. อาจารย์ ดร. จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ
Dr. Chitwimon Khlaisuban
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University

บทบรรณาธิการ

วารสารพหุชนวัฒนธรรมและการจัดการนี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. 2567 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์ และมีคุณภาพมากที่สุด ควบคู่กับการตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทาง วิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้อง นำอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติ และเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

บรรณาธิการวารสารพหุชนวัฒนธรรมและการจัดการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(7)
บทบรรณาธิการ	(13)
สารบัญ	(14)
บทความวิจัย :	
การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี	
กนกนุช นียนันท์, สุรียา รักษาเมือง, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์	1-13
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์	
กิติพัธ คำสุข, ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุมาลี บุญเรือง	14-28
การให้บริการรูปแบบใหม่ของสนามบินสุวรรณภูมิหลังสถานการณ์โควิด 19 เข้าสู่การเป็นโรคประจำถิ่นมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ	
นিকা นุ่มวงศ์, เนตร์ศิริ เรืองอริยภักดิ์, พัชร์สิริ สุวรรณภริมย์, สุธา สุวรรณภริมย์	29-41
พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง	
พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตติญาโณ), เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, วัชรินทร์ ชาญศิลป์	42-52
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ	
พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์	53-64

บทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชน
ในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

พระฤทธิเดช อนุบาลโย, พระสุธีวีรบัณฑิต (โชวี ทสสนีโย),
ประเสริฐ ธิลาว

65-77

บทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
: ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2565

วิโรจน์ อัครเสมาชัย

78-90

บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

สมศักดิ์ ผู้เจริญ, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

91-103

การบูรณาการหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมจริยธรรม
ของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย

อภิรัตน์ ศิรินาวิน, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

104-115

การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

พิชญ์กัญญา กองนิล, พระสุธีวีรบัณฑิต (โชวี ทสสนีโย),
ประเสริฐ ธิลาว

116-130

บทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา
แก่ประชาชนในอำเภอลำสนธิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระปิยะ ฐิตปัญโญ, นิกร ศรีราช,
พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงุฑโร)

131-144

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัด
ในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

พระสิริภัทร สิริภุฑโฑ, พระมหาสุนันท์ สุนนุโฑ, สุภัทรชัย ลีสะไบ

145-156

การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชน
ในจังหวัดสระบุรี

หลักสูตรแม่แก้ว, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, เอนก ไยอินทร์,
พระคมสัน เจริญวงศ์

157-171

บทความวิชาการ:

บทบาทพระเลขาฯการเจ้าคณะพระสังฆาธิการในฐานะผู้ขับเคลื่อนการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์

พระครูกิตติญาณวิจักษ์ (จักรกฤษณ์ กิตติญาณโณ),
พระมหาถาวร ขนฺติวิฑฺฒ

172-184

การบริหารงานบุคคลด้วยหลักพุทธธรรม

พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปญฺโญภาโส),
พระครูศรีปริยัตยาภิรมณ์ (นพพล เขมณโว),
วันชัย พวยไพบูลย์

185-194

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาตามสาธารณูปการ

พระครูสมุห์โกศล พุทธิสโร, พระมหาเพ็ช ฐานิสสร

195-206

การพัฒนาทุนมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา

พระครูสมุห์พูลสวัสดิ์ ฐิตสีโล

207-218

วัฒนธรรมองค์กรด้านการปกครองและการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย

พระบูรเขตธรรมคณี (บังคม รุกขิตธมฺโม), พระสมุห์วีระ สุนทรโร

219-234

การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาแนวใหม่โดยใช้หลักสัปปุริสธรรม

พระมหาคมน์ธนฺัฐ ขิปปาภิญโญ, พระครูสมุห์นพวิฑฺฒน์ ญาณพโล

235-248

ผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธในยุค DISRUPTION

พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณมฺงโร), พระสมรัก ภาทพญโญ

249-263

ภาคผนวก	264
กระบวนการพิจารณาบทความ	265
คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง	267

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การ
บริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*
APPLICATION OF IDDHIPADA 4 FOR PERSONNEL COMPETENCY
DEVELOPMENT OF KHLONG HOK SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION KHLONG LUANG DISTRICT PATHUM
THANI PROVINCE

กนกนุช นียนันท์, สุริยา รักษาเมือง, พงศัพัฒน์ จิตตานุรักษ์
Kanoknuch Niyanan, Suriya Raksamueng, Phongphat Chittanurak
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: niyanan.ka@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 และ 3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับสมรรถนะบุคลากร และเพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาประชากรจำนวน 138 คน ด้วยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่ความเชื่อมั่น 0.994 สถิติใช้ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับหลักอิทธิบาท 4 พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสมรรถนะของของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. หลักอิทธิบาท 4 และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยรวม กับการพัฒนาสมรรถนะมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับปานกลาง 3. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ ด้านฉันทะ ความพอใจ ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความยินดีและเต็มใจ ด้านวิริยะ ความเพียร ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความ

ขยันขันแข็ง ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ส่งเสริมให้บุคลากรใส่ใจในการทำงาน และด้าน
วิมังสา ความไตร่ตรอง ส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักปรับปรุงกระบวนการทำงาน

คำสำคัญ: หลักอิทธิบาท 4; การพัฒนาสมรรถนะ; องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

Objectives of this research were: To study the level of personnel competency development, To study correlation between iddhipada 4 and human resource development with personnel competency and To propose the approach of application of iddhipāda 4 for personnel competency development of Khlong Hok subdistrict administrative organization Khlong Luang district Pathum Thani province. Methodology was the mixed methods. The quantitative research conducted by studying 138 populations collected the data with 5 rating scale questionnaires that had reliability value at 0.994. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation and Correlation. The qualitative research conducted by in-depth-interviewing 10 key informants. The data were analyzed by descriptive interpretation.

Findings were as follows: 1. The level of Iddhibada 4, human resource development and personnel competency development of Khlong Hok subdistrict administrative organization Khlong Luang district Pathum Thani province in overall also was at high level in overall also was at high level. 2. The correlation between Iddhibada 4 and human resource development with personnel competency development of Khlong Hok subdistrict administrative organization Khlong Luang district Pathum Thani province was positive relation at the high level 3. The approach of application of iddhipada 4 was: Chanda, encourage personnel to work with pleasure and willingness., Viriya, encourage personnel to work with diligence, Citta, encourage personnel to pay attention to work and Vimamsa, encourage personnel to know how to improve work processes.

Keywords: iddhipada 4; Competency Development; Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นปัจจัยหลักของประเทศปัจจุบันการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่เต็มประสิทธิภาพด้วยเหตุผลหลายประการ จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ด้วยเหตุที่ทรัพยากรมนุษย์คือปัจจัยที่สำคัญที่สุดในองค์กร และมีผลต่อประสิทธิผลของงานมากที่สุด จึงจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดีเพื่อดึงศักยภาพภายในทรัพยากรมนุษย์ออกมาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยในปัจจุบันจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทฤษฎีนิยมโดยเรียนแบบปรัชญาและแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้วโดยเฉพาะการนำเอาทฤษฎีการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยเพราะเป็นกระแสหลักในการพัฒนาของโลกถ้าประเทศไทยไม่ยอมก้าวเข้าไปร่วมกับกระแสหลักของทฤษฎีนิยมนี้ก็จะถูกทอดทิ้งให้ล้าหลังและจะเสียเปรียบไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ไปอีกยาวนาน (วัชร ทรงแพร่มุข, 2549)

ประเทศไทยมีการจัดระเบียบบริหารการแผ่นดิน ในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 ซึ่งแบ่งการบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (กิจสมพงษ์ กล้าหาญ, 2549)

จากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการบริหาร ส่งผลให้บุคลากร ต้องเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาสมรรถนะ ซึ่งหนึ่งในวิธีการพัฒนาสมรรถนะคือ ต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีคุณภาพผ่านกิจกรรมหลัก 3 ประเภท คือ การศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษานั้นควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกสุด เพราะในปัจจุบันในประเทศไทยถือว่ากำลังเผชิญหน้ากับสถานการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และด้านเทคโนโลยี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยโดยทั่วไป แม้แต่ในระบบการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ประสบปัญหาขาดบุคลากรที่มีศักยภาพที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร หากไม่ได้รับการแก้ไขจะส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยรวมขององค์กรได้ จากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น บุคคลจะสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และสิ่งที่จะช่วยพัฒนาให้บุคคลมีศักยภาพสูงสุดที่จะสามารถประชันหน้ากับปัญหาทั้งปวง

ได้ดีคือ การศึกษาการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของประเทศ ตลอดจนบุคลากรนั้นต้องมีสั้ยไฟรู้ไฟเรียนเพิ่มพูนพัฒนาตนเองพัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคมให้ทันสมัยอยู่เสมอจึงจะมีชีวิตที่ประสบผลสำเร็จและสงบสุขท่ามกลางปัญหาอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วฉับพลันทางเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรม การเมือง และเทคโนโลยี (วิโรจน์ สารัตนะ, 2555)

ปัจจุบันการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก เนื่องจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เน้นเรื่องการบริหารประชาชน แต่สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ถึงแม้ในภาพรวมได้เน้นส่งเสริมการศึกษา พัฒนาชุมชน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ใส่ใจคุณภาพชีวิตประชาชน (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก, 2565) ในส่วนการพัฒนาบุคลากร พัฒนาสถานที่และอุปกรณ์ในการปฏิบัติราชการ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก ก็ได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของ อปท. ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการด้วยเช่นกัน (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก, 2566) แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการบริหารจัดการในส่วนนี้จำเป็นต้องใช้ปัจจัยหลายอย่าง ทั้งแนวทางและวิธีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ หลักการวิธีการอื่น ๆ รวมถึงหลักคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากได้มีการนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรแล้ว ก็จะทำให้บุคลากรได้รับการพัฒนาสมรรถนะที่ดีขึ้น กล่าวคือสามารถปฏิบัติงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์ได้ดี ยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม มีเข้าใจในองค์กรและระบบงาน สามารถให้บริหารได้อย่างเป็นเลิศ และมีศักยภาพในการทำงานเป็นทีม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์คือทรัพยากรที่ทรงค่ายิ่งในองค์กร เมื่อบริหารจัดการตามวิธีการที่เหมาะสมจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพงานภายในองค์กรได้เป็นอย่างดี และจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างตรงจุด เพื่อให้บุคลากรในแต่ละตำแหน่งได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรได้กำหนดไว้มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 และหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาแนวการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีจำนวน 138 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก, 2565) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี นักรัฐประศาสนศาสตร์ คณบดีวิชาการด้านพระพุทธศาสนา รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน จากนั้นได้ทำการทดลองใช้โดยนำไปแจกกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับที่ 0.994 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ

4. การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำนวน 138 ฉบับ และได้รับกลับมาจำนวน 138 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ใช้การจัดบันทึก และบันทึกเสียง และนำมาถอดความสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ระดับหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.60$, $\sigma=0.65$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.67$, $\sigma=0.69$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และระดับสมรรถนะของของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.59$, $\sigma=0.67$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. หลักอิทธิบาท 4 โดยรวม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับมาก ($R=.809^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยรวม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับมาก ($R=.855^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

3. แนวการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ดังนี้ ด้านฉันทะ ความพอใจ ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความยินดีและเต็มใจ ด้านวิริยะ ความเพียร ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความขยันขันแข็ง ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ส่งเสริมให้บุคลากรใส่ใจในการทำงาน และด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง

ส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักปรับปรุงกระบวนการทำงาน โดยบูรณาการกับหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการ ฝึกอบรมบุคลากรตามหลักสมรรถนะประจำสายงานจัดให้มีระบบการบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กร วางแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรมีสมรรถนะดังนี้ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ใส่ใจในการทำงานให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม บุคลากรปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน บุคลากรหมั่นพัฒนาตนเองและเรียนรู้ระบบงานอยู่เสมอ ด้านเวลา บุคลากรมีความสามารถในการให้บริการอย่างถูกต้อง แม่นยำ ให้บริการได้ตรงตามความต้องการของประชาชน และด้านการทำงานเป็นทีม บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับหลักอภิธิบาท 4 โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเนื่องจาก องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีการบริหารที่มีความสอดคล้องกับอภิธิบาท 4 โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการประยุกต์ใช้หลักของฉันทะมากที่สุด สังเกตได้จากคะแนนที่มีระดับสูงสุด อันเนื่องมาจาก บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความยินดีและเต็มใจ มีความชื่นชอบและรักในงานขององค์กร ได้รับการส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจและยินดีที่จะปฏิบัติงาน และบุคลากรมีความสมัครสมานสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกันเป็นอย่างดี ส่วนในด้านอื่น ๆ ก็มีการประยุกต์ใช้เช่นเดียวกัน แต่ในภาพรวมถือว่ามีมีการประยุกต์ใช้ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าหลักอภิธิบาท 4 ที่ได้กล่าวมาข้างต้นจากผลการวิจัย มีผลต่อสมรรถนะบุคลากรในระดับมาก กล่าวคือเมื่อมีการประยุกต์ใช้หลักอภิธิบาท 4 ในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร จะทำให้บุคลากรมีสมรรถนะที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระบุญเพ็ง สิทธิวงษา (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง การใช้หลักอภิธิบาท 4 ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากร องค์กรบริหารส่วนตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการใช้หลักอภิธิบาท 4 คือ ด้านฉันทะ จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่พิจารณาในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นอย่างรอบครอบ ด้านวิริยะ จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความจริงใจในการบริหารจัดการท้องถิ่น ด้านจิตะ จำเป็นจะต้องให้บุคลากรมีความเสียสละตั้งใจในการบริหารจัดการท้องถิ่น และด้านวิมังสา จำเป็นจะต้องให้บุคลากรใช้สติกำกับในการควบคุมอารมณ์ในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบร่วมกันเสริมสร้างลักษณะนิสัยในทางบวก

ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยที่มีการปฏิบัติในด้านการฝึกอบรมมากจากนั้นเป็นด้าน การศึกษาและการพัฒนา สำหรับการฝึกอบรม มีการวางแผนการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอ มีการจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มทักษะบุคลากร มีการติดตามประเมินผลการฝึกอบรมบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการฝึกอบรมบุคลากรตามหลักสมรรถหลัก 5 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุปัญญา สุทรนนธ์ (2557) ที่ได้วิจัยเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมี กิจกรรมประกอบย่อย คือ 1. การฝึกอบรม 2. การศึกษา 3. การพัฒนาส่วนบุคคลส่งผลต่อความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรในองค์กรภาครัฐของประเทศไทย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาบัณฑิตย์ อิทธิยาวิธ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และปัจจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีองค์ประกอบคือ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา มีอิทธิพลร่วมกันต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปร ได้ร้อยละ 61.20

2. หลักอิทธิบาท 4 โดยรวม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยรวม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก แสดงให้เห็นหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรมากกว่า ทั้งนี้ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยหลักการทั้ง 2 อย่างคือ หลักอิทธิบาท 4 และหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศุภกิจ สุภกิจใจ (2557) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการส่งเสริมการศึกษตามอัธยาศัย มีการฝึกอบรมทางร่างกาย และมีการพัฒนาด้านจิตใจโดยใช้หลักพุทธธรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิษณุภา เมธีวรรณ (2557) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2 ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ ได้มีการได้มีการใช้กระบวนการพัฒนาทั้งการฝึกอบรมกายใจ ศึกษาตามหลักไตรสิกขา และพัฒนาปัญญา ความรู้ทางวิชาการ และความคิดสร้างสรรค์

3. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นผลมาจากการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร เป้าหมายหลักของการพัฒนาอยู่ในกรอบการพัฒนา 5 ด้าน คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน การบริการเป็นเลิศ และการทำงานเป็นทีม โดยอาจจะใช้ปัจจัยการบริหารและการพัฒนาหรือหลักพุทธธรรมที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็อยู่ในกรอบ 5 ด้านนี้ และมีรายละเอียดดังที่กล่าวแล้วข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระณธีร์วิชัย คมภีรปโย (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล ในยุคโลกาภิวัตน์ ตามหลักพุทธธรรม ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล มี 5 ด้าน คือ 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2. การยึดมั่นความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม 3. ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน 4. บริการเป็นเลิศ 5. การทำงานเป็นทีม ใช้วิธีการพัฒนาสมรรถนะ คือ พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมหน่วยงาน ระบบโครงสร้างองค์กร พัฒนาปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์คำสั่ง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิญา อายุยีน (2557) ที่ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคคลตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร ประกอบไปด้วย 1. กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2. กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้านการบริการที่ดี 3. กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4. กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และจริยธรรม 5. กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้านการทำงานเป็นทีม เพื่อการพัฒนาบุคลากรให้เกิดพฤติกรรมที่ดี

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้น เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจึงได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ โดยนำเอาผลการวิจัยเชิงปริมาณ ในประเด็นที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด และมีความสัมพันธ์สูงสุดระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม นำมาเป็นสาระสำคัญในการสังเคราะห์ และประเด็นดังกล่าวได้พิจารณาถึงความสอดคล้อง

กันระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ เมื่อได้ข้อสรุปและประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์แล้วจึงได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ดังแผนภาพต่อไปนี้

**การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี**

1. บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการทำงาน
2. บุคลากรปฏิบัติตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง
3. บุคลากรหมั่นพัฒนาตนเองและเรียนรู้ระบบงานอยู่เสมอ
4. บุคลากรมีความสามารถในการบริการได้อย่างรวดเร็ว
5. บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎี

หลักพุทธธรรม

- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**
1. ด้านการฝึกอบรม ฝึกอบรมบุคลากรตามหลักสมรรถนะประจำสายงาน วางแผนการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอ
 2. ด้านการศึกษา จัดให้มีระบบการบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กร จัดสรรงบประมาณสำหรับการส่งเสริมการศึกษาของบุคลากรเป็นการเฉพาะ
 3. ด้านการพัฒนา ส่งเสริมและผลักดันให้บุคลากรได้ทำแผนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

- อิทธิบาท 4**
1. ด้านฉันทะ ความพอใจ ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความยินดีและเต็มใจ
 2. ด้านวิริยะ ความเพียร ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความขยันขันแข็ง
 3. ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ส่งเสริมให้บุคลากรใส่ใจในการทำงาน
 4. ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง ส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักปรับปรุงกระบวนการทำงาน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 มีสาระสำคัญอยู่ 3 ส่วนคือ ทฤษฎีหลักพุทธธรรมและ การพัฒนาสมรรถนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการฝึกอบรม ดำเนินการโดย ฝึกอบรมบุคลากรตามหลักสมรรถนะประจำสายงาน วางแผนการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอ ด้านการศึกษา ดำเนินการโดย จัดให้มีระบบการบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กร จัดสรรงบประมาณสำหรับการส่งเสริมการศึกษาของบุคลากรเป็นการเฉพาะ และด้านการพัฒนา ดำเนินการโดย ส่งเสริมและผลักดันให้บุคลากรได้ทำแผนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยความแล้วทั้ง 3 ส่วนเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมสมรรถนะประจำสายงาน ได้รับการศึกษาและพัฒนาต่อยอด

หลักอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ ความพอใจ ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความยินดีและเต็มใจ ด้านวิริยะ ความเพียร ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความขยันขันแข็ง ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ ส่งเสริมให้บุคลากรใส่ใจในการทำงาน และด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง ส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักปรับปรุงกระบวนการทำงาน โดยเนื้อหาแล้วเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรยินดีเต็มใจทำงาน ขยันทำงานอุทิศตนเพื่อองค์กร เอาใจใส่และมีสมาธิในการทำงาน และการใช้วิจารณ์ญาณตรวจสอบข้อบกพร่องและหาแนวทางแก้ไข

การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นผลที่เกิดจากการนำเอาทฤษฎีและหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเป็นแนวทางปฏิบัติ โดย ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม บุคลากรปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน บุคลากรหมั่นพัฒนาตนเองและเรียนรู้ระบบงานอยู่เสมอ ด้านเวลา บุคลากรมีความสามารถในการบริการได้อย่างรวดเร็ว และด้านการทำงานเป็นทีม บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายในการส่งเสริมบุคลากรให้ปฏิบัติงานโดยเน้นความเอาใจใส่ในการทำงานเพิ่มมากขึ้น
2. ควรมีนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรโดยเน้นการพัฒนาต่อยอดความรู้และประสบการณ์ทำงาน
3. ควรมีนโยบายในการพัฒนามสมรรถนะบุคลากรตามกรอบสมรรถนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรดำเนินการส่งเสริมสมรรถนะบุคลากร โดยประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เน้นด้านจิตตะให้บุคลากรได้พัฒนาการตรวจสอบเอาใจใส่ในกระบวนการทำงานมากขึ้น

2. ควรดำเนินการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร โดยให้มีโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ให้เกิดการพัฒนาต่อยอดความรู้และประสบการณ์ของบุคลากร

3. ควรมีกระบวนการในการ พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการให้บริการ ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อให้บริการประชาชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริการจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการ

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กิจสมพงษ์ กล้าหาญ. (2549). *ศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศศิญา อายูยีน. (2557). *กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคคลตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน (ดุขฎิณีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระณธีรวิชัย คมกิตฺติปญฺญ. (2560). *การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล ในยุคโลกาภิวัตน์ ตามหลักพุทธธรรม (ดุขฎิณีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา. (25625). *การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี*. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 6(5), 2460-2477.

พระมหาบัณฑิตย์ อิทธิยาวุธ. (2564). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย อำเภไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาศุภกิจ สุภกิจโจ (ภักดีแสน). (2557). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร (คุษณินิพนธ์พุทธศาสตร์คุษณิปันทิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชรื ทรงประทุม. (2549). *มิติใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิษณุภา เมธีวรฉัตร. (2557). *รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2 (คุษณินิพนธ์พุทธศาสตร์คุษณิปันทิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีโรจน์ สารัตนะ. (2555). *การพัฒนานโยบายการศึกษา*. ขอนแก่น: ภาควิชาการพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุปัญญา สุนทรนนธ์. (2557). *อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 7(2), 65.
- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก. (2565). *รายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/cZKi3>
- _____. (2565). *ข้อมูลบุคลากร*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/y4Q6L>
- _____. (2566). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/GNJRj>

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์*
BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING PEOPLE'S POLITICAL
PARTICIPATION OF BU PHO SUBDISTRICT, AT LAM PLAI MAT DISTRICT,
BURIRAM PROVINCE

กิตติพัธ คำสุข, ธัชชนันท์ อิศรเดช, สุมาลี บุญเรือง
Kitipat Kamsuk, Thatchanan Isradet, Sumalee Boonrueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: manamana082951@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและ 3. นำเสนอแนวทางกับการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยสูตรของทาโร่ ยามาเน่ ได้จำนวน 361 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R=0.800^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน 3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเป็นการส่งเสริมประชาชนธิปไตย เพื่อแสดงความคิดเห็นและรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และหาข้อสรุปที่เกิดประโยชน์สูงสุด

ต่อสังคม เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นการปลูกฝังจิตใต้สำนึกในเรื่องของมารยาทที่ดีให้กับประชาชนและคนรุ่นหลัง

คำสำคัญ: การประยุกต์หลักพุทธธรรม; การมีส่วนร่วม; ประชาชน

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the level of political participation of the people. 2. To study the relationship between Buddhist principles and the political participation of the people; and 3. Present guidelines and application of Buddhist principles. A combined method of research is used to promote the political participation of citizens. Quantitative research Data were collected using a questionnaire. Who are 18 years of age or older? A sample group of 361 people was obtained from Taro Yamane's formula. The data was analyzed using a ready-made statistical program. Qualitative research Data were collected from 10 key informants or people using structured interviews. Data were analyzed using content analysis techniques.

The results of the study found that: 1. Application of Buddhist principles to promote political participation of citizens. The overall picture is at a moderate level. The relationship between the principles of Aparihaniyadhamma and the political participation of People in Bu Pho Subdistrict Lam Plai Mat District Buriram Province as a whole has a positive relationship at a relatively high level ($R = 0.800^{**}$) with statistical significance at the 0.01 level. Therefore, the hypothesis is accepted 3. Guidelines for applying Buddhist principles to promote political participation of people in Bupho Subdistrict. Lam Plai Mat District Buriram Province It promotes the political participation of the people. It promotes democracy to express opinions, listen to problems that arise in the community, and find conclusions that are most beneficial to society. It creates unity among the group. And instill the subconscious mind of good manners in people and future generations.

Keywords: Application of Buddhist Principles; Participation; Population

บทนำ

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชน รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับบัญญัติไว้ว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองประเด็นใดได้บ้าง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของระบบทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยสังคมใด จะมีความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สังคมใดที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงย่อมมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง ในทางตรงข้ามสังคมใดประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ กล่าวได้ว่า หัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชน ซึ่งนอกจากเป็นการสะท้อนการยืนยันในสิทธิเสรีภาพ ของสมาชิกในสังคมแล้ว ยังเป็นการยืนยันถึงความเสมอภาคของสมาชิกของสังคมอีกด้วย ซึ่งในส่วน ของกระบวนการทางการเมืองนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองแท้จริง คือ การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมกิจกรรมเหล่านี้ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กรทางการเมืองรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาลการแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมือง เหล่านี้คือกระบวนการทางการเมืองซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลและองค์ประกอบทางการเมืองที่ครอบคลุมระบบปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองทั้งหมดจะทำให้เข้าใจบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลและองค์กรทางการเมืองได้ชัดเจน (ศิริพิมพ์ ศรีบัลลังก์ และจิราภรณ์ คำจันทร์, 2565)

ในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ต่างก็ได้อบรมรับว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย เพราะการปกครองในรูปแบบของประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ได้ก็ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการปกครอง การบริหาร โดยการเลือกตัวแทนของตนเองอย่างเสรี (ณัฐพล บุญยพิพัฒน์, 2562) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในส่วนที่ 10 ว่าด้วยแผนนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 พอสรุปได้ว่า รัฐต้องดำเนินการตามแผนนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ การส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในการทางเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้ง กองทุนพัฒนา การเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชนรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกระดับให้

สามารถแสดงความคิดเห็นและสนองความต้องการของชุมชนในพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ต่อการเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ ภาครัฐได้เป็นอย่างดีนอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นทั้ง เป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นดัชนี ชีววัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับ ความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำ พิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ แสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ นักวิชาการทางรัฐศาสตร์บางกลุ่มจึงถือว่า การพัฒนาทางการเมือง คือ การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองโดยตรง โดยเฉพาะการพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย (กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นหลักที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและคุณภาพของประชาชน หากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับน้อย ทำให้ประชาธิปไตยไม่มีความมั่นคงยั่งยืน และเป็นเหตุให้เผด็จการครอบงำได้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนจะต้องมีการตื่นรู้ทางการเมืองและสนใจการเมืองมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมือง

สำหรับพื้นที่ในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำป้านมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับที่น้อยมากซึ่งประชาชนบางกลุ่มยังขาดความสนใจทางการเมืองและขาดความใส่ใจในกิจกรรมทางการเมือง และประชาชนบางส่วนก็ยังคงมองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญ เป็นเรื่องของผู้ปกครอง และผู้นำเท่านั้น และมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพียงแต่ทำตามหน้าที่ที่กฎหมายบังคับ และเพื่อไม่ถูกตัดสินโทษบางอย่างเท่านั้น (จิราภพ ทวีสูงส่ง, 2566) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำป้านมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมี

ความเข้าใจและใส่ใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 3,667 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน จากสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปคน ได้แก่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนในตำบลบุโพธิ์ และประชาชนในตำบลบุโพธิ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) 3 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม และตามตัวแปร 3 ด้าน

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Intertie) ประกอบไปด้วย สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ลักษณะคำถามปลายเปิด

4. การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวม ดังนี้ 1. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้สิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนจำนวน 361 ชุด ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นจึงเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้ค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ค่าความสัมพันธ์ และศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.06	1.02	ปานกลาง
ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3.24	0.97	ปานกลาง
ด้านกิจกรรมของชุมชน	2.82	0.81	ปานกลาง
ภาพรวม	3.04	0.93	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$, S.D.=0.93)

1. ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ได้รับรู้กติกาข้อบัญญัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ได้รับรู้หรือศึกษาเกี่ยวกับสถานที่หน่วยเลือกตั้งและสิทธิในเลือกตั้งออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสม่ำเสมอ เห็นด้วยกับการให้ความเท่าเทียมกับสตรีในการลงสมัครรับเลือกตั้ง และการลงคะแนนเสียงโดยปราศจากการข่มเหง เห็นด้วยกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำชุมชนหรือผู้ที่มีอำนาจในการให้ข้อมูลข่าวสารภาวะเป็ยบข้อบังคับใน

การเลือกตั้ง ตามลำดับ 2. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ได้รับทราบการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ แสดงเจตจำนงเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการชักชวนให้ประชาชนร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองเลือกตั้ง ได้รับรู้เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงอย่างถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย และหลักจริยธรรมที่ถูกต้อง ได้รับรู้เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงอย่างถูกต้องตามหลักประชาธิปไตยและหลักจริยธรรมที่ถูกต้อง ได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการให้ความรู้เกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามลำดับ 3. ด้านกิจกรรมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ได้เข้าร่วมประชุมรับฟังข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนเสมอมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ได้สนับสนุนให้สตรีผู้มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการต่อต้านหรือสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานในชุมชนอย่างประณีตประนอม ท่านได้มีส่วนในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของชุมชน ได้มีส่วนในการดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของชุมชน ตามลำดับ

2. หลักอิทธิบาท 4 โดยรวม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับมาก ($R=.809^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยรวม กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับมาก ($R=.855^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเป็นการส่งเสริมประชาชนไทย เพื่อแสดงความคิดเห็นและรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และหาข้อสรุปที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม อีกอย่างหนึ่งเป็นการเอาใจใส่ของผู้นำชุมชนที่มีต่อประชาชน และแสดงถึงความสามัคคีความเป็นหมู่คณะของประชาชนอีกด้วย 2. พร้อมเพรียงกันประชุม และพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นการปลูกฝังจิตใต้สำนึกในเรื่องของมารยาทที่ดีให้กับประชาชนและคนรุ่นหลัง รวมไปถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย และแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ และไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว เป็นการรักษากฎระเบียบขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามที่ประชาชนในชุมชนปฏิบัติสืบต่อกัน และเป็นการรักษาไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตาม และอนุรักษ์สืบทอดกันไปอย่างยาวนาน แต่การไม่ยกเลิก

หรือล้มล้างนั้นไม่ใช่ว่าถูกทั้งหมดเสียทีเดียว หากจะยกเล็กหรือแก้ไขสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อหาข้อตกลงและความเห็นชอบจากประชาชนเสียก่อน เพื่อไม่เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง 4. ให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ เป็นวัฒนธรรมของชาวไทยที่มีมาแต่ช้านาน เป็นสิ่งที่ดีและควรทำในหน่วยงานของท่าน หรือชุมชนของท่าน เพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และเป็นแบบอย่างที่ดีสมควรที่จะสั่งสอนทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ปฏิบัติตาม เช่น องค์กร ก็ควรให้ความเคารพต่อผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า หรือผู้บังคับบัญชา เพื่อนำคำสั่งสอนหรือคำแนะนำของท่านมากเป็นแนวทางในการทำงาน และเป็นการแสดงความเคารพต่อพวกท่านด้วย จึงควรนำไปเป็นแบบอย่างในการทำงาน และทำให้สังคมน่าอยู่มากยิ่งขึ้น 5. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรีและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นการให้ความเท่าเทียมแก่สตรีที่อยู่ในชุมชน และเป็นการส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการทำงานในชุมชน เพื่อเกิดความเสมอภาคในชุมชน และให้เกียรติซึ่งกันและกัน 6. เป็นการรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ และวัดวาอาราม ไม่ให้เสื่อมโทรม และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ช่วยกันรักษา เพื่อเป็นสมบัติของชุมชน และปลูกฝังให้คนรุ่นหลังรู้จักคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ เพื่อให้คนรุ่นหลังรู้จักอนุรักษ์ และให้อยู่คู่ชุมชนอย่างยาวนาน 7. ให้การอารักขา ค้ำครอง อันชอบธรรมแก่ภิกษุ สามเณร เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่ดีงามให้คงอยู่ด้วยการให้คุณค่าของผู้นำทางความเชื่อ หรือผู้นำชุมชนในการแสดงออกทางการเมืองอย่างเหมาะสมการฟังคำแนะนำจากผู้ที่เป็นเคารพในเชิงของการชี้ถูกผิดเหมาะสม การแสดงออกต่อผู้ประสบการณ์ในการแสดงออกต่อประเด็นทางการเมือง หรือสิทธิทางการเมืองอย่างเหมาะสม อันจะทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองการแสดงออกหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง พระสงฆ์สามเณร เป็นบุคคลที่พึงเว้นการให้ท่านเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม และรวมเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนให้คนมันเพียรทำความดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมุกดา เตจ๊ะสา (2558) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเขตเทศบาล ตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ท้องถิ่นของสตรีในเขตเทศบาลตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสร้อยทอง ปญญาโร (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ

ประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตามหลักอภิธานิยธรรม อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านการไปรษณีย์ และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก และด้านการประชาภิธานิยธรรม และ ประชาภิธานิยธรรม อยู่ในระดับมากตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ หลักอภิธานิยธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($R=0.800^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานหลักอภิธานิยธรรม โดยภาพรวม กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงมาก ($R=0.980^{**}$) หลักอภิธานิยธรรม โดยภาพรวม กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงมาก ($R=0.980^{**}$) หลักอภิธานิยธรรมโดยภาพรวมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านกิจกรรมของชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงมาก ($R=0.928^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเรือน เนียมปาน (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ด้านประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับบทบาทในชุมชน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และการไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมือง สถานที่ที่พบปะพูดคุยประเด็นการเมือง ความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม ความเป็นปึกแผ่นของคนในชุมชน กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในมิติต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณ สุพงษ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาลตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ในด้านการดำเนินการเลือกตั้ง

ด้านการร่วมรณรงค์การ เลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้านหลักอภิปรายนิยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมากกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองฯ ด้านการดำเนินการเลือกตั้งและมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยในด้านการร่วม รณรงค์การเลือกตั้งและด้านการตัดสินใจทางการเมือง นอกจากนี้ในด้านการ ดำเนินการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อย และระดับปานกลางกับด้านการ ร่วมรณรงค์การเลือกตั้ง และด้าน การตัดสินใจทางการเมือง ตามลำดับ ด้านการร่วม รณรงค์การเลือกตั้งมีความสัมพันธ์เชิงบวกใน ระดับสูงกับด้านการตัดสินใจทางการเมือง

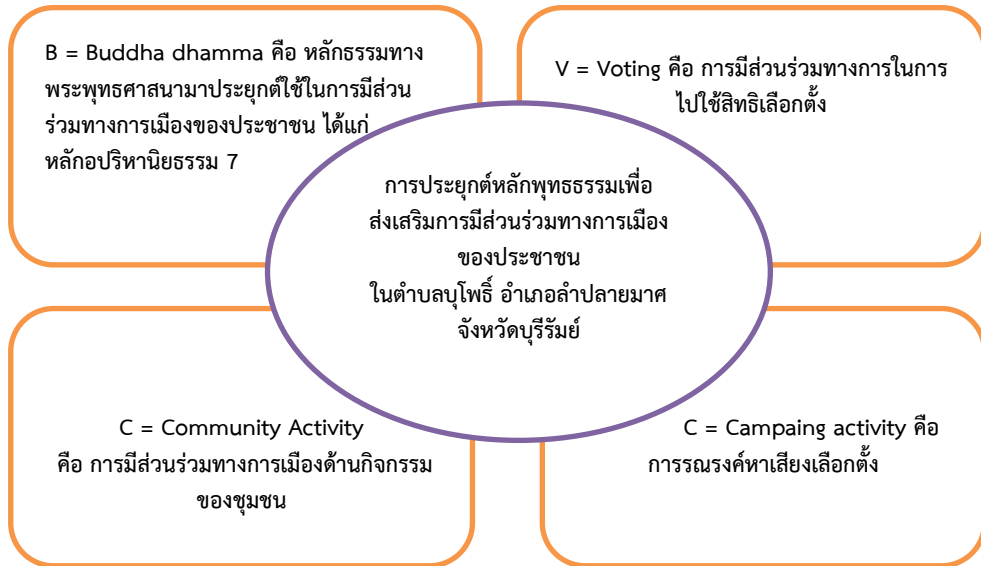
3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า หมั่นประชุม กันเนื่องนิตย์ เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเป็นการ ส่งเสริมประชาชนเพื่อแสดงความคิดเห็นและรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในชุม และหาข้อสรุปที่ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม อีกอย่างหนึ่งเป็นการเอาใจใส่ของผู้นำชุมชนที่มีต่อประชาชน และแสดงถึงความสามัคคีความเป็นหมู่คณะของประชาชนอีกด้วย พร้อมเพรียงกันประชุม และพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และเป็นการปลูกฝัง จิตใต้สำนึกในเรื่องของมารยาทที่ดีให้กับประชาชนและคนรุ่นหลัง รวมไปถึงการเป็น แบบอย่างที่ดีด้วย และแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำชุมชน ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ และไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว เป็นการรักษากฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงานที่ประชาชนในชุมชนปฏิบัติสืบต่อกัน และเป็นการรักษา ไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ปฏิบัติตาม และอนุรักษ์สืบทอดกันไปอย่างยาวนาน แต่การไม่ยกเลิก หรือล้มล้างนั้นไม่ใช่ว่าถูกต้องเสียทีเดียว หากจะยกเลิกหรือแก้ไขสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ต่อชุมชน ก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อหาข้อตกลงและความเห็นชอบจาก ประชาชนเสียก่อน เพื่อไม่เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง ให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ เป็น วัฒนธรรมของชาวไทยที่มีมาแต่ช้านาน เป็นสิ่งที่ดีและควรทำในหน่วยงานของท่าน หรือ ชุมชนของท่าน เพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และเป็นแบบอย่างที่ดีสมควรที่จะสั่ง สอนทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ปฏิบัติตาม เช่น องค์กร ก็ควรให้ความเคารพต่อผู้ที่มี ประสบการณ์มากกว่า หรือผู้บังคับบัญชา เพื่อนำคำสั่งสอนหรือคำแนะนำของท่านมากเป็น แนวทางในการทำงาน และเป็นการแสดงความเคารพต่อพวกท่านด้วย จึงควรนำไปเป็น แบบอย่างในการทำงาน และทำให้สังคมน่าอยู่มากยิ่งขึ้น ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรีและให้ เกียรติซึ่งกันและกันเป็นการให้ความเท่าเทียมแก่สตรีที่อยู่ในชุมชน และเป็นการส่งเสริมให้ สตรีเข้ามามีบทบาทในการทำงานในชุมชน เพื่อเกิดความเสมอภาคในชุมชน และให้เกียจ ซึ่งกันและกันเป็นการรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ และสวัสดิภาพ ไม่ให้เสื่อมโทรม และทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ช่วยกันรักษา เพื่อเป็นสมบัติของชุมชน และปลูกฝัง

ให้คนรุ่นหลังรู้จักคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ เพื่อให้คนรุ่นหลังรู้จักอนุรักษ์ และให้อยู่คู่ชุมชนอย่างยาวนาน ให้การอารักขา คุ่มครอง อันชอบธรรมแก่ภิกษุ สามเณร เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่ดิงงามให้คงอยู่ด้วย การให้คุณค่าของผู้นำทางความเชื่อ หรือผู้นำชุมชนในการแสดงออกทางการเมืองอย่างเหมาะสม การฟังคำแนะนำจากผู้ที่เป็นเคารพในเชิงของการชี้ถูกผิดเหมาะสม การแสดงออกต่อผู้ประสบการณ์ในการแสดงออกต่อประเด็นทางการเมือง หรือสิทธิทางการเมืองอย่างเหมาะสม อันจะทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองการแสดงออกหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง พระสงฆ์สามเณร เป็นบุคคลที่ ฟังแว่นการให้ท่านเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม และรวมเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนให้คนมันเพียรทำความดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (2564) ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ได้แก่ 1. การหมั่นประชุม กันเนืองนิตย์ 2. ความพร้อมเพียงกันประชุม 3. การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4. การเคารพประธานและความ คิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม 5. การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดถึงการ คุ่มครองผู้อ่อนแอ 6. การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง 7. การทำนุบำรุง พระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติ ศรีสมบัติ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารงานของ เทศบาลตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของ ประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้าน การให้เกียรติคุ่มครองสิทธิสตรีและเด็ก ด้านอนุรักษ์โบราณสถานและส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดี งาม ด้านการประชุมกันเป็นนิตย์ ด้านการเคารพนับถือเชื่อฟังผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชา ด้านการ ประชุมหรือเลิกประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน และด้านการส่งเสริมปกป้องอันชอบธรรมต่อพระพุทธศาสนา และด้านการไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามใจชอบ อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า ประชาชนที่มี เพศ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความ คิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัยเป็นความสัมพันธ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยอธิบายได้ดังนี้

B หมายถึง Buddha dhamma คือ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งนิสิตได้นำหลักอปริหานิยธรรม 7 ที่เป็นหลักธรรมสร้าง ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ มาเป็นตัวช่วยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทำให้ประชาชนออกไปมีส่วนร่วมในชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น เช่น ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้านกิจกรรมของชุมชน หลักอปริหานิยธรรมจึงเป็นหลักธรรมที่ เหมาะสมในการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมประชาชนในการออกไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

V หมายถึง Voting คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามหลักอปริหานิยธรรม เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนในประเทศที่มีอายุครบ 18 ปี บริบูรณ์ ที่ต้องแสดงออกทางการเมืองด้วยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และแสดงความตื่นตัวทางการเมืองเมืองมีการขับเคลื่อนทางการเมือง เพื่อให้ตัวเองได้รับรู้

ข่าวสารทางการเมือง และตามทันเหตุการณ์ทางการเมือง เพื่อการอยู่ในสังคมอย่างทันเหตุการณ์บ้านเมือง และการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและมีความสุข

C หมายถึง Community Activity คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านกิจกรรมของชุมชน ตามหลักอปริหานิยธรรม เป็นการร่วมตัวกันระหว่างประชาชนในชุมชนกับผู้นำชุมชน เพื่อรวมกันเรียกร้องปัญหาที่เกิดขึ้นกับ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือเพื่อทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และเป็นการตัวกันเพื่อรับฟังปัญหาและร่วมกันแสดงออกความคิดเห็นของกันและกันระหว่างเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

C หมายถึง Campaigning Activity คือ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ตามหลักอปริหานิยธรรม เป็นช่วยรณรงค์ในการหาเสียงด้วยการแนะนำวิธีการ หลักการวิธีการในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และให้ประชาชนรู้ถึงโทษในการทุจริตการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนมีจิตใต้สำนึกที่ดี และมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และเคารพกฎการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้นำชุมชนควรมีนโยบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจ และวิธีการเลือกตั้งอย่างถูกต้อง
2. ผู้นำชุมชนควรมีนโยบายปลูกฝังจิตใต้สำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และโทษของการทุจริตในการเลือก เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง ด้วยการรณรงค์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง
3. ผู้นำชุมชนควรมีนโยบายให้ประชาชนร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อสร้างสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ต่อส่วนรวม และเป็นสมบัติของชุมชนที่ประชาชนทุกคนต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ในสิทธิ หน้าที่เกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความเป็นพลเมือง เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น
2. ส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักพุทธธรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน และนำมาใช้ในการปกครองชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปลูกฝังการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการประยุกต์หลักพุทธธรรม

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในตำบลบุโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารอ้างอิง

กิตติ ศรีสมบัติ. (2559). *การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสัน ผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จิราภพ ทวีสูงส่ง. (2566). *ทำไม? “เรา” ต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://shorturl.asia/f91Sg>

ณัฐพล บุญพิพัฒนา. (2562). *ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทย (พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน): ข้อสังเกตในเชิงทฤษฎี*. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 (The Third National Conference on Public Affairs Management in the Digital Era). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญเรือน เนียมปาน. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในจังหวัดปทุมธานี*. *วารสาร มหาจุฬานาครทรรคนัน*, 8(12), 292-307.

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร. (2564). *การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช* (ดุขฎิณีพนธ์ปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสร้อยทอง ปณญาวุธ. (2563). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มุกดา เตจ๊ะสา. (2558). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในเขตเทศบาลตำบลวังผาง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ศิริพิมพ์ ศรีบัลลังก์ และจิราภรณ์ คำจันทร์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2560. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 25(2), 140-153.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- โสภณ สุพงษ์. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในเทศบาล ตำบลกันทรอม อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

การให้บริการรูปแบบใหม่ของสนามบินสุวรรณภูมิหลังสถานการณ์โควิด 19 เข้าสู่
การเป็นโรคประจำถิ่นมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ*

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE NEW NORMAL SERVICE OF
SUVARNBHUMI AIRPORT AFERE COVID-19 ENDEMIC
AND MANAGEMENT EXCELLENCE

นิตา นุ่มวงษ์, เนตรศิริ เรืองอริยภักดิ์, ภาคภูมิ พันปี

Nisa Numwong, Natesiri Ruangariyapuk, Pakpoom Punpee

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Kasem Bundit University

Corresponding Author E-mail: nisa.num@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. สืบค้นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้โดยสาร 2. สืบค้น
การให้บริการรูปแบบใหม่ของสนามบินสุวรรณภูมิ 3. สืบค้นการบริหารจัดการสู่ความเป็น
เลิศ 4. หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล การให้บริการรูปแบบใหม่ และการ
บริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ ใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้โดยสาร
สนามบินสุวรรณภูมิ จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจ สถิติที่ใช้
ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย
เลขคณิต (Mean) ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์ (Correlation)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้โดยสารส่วนใหญ่เป็นหญิง อยู่ในช่วง Gen Z ระหว่าง
18-24 ปี มีอาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ระยะเวลาในการทำงาน 1-10 ปี
2. การให้บริการรูปแบบใหม่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมากในด้านความรวดเร็ว
(Fast) และด้านความสะดวกสบายด้วยนวัตกรรม (Smart) มากเท่ากับอันดับแรก และด้าน
การใช้บริการแบบไร้รอยต่อ (Seamless) ตามลำดับ 3. ภาพรวมการบริหารจัดการสู่ความ
เป็นเลิศมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก หากมองรายด้านพบว่ามากอันดับแรกคือ ด้านการ
จัดการอย่างเป็นระบบที่ 4. ด้านความสัมพันธ์พบว่า การให้บริการรูปแบบใหม่มี
ความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ ที่ระดับ 0.05 (Sig. 0.00) ด้านทฤษฎี นโยบาย หากสนามบินสุวรรณภูมิให้บริการที่

*Received October 2, 2023; Revised November 10, 2023; Accepted November 13, 2023

รวดเร็วด้วยการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ นวัตกรรมบริการ และส่งเสริมการทำงานระหว่างคนกับนวัตกรรมบริการให้ทำงานร่วมกันได้อย่างไร้รอยต่อ จะทำให้สนามบินสุวรรณภูมิมีการบริหารจัดการได้อย่างเป็นเลิศ ยั่งยืน และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล
คำสำคัญ: การบริการรูปแบบใหม่; โควิด 19 สุโรครประจำถิ่น; การบริการสู่ความเป็นเลิศ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To survey the personal information of passengers 2. To explore the new normal service at Suvarnabhumi Airport 3. To explore management towards excellence 4. To find relationships between personal information, providing a new type of service, and management towards excellence. For the quantitative research, samples were taken from 400 passengers at Suvarnabhumi Airport. A questionnaire was used as a survey tool. The statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation and correlation coefficient.

The results of the study found that: 1. The study included a predominance of women, 54.30 percent, aged 18-24 (GEN Z), with 47.8 percent working in civil servant/state enterprise roles and 47.8 percent having 1-10 years of work experience; 2. Overall, the provision of new services is at a high level. Most of them were ranked first in terms of speed (Fast) and convenience through innovation (Smart), followed by the aspect of using seamless services (seamless), respectively; 3. In terms of relationships, it was found that providing new services is related to management towards excellence in the same direction, 82.5 percent, with statistical significance at the 0.05 level (Sig. 0.00); 4) Theory/Policy: If Suvarnabhumi Airport provides fast service by using artificial intelligence technology, service innovation and promoting work between people and service innovations that work together seamlessly. This will enable Suvarnabhumi Airport to be managed with excellence, sustainability, and ability to compete internationally.

Keywords: New Normal Service; Covid-19 Endemic; Management Excellence

บทนำ

นับตั้งแต่เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือ โควิด-19 ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ที่เมืองอู่ฮั่นของสาธารณรัฐประชาชนจีน หลังจากนั้น ได้มีผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมากทั้งในสาธารณรัฐประชาชนจีน และหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ทำให้การระบาดของโควิด-19 กลายเป็นโรคระบาด (Epidemic) เต็มรูปแบบ และองค์การอนามัยโลกได้ประกาศ อย่างเป็นทางการถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 ที่กลายเป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic) เป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปี ที่ทั่วโลกต้องรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว และหลายประเทศทั่วโลกกำลังรอกการดำเนินมาตรการเปลี่ยนผ่านสู่โรคประจำถิ่น (Endemic) ของโควิด-19 ซึ่งจะเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงการสิ้นสุดของการระบาดใหญ่ (พันธุทิพา หอมทิพย์, 2566)

ศักดิ์สยาม ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เปิดเผยว่า จำนวนผู้โดยสารสนามบินสุวรรณภูมิ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นมาที่เฉลี่ย 1-1.2 แสนคนต่อวัน โดยเป็นผู้โดยสารระหว่างประเทศ 87,000 คน ผู้โดยสารภายในประเทศ ประมาณ 30,000 คนต่อวัน ขณะที่ก่อนเกิดโควิด-19 สุวรรณภูมิเคยมีผู้โดยสารสูงสุดถึง 2 แสนคนต่อวัน ขณะนี้ถือว่าการเดินทางฟื้นตัว ผู้โดยสารมีแนวโน้มโตก้าวกระโดด และคาดว่า จะกลับมามี จำนวนเท่ากับช่วงก่อนโควิด หรือมากกว่านั้น (ผู้จัดการออนไลน์, 2565) ส่วนคอลิน เคอร์รี่ ผู้บริหารระดับสูงของแคปปิตอล เอ บริษัทแม่ของสายการบินแอร์เอเชีย หนึ่งในสายการบินต้นทุนต่ำที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ระบุว่า การสัญจรทางอากาศในภูมิภาคเอเชียกำลังจะฟื้นกลับมาเป็นรูปตัววี (V-shaped) เนื่องจากหลายประเทศได้ผ่อนคลายมาตรการเข้มงวดที่ใช้ควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เราเห็นความต้องการของลูกค้าที่ต้องการเดินทางจริง ๆ (ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565)

ภาพที่ 1 คาดการณ์ผู้โดยสารสายการบิน

สนามบินสุวรรณภูมิ ได้เร่งแก้ปัญหา โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับ กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 2 หรือ ตม.แก้ปัญหาสนามบินแตก หลังท่องเที่ยวฟื้นตัวเร็วมาก จนจุดตรวจหนังสือเดินทางขาเข้า ระหว่างประเทศ ของสนามบินล้นทะลัก เร่งจัด Flow ผู้โดยสาร เพิ่มเจ้าหน้าที่บริการชั่วโมงคับคั่งเต็มอัตรา เพิ่มประสิทธิภาพการบริการ พร้อมเร่งระบายผู้โดยสารให้เร็วขึ้น (ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565) การเตรียมความพร้อมด้านตัวบุคลากร และสถานองค์กรเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะไม่เพียงแต่ผู้โดยสารเท่านั้นที่ต้องปรับเปลี่ยนหลังจากสถานการณ์โควิด 19 แต่แม้กระทั่งองค์กรเองก็ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาสิ่งที่ดีที่สุดให้กับผู้โดยสาร เพราะในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ผู้คนคุ้นชินกับการใช้ระบบไร้สัมผัสที่สามารถดำเนินการทุกขั้นตอนด้วยตัวเองได้อย่างรวดเร็ว การให้บริการภายในสนามบินยุคปัจจุบันจึงต้องลดความ ซับซ้อนลง โดยนำโซลูชันอัจฉริยะเข้ามาช่วยให้ผู้โดยสารสะดวกมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่เข้าสนามบินจนถึงลงจาก เครื่องบิน อาทิ Check-In Kiosk และ Self-Bag Drop จุดบริการเช็คอินและโหลดสัมภาระได้ด้วยตัวเอง e-Gates ที่ใช้เทคโนโลยีชีวมิติ (Biometrics) สแกนใบหน้า ม่านตา หรือลายนิ้วมือเพื่อยืนยันตัวตนแทนหนังสือเดินทางให้ผู้โดยสารสามารถเช็คอิน (Smart) และผ่านจุดตรวจคนเข้าเมืองได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาไม่กี่วินาทีช่องทางพิเศษ (Fast Track Lane) ฉะนั้นบุคลากร ที่จะมาอยู่ในอุตสาหกรรมการบินจึงจำเป็นต้องศึกษา และปฏิบัติตามเพื่อพัฒนาให้ เป็นไปในรูปแบบของการบริการตามวิสัยทัศน์ขององค์กร และเพื่อให้เกิดความมั่นใจ ภาพลักษณ์ที่ดีจนเกิดเป็น คุณภาพของการบริการที่ดีขึ้น (Tech Talk Thai, 2023)

เมื่อวันที่ 25 เดือน พ.ศ. 2565 กฤษ พัฒนสาร ได้ให้แนวคิดไว้ในงานสัมมนาการบิน ทางเลือก ทางรอด ที่จัดโดยคณะวิทยาการจัดการ โดยมีแนวคิด ว่า ธุรกิจการบินภายหลังโควิด 19 เข้าสู่การเป็นโรคประจำถิ่นจะต้อง Fast- Smart-Seamless (คณะกรรมการการศึกษา สาขาการจัดการธุรกิจการบิน, 2565) ธุรกิจท่าอากาศยานและสายการบินทั่วโลกกำลังเผชิญความท้าทายครั้งใหญ่ โดยเฉพาะความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้โดยสาร หลังอุตสาหกรรมท่องเที่ยวพลิกฟื้นกลับมาอย่างรวดเร็ว ซึ่งประเทศที่มีการท่องเที่ยวเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างประเทศไทยก็ต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับโจทย์ใหญ่นี้เช่นกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจข้อมูลส่วนบุคคลผู้โดยสารสนามบินสุวรรณภูมิ
2. เพื่อสำรวจการให้บริการรูปแบบใหม่ของสนามบินสุวรรณภูมิ
3. เพื่อสำรวจการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ

4. เพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลส่วนบุคคล การให้บริการรูปแบบใหม่ และการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้โดยสารสนามบินสุวรรณภูมิทั้ง ในประเทศ (Domestic) และระหว่างประเทศ (International) ปี 2022 รวมทั้งสิ้น 28,754,350 คน (Airport of Thailand Public Company Limited, 2022) ใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร ของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยใช้การสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability) และวิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling Design) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้โดยสารสนามบินสุวรรณภูมิได้กลับมาทั้งหมด 401 ชุดมีความสมบูรณ์ตอบคำถามครบทุกข้อคำถาม จึงนำทั้งหมด 401 ชุดมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามผ่านการตรวจด้านความตรงของเนื้อหาในเครื่องมือวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าความตรง (IOC) 0.67-1.00 (สุวิมล ติรภานันท์, 2549) นำแบบสอบถามที่ปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับตัวอย่างจริง 30 ชุด (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.956 (Cronbach, 1970)

4. การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากผู้โดยสารสายการบิน 401 คน ในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยอาศัยเครื่องมือแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรง และความเที่ยงเรียบร้อยแล้ว ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่น เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ วรรณกรรมต่าง ๆ หนังสือ ตำรา วารสาร นิตยสาร และข้อมูลจากสื่อออนไลน์เว็บไซต์ต่าง ๆ (Website) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

T-Test F-Test (One-way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ในการทดสอบความสัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาในการทำงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage) แสดงผลลัพธ์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1. ชาย	176	43.80
2. หญิง	217	54.30
3. อื่น ๆ	8	1.90
รวม	401	100
2. อายุ		
1. Gen Z ระหว่าง 18 – 24 ปี	192	47.8
2. Gen Y ระหว่าง 25 – 40 ปี	134	33.5
3. Gen X ระหว่าง 41 – 56 ปี	59	14.7
4. Baby boomers ระหว่าง 57 – 75 ปี	16	4.0
รวม	401	100
3. อาชีพ		
1. ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ	192	47.8
2. รับจ้าง	134	33.5
3. ธุรกิจส่วนตัว	59	14.7
4.ว่างงาน	16	4.0
รวม	401	100
4. ระยะเวลาในการทำงาน		
1. น้อยกว่า 1 ปี	84	20.95
2. 1-10 ปี	161	40.15
3. 11-20 ปี	120	29.93
4. 20 ปีขึ้นไป	36	8.97
รวม	401	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้โดยสารถส่วนใหญ่เป็นหญิงร้อยละ 54.30 อยู่ในช่วง Gen Z ระหว่าง 18-24 ปี ร้อยละ 47.8 มีอาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 47.8 ระยะเวลาในการทำงาน 1-10 ปี ร้อยละ 40.15

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการให้บริการรูปแบบใหม่ของสนามบินสุวรรณภูมิ ได้แก่ ด้านการให้บริการที่รวดเร็ว (Fast) ด้านความสะดวกสบายจากนวัตกรรม (Smart) และด้านการใช้บริการแบบไร้รอยต่อ (Seamless)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาพรวมการบริการรูปแบบใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย (Fast Smart Seamless)

การบริการรูปแบบใหม่	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านความรวดเร็ว (Fast)	4.07	.880	มาก
ด้านความสะดวกสบายจากนวัตกรรมบริการ (Smart)	4.07	.717	มาก
ด้านการใช้บริการแบบไร้รอยต่อ (Seamless)	4.02	.707	มาก
รวม	4.05	.768	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าโดยภาพรวม การบริการรูปแบบใหม่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดที่ 4.05 หากมองรายด้านพบว่า ด้านความรวดเร็ว (Fast) และ ด้านความสะดวกสบายจากนวัตกรรมบริการ (Smart) มากที่ 4.07 เท่ากัน ตามด้วยด้านการใช้บริการแบบไร้รอยต่อ (Seamless) มากที่ 4.02

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่การจัดการอย่างเป็นระบบ การนำไปสู่การปฏิบัติ วัฒนธรรมการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาพรวมการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ

การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
การจัดการอย่างเป็นระบบ	4.05	.695	มาก
การนำไปสู่การปฏิบัติ	3.99	.683	มาก
วัฒนธรรมการปฏิบัติงาน	4.01	.701	มาก
รวม	4.01	0.693	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าภาพรวมการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดที่ 4.01 หากมองรายด้านพบว่ามากที่สุดอันดับแรก คือ ด้านการจัดการอย่างเป็นระบบที่ 4.05 รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมการปฏิบัติงานที่ 4.01 และด้านการนำไปสู่การปฏิบัติที่ 3.99 ตามลำดับ

4. ผลการทดสอบสมมติฐานความแตกต่างความคิดเห็นเฉลี่ยต่อการให้บริการรูปแบบใหม่ และการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาในการทำงานของผู้โดยสารในสนามบินสุวรรณภูมิที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการให้บริการแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศแตกต่างกัน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	\bar{X}	S.D.	f	Sig.	สมมติฐาน
เพศ				8.658	0.000	ยอมรับ
ชาย	176	43.80	.673			
หญิง	217	54.30	.555			
อื่นๆ	8	1.90	.670			
รวม	401	100	.623			
อายุ				6.506	0.000	ยอมรับ
Gen Z (18-24 ปี)	191	47.8	.573			
Gen Y (25-40 ปี)	134	33.50	.625			
Gen X (41-56 ปี)	59	14.70	.631			
Baby boomers (57-75 ปี)	16	4.0	.831			
รวม	401	100	.623			
อาชีพ				2.999	0.031	ปฏิเสธ
ข้าราชการ	53	21.30	.380			
รัฐวิสาหกิจ						
รับจ้าง	125	38.70	.686			
ธุรกิจส่วนตัว	117	40.00	.632			
ว่างงาน	106	26.5	.615			
รวม	401	100	.623			
ระยะเวลาการทำงาน				10.010	0.000	ยอมรับ
น้อยกว่า 1 ปี	84	20.95	.556			
1 – 10 ปี	161	40.15	.638			
11 – 20 ปี	120	29.93	.678			
20 ปีขึ้นไป	36	8.97	.494			
รวม	401	100	.623			

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศแตกต่างกัน พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ และระยะเวลาการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศแตกต่างกัน ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอาชีพที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig 0.000)

สมมติฐานที่ 2 การบริการรูปแบบใหม่ ประกอบด้วย ด้านความรวดเร็ว ด้านความ สะดวกสบาย และด้านการใช้บริการแบบไร้รอยต่อ มีความสัมพันธ์กับการบริหารสู่ความ เป็นเลิศ

ตารางที่ 5 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริการรูปแบบใหม่และการบริหารสู่ความ เป็นเลิศ

การบริหารจัดการ สู่ความเป็นเลิศ	สถิติ	การให้บริการรูปแบบใหม่			รวม
		ด้านความ รวดเร็ว (Fast)	ด้านความ สะดวกสบาย (Smart)	ด้านงานใช้ บริการแบบไร้ รอยต่อ (Seamless)	
ด้านการจัดการ อย่างเป็นระบบ	Pear son correlation	0.583	0.614	0.621	0.674
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.000	0.000
	N	400	400	400	400
การนำไปสู่การ ปฏิบัติ	Pear son correlation	0.631	0.694	0.653	0.732
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.000	0.000
	N	400	400	400	400
วัฒนธรรมการ ปฏิบัติงาน	Pear son correlation	0.692	0.676	0.691	0.763
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.000	0.000
	N	400	400	400	400
รวม	Pear son correlation	0.725	0.755	0.748	0.825
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.000	0.000
	N	400	400	400	400

จากตารางที่ 5 พบว่าการให้บริการรูปแบบใหม่มีความสัมพันธ์ต่อการบริหาร จัดการสู่ความเป็นเลิศ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันร้อยละ 82.5 เมื่อ พิจารณารายด้านพบว่า ด้านวัฒนธรรมการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ร้อยละ 76.3 ด้านการนำไปสู่การปฏิบัติมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันที่ร้อยละ 73.2 และด้านการจัดการระบบมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันที่ ร้อยละ 67.4 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig .000)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสำรวจข้อมูลส่วนบุคคลผู้โดยสารถนนามบิณสูวรรณภูมิ พบว่า ส่วนใหญ่เป็น หญิงร้อยละ 54.30 อยู่ในช่วง Gen Z ระหว่าง 18-24 ปี ร้อยละ 47.8 มีอาชีพข้าราชการ

รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 47.8 ระยะเวลาในการทำงาน 1-10 ปี ร้อยละ 40.15 สอดคล้องกับแนวคิดของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2558) ด้านลักษณะประชากร (Demographic) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนตลาด ด้านลักษณะประชากรเป็นลักษณะสำคัญที่ช่วยกำหนดตลาดเป้าหมาย ตัวแปรด้านลักษณะประชากรที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ

2. การสำรวจการให้บริการรูปแบบใหม่ของสนามบินสุวรรณภูมิ พบว่า การบริการรูปแบบใหม่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดที่ 4.05 หากมองรายด้านพบว่า ด้านความรวดเร็ว (Fast) และ ด้านความสะดวกสบายจากนวัตกรรมบริการ (Smart) มากที่สุดที่ 4.07 เท่ากัน ตามด้วยด้านการใช้บริการแบบไร้รอยต่อ (Seamless) มากที่สุดที่ 4.02 สอดคล้องกับแนวคิดของกฤษ พัฒนसार (2565) แนวคิดที่ว่า ธุรกิจการบินภายหลังโควิด 19 เข้าสู่การเป็นโรคประจำถิ่นจะต้อง Fast-Smart-Seamless คือ การให้บริการต้องมีความรวดเร็ว โดยการนำเอานวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการให้บริการ และทำให้คนกับนวัตกรรม ทำงานร่วมกันอย่างไร้รอยต่อ

3. การสำรวจการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ พบว่า การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดที่ 4.01 หากมองรายด้านพบว่ามากที่สุดอันดับแรกคือ ด้านการจัดการอย่างเป็นระบบที่ 4.05 รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมการปฏิบัติงานที่ 4.01 และ ด้านการนำไปสู่การปฏิบัติที่ 3.99 สอดคล้องกับแนวคิดของ Thaioil Group (2023) ที่วางแนวทางการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศไว้ 3 ด้าน คือ 1. ด้านการจัดการอย่างเป็นระบบ 2. ด้านวัฒนธรรมการปฏิบัติงาน และ 3. ด้านการนำไปสู่การปฏิบัติ

4. การหาความสัมพันธ์ของข้อมูลส่วนบุคคล การให้บริการรูปแบบใหม่ และการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระยะเวลาในการทำงานมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ ส่วนอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ ความสัมพันธ์ระหว่างบริการรูปแบบใหม่กับการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับแนวคิดของกฤษ พัฒนसार (2565) และ Thaioil (2566) เหตุที่ว่าการบริการรูปแบบใหม่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดด้าน การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้านเช่นกัน อีกทั้งการบริการรูปแบบใหม่ยังพบว่ามีความสัมพันธ์กับการบริการสู่ความเป็นเลิศในทิศทางเดียวกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

Suvarnabhumi Airport Business Model Canvas

Key Partners - สายการบิน - ร้านค้าคู่ค้า - บริษัทคู่ค้า - ผู้รับเหมา	Key Activities - บริการรวดเร็ว - นวัตกรรมบริการ - การบริการไร้รอยต่อ	Value Proposition - บริการไร้รอยต่อ - รองรับผู้โดยสารได้เร็วขึ้น - รองรับผู้โดยสารได้มากขึ้น	Customer Relationships - สร้างระบบสมาชิก - ติดตามผลลัพธ์	Customer Segments - Gen Z - Gen Y - Gen X - Gen Baby Bloomer
	Key Resources - พนักงาน - AI บริการ - การบริการ		Channels - Social Media - Sawasdee AOT - บริษัทคู่ค้า	
Cost Structure - ต้นทุนนวัตกรรมบริการ - ต้นทุนดำเนินการ เช่น เงินเดือน ค่าบำรุงรักษา ค่าไฟ			Revenue Streams - รายได้จากภาษี สนามบิน - รายได้จากบริการลานจอด	

ภาพที่ 2 มโนภาพของธุรกิจสนามบินสุวรรณภูมิจากผลการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยได้สรุปเป็นมโนภาพตามภาพประกอบที่ 2 อธิบายได้ดังนี้ การบริการให้บริการรูปแบบใหม่เพื่อบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศนั้นหมายถึงว่า สนามบินต้องมีการทำงานร่วมกับคู่ค้า เช่น สายการบิน ร้านค้า บริษัทคู่ค้า และผู้รับเหมา (ผู้เข้ามารับจ้างงานบริการบางอย่าง เช่น การให้บริการระบบนวัตกรรมบริการในสนามบิน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดต้องสื่อสารไปในทิศทางเดียวกัน องค์ประกอบสำคัญ คือ คน และ AI ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการบริการที่รวดเร็ว (Fast) ความสะดวกสบายจากบริการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจาก AI (Seamless) เพื่อให้รวดเร็วขึ้น รองรับผู้โดยสารได้มากขึ้น สุดท้ายคือ การบริการไร้รอยต่อ (Seamless) นั่นคือสนามบินต้องบริหารจัดการให้คน และ AI ทำงานร่วมกันได้แบบไร้รอยต่อ และสื่อสารไปยังกลุ่มผู้โดยสารให้ครบทุกกลุ่มเป้าหมาย ผ่านช่องทางต่าง ๆ จะส่งผลให้สนามบินสุวรรณภูมิสามารถมีการบริหารงานสู่ความเป็นเลิศ มีความสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การให้บริการรูปแบบใหม่ของสนามบินสุวรรณภูมิ ประกอบด้วย ด้านความเร็ว (Fast) ด้านความสะดวกสบายจากนวัตกรรมบริการ (Smart) และด้านการให้บริการแบบไร้รอยต่อ (Seamless) ผลการวิจัยพบว่าผู้โดยสารให้ความสำคัญในระดับมากทุกด้าน ดังนั้น หากสนามบินสุวรรณภูมิมีแผนด้านการพัฒนารูปแบบการให้บริการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม แต่เน้นการทำงานที่ไร้รอยต่อระหว่างคน กับนวัตกรรม ก็จะไปสู่การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศและยั่งยืนได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน มองรายด้าน พบว่า ด้านการนำไปสู่การปฏิบัติมากเป็นอันดับสุดท้าย นั่นหมายถึงว่า การให้บริการรูปแบบใหม่ของสนามบิน ประกอบด้วย ด้านความเร็ว ด้านความสะดวกสบายจาก นวัตกรรมบริการ (Smart) และด้านการให้บริการแบบไร้รอยต่อ (Seamless) สนามบินสุวรรณภูมิต้องเน้นไปถึงตัวผู้ให้บริการ และบริษัทคู่ค้าที่ให้บริการระบบ โดยสร้างการรับรู้ ในการใช้ระบบ การให้บริการ และพัฒนาระบบนวัตกรรมบริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ข้อมูลที่ได้ยังไม่กระจายตัวครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ มากนัก เช่น Gen X Gen Y และ Gen Baby Bloomer ดังนั้น หากกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างในลักษณะโควตาอาจช่วยให้ได้ผลลัพธ์ที่ต่างจากผลการวิจัยฉบับนี้
2. พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลได้นั้น มีทั้งผู้โดยสารชาวไทย และชาวต่างชาติ หากจัดทำแบบสอบถามเพิ่มภาษาอังกฤษ จะทำให้ได้รับความคิดเห็นในมุมมองของชาวต่างชาติที่มาใช้บริการสนามบินสุวรรณภูมิ ก็อาจจะทำให้ได้ประโยชน์เพิ่มขึ้นมีความเป็นสากลมากขึ้นจากผลการวิจัยที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษ พัฒนสาร. (2565). *ทางเลือก ทางรอด Direction and trend of aviation industry*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- คณะกรรมการการศึกษา สาขาการจัดการธุรกิจการบิน. (2565). *ทางเลือก ทางรอด!!! ทิศทางและแนวโน้มการประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมการบิน*. สืบค้น 18 กรกฎาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/50J36>

- ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). *เปิดประเทศ หนุนสายการบินเทคออฟสู่ภาวะปกติ 165 ล้านคน ปี 68*. สืบค้น 26 กรกฎาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/fsu0m>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2565). *ศักดิ์สยาม คาดปี 66 สุวรรณภูมิ ผู้โดยสารรีเทิร์น 2 แสนคน/วัน สั่งเร่งเปิด SAT-1 ส่วนปรับแบบอาคารตะวันออกงบบุ้งหมื่นล้านบาท*. สืบค้น 16 กรกฎาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/g48QU>
- พันธมิตรพิฆาต. (2566). *โควิด -19 บนเส้นทางเปลี่ยนผ่านสู่โรคประจำถิ่น*. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/NvJBo>
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2538). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: บริษัท วลีทีพัฒนา จำกัด.
- สุวิมล ติรกาพันธ์. (2549). *การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Airport of Thailand Public Company Limited. (2022). *Air Transport Statistic 2022*. Retrieved July 20, 2023, from <https://shorturl.asia/MQLA6>
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.
- Tech Talk Thai. (2023). *Deciphering the Airport of the Future the big problem in driving Thai airports to world-class level*. Retrieved June 21, 2023, from <https://shorturl.asia/jGoKs>
- Thaioil Group. (2023). *Management towards excellence. Publication date: Does not appear*. Retrieved July 22, 2023, from <https://shorturl.asia/2imGy>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper & Row.

พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง*

APPLIED BUDDHADHAMMA FOR DEVELOPING POLITICAL PARTICIPATION OF THE PEOPLE IN ANGTHONG PROVINCE

พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตติญาโณ)

Phrakrukittiyana-visit (Thana Kittiyaño)

วัดสามขา

Wat Sam Khao

Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง 2. นำเสนอรูปแบบพุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูปหรือคนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 8 รูปหรือคน การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.930 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ และ 2. รูปแบบพุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทองการหมั่นประชุมกันบ่อยครั้งเป็นวิธีที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือในการประชุมออนไลน์ สร้างพื้นที่การประชุม สร้างพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการประชุม และการสนทนาระหว่างรัฐบาล หรือองค์กรทางการเมืองกับกลุ่มประชาชน สนับสนุนสิทธิ และเสรีภาพ สนับสนุนสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานเคารพประธาน และความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม เรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบและการกระทำที่เหมาะสม รักษากฎระเบียบของชุมชน และสั่งคมอย่างยั่งยืน โดยศึกษา

*Received September 26, 2023; Revised December 18, 2023; Accepted January 17, 2024

การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบ และกฎหมายทางการเมือง อารักขา คຸ້ມครอง
อันชอบธรรมแก่บรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป

คำสำคัญ: พุทธธรรมประยุกต์; พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง; ประชาชน

Abstract

This research article the objectives are 1. to study the level of political participation of people in Ang Thong Province 23 to present a model of applied Buddhism to develop political participation of people in Ang Thong Province. Integrated research model the qualitative research used in-depth interviews. with 19 key informants or people. Data were analyzed by descriptive content analysis and focus group discussion of 8 figures or people. Quantitative research used a questionnaire with a confidence value for the entire version equal to 0.930. Data was collected from a sample group, namely People in Ang Thong Province That were 400 samples aged 18 years and over. Data were analyzed by looking for frequencies, percentages, means and standard deviations.

The research results found that 1. the level of political participation of people in Ang Thong Province Overall, it is at a high level in every aspect, respectively, and 2. Applied Buddhism model to develop political participation of people in Ang Thong Province. Meeting frequently is a good way to promote political participation. of the people use of technology, it is a tool for online meetings. Create a meeting space Create appropriate space for meetings and dialogue between government or political organizations and citizen groups. Support rights and freedoms Support human rights and fundamental freedoms Respect the chairman and the opinions of members at the meeting. Learn about the rules and appropriate actions. Maintain rules and regulations of the community and society in a sustainable manner. By studying and disseminating information Education and dissemination of information about political regulations and laws, the rightful protection and protection of monks who are the successors of Buddhism to last forever.

Keywords: Applied Buddhadharma; Political Participation; Population

บทนำ

ประเทศไทยมีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขถึงแม้ในปัจจุบันจะได้มีการจัดการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ปี พ.ศ. 2560 มีรัฐบาลผสม จากหลากหลายพรรคการเมืองมาทำหน้าที่บริหารประเทศ แต่ทว่าปัญหาความแตกแยกแบ่งฝักฝ่าย ทางสังคมไม่ได้หมดไป ยังคงคุกรุ่นรอวันประทุขึ้นได้เมื่อสถานการณ์สุกงอม (พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, 2564) ลักษณะดังกล่าวที่เกิดขึ้นในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมีสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ มากมาย แต่เหตุผลที่ฝ่ายต้องการยึดอำนาจกล่าวอ้างโดยสรุปคือปัญหาจากการทุจริต คอร์รัปชัน ซึ่งรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ นับตั้งแต่สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นต้นมา ล้วนแถลงนโยบายในการเข้ามาบริหารประเทศว่าจะแก้ปัญหการทุจริตคอร์รัปชันเป็นสำคัญ (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2549)

การมีส่วนร่วมหรือการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแต่เพียงการสร้าง ความชอบธรรมให้กับกระบวนการนี้ แต่ขาดซึ่งการยอมรับในหลักแห่งสิทธิอำนาจทางการเมืองของประชาชน ตามระบอบประชาธิปไตย และขาดการคำนึงถึงหลักการสร้างความเห็นพ้องต้องกันในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้รัฐธรรมนูญเป็นกติกาทางการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากทุกกลุ่มการเมืองอีกทั้งการเข้าสู่ระยะ การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยในแต่ละครั้งแม้จะมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงระบอบ แต่การออกแบบสถาบันทางการเมืองเพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยไม่รองรับระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยยังคงให้มีสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง เช่นที่มาของวุฒิสภา และองค์กรอิสระที่มาจาก การแต่งตั้ง (จิราภรณ์ คำจันทร์, 2560) ทำให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยผิดเพี้ยนไปจากหลักการที่ควรเป็น ที่สำคัญที่สุด ผู้ได้อำนาจรัฐลุแก่อำนาจ ละเมิดหลักนิติธรรม ฉ้อราษฎร์บังหลวง เล่นพรรคเล่นพวก ขาดอุดมการณ์ ขาดการเสียสละเพื่อสังคม และประเทศชาติ นอกจากนั้นยังไม่ได้ ปฏิบัติตามประเพณีการปกครองแบบประชาธิปไตย ขาดมารยาททางการเมือง ขาดจริยธรรม และความศรัทธาต่อระบอบอย่างแท้จริง และนี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การใช้ อำนาจกองกำลังจัดตั้งทำการยึดอำนาจทางการเมือง ที่เรียกว่ารัฐประหาร และบ่อยครั้งเรียกว่าการปฏิวัติ หรือการปฏิรูป แต่ทั้งหมดนี้คือจุดลบ และอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องและยั่งยืน (ลิขิต ธีรเวคิน, 2559)

จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญ จังหวัดหนึ่งของภาคกลางที่หนาแน่นด้วยจำนวนประชากร และมีประชาชนในพื้นที่จำนวนไม่น้อยที่มีความตื่นตัวเพื่อเข้าสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง อีกทั้งมีส่วนร่วมแสดงออกทางการเมืองกับการแสดงออกทางการเมืองด้วยการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองบ่อยครั้งในเวทีทางการเมืองระดับประเทศ

ซึ่งการแสดงออกทางการเมืองด้วยการเข้าร่วมทางการเมืองนั้นมีปัจจัยสำคัญคือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนเลือกรับฟัง และอาจทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการแสดงออกโดยวิธีต่าง ๆ ขาดความรอบคอบ จึงควรส่งเสริมให้ประชาชน ได้มีความรู้และวิธีการที่เหมาะสมเพื่อแสดงออกทางการเมืองได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในระบอบประชาธิปไตยนั้น สามารถตอบโจทย์ปัญหาภาวะความไม่มั่นคงทางประชาธิปไตยของไทยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้วิจัยใคร่ขอนำหลักพุทธธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการบริหารปกครองบ้านเมืองในทางพระพุทธศาสนา อันที่จริงหลักธรรมสำหรับการเมืองปกครองทางพระพุทธศาสนานั้นมีเป็นจำนวนมาก แต่ในวิจัยนี้ผู้วิจัยประสงค์จะนำหลักพุทธธรรมอันได้แก่ อปปริหานิยธรรม 7 หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ ผู้ปฏิบัติ ธรรมนี้จะนำไปเพื่อความเจริญทั้งฝ่ายบ้านเมือง ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญและเข้ากับภาวะการณ์ในระบอบประชาธิปไตยไทยสำหรับ การบริหารบ้านเมืองไม่ให้เกิดความเสื่อมทางศีลธรรม และเพื่อส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง มากขึ้นโดยเริ่มตั้งแต่ภาคส่วนของสังคมระดับจังหวัด ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่จังหวัดอ่างทอง ทั้งนี้เพราะจังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดทางภาคกลางที่หนาแน่นด้วย ประชากรและประชาชนในพื้นที่ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองพอสมควร อีกทั้งมีส่วนร่วมแสดงออกทางการเมืองกับการชุมนุมความ ขัดแย้งทางการเมืองบ่อยครั้งในเวทีทางการเมืองระดับประเทศ ดังนั้น ผู้วิจัยเลือกทำวิจัยการนำหลักพุทธธรรมประยุกต์เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง ก็ด้วยหวังให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง และมีหลักพุทธธรรมประยุกต์เพื่อการพัฒนาการเมืองแบบมีส่วนร่วมประกอบมโนธรรมในการแสดงออกทาง การเมืองภายใต้กรอบกติกา สิทธิหน้าที่ ศักดิ์ศรี และเสรีภาพแห่งตน อันเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในระดับมหัพภาคคือในระดับประเทศส่วนหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อเสนอพุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดอ่างทอง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 282,784 คน (THE STANDARD TEAM, 2023)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดอ่างทองที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ได้มาจากการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ กลุ่มตัวอย่าง 400 คน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้ปกครองท้องถิ่นผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 19 รูปหรือคน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้แบบสอบถามชนิดแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทองทั้ง ด้าน ได้แก่ 1. การกล่อมเกลางานการเมือง 2. การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับพุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง โดยสัมภาษณ์ผู้ปกครองท้องถิ่นผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 19 รูปหรือคน

3.3 การสนทนากลุ่ม เป็นการขอข้อมูลเชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการศาสนา กลุ่มพรรคการเมือง กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกลุ่มประชาชนจำนวนทั้งสิ้น 8 รูปหรือคนโดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บรวบรวม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน จังหวัดอ่างทอง	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
ด้านการกล่อมเกลாதทางการเมือง	4.01	0.51	มาก	2
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	4.07	0.84	มาก	1
ภาพรวม	4.04	0.68	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.84) ด้านการกล่อมเกลாதทางการเมือง ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.51)

2. การนำเสนอพุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง การหมั่นประชุมกันบ่อยครั้งเป็นวิธีที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพราะมันสร้างโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นและการเข้าร่วมในกระบวนการการตัดสินใจทางการเมือง การใช้เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการประชุมออนไลน์ สร้างพื้นที่การประชุม

สร้างพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการประชุม และการสนทนาระหว่างรัฐบาลหรือองค์กรทางการ เมืองกับกลุ่มประชาชน สนับสนุนสิทธิและเสรีภาพ สนับสนุนสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพื้นฐาน เคารพประธาน และความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม เรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ และการกระทำที่เหมาะสม รักษากฎระเบียบของชุมชน และสังคม อย่างยั่งยืน โดยศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูล การศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับ กฎระเบียบ และกฎหมายทางการเมือง อารักขา คุ่มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิตซึ่งเป็น ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทองโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน จากผลการวิจัยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในจังหวัดอ่างทองมีส่วนร่วมในการเมืองได้รับข่าวสารทาง การเมืองอย่างทั่วถึง หน่วยงานทางราชการให้ข่าวสารการเมืองที่ครอบคลุมมีการกล่อม เกลาทางการเมืองที่ถูกต้อง โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของชุมพล เฟ็งศิริ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัด นครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา คือ ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา การเคลื่อนไหวร้องทุกข์ หรือ เรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน มีการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบ กระบวนการใช้อำนาจรัฐการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพความยุติธรรมให้กับ ตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของภูสิทธิ์ ชันติกุล (2553) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง 2 ระดับเท่านั้นได้แก่ ระดับปานกลาง และมาก การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และ การพัฒนาทางการเมือง ปัจจัยทางจิตวิทยา ทางการเมือง ได้แก่ ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรม ทางการเมือง และการกล่อมเกลา ทางการเมือง

2. พุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน จังหวัดอ่างทอง การหมั่นประชุมกันบ่อยครั้งเป็นวิธีที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพราะมันสร้างโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น และการเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง การใช้เทคโนโลยี การใช้ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการประชุมออนไลน์ สร้างพื้นที่การประชุม สร้างพื้นที่ที่ เหมาะสมสำหรับการประชุม และการสนทนาระหว่างรัฐบาลหรือองค์กรทางการเมืองกับ กลุ่มประชาชน สนับสนุนสิทธิและเสรีภาพ สนับสนุนสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพพื้นฐาน

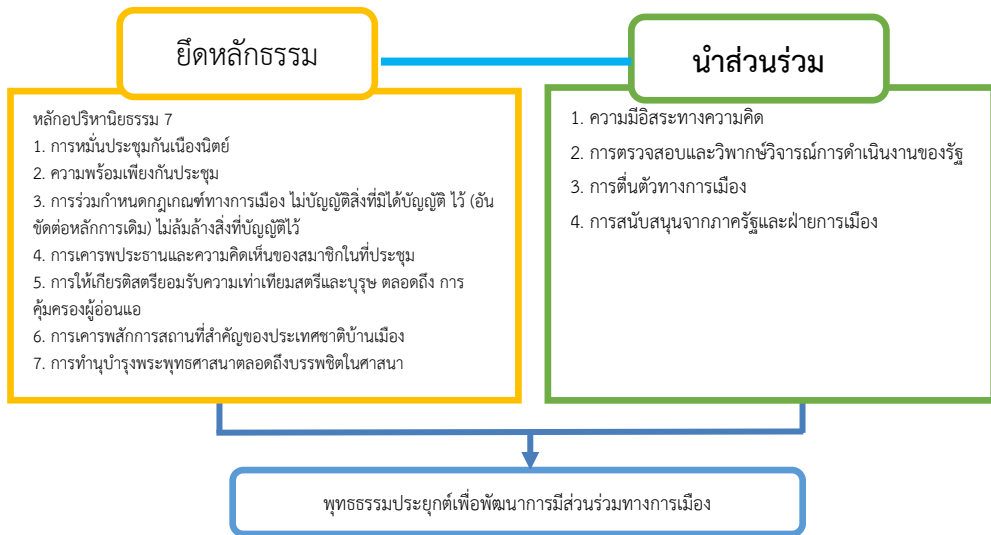
เคารพประธาน และความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม เรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ และการกระทำที่เหมาะสม รักษากฎระเบียบของชุมชน และสังคมอย่างยั่งยืน โดยศึกษา และการเผยแพร่ข้อมูล การศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบ และกฎหมาย ทางการเมือง อารักขา คัมภีร์ครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา ให้คงอยู่ตลอดไป จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าหลักพุทธธรรมหลักอภิธานิยธรรมมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทองอย่างมาก ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของประคอง มาโต (2564) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองจังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วย ด้านค่านิยมสิ่งผลประโยชน์ ด้านความนิยมสถานะทางสังคม การกล่อมเกลางานการเมือง การสื่อสารกับประชาชน นักการเมืองติดบอร์ดให้ความรู้ความเข้าใจ ติดบอร์ดรับฟังปัญหาในพื้นที่ ลักษณะนิสัยของนักการเมือง นักการเมืองเป็นผู้มีลักษณะชอบช่วยเหลือประชาชน มีความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา พูดจริงทำจริง และเป็นคนดี มีประสบการณ์ทางการเมือง เป็นผู้มีความช่วยเหลือกับชุมชน มีความสัมพันธ์กับผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับ และสอดคล้องกับพระเมธาวิญญูรส (สุเทพ ปลิวโก) (2564) ได้วิจัยเรื่อง อิทธิพลของพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครโดยบูรณาการด้วยหลักสังคหัตถุธรรม คือ โอบอ้อมอารีย์ วจีซื่อตรง สงเคราะห์ประชาชน วางตนดีเสมอต้นเสมอปลาย ทำให้ได้องค์ความรู้จากการวิจัยว่าการเป็นพรรคการเมืองที่มีนโยบายและผลงานดี มีนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของคนส่วนมาก หัวหน้าพรรคมีภาพลักษณ์ดี มีสัจจะน่าเชื่อถือทำให้มีชื่อเสียงทางสุจริตที่ประชาชนเห็น และรับรู้ได้ และการเป็นพรรคการเมืองที่ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งชื่นชอบ และประชาชนเข้าถึงได้ง่าย

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นพุทธธรรมประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง โดยยึดหลักธรรม ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ต้องนำหลักอภิธานิยธรรมไปบูรณาการใช้อย่างจริงจังในชุมชน และสังคม โดยประยุกต์ใช้ให้ได้หมดทุกข้อตามสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคม คือ 1. การหมั่นประชุมกัน เนื่องนิตย 2. ความพร้อมเพียงกันประชุม 3. การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4. การเคารพ

ประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม 5. การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรี และบุรุษ ตลอดถึง การคุ้มครองผู้อ่อนแอ 6. การเคารพหลักการสถานที่สำคัญของประเทศชาติบ้านเมือง 7. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา นำส่วนร่วมโดยทุกภาคส่วนโดยเฉพาะนักการเมือง ผู้นำชุมชนจะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมือง ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์ในการดำเนินงานเพื่อชุมชน คือ 1. ความมีอิสระทางความคิด 2. การเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์ 3. การตื่นตัวทางการเมือง 4. การสนับสนุนจากภาครัฐ และฝ่ายการเมือง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายส่งเสริมด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนได้อ่านบทความ บทวิเคราะห์ทางการเมือง และข่าวการเมืองจากนิตยสารรายสัปดาห์หรือรายปักษ์ การอ่านข่าวในสังคมออนไลน์ผ่าน Facebook Line Instagram เป็นต้น

2. นโยบาย สนับสนุนให้เยาวชนรวมถึงผู้มีสิทธิ์ทางการเมืองได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างอิสระผ่านช่องทางต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการอภิปราย ประชาชนมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง นี้รวมถึง การชุมนุม การเขียนหนังสือของประชาชน และการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ

3. นโยบายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนอาจเป็นการร่วมกันตัดสินใจในการเลือกตั้งท้องถิ่น การเลือกตั้งคณะกรรมการท้องถิ่น หรือการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลผ่านชุมนุมคณะกรรมการ และกระบวนการอภิปรายอื่น ๆ

4. นโยบายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ประชาชนเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อสร้างรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตย และความเชื่อมั่นในระบบการปกครองการจัดกิจกรรมอภิปราย และการฝึกอบรมซึ่งเป็นวิธีที่ดีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นี้รวมถึงการจัดสัมมนา การอบรมเกี่ยวกับกระบวนการปกครอง การสร้างความเข้าใจในเรื่องการเมืองสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการเข้าร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการจัดประชุมเพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การจัดการต่อสถานการณ์ทางการเมืองนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

2. การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยี การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถช่วยเพิ่มการมีอิสระทางความคิดของประชาชนโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและความรู้ในรูปแบบที่ไม่มีข้อจำกัด

3. เปิดสภาหรือพื้นที่สาธารณะในการให้ประชาชนได้ตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐได้อย่างอิสระบนพื้นฐานของความถูกต้องและดีงามของสังคม

4. สื่อมวลชนควรเสนอข่าวด้านการเมืองบนพื้นฐานของความถูกต้องโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองหรือการสื่อสารกับนักการเมืองได้อย่างอิสระ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งหมดที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยเล่มนี้

2. ควรศึกษาปัจจัยของการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาไว้ในงานวิจัยเล่มนี้

3. ควรศึกษากิจกรรมการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยเล่มนี้

4. ควรศึกษาหลักพุทธธรรมจากพระไตรปิฎกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเนื่องจากการสังเคราะห์ และบูรณาการหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการมีส่วนร่วม และสถานการณ์การเมืองในปัจจุบันหลายหลักธรรมที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยเล่มนี้

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ คำจันทร์. (2560). การเปลี่ยนผ่านเป็นประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่น: ความล้มเหลวของการทำให้เป็น ประชาธิปไตยในประเทศไทย (ดุขฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุมพล เพ็งศิริ. (2563). การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัด นครราชสีมา (ดุขฎีนิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2549). นักการเมืองไทย: จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สารธาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ประคอง มาโต. (2564). การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อ นักการเมือง ในจังหวัดอุทัยธานี (ดุขฎีนิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร. (2564). การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ดุขฎีนิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธาวิณัยรส (สุเทพ ปลิวโก). (2564). อิทธิพลของพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจ ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร (ดุขฎีนิพนธ์ปริญญา ดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2559). ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษใหม่. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- THE STANDARD TEAM. (2023). Voters in Ang Thong Province. Retrieved June 23, 2023, from <https://thestandard.co/check-the-number-of-voters-in-2566/>

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมือง
ของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ*
BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING POLITICAL
CONSCIOUSNESS OF CHILDREN AND YOUTHS
IN SAMUT PRAKAN PROVINCE

พระมหาสมบัติ ธนปญโญ

Phramaha Sombat Dhanapañño

วัดพระสมุทรเจดีย์

Wat Phra Samut Chedi

Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน 2. เสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 8 รูปหรือคน การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.984 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 397 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. จิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 2. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการประยุกต์กับหลักการบริหารนิยมโดยร่วมกันประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติตามหลักการและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย เคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ร่วมปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสในสังคม อนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม รักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การประยุกต์หลักพุทธธรรม; ส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมือง; เด็กและเยาวชน

Abstract

Objectives of this research were: 1. to study the political consciousness of children and youth and 2. to propose the application of Buddhist principles to promote the political consciousness of children and youth in Samut Prakan Province. In the integrated research model, the qualitative research used in-depth interviews with 19 key informants or people. Data were analyzed using descriptive content analysis and focus group discussions with 8 figures or people. Quantitative research used questionnaires with a confidence value for the entire version equal to 0.984. Data were collected from groups. The sample was 397 students from secondary schools under the Samut Prakan Secondary Educational Service Area Office. The data was analyzed by finding frequencies, percentages, means, and standard deviations.

The research results found that 1. the political consciousness of children and youth in Samut Prakan Province Overall is at a high level in every aspect, respectively, and 2. the application of Buddhist principles to promote the political consciousness of children and youth in Samut Prakan province, the application of the principles of Aparihaniyadhamma by meeting together in unison. Encourage children and youth to follow democratic principles and ideals. Respect the elders in the country. Join in protecting children, women, the elderly, and the underprivileged in society. Preserve and preserve good political culture. Maintain rules and regulations of the community and society sustainably.

Keywords: Application of Buddhist Principles; Promoting Political Consciousness; Children and Youth

บทนำ

ประเทศไทยยังคงปกครองด้วยระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่จากประวัติศาสตร์ทางการเมืองการปกครอง จะเห็นว่า มีบุคคลหลายกลุ่มที่วิพากษ์วิจารณ์ว่ามีสภาพการณ์ที่สลับซับซ้อนจนเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ผิดเพี้ยนไปจากหลักการที่ควรเป็น ที่สำคัญที่สุด ผู้ได้อำนาจรัฐดูแลอำนาจ

ละเมิดหลักนิติธรรม ฉ้อราษฎร์บังหลวง เล่นพรรคเล่นพวก ขาดอุดมการณ์ ขาดการเสียสละเพื่อสังคม และประเทศชาติ นอกจากนั้นยังไม่ได้ปฏิบัติตามประเพณี การปกครองแบบประชาธิปไตย ขาดมารยาททางการเมือง ขาดจริยธรรมและความศรัทธาต่อระบบอย่างแท้จริง และนี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การใช้อำนาจกองกำลังจัดตั้งทำการยึดอำนาจทางการเมือง ที่เรียกว่ารัฐประหาร และบ่อยครั้งเรียกว่าการปฏิวัติ หรือการปฏิรูป แต่ทั้งหมดนี้คือจุดลบ และอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องและยั่งยืน (ลิขิต ธีรเวคิน, 2559)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยของเยาวชนนั้นเริ่มตั้งแต่การเรียนรู้และการทำความเข้าใจในหลักการ และแนวคิดการปกครองในระบบประชาธิปไตยให้ถ่องแท้ และตระหนักในคุณค่า จนเกิดศรัทธา รัก และหวงแหนระบอบประชาธิปไตยพร้อมทั้งปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยโดยมีจิตสาธารณะ ยึดหลักคุณธรรม และจริยธรรมในการดำรงชีวิตจนเกิดพฤติกรรมประชาธิปไตยในสังคม รวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยในลักษณะต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

การมีส่วนร่วมหรือการเปิดให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นแต่เพียงการสร้าง ความชอบ ธรรมให้กับกระบวนการนี้ แต่ขาดซึ่งการยอมรับในหลักแห่งสิทธิอำนาจทางการเมืองของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตย และขาดการคำนึงถึงหลักการสร้างความเห็นพ้องต้องกันในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้รัฐธรรมนูญเป็นกติกาทางการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากทุกกลุ่มการเมืองอีกทั้งการเข้าสู่ระยะ การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยในแต่ละครั้งแม้จะมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงระบอบ แต่การ ออกแบบสถาบันทางการเมืองเพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยไม่รองรับระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยยังคงให้มีสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง เช่นที่มาของวุฒิสภา และองค์กรอิสระที่มาจากแต่งตั้ง (จิราภรณ์ คำจันทร์, 2560)

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญและเป็นจังหวัดขนาดใหญ่จังหวัดหนึ่งที่หนาแน่นด้วยจำนวนประชากร และขนาดของพื้นที่โดยมีเยาวชนในพื้นที่จำนวนไม่น้อยที่มีความตื่นตัวเพื่อเข้าสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ลักษณะ การเมืองดั้งเดิมภายในจังหวัดนั้นมีลักษณะค่อนข้างผูกขาดทางการเมืองกับพรรคการเมืองบางพรรค อีกทั้งมีส่วนร่วมแสดงออกทางการเมืองกับการแสดงออกทางการเมืองด้วยการชุมนุม เรียกร้องทาง การเมืองบ่อยครั้งในเวทีทางการเมืองระดับประเทศ ซึ่งการแสดงออกทางการเมืองด้วยการเข้าร่วมทางการเมืองนั้นมีปัจจัยสำคัญคือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เยาวชนเลือกรับฟัง และอาจทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการแสดงออกโดยวิธี

ต่าง ๆ ขาดความรอบคอบ จึงควรส่งเสริมให้เยาวชน ได้มีความรู้และวิธีการที่เหมาะสมเพื่อแสดงออกทางการเมืองได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยในพุทธศาสนาหลักอภิธานิยธรรม 7 ถือว่าเป็นธรรมที่ปฏิบัติแล้วจักไม่นำไปสู่ความเสื่อม จักไม่เกิดความหายนะแห่งองค์กร คือ จะมีแต่ความเจริญสามารถส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการนำไปบูรณาการพัฒนาสังคม และประเทศชาติได้ (สามารถ มั่งสัง, 2564) จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการเพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ในการส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่เด็ก และเยาวชนสามารถเติบโตเป็นคนดีในสังคม รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเองตามกรอบประชาธิปไตยได้อย่างมั่นคงและเป็นบุคลากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ (สพม.สมุทรปราการ) 25 โรงเรียน จำนวน 48,101 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้มาจากการใช้สูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) กลุ่มตัวอย่าง 397 คน (ธานีนท์ ศิลป์จารุ, 2551)

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำชุมชน จำนวน 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามจิตสำนึกทางการเมืองของเด็ก และเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามชนิดแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง 2. ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง 3. ด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม 4. ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม และ ปัจจัยที่ส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ และการสนทนากลุ่ม ได้แก่ การขอข้อมูลเชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการศาสนา นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ ผู้นำชุมชน และผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 8 รูปหรือคน

4. การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บรวบรวม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation S.D.) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. จิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ

จิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	4.12	0.76	มาก	3
2. ความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง	4.11	0.76	มาก	4
3. ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม	4.15	0.82	มาก	2
4. การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม	4.26	0.72	มาก	1
ภาพรวม	4.16	0.77	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า จิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป นาน้อย คือ ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.72) ด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.82) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.76) ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.76) ตามลำดับ

2. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้หลักอปริทานิยธรรม 7 เป็นการนำหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการทำงานมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับการส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนโดยมีผู้ปกครอง ครู และผู้นำทางสังคมคอยเป็นที่ปรึกษาเพิ่มพื้นที่สาธารณะในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิจารณ์ พัฒนาทักษะสำหรับการพูดและฟังให้แก่เยาวชน สร้างเครือข่ายทางสังคม ส่งเสริมเรียนรู้จากประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการการเมือง โดยร่วมกันประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติตามหลักการและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย เคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ร่วมปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสในสังคม อนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม รักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน ช่วยให้เด็กและเยาวชนเข้าใจกระบวนการปกครอง มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในสังคม พัฒนาทักษะการวิเคราะห์และการคิด เพิ่มความตั้งใจ และความรับผิดชอบตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง พัฒนาทักษะการสื่อสาร เข้าใจความหลากหลายทางการเมือง และการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. จิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ คือ การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง ตามลำดับ จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนมีส่วนสำคัญในการเมือง เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเมืองมีการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม สร้างความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคมเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง กระตุ้นให้เกิดความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองยุคเก่าใช้การสนทนาและใน ยุคใหม่แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสารสังคมออนไลน์ ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชติดตามข้อมูลข่าวสารตามยุคสมัย และข้อมูลแบบ วัฒนธรรมร่วมสมัยผ่านสื่อสารสังคมออนไลน์ มีความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคมแตกต่างกันออกไปตามความรู้และระดับการศึกษา มีการใช้สิทธิหน้าที่ของตนตามพื้นฐาน ประชาชนให้ความร่วมมือกับภาครัฐและนักการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมของตน และสอดคล้องกับไพวรรณ บุรีมาตร (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพลวัตทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย ด้านการมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของตน ด้านการเคารพกฎหมายและกติกาในการอยู่ร่วมกันในสังคม จะต้องมีความรู้ทางกฎหมาย และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางด้านกฎหมาย ให้เกิดความเสมอภาคกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ด้านการรู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริต จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการมีจิตสาธารณะ ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีความเสียสละกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ นำนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาสู่การพัฒนา

2. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นการนำหลักพุทธธรรมที่

เหมาะสมกับการทำงานมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับการส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนโดยมีผู้ปกครอง ครู และผู้นำทางสังคมคอยเป็นที่ปรึกษาเพิ่มพื้นที่สาธารณะในการแลกเปลี่ยนความคิดและวิจารณ์ พัฒนาทักษะสำหรับการพูดและฟังให้แก่เยาวชน สร้างเครือข่ายทางสังคม ส่งเสริมเรียนรู้จากประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการการเมือง โดยร่วมกันประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติตามหลักการและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย เคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ร่วมปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสในสังคม อนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม รักษากฎระเบียบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน ช่วยให้เด็กและเยาวชนเข้าใจกระบวนการการปกครอง มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องในสังคมพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และการคิด เพิ่มความตั้งใจและความรับผิดชอบตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง พัฒนาทักษะการสื่อสาร เข้าใจความหลากหลายทางการเมือง และการเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของประคอง มาโต (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนมีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง จากปัจจัยความนิยมทางการเมืองทั้ง 7 ด้าน นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองมีแค่ 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมนักการเมือง คือ การทำประโยชน์ (X1) สถานะทางสังคม (X2) ลักษณะนิสัย (X3) ความสามารถพิเศษ (X4) และประสบการณ์ของนักการเมือง (X5) เป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด ความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง (Y)

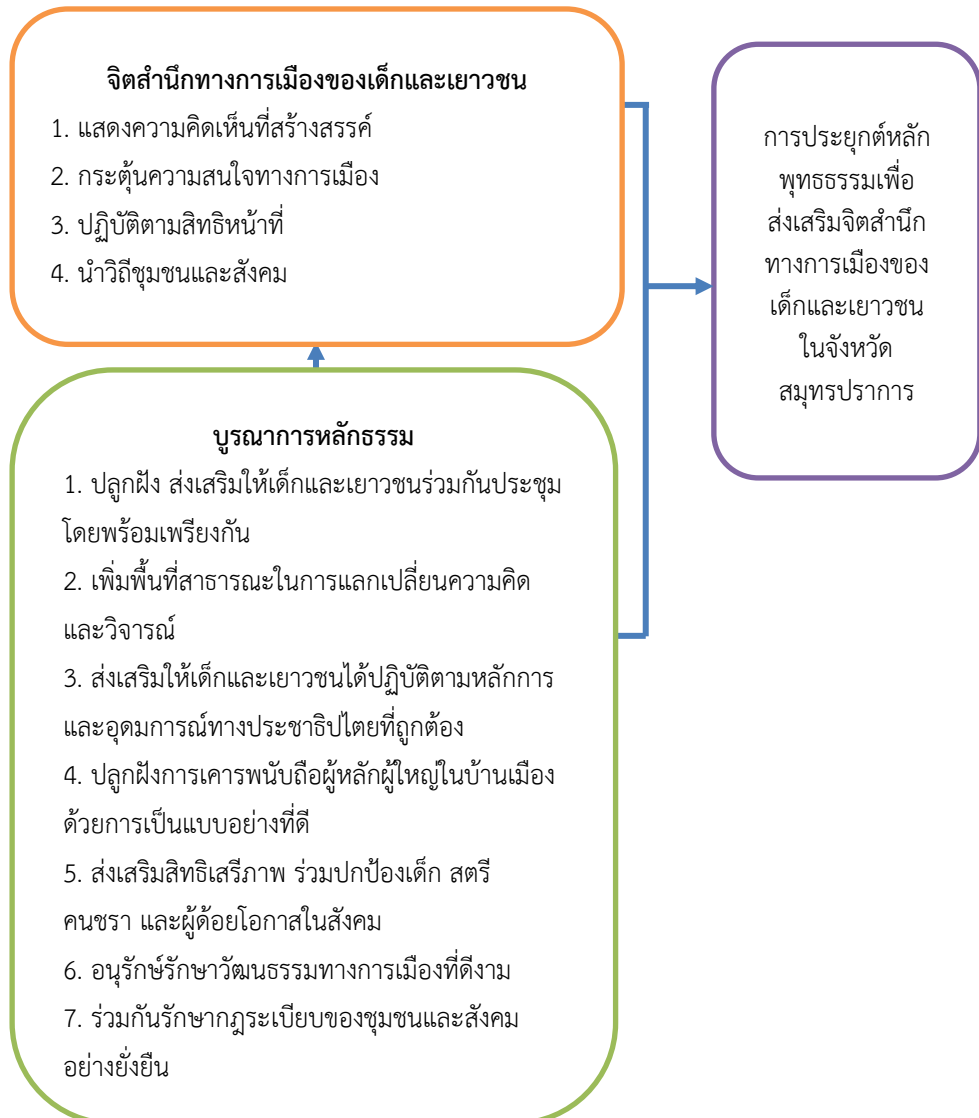
องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยบูรณาการหลักธรรมผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต้องนำหลักอปริหานิยธรรมไปบูรณาการใช้อย่างจริงจังในสถานศึกษาและชุมชน ด้วยกระบวนการ 1. ปลุกฝัง ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนร่วมกันประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน 2. เพิ่มพื้นที่สาธารณะในการแลกเปลี่ยนความคิดและวิจารณ์ 3. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ปฏิบัติตามหลักการและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตยที่ถูกต้อง 4. ปลุกฝังการเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมืองด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี 5. ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ ร่วมปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสในสังคม 6. อนุรักษ์

รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม 7. ร่วมกันรักษาภาวะเป็ยบของชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน

จิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียน และบ้านรวมถึงหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต้องกระตุ้น ตระหนักให้มีความสำคัญในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่เด็กและเยาวชนด้วยวิธีการต่อเติมปัญญาโดย 1. แสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ 2. กระตุ้นความสนใจทางการเมือง 3. ปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ 4. นำวิถีชุมชนและสังคม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายส่งเสริมด้านการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การเปิดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การจัดกิจกรรมทางการเมืองที่เยาวชนสามารถเข้าร่วมได้ง่ายและน่าสนใจ เช่น การจัดสัมมนา การอภิปรายทางการเมือง หรือการประชุมเยาวชน นอกจากนี้ควรสร้างโอกาสให้เยาวชนได้รับประสบการณ์ในการทำงานทางการเมืองโดยตรง เช่น การร่วมงานกับนักการเมืองชั้นนำการร่วมกับองค์กรทางการเมือง หรือการเข้าร่วมในการเลือกตั้ง

2. นโยบาย สนับสนุนเยาวชนในการพูดคุยและการเสวนาการเมืองการสร้างพื้นที่ในการพูดคุย สถานที่สาธารณะ เช่น ห้องสมุด สนามกีฬา หรือพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ ควรสร้างพื้นที่ที่เยาวชนสามารถพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องการเมืองได้อย่างอิสระและปลอดภัย การสนับสนุนองค์กรเยาวชน องค์กรเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ควรได้รับการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการพูดคุย เสวนา และอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการเข้าถึงข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเมือง

3. นโยบายการส่งเสริมเปิดกว้างด้านความคิดเห็นทางการเมืองให้กับเยาวชน เช่น การมีพื้นที่ออนไลน์สาธารณะของโรงเรียนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งเป็น การกระทำที่สำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองของประเทศ

4. นโยบายการส่งเสริมร่วมกับกลุ่มแนวคิดและพันธมิตรใช้สื่อสังคมและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมือง การสนับสนุนสื่อมวลชนและเทคโนโลยีเพื่อการพูดคุยและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เช่น การสร้างเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเสวนาทางการเมืองของโรงเรียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. โรงเรียนส่งเสริมกิจกรรมให้เยาวชนยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย แสดงความคิดเห็นได้โดยเสรีภาพ ตามหลักการประชาธิปไตย คือสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาคและภราดรภาพ

2. รัฐบาลและนักการเมืองควรเปิดพื้นที่ให้เยาวชนตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานภาครัฐภายใต้หลักกฎหมาย และหลักจริยธรรม เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐเป็นไปโดยชอบสุจริตและยุติธรรม

3. โรงเรียนควรส่งเสริมเยาวชนศึกษาสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองพื้นฐานของเยาวชนเบื้องต้นเพื่อใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

4. โรงเรียนสร้างองค์กรเยาวชนที่สามารถร่วมกันสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น สมาคมนักศึกษาการเมืองหรือองค์กรนักเรียน และใช้องค์กรเหล่านี้เป็นพื้นที่สำหรับสร้างความคิดและแนวคิดในการพัฒนาสังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนสามารถมีจิตสำนึกทางการเมืองที่ถูกต้องและเหมาะสมยังไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยเล่มนี้

2. ควรศึกษาสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมหรือสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของเยาวชนเนื่องจากสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมหรือสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของเยาวชนยังไม่ได้นำมาศึกษาไว้ในงานวิจัยเล่มนี้

3. ควรศึกษากิจกรรมส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน เนื่องจากยังมีกิจกรรมส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองหลากหลายอย่างที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยเล่มนี้

4. ควรศึกษาหลักพุทธธรรมจากพระไตรปิฎกในการส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนเนื่องจากการสังเคราะห์บูรณาการหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับเยาวชนและสถานการณ์การเมืองในปัจจุบันหลายหลักธรรมที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยเล่มนี้

เอกสารอ้างอิง

จิราภรณ์ ดำจันทร์. (2560). *การเปลี่ยนผ่านเป็นประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่น: ความล้มเหลวของการทำให้เป็น ประชาธิปไตยในประเทศไทย* (ดุขุฎินิพนธ์รัฐศาสตรดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

ประคอง มาโต. (2564). *การส่งเสริมความนิยมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี* (ดุขุฎินิพนธ์ปริญญาดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร. (2564). *การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช* (ดุขุฎินิพนธ์ปริญญาดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ไพวรรณ ปุริมาตฺร. (2563). พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2559). ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษใหม่. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สามารถ มั่งส้ง. (2564). อปปรหานิยธรรม 7: หลักการปกครอง. สืบค้น 25 มิถุนายน 2566, จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9640000115674>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). ข้อมูลพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. สืบค้น 23 มิถุนายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/KmVX6>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). เยาวชนกับการมีส่วนร่วมประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

บทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชน
ในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง*

THE ROLE OF MONKS AND THE PROMOTION OF FAITH IN BUDDHISM
FOR YOUTH IN BAN KHAI DISTRICT RAYONG PROVINCE

พระฤทธิเดช อนาลโย, พระสุธีวีรบัณฑิต (โช้ว ทสสนีโย), ประเสริฐ ธิลาว

Phra Ritthidet Analayo, Phasutivirabandit (Cho Thassaneeyo), Prasert Thilao

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: nunrayong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของบทบาท 2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาท 3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณแจกแบบสอบถามกับเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมตอนปลายโรงเรียนบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำนวน 746 คน วิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุमान และสถิติพรรณนา ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของบทบาทพระสงฆ์ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.38) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. การเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เยาวชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า ปัญหา อุปสรรค พระสงฆ์มีการสอนที่แตกต่างกันไป เยาวชนขาดความรับผิดชอบต่อให้หน้าที่ มีการชื่นชอบเพศตรงข้ามที่มีเจ้าของแล้ว มีการพูดแก้ตัว

ปกป้องตัวเอง ส่วนข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ควรจัดให้การสอนที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ให้ตระหนักถึงหน้าที่ และควรแนะนำการทำงานอย่างมีสติ

คำสำคัญ: บทบาทพระสงฆ์; การส่งเสริมศรัทธา; เยาวชน

Abstract

This research has the objective 1. To study the general conditions of the role 2. To compare roles 3. To study problems, obstacles, and suggestions regarding the role of monks and promoting faith in Buddhism to youth in Ban Khai District, Rayong Province. This is a combined method research. Quantitative research: Distribute questionnaires to youth. There were 746 people who were studying in high school at Ban Khai School, Rayong Province. Data were analyzed using percentages, means, standard deviations, inferential statistics, and descriptive statistics. As for qualitative research, Data were collected using interviews with 9 key informants or people and analyzed. Using content analysis techniques, including context.

The research results found that 1. General condition of the role of monks. It was found that the youth have opinions towards the role of monks and promoting faith in Buddhism to youth is overall at a high level ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.38) and when considered in each aspect, it is found that It is at a high level in every aspect. 2. Comparison of the roles of monks Classified by personal factors, it was found that youth with different genders, ages, and educational levels had different opinions on the role of monks and promoting faith in Buddhism to youth in Ban Khai District, Rayong Province, is no different. Therefore, the research hypothesis was rejected. 3. Problems, obstacles, and suggestions regarding the role of monks in promoting faith in Buddhism to youth in Ban Khai District, Rayong Province. It was found that the problems, obstacles, and monks teach differently. Youth are irresponsible in carrying out their duties. Having a crush on someone of the opposite sex who already owns it There are excuses to defend yourself. Suggestion section Monks should provide teaching that is in the same direction. Be aware of your duties and should recommend working mindfully.

Keywords: The Role of Monks; Promoting Faith; Youth

บทนำ

เด็กและเยาวชน ถือเป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคม ที่ควรจะได้รับ การอบรมบ่ม นิสัยอย่างดีที่สุด สร้างโอกาสในด้าน การพัฒนาทาง สรีระและสติปัญญา ตลอดจนโอกาส ทางสังคมอื่น ๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนไทยให้มากขึ้น เพราะการเรียนรู้ที่เหมาะสม และเกื้อกูลต่อพัฒนาการของมนุษย์ต้องมีโครงสร้างและการทำงานทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ (อำไพ หมั่นสิทธิ์, 2553) ดังนั้น การสร้างพฤติกรรมของเยาวชนตามหลักคตินิยมทางพระพุทธศาสนา จึงถือได้ว่าเป็นวัยที่ ขาดการยับยั้งชั่งใจ ขาดความอดทนอดกลั้นความลำบากตรากตรำต่อทุกขเวทนาต่อ การกระทบกระทั่งต่อความย่ำแย่ของกิเลสตัณหา (พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาบุญโญ) และนิกร ศรีราช, 2564)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยปัจจุบัน โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยี ที่ทันสมัย ซึ่งกระแสได้ไหลเข้ามาสู่สังคมไทยจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดังกล่าวนี้ ได้เชื่อมต่อไปทั่วทุกมุมโลก ทำให้ โลกดูแคบลง ทำให้ผู้คนหลงใหลในเทคโนโลยีและสารสนเทศใหม่ ๆ มากกว่าที่จะสนใจ พัฒนาด้านจิตวิญญาณ (ธงชัย สมบูรณ์, 2560) โดยเฉพาะทางด้านศาสนา และด้าน วัฒนธรรมประเพณี สิ่งที่ดีงามซึ่งบรรพชนได้ดำรงรักษาไว้แต่ก่อนในสังคมไทย ทำให้มนุษย์ จิตใจเสื่อมถอยลง ดังจะเห็นได้จากชาวต่าง ๆ ที่ออกตามสื่อสารมวลชน เช่นข่าวปล้น จี้ ข่า การข่มขืน ซึ่งผู้ที่กระทำความผิดมิใช่แต่ผู้ใหญ่หรือบุคคลธรรมดาเท่านั้น แต่กลับกลายเป็น เด็กและเยาวชนที่มีอายุน้อยลงทุกวันเพียงอายุไม่เกิน 15 ปี ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะแสดงให้ เห็นถึงความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรม (มนัส สุวรรณ และคณะ, 2565)

ในปัจจุบันสังคมและวัฒนธรรมไทย ได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามอิทธิพลของ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การไหลเข้ามาของ วัฒนธรรมต่างชาติและการสื่อสารโทรคมนาคมทันสมัย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อแบบ แผนพฤติกรรมค่านิยมและทัศนคติของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก (ประทวน วันนิจ และมนูญ สอนโพพงาม, 2565) โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมทางวัฒนธรรมไทย เด็กและ เยาวชนซึ่งอยู่ในวัยเรียนและเป็นวัยที่มีอิสระในการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ได้ซึมซับเอา ค่านิยมและวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่เหมาะสมซึ่งทำให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย เช่น การสูบ บุหรี่ ดื่มสุรา การใช้สารเสพติด การอดอาหารเพื่อลดน้ำหนัก การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอัน ควร รักร่วมเพศการมีวามเสพยาเสพติด การขายตัวของเยาวชนเพื่อหาเงินเที่ยวเตร่ และ นิยมซื้อของใช้ราคาแพงเป็นต้น (ธรรมภณ อยู่สิริ, 2564) ประกอบกับสังคมและเศรษฐกิจ ในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวย ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาให้แก่ลูกทำให้ลูกขาดความรักขาดความ อบอุ่น จึงต้องหันหน้าไปหาคนอื่นเช่นเพื่อนเป็นที่พึ่ง ซึ่งอาจจะซุกงูไปในทางเสื่อมเสียพอ

แม้บางคนประพัตินไม่ดี เช่น เป็นนักรบพันน นักเลงสุราไม่สนใจเรื่องศาสนา ไม่ประพัตินตามหลักธรรมของศาสนา พ่อแม่เหล่านี้เป็นตัวอย่างไม่ดีแก่ลูก และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทำให้ขาดที่ยึดเหนี่ยว ก่อให้เกิดการห่างเหินศาสนาประพัตินไม่เหมาะสม มีสุขภาพจิตที่ไม่ดีบกพร่องในศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม (พระอุดมสิทธินายก, 2566) นอกจากนี้ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมทำให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลดลง ในอดีตโรงเรียนกับวัดอยู่ในสถานที่เดียวกันพระสงฆ์มีส่วนช่วยอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นผู้ที่มีความประพัตินที่ดีงาม อยู่ในศีลธรรมควบคู่กับการศึกษาวิชาความรู้วิทยากรต่าง ๆ ทางโลกด้วย แต่ในปัจจุบันสถานศึกษาส่วนมากได้ออกจากวัด พระสงฆ์ไม่มีโอกาสได้สั่งสอนอบรมเด็กในวัยนี้เหมือนเช่นแต่ก่อน ทำให้ห่างเหินจากวัดและศาสนาเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความประพัตินและจิตใจของเด็กและเยาวชนมีความประพัตินและสภาพจิตใจที่แย่งลง (พระเมธีวัชรประชาทร (ประยูร นนทีโย) และพระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต, 2566)

การปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาในเยาวชน เป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (สมชัย กลิ่นจันทร์, 2559) จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแก่เยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจและเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง เพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้สังคมและคนรอบข้างเกิดความสงบสุขอย่างยั่งยืนและถาวร อีกทั้งยังสามารถเสริมสร้างความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาได้อีกด้วย ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาพัฒนาต่อยอดบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชน ให้เกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์มากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

คือ เยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมตอนปลายโรงเรียนบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำนวน 746 คนและ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยเลือกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบบเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 2 รูปหรือคนกลุ่มที่ 2 พระสังฆาธิการหรือพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 รูปกลุ่มที่ 3 ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้สอน จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 4 เยาวชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ บทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง รวมทั้งหมด 45 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่า IOC ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน 5 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทฤษฎี ด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านพระพุทธศาสนาหรือด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

4. การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ความคิดเห็นจากการตอบ

แบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) 3. ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยทำการรวบรวมจากแบบสอบถามแล้วจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 4. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวิเคราะห์ และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเขียนเป็นความเรียง หรือตารางส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ภาควิชาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างกันตามรูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และวิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อ บทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนโดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ 1. ด้านสันตัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด 2. ด้านสมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ 3. สมุตเตชนา เร้าใจให้อาจหาญ แกล้วกล้า 4. ด้านสัมปหังสนา ปลอดภัยให้สดชื่นร่าเริง ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย (Mean= \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation=S.D.) ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชน โดยภาพรวม

บทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนา แก่เยาวชน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านสันตัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด	4.17	0.494	มาก
2. ด้านสมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ	4.14	0.485	มาก
3. ด้านสมุตเตชนา เร้าใจให้อาจหาญ แกล้วกล้า	4.18	0.433	มาก
4. ด้านสัมปหังสนา ปลอดภัยให้สดชื่นร่าเริง	4.15	0.473	มาก
รวม	4.16	0.385	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.16, S.D.=0.385) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1. สมุตเตชนา เร้าใจให้อาจหาญ แกล้วกล้า (\bar{X} =4.18, S.D.=0.433)

2. สันทัดสนา ซึ่แจงให้เห็นซัด (\bar{X} =4.17, S.D.=0.494) 3. สัมปหังสนา ปลอดชโลมใจให้สด ซึ่นร่าเรึง (\bar{X} =4.15, S.D.=0.473) 4) สมหาทปนา ชวนให้อายากรับเอาไปปฏิบัตั (\bar{X} =4.14, S.D.=0.485)

2. ผลเปรียบเทียบบทธาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		t	F	Sig.
	ยอมรับ	ปฏิเสธ			
สมมติฐานที่ 1 เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทธาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง แตกต่างกััน		✓	-0.654		0.513
สมมติฐานที่ 2 เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทธาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง แตกต่างกััน		✓		0.106	0.957
สมมติฐานที่ 3 เยาวชนที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทธาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง แตกต่างกััน		✓		0.311	0.733

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า เยาวชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทธาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ บทธาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

3.1 ปัญหา และอุปสรรค คือ พระสงฆ์มีการสอนที่แตกต่างกันไป ไม่เป็นไปในทางเดียวกันในการสอนให้เยาวชนรู้จักเมตตากรุณา เยาวชนส่วนใหญ่ยังมีการจับสัตว์น้ำเป็นการเล่นหรือนำไปประกอบอาหาร และเนื้อหาการสอนยังเป็นเนื้อหาที่เก่าเกินไป และยากต่อความเข้าใจของเยาวชน

ข้อเสนอแนะ ควรจัดให้มีอบรมพระสงฆ์นักเผยแผ่ให้มีหลักการสอนที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถนำไปใช้ได้ง่าย พระสงฆ์ควรมีสร้างจิตสำนึกให้

เยาวชนได้รู้จักเมตตา กรุณา ควรมีการอบรมพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่สอนเยาวชนให้รู้จัก
ประยุกต์เนื้อหาสาระให้เข้ากับยุคใหม่เข้าใจง่าย

3.2 ปัญหา อุปสรรค คือ เยาวชนยังไม่มี การวางแผนชีวิตในการจะ
ประกอบสัมมาอาชีพในอนาคต ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย
และความซื่อสัตย์ในการทำงาน และเยาวชนยังไม่เข้าใจการประกอบสัมมาอาชีพที่สุจริตมี
อะไรบ้าง

ข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ควรแนะแนวทางในการประกอบสัมมาอาชีพให้
เยาวชนในการตัดสินใจสิ่งใดถูกสิ่งใดผิดจากด้านสัมมาอาชีพ พระสงฆ์ควรแนะนำอบรม
เยาวชนให้ตระหนักถึงหน้าที่และความสำคัญก่อนหลัง เพื่อให้เยาวชนมีความรับผิดชอบ
มากขึ้น พระสงฆ์ควรแนะนำการประกอบสัมมาอาชีพสุจริตที่ไม่เกี่ยวข้องกับมิจฉาณิชชา
5 อย่าง และเกื้อกูลส่งเสริมหลักสัมมาอาชีพ

3.3 ปัญหา และอุปสรรค ได้แก่ เยาวชนขาดการยับยั้งชั่งใจในคุ้มครอง
ของตนเอง เยาวชนมีการขึ้นชอบเพศตรงข้ามที่มีเจ้าของแล้ว หรือแอบรักคนมีเจ้าของ และ
เยาวชนไม่มีการสำรวจในกิริยามารยาทที่ตึงตามความเหมาะสมของวัย

ข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ควรแนะนำเยาวชนในการมีความรักในวัยเรียน
พระสงฆ์ควรแนะนำเกี่ยวกับความรักและคุ้มครองตามหลักกามสังวร พระสงฆ์ควรแนะนำ
เยาวชนให้ปฏิบัติตนให้มีกาย วาจา ที่ตึงตามหลักกามสังวร

3.4 ปัญหา และอุปสรรค ได้แก่ เยาวชนมีการพูดแก้ตัวปกป้องตัวเอง
เพื่อให้ตนเองพ้นความผิดที่ได้กระทำเอง เยาวชนพูดจาไม่ให้เกิดประโยชน์ซึ่งกันและกัน ว่ากล่าว
ด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย และ เยาวชนยังมีการพูดจาออกล้อคู่แค้นเพื่อนที่ทำผิดพลาด

ข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ควรแนะนำการพูดจาจากต่าง ๆ ว่าสิ่งใดที่ผิด
เป็นการพูดจาเพื่อเจ้า ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม และแนะนำให้เยาวชนหันมาพูดจาไปเพราะ
นำฟังเหมาะแก่วัยของตนเอง

3.5 ปัญหา และอุปสรรค คือ เยาวชนยังขาดการควบคุมตนเองในขณะที่
มีอารมณ์โกรธ หรือขณะไม่พอใจ เยาวชนขาดสติยับยั้งชั่งใจในการตัดสินใจในการกระทำ
ของตนเอง เยาวชนยังแสดงกริยาอย่างไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ

ข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ควรแนะนำเยาวชนในรู้จักควบคุมตัวเองให้มีสติใน
ขณะที่มีอารมณ์โกรธ พระสงฆ์ควรแนะนำการทำงานอย่างมีสติ และมีสมาธิในการทำงาน
นั้น ๆ พระสงฆ์ควรแนะนำเยาวชนให้มีการใช้กริยาที่เหมาะสมในที่สาธารณะ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.385) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 1. สมุดเตนาร้าใจให้อาจารย์ แก้วกล้า ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.433) 2. สันตัสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.494) 3. สัมผัสสงฆา ปลอดภัยให้สดชื่นร่าเริง ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.473) 4. สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.485) พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้นบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจันทิ จิตตสวโร (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในระดับมัธยมศึกษา อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับรองลงมา คือ ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน และอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิสุทธิสรคุณ (วิชิต วิชิต) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการสอนคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของครูและนักเรียน ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการสอนคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี พบว่าครูและนักเรียน มีความพึงพอใจต่อบทบาทพระสงฆ์ในการสอนคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่พระสงฆ์ปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านเทคนิคการสอน

2. เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเพศที่แตกต่างกันไม่มีผลแตกต่างกันในการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจันทิ จิตตสวโร (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรม

ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในระดับมัธยมศึกษา อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนที่มีโรงเรียนที่ศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับพระครูวิสุทธีสรคุณ (วิจิต วิจิตโต) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการสอนคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นของครู และนักเรียนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการสอนคุณธรรม จริยธรรมของพระสงฆ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ และการศึกษา พบว่า สถานภาพ เพศ อายุ และการศึกษาของครูและนักเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการสอนคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรีโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของปรางทิพย์ วงศ์วรชาติ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบการใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชของนักเรียนที่มีเพศ ระดับชั้นปีต่างกัน รายได้ของบิดาหรือมารดาต่างกัน ที่อยู่อาศัยต่างกันมีการใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนักเรียนที่มีอาชีพของบิดาหรือมารดาต่างกัมีการใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิต ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย จากการศึกษานวนคิด ทฤษฎี การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับ บทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย แสดงให้เห็นถึง บทบาท พระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัด ระยอง สอดคล้องกับหลักเบญจศีลเบญจธรรม 5 ข้อ ได้แก่ 1. เมตตากรุณา 2. สัมมาอาชีวะ 3. กามสังวร 4. สัจจะ 5. สติสัมปชัญญะ ซึ่งจะช่วยให้พระสงฆ์มีหลักในการอบรมสั่งสอนให้ เยาวชนได้ตระหนักถึงคุณและโทษในการประพฤติปฏิบัติตนตนเอง เสริมสร้างศรัทธาให้ เยาวชนได้เข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอนที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติ ให้พุทธศาสนิกชนได้นำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้โดยง่าย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ในระดับอำเภอ ควรมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสร้าง ศรัทธาให้แก่เยาวชนทุกระดับชั้น
2. คณะสงฆ์ในระดับอำเภอ ควรมีการจัดการอบรมพระสงฆ์ให้เป็นนักเผยแผ่ เพื่อส่งเสริม และสร้างความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา

3. คณะสงฆ์ในระดับอำเภอ ควรกำหนดแผนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนทุกระดับ ให้เกิดความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ควรจัดให้มีการอบรมพระสงฆ์นักเผยแผ่ในเขตการปกครองทั้งในหลักสูตรระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการส่งเสริมความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทุกระดับชั้น

2. คณะสงฆ์ควรสนับสนุนให้มีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมทั้งในโรงเรียน ชุมชน เชิงรุก อย่างสม่ำเสมอ และมีการติดตามประเมินผลทุกครั้ง

3. คณะสงฆ์ควรจัดให้พระสงฆ์ใช้เครื่องมือเทคโนโลยีทันสมัย ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนตามหลักเบญจศีลเบญจธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์อื่น

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชน รวมถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ที่ส่งผลกระทบต่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป

3. ควรศึกษากระบวนการในบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชน ให้ทันสมัยสามารถสร้างความสนใจให้กับเยาวชนศรัทธาพระพุทธศาสนามากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ธงชัย สมบูรณ์. (2560). *โลกหลังยุคใหม่ อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติ*. สืบค้น 25 มิถุนายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/AoOcX>

ธรรมภณ อยู่สิริ. (2564). *การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในคดีอาญา: ศึกษากรอบระยะเวลาที่เหมาะสมในการฟ้องคดีอาญาเด็กและเยาวชน* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ประทวน วันนิจ และมณูญ สอนโพนงาม. (2565). *วิกฤตวัฒนธรรม เปลี่ยนผ่านวิถีชีวิตสังคมไทยในยุคดิจิทัล*. *วารสารวามฎองแหรกพุทธศาสตรปริทรรศน์*, 9(2), 117-126.

ปรางทิพย์ วงศ์วรชาติ. (2555). *การใช้หลักเบญจศีลในการดำเนินชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูวิสุทธิสรคุณ (วิจิต วิจิโต). (2555). *บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการสอนคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาบุญโญ) และนิกร ศรีราช. (2564). การยับยั้งชั่งใจโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กรณีศึกษา: การใช้ความรุนแรงต่อเด็ก คดีน้องชมพู่เด็กหญิงบ้านกอกอก. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 6(1), 189-197.
- พระจันท์ จิตตสัโร. (2555). *บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีวัชรประชาทร (ประยูร นนทีโย) และพระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต. (2566). การพัฒนาเครือข่ายสามเณรในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 1(4), 52-66.
- พระอุดมสิทธินายก (กำพล มาลัย). (2566). การเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 1(4), 1-15.
- มนัส สุวรรณ และคณะ. (2565). ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมพื้นถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *พินเนศวร์สาร*, 18(2), 147-160.
- สมชัย กลิ่นจันทร์. (2559). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา: การพัฒนารูปแบบและวิธีการเชิงรุกของคณะสงฆ์ไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(1), 205-216.
- อำไพ หมิ่นสิทธิ์. (2553). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: บริษัท ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

บทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์
: ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2565*

THE ROLE AND POLITICAL COMMUNICATION OF SUDARAT KEYURAPHAN
: STUDY DURING THE YEAR OF 1992-2022

วิโรจน์ อัสวเสมาชัย

Viroj Assavasemachai

มหาวิทยาลัยเกริก

Krik University

Corresponding Author E-mail: viroja2500@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาบริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2535- พ.ศ. 2565 และ 2. ศึกษาบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2565 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ ได้แก่ 1. กลุ่มนักการเมืองจำนวน 5 คน 2. กลุ่มนักวิชาการจำนวน 2 คน 3. สื่อมวลชนจำนวน 3 คน 4. กลุ่มทีมงานจำนวน 10 คน และ 5. กลุ่มประชาชนทั่วไปจำนวน 6 คน ผู้วิจัยคัดเลือกตัวอย่างโดยใช้วิธีการคัดเลือกโดยพิจารณาเปรียบเทียบ (Judgemental Sampling) และการคัดเลือกโดยการแนะนำ (Snowball Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำการวิเคราะห์ความหมายเชิงตีความ (Interpretative) มาใช้ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ อดีตสมาชิกพรรคเพื่อไทย อดีตรัฐมนตรีและปัจจุบันเป็นประธานมูลนิธิไทยพึ่งไทยและประธานกรรมการผู้ก่อตั้งพรรคไทยสร้างไทย ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในเวทีการเมืองไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน ด้วยการแสดงบริบทที่เป็นผู้หญิงที่มีความสุขุม เยือกเย็น นุ่มนวล การศึกษาดี มีความเด็ดขาดในการทำงาน เติบโตมาจากครอบครัวนักการเมืองมาก่อน มีประสบการณ์ทางการเมืองอย่างมาก จนได้เป็นรองหัวหน้าพรรคเพื่อไทยและได้เป็นรัฐมนตรีคุมกระทรวงสำคัญ ๆ ทั้งกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเฉพาะการทำหน้าที่

ประธานยุทธศาสตร์การเลือกตั้งให้กับพรรคเพื่อไทย จนชนะการเลือกตั้งท่วมท้นในปี 2548 และเป็นบุคคลที่ได้มีการสื่อสารออกมาชัดเจนและยืนยันหยั่งว่าไม่เอาการสืบทอดอำนาจเผด็จการมาตลอดเกือบ 30 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของ Super Poll พบว่า ประชาชนร้อยละ 98 จัดจำคุณหญิง ดร.สุดารัตน์ เกยุราพันธ์ ได้จากนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค และแก้ไขปัญหาคอขวดเดือดร้อนของคนรากหญ้า

คำสำคัญ: บทบาท; การสื่อสารทางการเมือง; คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์

Abstract

The objective of this research was to study the political role that affects political communication during the year 1992-2022 and to study the role and process of political communication of Sudarat Keyuraphan during the year 1992-2022. Key informants used in this research include 1. a group of 5 politicians 2. a group of 2 academics person 3. a group of 3 mass media 4. a working group of 10 people and 5. a group of 6 people. The researcher selected samples using judgmental sampling and snowball sampling. Data analysis methods was to combine interpretative semantic analysis with content analysis.

The results revealed that Sudarat Keyuraphan, a former Pheu Thai Party member, former minister and now chairman of the Thai Sang Thai Party and founding chairman of the Thai Sang Thai Party, has been active in the Thai political arena since 1992 until now. Bleak, soft. Well-educated, decisive in work, grew up in a family of politicians. She has a wealth of political experience until he became the deputy leader of the party and became a minister in charge of important ministries, including the Ministry of Health. The Ministry of Agriculture and Cooperatives, especially Pheu Thai Party's chief election strategist, won an overwhelming election in 2005 and has been a clear communicator and insisted on no authoritarian succession for nearly 30 years, in line with the results of a Super Poll, which found that 98 percent of people remember Sudarat Keyuraphan from the Universal Coverage scheme, also known as the gold card or 30-baht scheme, is the largest of the policy to cure all diseases and solve the problems of grassroots.

Keywords: Political roles; Political communication; Sudarat Keyuraphan

บทนำ

โลกปัจจุบันสตรีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทางการเมืองในระดับชาติหลายประเทศทั่วโลก อาทิ นางจาซินดา อาร์เดิร์น เข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีสตรี ที่อายุน้อยที่สุดของประเทศนิวซีแลนด์ แม้นางจาซินดา อาร์เดิร์นจะเป็นฝ่ายค้านมาก่อน แต่ด้วยอายุเพียง 37 ปีกลับชนะการเลือกตั้งและสร้างสถิติเป็นผู้นำสตรีที่อายุน้อยสุด (ตรินูซ อิงคุทานนท์, 2563) ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้สร้างประวัติศาสตร์ทางการเมืองเช่นกัน นอกจากจะมีจำนวนนักการเมืองสตรีในรัฐสภาเพิ่มขึ้นเป็นประวัติการณ์แล้ว ยังมีสมาชิกสภาองเกรสสตรีที่มีอายุน้อยที่สุด (ปีปีซี นิวส์ ไทย, 2561) คือ อเล็กซานเดรีย โอคาซิโอ คอร์เตซซึ่งเป็นนักการเมืองที่ภูมิหลังมาจากชนชั้นแรงงานเชื้อสายลาติน จากพรรคเดโมแครตอายุเพียง 29 ปี ด้วยการชูนโยบายการต่อสู้เพื่อบริการรักษาพยาบาลแบบถ้วนหน้าและการศึกษาฟรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ รวมทั้งปรับปรุงค่าจ้างขั้นต่ำที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและยกเครื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสหรัฐอเมริกาและยังมีนักการเมืองสตรีที่ดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกาแนนซี เพโลซีที่ได้รับชัยชนะเหนือเควิน แม็กคาธี สมาชิกกระดับสูงของพรรครีพับลิกันเข้ามาดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎรด้วยอายุ 78 ปี (มติชนสุดสัปดาห์, 2562) ทั้งนี้ยังมี ไช่ อิงเหวิน ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) โดยเป็นผู้นำสตรีคนแรก เดิมไช่ อิงเหวิน เป็นอาจารย์กฎหมาย และเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาก่อน การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งด้วยนโยบายยึดมั่นระบอบประชาธิปไตยเคารพเสรีภาพประชาชน สนับสนุนสิทธิชาว LGBTQ+ ให้คำมั่นต่อประชาชนด้วยการนำไต้หวันสู่เอกราช ส่งผลต่อชัยชนะในตำแหน่งประธานาธิบดี (ตรินูซ อิงคุทานนท์, 2563) นอกจากนี้ในซีกโลกตะวันออกมี ซิค ฮาสีนา ที่ประสบความสำเร็จก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีบังกลาเทศ นับเป็นนักการเมืองหญิงที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองของบังกลาเทศเนื่องจากซิค ฮาสีนา เป็นทายาทของซิค มูจิบู เราะห์มาน ประธานาธิบดีคนแรกผู้เป็นบิดาแห่งการก่อตั้งบังกลาเทศ (กรุณพร เชษฐพยัคฆ์, 2562) ต่อมาถูกสังหารโดยกลุ่มทหารที่ทำการยึดอำนาจ ซิค ฮาสีนาจึงสืบทอดอุดมการณ์ของบิดาในทางการเมืองนับจากนั้นมา

สำหรับประเทศไทยการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 บทบาทของสตรี ในสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นไปในทางที่ดีมากขึ้น เพราะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีได้รับการเลือกตั้ง จำนวน 79 คน แบ่งเป็นระบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 19 คน และแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 60 คน (สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, 2562) ในป็นนี้ประเทศไทยมีนายกรัฐมนตรีสตรีคนแรก คือ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร กระทั่งในการ

เลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ได้มีสตรีได้รับเลือกตั้งมากที่สุดเป็นประวัติการณ์ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 16.20 (สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, 2562)

คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ถือเป็นนักการเมืองสตรีที่มีความโดดเด่นก้าวเข้าสู่วงการการเมืองโดยเริ่มต้นจากพรรคพลังธรรมภายใต้การนำของ พลตรี จำลอง ศรีเมือง ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานครครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2535 ได้รับการแต่งตั้งเป็นรองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม วันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2537 ในรัฐบาลนายชวน หลีกภัยในปี พ.ศ. 2538 พรรคพลังธรรมภายใต้การนำของนายทักษิณ ชินวัตร เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสมของนายบรรหาร ศิลปอาชา และคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยกระทั่งในปี พ.ศ. 2541 นายทักษิณ ชินวัตรได้ก่อตั้งพรรคไทยรักไทย คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ก็เป็นหนึ่งใน 23 คน ที่ร่วมก่อตั้งพรรคไทยรักไทย และได้รับแต่งตั้งเป็นรองหัวหน้าพรรค เป็นผู้สมัครคนแรกของพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ. 2543 แต่ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าชัยชนะเป็นของนายสมัคร สุนทรเวชการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2544 คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ เป็น สส.บัญชีรายชื่อพรรคไทยรักไทย ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข มีบทบาทสำคัญในการผลักดันโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค ตามนโยบายหลักของพรรคไทยรักไทย รวมถึงการแก้ไขปัญหาวิกฤตของการระบาดของโรคซาร์และไข้หวัดนก สายพันธุ์ H5N1 ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลังการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทำให้กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ต้องยุติบทบาททางการเมืองลงเป็นเวลา 5 ปี ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ผลการเลือกตั้งแม้พรรคเพื่อไทยจะได้ ส.ส. มากที่สุด แต่ก็ไม่ได้เป็นรัฐบาล คุณหญิงสุดารัตน์ ตัดสินใจลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรค (ปีพีซี นิวส์ ไทย, 2564) และก่อตั้งพรรคไทยสร้างไทยขึ้นในปี พ.ศ. 2564 ในฐานะประธานพรรคโดยพรรคมีแนวนโยบายยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ต่อต้านเผด็จการต่อต้านการสืบทอดอำนาจของรัฐบาลทหาร รวมไปถึงมุ่งเน้นการนำเสนอนโยบายแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและปัญหาปากท้องประชาชน เป็นหลักเพื่อให้พรรคเป็นพรรคทางเลือกใหม่ เพื่อเป็นทางรอดของประเทศ (รัก วรินทร์รักษ์, 2564)

จากบทบาทดังที่กล่าวมาของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ เป็นนักการเมืองสตรีที่ได้รับความไว้วางใจจากพี่น้องประชาชนยาวนาน ทั้งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรติดกันถึง 5 สมัย ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสำคัญ ๆ ในหลายรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2564 ด้วยบทบาทและความสามารถทางการเมืองสื่อสารการเมือง

จึงนำเสนอว่าคุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์ มีบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองอย่างไร เพื่อให้ให้นักการเมืองสามารถนำมาเป็นแนวทางในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2535- พ.ศ. 2565
2. เพื่อศึกษาบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2535- พ.ศ. 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นเพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์ ผ่านทฤษฎีการสื่อสารของเดวิด เค. เบอร์โล (David K Berlo) ตามแบบจำลอง S M C R ในแต่ละช่วงของบริบททางการเมืองที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2535-2564 ว่ามีกระบวนการสื่อสารในแต่ละบทบาทเป็นอย่างไร

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

คือ ได้แก่ 1. กลุ่มนักการเมือง จำนวน 5 คน 2. กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 2 คน 3. สื่อมวลชนจำนวน 3 คน 4. กลุ่มทีมงาน จำนวน 10 คน และ 5. กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 6 คน ผู้วิจัยคัดเลือกตัวอย่างโดยใช้วิธีการคัดเลือกโดยพิจารณาเปรียบเทียบ (Judgemental Sampling) และการคัดเลือกโดยการแนะนำ (Snowball Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ชื่อ-สกุล อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบริบททางการเมืองของคุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธุ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2564

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุภารัตน์ เกษราพันธ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2565

4. การรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และวิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

1. บริบททางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2564 ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุภารัตน์ เกษราพันธ์อย่างไร

คุณหญิงสุภารัตน์ เกษราพันธ์ เข้าสู่แวดวงการเมืองครั้งแรกในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร เขต 12 พรรคพลังธรรม (บางเขน หลักสี่ ดอนเมือง สายไหม มีนบุรี หนองจอก และคลองสามวา) ซึ่งเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ประมาณ 1 ต่อ 3 ของพื้นที่ทั้งกรุงเทพมหานคร ต่อมาในปลายปีเดียวกันได้มีการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง คุณหญิงสุภารัตน์ เกษราพันธ์ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เขต 7 พรรคพลังธรรม (ลาดพร้าว วังทองหลาง บางกะปิ บึงกุ่ม คันนายาว และสะพานสูง) และได้รับการแต่งตั้งเป็นรองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลของชวน หลีกภัย หรือ รัฐบาลชวน 1 ต่อ 1 บทบาทของคุณหญิงในช่วงดังกล่าวที่โดดเด่นคือ การเข้าร่วมชุมนุมเพื่อต่อต้านเผด็จการในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่สะพานผ่านฟ้า ในปี พ.ศ. 2537 คุณหญิงสุภารัตน์ เกษราพันธ์ได้รับการแต่งตั้งเป็นเลขาธิการพรรคพลังธรรมและได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมในรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย หรือรัฐบาลชวน 1 ต่อ 2 ต่อมาได้จัดให้มีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2538 สุภารัตน์ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร เขต 7 พรรคพลังธรรม (บางกะปิ บึงกุ่ม วังทองหลาง คันนายาว และสะพานสูง) และได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ในรัฐบาลของนายบรรหาร ศิลปอาชา หรือรัฐบาลบรรหาร 1 จนกระทั่งมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรและมีการเลือกตั้งในปีถัดมา

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2539 คุณหญิงสุภารัตน์ เกษราพันธ์ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร เขต 7 (บางกะปิ บึงกุ่ม วังทองหลาง คันนายาว

และสะพานสูง) โดยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรคพลังธรรม เพียงคนเดียวในสภาฯ ต่อมาได้ลาออกจากพรรคพลังธรรมและย้ายไปสังกัดพรรคไทยรักไทย รวมทั้งได้รับแต่งตั้งเป็นรองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย

ในปี พ.ศ. 2544 คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทยและได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ดูแลรับผิดชอบงานนโยบายสำคัญของรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร คือ นโยบายสามสิบบาทรักษาทุกโรค ต่อมาปี พ.ศ. 2548 ได้รับเลือกตั้งอีกสมัย และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จนกระทั่งถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี (30 พฤษภาคม พ.ศ. 2550-30 พฤษภาคม พ.ศ. 2555) เนื่องจากเป็นหนึ่งในกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยซึ่งถูกยุบในคดียุบพรรคการเมือง พ.ศ. 2549 ภายหลังจากกำหนดถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ได้เข้ารับตำแหน่งประธานยุทธศาสตร์พรรคเพื่อไทยและเป็นผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีในนามพรรคเพื่อไทย ในปี พ.ศ. 2562

การเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้กติกาของรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2560 และเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกนับจากเกิดการรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 นั้นหมายความว่า ประชาชนไทยห่างหายไปจากการใช้สิทธิเลือกตั้งถึง 5 ปี นับเป็นช่วงที่สังคมไทยว่างเว้นจากกระบวนการเลือกตั้งยาวนานที่สุดช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์ (ครั้งสุดท้ายคือช่วงระบอบสฤษดิ์-ถนอม) การเลือกตั้งครั้งนี้เกิดขึ้นในบริบทที่สังคมยังมีความแตกแยกแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างสูงโดยเฉพาะในทางอุดมการณ์ ความขัดแย้งดังกล่าวมิได้ถูกแก้ไขในเชิงโครงสร้าง เพียงแต่ถูกกดไว้มิให้เผยตัวภายหลังพ้นกำหนดถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ได้เข้ารับตำแหน่งประธานยุทธศาสตร์พรรคเพื่อไทย และเป็นผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีในนามพรรคเพื่อไทย ในปี พ.ศ. 2562 ต่อมาสุดารัตน์ ได้ลาออกจากพรรคเพื่อไทย และร่วมก่อตั้งพรรคไทยสร้างไทย และดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคไทยสร้างไทย

การยุติบทบาททางการเมืองกับพรรคเพื่อไทย สาเหตุการตัดสินใจลาออกจากสมาชิกพรรคของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์ อดีตประธานคณะยุทธศาสตร์ นายโกศล พลกุล นายวัฒนา เมืองสุข และนายพงศกร อรรณนพพร คนใกล้ชิด เนื่องจากแนวทางการทำงานไม่ตรงกับกลุ่มผู้บริหารพรรคชุดใหม่ เป็นปัญหามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ รวมทั้งการแต่งตั้งกรรมการชุดอื่น ๆ อีกหลายชุด โดยทีมงานสายตรงของคุณหญิงสุดารัตน์ถูกเปลี่ยนทั้งหมด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเมืองขึ้นมาอีก 1 ชุด มีนายชัยเกษม นิติสิริ อดีต รมว.ยุติธรรม และผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นแคนดิเดตนายกฯ เป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่ทดแทน

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ของคุณหญิงสุภารัตน์ที่ถูกยุบทิ้งไป ที่สำคัญบทบาทการนำในพรรคของคุณหญิงสุภารัตน์ถูกตัดขาดโดยสิ้นเชิง

บทบาททางการเมืองในการก่อตั้งพรรคไทยสร้างไทย พรรคไทยสร้างไทย (ย่อ: ทสท.) พรรคการเมืองไทยที่จดทะเบียนก่อตั้งเป็นลำดับที่ 3/2564 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2564 โดยมีนาย สอิสร โบรมัน และนาย วัลลภ ไชยไธสง เป็นหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรคคนแรก

พรรคไทยสร้างไทยเป็นพรรคการเมืองที่พัฒนามาจาก กลุ่มไทยสร้างไทย กลุ่มการเมืองที่มี คุณหญิงสุภารัตน์ เกษราพันธุ์เป็นแกนนำ ได้ส่งผู้สมัครลงรับสมัครเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565 อย่างไรก็ตาม สมาชิกพรรคบางส่วนได้ย้ายกลับไปสังกัดพรรคเพื่อไทย

ในวันศุกร์ที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2565 พรรคไทยสร้างไทยได้เตรียมจัดประชุมใหญ่ที่ โรงละครเคแบงก์สยามพิฆเนศ โดยมีวาระการประชุมที่สำคัญคือการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ โดยมีกระแสข่าวว่า คุณหญิงสุภารัตน์ ซึ่งเป็นประธานพรรคจะเป็นหัวหน้าพรรค นาวาอากาศตรี ศิธา ทิวารี จะเป็นเลขาธิการพรรคซึ่งที่ประชุมมติเลือก คุณหญิงสุภารัตน์ เป็นหัวหน้าพรรค และ นาวาอากาศตรีศิธา ทิวารีเป็นเลขาธิการพรรค

ต่อมาในปี พ.ศ. 2566 เป็นที่แน่ชัดว่าทั้งพรรคสร้างอนาคตไทยและพรรคไทยสร้างไทย ไม่ได้มีการควบรวมแต่อย่างใด เนื่องจากไม่สามารถตกลงรายละเอียดเงื่อนไขตามข้อเสนอที่ตกลงกันได้ วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2566 พ.ต.ท. กุลธนะ ประจวบเหมาะ รองหัวหน้าพรรคไทยสร้างไทย เปิดตัว สส.เขตตะวันตก ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบสุพรรณบุรี ซึ่งบางส่วนย้ายมาจากพรรคเพื่อไทยต่อมาในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2566 พรรคไทยสร้างไทยได้จัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคที่ว่าง ซึ่งที่ประชุมมีมติเลือกธรรมากร ตันทสิทธิ์ อดีตเลขาธิการทสท. เป็นเลขาธิการพรรคคนใหม่แทนนาวาอากาศตรีศิธาที่ลาออกจากตำแหน่ง นอกจากนี้ยังมีมติเลือกนายดล เหวระกุล อดีตรองหัวหน้าพรรคชาติพัฒนาเก่าที่ย้ายมาสังกัดพรรคไทยสร้างไทยเป็นรองหัวหน้าพรรค

2. บทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุภารัตน์ เกษราพันธุ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2565 เป็นเช่นไร

บทบาทและกระบวนการในการสื่อสารผ่านพรรคไทยสร้างไทยไปสู่ประชาชน พรรคไทยสร้างไทย เริ่มดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2564 โดยจัดกิจกรรมปล่อยขบวนคาราวานสร้างไทย 77 จังหวัด เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2564 รวมถึงการเปิดตัวนโยบายต่าง ๆ อาทิ นโยบายบ้านอายุประชาชน กระทั่งวันอังคารที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2565 ได้มีรายงานข่าวว่าทางพรรคไทยสร้างไทยตัดสินใจส่งนาวาอากาศตรี

ศิธา ทิวารี ลงชิงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พร้อมกับเปิดตัวผู้สมัคร ส.ก. ทั้ง 50 เขตในวันพุธที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2565

ในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2565 พรรคไทยสร้างไทยได้เปิดตัว นาวาอากาศตรีศิธา ทิวารี เป็นวันที่ผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และวันที่ผู้สมัครสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) ทั้ง 50 คนจากการเลือกตั้งครั้งดังกล่าว พรรคไทยสร้างไทยได้ที่นั่ง ส.ก. 2 ที่นั่ง ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 หลังมีข่าวสมาชิกพรรคหลายคนย้ายกลับไปสังกัดพรรคเพื่อไทยคุณหญิงสุดารัตน์แถลงว่า ไม่เป็นปัญหา และจะเดินหน้าผลักดันร่างพระราชบัญญัติบ้านาณูประชาชนต่อไปในเดือนมกราคม พ.ศ. 2566 มีการประกาศชื่อสมาชิกเพื่อไทยบางส่วนย้ายมาพรรคไทยสร้างไทย ได้แก่ พันธุ์ศักดิ์ เพชรพิทักษ์ชน อดีต สส.พรรคเสรีรวมไทย ประจวบศิริชัชฌ์อนุดิษฐ์ นาคทรพรพ อดีต สส เพื่อไทย เขตสายไหม การุณ โหสกุล อดีต สส เพื่อไทย เขตดอนเมือง

ตลอดทั้งเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 คุณหญิงสุดารัตน์เดินสายพบปะและพูดคุยกับสื่อมวลชนหลายสำนัก เพื่อแนะนำตัวพรรคการเมืองใหม่ที่กำลังจะจัดตั้งขึ้น คือ พรรคไทยสร้างไทย พร้อมคำประกาศว่าจะเป็นผลงานชิ้นเอก หรือ Masterpiece ชิ้นสุดท้ายทางการเมืองของตัวเอง

พรรคไทยสร้างไทย ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับจดทะเบียนแล้วเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2564 จะเดินหน้า 2 นโยบายสำคัญ คือ ปรับปรุงรัฐธรรมนูญที่ใหญ่โตมาตลอด 7 ปีของยุค คสช.ให้เล็กลง และเสริมพลังและสร้างโอกาสให้คนตัวเล็กตัวน้อยพร้อมจุดยืนสำคัญ คือจะไม่แตะต้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และไม่ดึงลงมาอยู่ในวังวนความขัดแย้ง

ตั้งแต่การระบาดของโควิด-19 เมื่อต้นปี พ.ศ. 2563 คุณหญิงสุดารัตน์ อดีต รมว. สาธารณสุข เคลื่อนไหวแสดงความเห็น และวิสัยทัศน์ผ่านทางสื่อมวลชนทั้งโทรทัศน์ที่เข้าถึงผู้ชมวงกว้างและสื่อสังคมออนไลน์ที่เจาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ ในเรื่องการแก้ปัญหาการระบาดและผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ประชาชนจำนวนมากไม่พอใจกับการแก้ปัญหาของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา พร้อม กับการออกแจกข้าวของที่จำเป็นให้ประชาชนในหลายพื้นที่ใน กทม. ที่ผ่านมา คุณหญิงสุดารัตน์ เกษราพันธ์ ถูกโยกมาตลอดว่ามีสายสัมพันธ์อันดีกับผู้นำกองทัพ ซึ่งเจ้าตัวปฏิเสธ แม้ยอมรับว่ารู้จักบ้างบางคน แต่คนละอุดมการณ์กัน และจะไม่ยอมรับการสืบทอดอำนาจเด็ดขาด

อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุดารัตน์ เกษราพันธ์ เป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสารของเดวิด เค. เบร์โกล (David K. Berio)

จากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้พบว่า คุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธ์ ได้ใช้กระบวนการสื่อสารทางการเมืองตามองค์ประกอบของการสื่อสาร S-M-C-R โดยมีข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1. ผู้ส่งสาร (Sender)

คุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธ์ เติบโตมาจากครอบครัวนักการเมืองมาก่อนมีประสบการณ์ทางการเมืองมากมาย เป็นบุคคลที่ได้มีการสื่อสารออกมาชัดเจนและยืนหยัดว่า ไม่เอาการสืบทอดอำนาจเผด็จการมาตลอดเกือบ 30 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของ Super Poll พบว่า ประชาชนร้อยละ 98 จดจำคุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธ์ ได้จากนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของคนรากหญ้าและอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญส่งผลต่อคะแนนเสียงของนักการเมืองคือ เรื่องของภาพลักษณ์ ซึ่งคุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธ์ ได้แสดงบริบทที่เป็นผู้หญิงที่มีความสุขุม เยือกเย็น นุ่มนวล การศึกษาดี มีความเด็ดขาดในการทำงาน ตลอดจนมีแนวคิดในการวางยุทธศาสตร์นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่โดดเด่น บทบาทของคุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธ์นั้นจึงแสดงออกถึงความเป็นผู้นำทำให้ดูมีความน่าเชื่อถือ

จากข้อมูลข้างต้น แสดงได้ว่าตัวของคุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธ์ในฐานะผู้ส่งสารนั้นทำให้ประสบความสำเร็จในการส่งสารไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนรากหญ้า และด้วยการที่มีความตั้งใจในการทำงานด้านการเมือง มีการพัฒนาตนเอง สื่อสารให้ประชาชนทราบถึงผลงานต่าง ๆ ที่ตนเองได้ทำ ทำให้เกิดภาพจำที่ดีของประชาชนในประเด็นนี้

2. สาร (Message)

คุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธ์ ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นรองหัวหน้าพรรค ได้เป็นรัฐมนตรีคุมกระทรวงสำคัญ ๆ ทั้งกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเฉพาะการทำหน้าที่ประธานยุทธศาสตร์การเลือกตั้งให้กับพรรคเพื่อไทยจนชนะการเลือกตั้งท่วมท้นในปี พ.ศ. 2548สารที่ได้ส่งในช่วงดังกล่าวนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของคนและคุณภาพชีวิต ช่องทางในการสื่อสาร (Channel) โดยสารที่สื่อออกมามีความชัดเจนที่จะดูแลเรื่องสุขภาพประชาชนโดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐานในการรักษาพยาบาลที่เน้นนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคและการแก้ไขปัญหาปากท้องและความเดือดร้อนของคนรากหญ้า

จากข้อมูลข้างต้น แสดงได้ว่าคุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธ์ ให้ความสำคัญกับสื่อบุคคลเป็นอย่างมากและมีความสามารถในการใช้สื่อใหม่อย่างดี ในการสื่อสารกับประชาชน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนช่องทางต่าง ๆ

3. ช่องทางในการสื่อสาร (Channel)

คุณหญิงสุตารัตน์ เกยุราพันธ์เป็นนักการเมืองที่มีทักษะในการสื่อสารที่ดี คือตรงประเด็น กระชับ เข้าใจง่าย ประเด็นที่ต้องการนำเสนอจะนำเสนอผ่านทาง

สื่อมวลชนและสื่อมวลชนก็ประชาสัมพันธ์ผ่านประชาชนองค์กรทางการเมืองรัฐบาลพรรคการเมือง องค์กรสาธารณะหรือจะสื่อสารผ่านข้อความหรือการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนหรือรายการโทรทัศน์ตลอดจนโพสต์ลงโซเชียล มีเดีย ทวิตเตอร์ เฟสบุ๊ก เว็บไซต์ เพื่อนำเสนอประเด็นต่าง ๆ แก่ประชาชนซึ่งเป็นช่องทางที่ดีเนื่องจากผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถสื่อสารกันได้แบบไปกลับ เป็นการสื่อสารแบบสองทาง และยังมีความเร็วในการสื่อสารอย่างมาก

4. ผู้รับสาร (Receiver)

ผู้รับสารของคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ นั้นมีหลายกลุ่มด้วยกันแต่กลุ่มผู้รับสารที่ส่งเสริมให้คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งคือกลุ่มคนรากหญ้าที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ถือว่าเป็นฐานคะแนนเสียงที่สำคัญจึงทำให้คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ สามารถส่งสารไปยังคนกลุ่มดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธ์ อดีตสมาชิกพรรคเพื่อไทย อดีตรัฐมนตรีและปัจจุบันเป็นประธานมูลนิธิไทยพึ่งไทยและประธานกรรมการผู้ก่อตั้งพรรคไทยสร้างไทย ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในเวทีการเมืองไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบันด้วยการแสดงบริบทที่เป็นผู้หญิงที่มีความสุขุม เยือกเย็น นุ่มนวล การศึกษาดี มีความเด็ดขาดในการทำงาน เติบโตมาจากครอบครัวนักการเมืองมาก่อนมีประสบการณ์ทางการเมืองมากมาย จนได้เป็นรองหัวหน้าพรรค ได้เป็นรัฐมนตรีคุมกระทรวงสำคัญ ๆ ทั้งกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเฉพาะการทำหน้าที่ประธานยุทธศาสตร์การเลือกตั้งให้กับพรรคเพื่อไทย จนชนะการเลือกตั้งท่วมท้นในปี พ.ศ. 2548 และเป็นบุคคลที่ได้มีการสื่อสารออกมาชัดเจนและยืนยันชัดเจนว่า ไม่เอาการสืบทอดอำนาจเผด็จการมาตลอดเกือบ 30 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของ Super Poll พบว่า ประชาชนร้อยละ 98 จดจำคุณหญิงสุดารัตน์เกยุราพันธ์ ได้จากนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของคนรากหญ้า

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัยดังนี้

1. ควรมีการแสดงบทบาทและการสื่อสารเพื่อมุ่งประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญและเพื่อให้ประชาชนทุกคนมีความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยสารเหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างหรืออาจส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศ

2. ควรทำการสื่อสารที่ชัดเจนและตรงประเด็นทั้งทางวัจนภาษาและอวัจนภาษามีการเปรียบเทียบและยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจในจุดประสงค์ที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อออกไปได้ง่ายขึ้น มีการใช้ท่าทางทักท้วงและท่าทางทางร่างกายประกอบด้วย

เวลาสื่อสารเนื่องจากการสื่อสารบางครั้ง อาจเป็นการสื่อสารทางเดียวโดยที่ผู้รับสารนั้นไม่มีโอกาสได้สื่อสารตอบกลับไป

3. ควรใช้สื่อใหม่ในการสื่อสาร อาทิ การใช้โซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ เป็นต้น โดยสื่อใหม่สามารถช่วยนักการเมืองสื่อสารถึงประชาชนได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น เช่น โปสค์ข้อมูลลงในเฟสบุ๊กส่วนตัว หรือส่งทางไลน์ เป็นการสื่อสารกับคนได้จำนวนมาก ในระยะเวลาสั้น และเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถโต้ตอบกันได้เป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างมากในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างเป็นทางการเป็นประโยชน์สามารถสร้างกระแสนิยมในสังคม เช่น การใช้เฟสบุ๊กในการประชาสัมพันธ์ หรือ แสดงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการตั้งกลุ่มไลน์ เพื่อส่งผ่านข้อมูลหรือใช้เพื่อติดต่อสื่อสารจากคนในพื้นที่ที่จะส่งผลกระทบต่อคะแนนเสียงในตัวผู้สมัครหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

นักการเมืองที่มีความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียนหรือเคยทำงานในวงการสื่อมวลชนมาก่อน ย่อมได้เปรียบในการชิงพื้นที่ในข่าว เนื่องจากสามารถสื่อสารในประเด็นที่สื่อมวลชนต้องการและสามารถสร้างประเด็นทางการเมืองที่น่าสนใจได้ดีกว่าสื่อมวลชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาในเชิงลึก ดังนั้นหากมีผู้สนใจที่จะศึกษาองค์กรอื่น ๆ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยใดก็ตาม ย่อมเป็นประโยชน์และสะท้อนภาพขององค์กรนั้น ๆ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาบทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของคุณหญิงสุรารัตน์ เกยุราพันธุ์ ในกรอบแนวคิดองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารเป็นหลัก หากมีการศึกษาในกรอบแนวคิดอื่น ๆ ย่อมจะเสริมให้เห็นภาพของนักการเมืองสตรีในมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

3. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นกรณีศึกษาตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองหญิงระดับชาติแต่ยังขาดการศึกษานักการเมืองที่ประสบความสำเร็จระดับปกครอง เช่น รัฐมนตรีหรือ นายกรัฐมนตรี ซึ่งจะสามารถเรียนรู้ถึงแนวคิดการทำงาน ประสบการณ์ที่สำคัญที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จทางการเมืองได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรณพร เชษฐพยัคฆ์. (2562). ไม่ใช่แค่ไม้ประดับ รู้จัก 6 นักการเมืองหญิงที่ฟอร์มเด่นในสภา. สืบค้น 15 กันยายน 2564, จาก <https://thematter.co/social/6-female-politicians/77845>
- ตรีณัฐ อิงคุทานนท์. (2563). จาซินดา อาร์เดิร์น นายกฯ นิวซีแลนด์: ผู้นำหญิงที่โดดเด่นสุดในวันที่โลกเผชิญวิกฤต. สืบค้น 10 กันยายน 2564, จาก <https://shorturl.asia/z8G53>
- _____. (2563). ไซ่ อิง เหวิน ผู้นำหญิงคนแรกของไต้หวันที่ไม่ได้มีดีแค่เรื่องประชาธิปไตย. สืบค้น 16 ตุลาคม 2564, จาก <https://shorturl.asia/Fkcup>
- ปีปีชี นิวัส ไทย. (2561). เลือกตั้งกลางเทอมสหรัฐฯ: อเล็กซานเดรีย โอคาซิโอ-คอร์เทซ ผู้แทนหญิงอายุน้อยที่สุดที่ได้รับเลือกสู่รัฐสภา. สืบค้น 16 กันยายน 2564, จาก <https://www.bbc.com/thai/international-46132440>
- _____. (2564). สุदारัตน์ เกยุราพันธุ์ ในวัย 60 ปี กับภารกิจสร้างไทยสร้างไทย. สืบค้น 8 มกราคม 2565, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-56950873>
- มติชนสุดสัปดาห์. (2562). แนนซี เพโลซี ประธานสภาผู้แทนฯ สหรัฐคนใหม่. สืบค้น 15 ตุลาคม 2564, จาก <https://shorturl.asia/ERDqH>
- รัก วรินทร์รักษ์. (2564). ชื่อ-นามสกุลนั้น สำคัญไฉน คุณหญิงสุदारัตน์ เกยุราพันธุ์. สืบค้น 20 มกราคม 2565, จาก <https://www.posttoday.com/life/horo/657581>
- สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง. (2544). ข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: เอส ทู อาร์ กรุป.
- _____. (2548). ข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ: เอส ทู อาร์ กรุป.
- _____. (2562). ข้อมูล สถิติ และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: เอส ทู อาร์ กรุป.

บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย*

ROLE OF MASS MEDIA IN PROMOTING PEOPLE'S POLITICAL
PARTICIPATION IN DEMOCRACY

สมศักดิ์ ผู้เจริญ

Somsuk Phoojaruen

นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher

Corresponding Author E-mail: Somsak1952@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 2. ศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และ 3. ศึกษาการประยุกต์หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนติดตามข่าวสารทางการเมือง ออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีส่วนร่วมในการปกครองเป็นหน้าที่ของประชาชน 2. บทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3. การประยุกต์หลักธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้ ด้านการรู้จักผล สื่อมวลชนควรคำนึงประโยชน์ถึงประชาชน ด้านการรู้จักชุมชน ให้ประชาชนพึ่งพาได้ ด้านการรู้จักบุคคล นำเสนอบุคคลที่ดีควรยกย่องสนับสนุน การรู้จักตน เป็นคนกลางให้ประชาชนส่งสารไปถึงนักการเมือง ด้านการรู้จักกาล มีเป้าหมายในการรณรงค์ให้ยุติความขัดแย้งทางการเมือง ส่งเสริมให้เกิด

*Received September 9, 2023; Revised September 16, 2023; Accepted September 17, 2023

ความรักสามัคคีในสังคม การรู้จักเหตุ มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา และด้านการรู้ประมาณ
สร้างการมีส่วนร่วมในสังคมส่งเสริมให้ประชาชนสามารถตัดสินใจเลือกตัวแทนได้

คำสำคัญ: บทบาทของสื่อมวลชน; การส่งเสริม; การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Abstract

Objectives of this research were: 1. to study the general state of political participation of the people, 2. to study the role of the mass media influencing the political participation of the people, and 3. To study the application of principles to promote political participation of the people. It is an integrated research method. Quantitative research Collected data from a sample of 400 people from people in Bangkok. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research In-depth interviews were used with 20 key informants/persons. The research tools were interview forms and data analysis by content analysis.

The results of the research found that: 1. General conditions of political participation of citizens in a democracy. Overall, it was at a moderate level, with people following political news. Go out and exercise your right to vote to promote democratic government. Participation in government is the duty of the people. 2. The role of the mass media in affecting the political participation of citizens in Bangkok Overall, it is at a moderate level. 3. Application of principles to promote political participation of citizens in a democratic system. The overall level is at a moderate level as follows: Regarding knowing the results, the media should consider the benefits to the people. Knowing the community allows people to rely on knowing people, presenting good people who should be admired and supported in knowing themselves. It is an intermediary for citizens to send messages to politicians. Regarding knowing the times, the goal is to campaign to end political conflicts. Promote love and unity in society. Knowing the cause plays a vital role in education and estimation, creating participation in society and promoting people to be able to decide on representatives. Make people go out and exercise their right to vote.

Keywords: The Role of The Mass Media; Promotion; Political Participation

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ของประเทศไทย มีมาตราที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน ความสำคัญในเรื่องของวิชาชีพสื่อมวลชนเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานของรัฐสามารถอุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน แต่ต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบตามระยะเวลาที่กำหนดและประกาศให้ประชาชนทราบ (มาตรา 35) สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ ในครอบครองของหน่วยของรัฐเปลี่ยนไปเป็นสภาพบังคับที่รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของรัฐต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก (มาตรา 59) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง แต่ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ด้วย (มาตรา 48) ส่วนประเด็นเรื่องเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย และการสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ ยังคงอยู่เพื่อปกป้องสื่อมวลชนจากทุนต่างชาติและการห้ามสั่งปิดกิจการสื่อมวลชน (มาตรา 35) (สิงห์ สิงห์ขจร, 2560)

สื่อมวลชนเป็นแหล่งความรู้ ความคิดที่นำไปสู่พฤติกรรมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะบทบาทในด้าน การเมือง สื่อมวลชนทุกแขนงสามารถเสนอแนวความคิด ถ่ายทอดความรู้ทางการเมือง สร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชน จากบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน การมีอคติในการเสนอข่าวเกี่ยวกับพรรคการเมืองของสื่อมวลชนที่มีต่อทัศนคติและความคิดเห็นที่มีอิทธิพลต่อผู้เปิดรับสื่อมวลชน ญัฐนันท์ ศิริเจริญ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง พบว่า ปัจจัยด้านความแตกต่างของคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์กับการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่ประชาชนได้รับ และติดตามตรวจสอบการทำงานของฝ่ายค้านกับความสามารถในการคานอำนาจรัฐ การคานในลักษณะสืบสวนสอบสวนเพื่อทำความจริงให้ปรากฏ การใช้ข้อมูลที่เป็นจริงมาบอกต่อสื่อมวลชนและประชาชน ความรู้สึกในเชิงลบ เช่น ข่าวการคอร์รัปชันในทุกรูปแบบที่เกิดจากนักการเมืองเป็นส่วนใหญ่ ข่าวสารเรื่องการซื้อสิทธิ์ขายเสียงจากทุกพรรคการเมืองที่เหมือน ๆ กัน ทำให้เกิดความรู้สึกด้านลบและเบียดเบียนนักการเมืองทุกฝ่ายที่ทำตัวสร้างภาพเสมือนเป็นคนดีทำงานเพื่อประชาชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพื่อการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน

และสื่อมวลชนควรเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและเกิดประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ ปราศจากอคติหรือสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งด้วยความเป็นกลางทางการเมืองตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักธรรมที่มีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของในระบอบประชาธิปไตย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

คือ ประชาชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านทั้ง 6 เขต ที่ ประกอบด้วย เขตวังทองหลาง เขตบางคอแหลม เขตบางซื่อ เขตบางกะปิ เขตตลิ่งชัน และเขตภาษีเจริญ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชาชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านทั้ง 6 เขต จำนวน 897,648 คน ด้วยการคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1967) จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงคุณภาพ 20 คน ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการด้านศาสนา กลุ่มนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มนักการเมือง กลุ่มประชาชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 บทบาทที่ดีของสื่อมวลชนตามหลักสัปปุริสธรรม 7

4. การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างก็จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างคู่เฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference; LSD.)

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวม

สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ประชาชนสนใจการออกไป ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	3.56	1.01	มาก	2
2. ประชาชนสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น	3.58	0.96	มาก	1
3. ประชาชนมีวิสัยคิดในการเลือกนักการเมือง	3.44	0.97	ปานกลาง	3
4. ประชาชนเห็นว่าการเมืองไทยมีการปรับเปลี่ยนการบริหารประเทศ	3.31	1.08	ปานกลาง	5
5. ประชาชนเห็นว่าการเมืองให้โอกาสประชาชน สามารถถอดถอนนักการเมืองระดับสูงได้	3.07	1.17	ปานกลาง	8
6. ประชาชนเห็นว่ากฎหมายให้ประชาชนได้ แสดงเจตจำนงโดยการลงประชามติด้วยตนเอง	3.19	1.13	ปานกลาง	6
7. ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ	3.09	1.08	ปานกลาง	7
8. การมีส่วนร่วมในการปกครองเป็นหน้าที่ของประชาชน ทำให้ได้นักการเมืองที่ดีในการบริหารประเทศ	3.35	1.04	ปานกลาง	4
โดยภาพรวม	3.32	0.79	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =3.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อ 2 ประชาชนสนใจ

และติดตามข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$) ข้อ 1 ประชาชนสนใจการออกไป ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$) ส่วนข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อ 3 ประชาชนมีวิธิตัดในการเลือกนักการเมือง ($\bar{X}=3.44$) ข้อ 8 ประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการปกครองเป็นหน้าที่ของประชาชนทำให้ได้นักการเมืองที่ดีในการบริหารประเทศ ($\bar{X}=3.35$) ข้อ 4 ประชาชนเห็นว่าการเมืองไทยมีการปรับเปลี่ยนการบริหารประเทศ ($\bar{X}=3.31$) ข้อ 6 ประชาชนเห็นว่ากฎหมายให้ประชาชนได้ แสดงเจตจำนงค์ โดยการลงประชามติด้วยตนเอง ($\bar{X}=3.19$) ข้อ 7 ประชาชนเห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ($\bar{X}=3.09$) ข้อ 5 ประชาชนเห็นว่าการเมืองให้โอกาสประชาชนสามารถถอดถอนนักการเมืองระดับสูงได้ ($\bar{X}=3.07$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับบทบาทสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

บทบาทสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชน	3.12	0.88	ปานกลาง	3
2. ด้านการเสนอประเด็นทางด้านนโยบาย	3.10	0.85	ปานกลาง	4
3. ด้านการตรวจสอบรัฐบาล	3.13	0.90	ปานกลาง	2
4. ด้านสนับสนุนความคิดเห็นทางการเมือง	3.17	1.16	ปานกลาง	1
โดยรวม	3.13	0.83	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับบทบาทสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า ด้านสนับสนุนความคิดเห็นทางการเมือง ($\bar{X}=3.17$) รองลงมา ได้แก่ข้อว่า ด้านการตรวจสอบรัฐบาล ($\bar{X}=3.13$) ด้านการให้การศึกษาแก่ประชาชน ($\bar{X}=3.12$.) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ข้อว่า ด้านการเสนอประเด็นทางด้านนโยบาย ($\bar{X}=3.10$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการเลือกตั้ง	3.63	0.84	มาก	1
2. ด้านร่วมกันจัดตั้งและเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	3.06	0.84	ปานกลาง	2
3. ด้านการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย	3.04	0.88	ปานกลาง	3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวม (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
4. ด้านการเข้าซื้อที่ดินของนักการเมืองและข้าราชการ ระดับสูงออกจากตำแหน่ง	3.02	0.91	ปานกลาง	4
5. ด้านการออกเสียงประชามติ	3.01	0.84	ปานกลาง	5
6. ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไข รัฐธรรมนูญ	2.88	0.91	ปานกลาง	8
7. ด้านการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วน ท้องถิ่น	2.91	0.90	ปานกลาง	7
8. ด้านการประชาธิปไตย	2.94	0.89	ปานกลาง	6
โดยภาพรวม	3.02	0.76	ปานกลาง	

ตารางที่ 3 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ด้านที่ว่า ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$) รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านที่ว่า ด้านร่วมกันจัดตั้งและเป็นสมาชิกพรรค การเมือง ($\bar{X}=3.06$) ด้านที่ว่า ด้านการเข้าซื้อเสนอกฎหมาย ($\bar{X}=3.04$) ด้านที่ว่า ด้านการเข้าซื้อที่ดินของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่ง ($\bar{X}=3.02$) ด้านที่ว่า ด้านการออกเสียงประชามติ ($\bar{X}=3.01$) ด้านที่ว่า ด้านการประชาธิปไตย ($\bar{X}=2.94$) ด้านที่ว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X}=2.91$) และด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ด้านที่ว่า ด้านการมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไข รัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.88$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การประยุกต์หลักธรรมเพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์หลักธรรมเพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ตามหลักสัปปริสธรรม 7 โดยรวม

หลักสัปปริสธรรม 7	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านกรู้จักเหตุ	3.13	0.84	ปานกลาง	6
ด้านกรู้จักผล	3.23	0.85	ปานกลาง	1
ด้านกรู้จักตน	3.14	0.85	ปานกลาง	4
ด้านกรู้ประมาณ	3.06	0.91	ปานกลาง	7
ด้านกรู้จักกาล	3.13	0.75	ปานกลาง	5
ด้านกรู้จักชุมชน	3.19	0.81	ปานกลาง	2

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์หลักธรรมเพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม (ต่อ)

หลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
ด้านการรู้จักบุคคล	3.17	0.84	ปานกลาง	3
โดยภาพรวม	3.15	0.73	ปานกลาง	

ตารางที่ 3 พบว่า ระดับการประยุกต์หลักธรรมเพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.15$, S.D.=0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ด้านที่ว่า การรู้จักผล ($\bar{X}=3.23$, S.D.=0.85) รองลงมาได้แก่ด้าน การรู้จักชุมชน ($\bar{X}=3.19$, S.D.=0.81) การรู้จักบุคคล ($\bar{X}=3.17$, S.D.=0.84) การรู้จักตน ($\bar{X}=3.14$, S.D.=0.85) การรู้จักกาล ($\bar{X}=3.13$, S.D.=0.75) การรู้จักเหตุ ($\bar{X}=3.13$, S.D.=0.84) และด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการรู้ประมาณ ($\bar{X}=3.06$, S.D.=0.91) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ประชาชนสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น สนใจการออกไป ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนให้ความร่วมมือในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ดี เพราะสื่อมีส่วนสร้างกระแสทางการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมืองมักเป็นไปทิศทางเดียวกัน จากสภาพสังคมเมืองที่ผู้คนเข้าถึงการสื่อสารและอยู่กับสื่อเป็นส่วนใหญ่ การเข้าถึงข้อมูลและการได้รับข่าวสารทางการเมืองของคนในกรุงเทพมหานคร ทำให้ใช้สิทธิเลือกตั้งมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทนต์ ทองเล็ก (2563) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 พบว่า สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนจังหวัดสระแก้ว จากผลที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และในงานวิจัยของสุกัญญาณัฐ อปสิน (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง และปรากฏในงานวิจัยของจินตนา จงฤกษ์งาม

(2559) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง พบว่า การเลือกตั้งท้องถิ่น ประชาชนควรติดตามผลการนับคะแนนเลือกตั้งระดับท้องถิ่นทุกครั้ง และติดตามข่าวสารผู้สมัครรับเลือกตั้งก่อนตัดสินใจลงคะแนน การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ควรร่วมกิจกรรมรณรงค์ การเลือกตั้งและควรเลือกผู้ที่ท่านเห็นว่ามารับใช้บ้านเมืองและพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้น และการเข้าร่วมประชุมของท้องถิ่น ควรฟังหรือรับฟังการอภิปรายหรือสัมมนาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางการเมืองท้องถิ่น รองลงมาคือ ให้ความสำคัญพื่อนำชุมชนหรือผู้มีอำนาจในด้านการให้ข้อมูลภาวะเปรียบเทียบและข้อบังคับในการเลือกตั้ง ประชาชนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งควรเคารพพื่อนำชุมชนและกฎกติกาของชุมชนและพื่อนำชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์บอกถึงข่าวสารต่าง ๆ แก่ประชาชนด้วย

2. จากผลการวิเคราะห์บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า สื่อมีบทบาทในการสนับสนุนความคิดเห็นทางการเมือง การตรวจสอบรัฐบาล การให้การศึกษาแก่ประชาชน การเสนอประเด็นทางด้านนโยบาย สำหรับบทบาทการเป็นเครื่องมือตรวจสอบทางการเมือง ในงานวิจัยของเลอภพ โสรรัตน์ และสมาน งามสนธิ (2554) ที่ได้วิจัยเรื่อง บทบาทสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทย ก็พบว่า บทบาทของสื่อมวลชนที่ดีและมีความชัดเจนมี 3 บทบาทคือ 1. บทบาทการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง 2. บทบาทการเป็นเครื่องมือตรวจสอบทางการเมือง และ 3. บทบาทการเป็นพื้นที่ประสานความเข้าใจทางการเมือง และสอดคล้องกับกิตติ ศรีสมบัติ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอภิปรายธรรมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีระบบสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่าง เป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องมีการวางแผนการจัดองค์กร การบริหารบุคคล การสั่งการ การประสานงานการตรวจสอบ และการประเมินผล โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชน เป็นที่ตั้งเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

3. จากสรุปผลการวิเคราะห์การประยุกต์หลักธรรมเพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย พบว่า ระดับการประยุกต์หลักธรรมเพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ตามหลักสัปปริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า สื่อมวลชนทำให้ประชาชนได้รู้จักนักการเมืองที่จะไปเลือกตั้งมากขึ้น เฉพาะกลุ่มที่ติดตาม

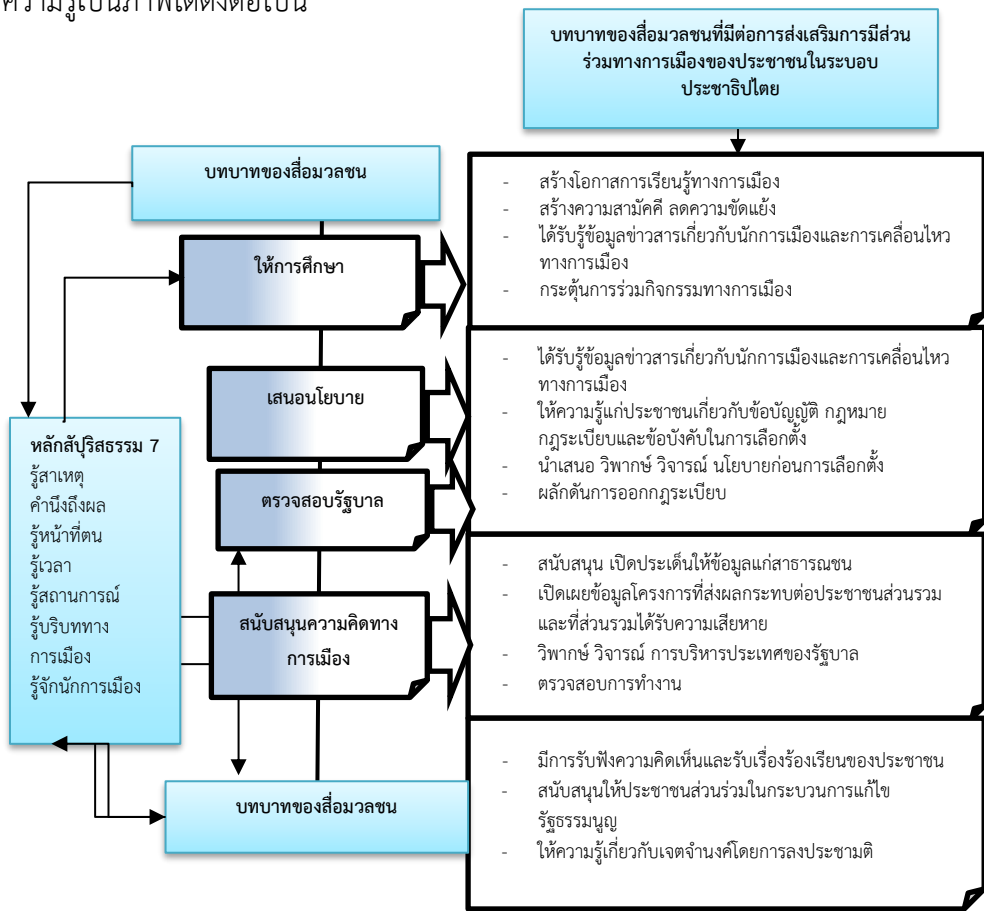

สื่อ เพราะการเสพข่าวการเมืองมากเกินไปก็ทำให้เกิดความเครียด ขณะเดียวกันสื่อมวลชนทำให้ประชาชนเลือกตัวนักการเมืองที่มีผลงานชัดเจน และเป็นที่ยอมรับต่อสังคม และสื่อมวลชนทำให้ประชาชนรู้สึกสาเหตุพัฒนาเพื่อการเลือกตั้งเพื่อหาผู้แทนในการผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาล สื่อมวลชนทำให้ประชาชนไปร่วมในการเลือกตั้งเพื่อให้การปกครองเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย เห็นได้จากงานวิจัยของปรมต วรรณบวร (2561) เรื่อง ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น พบว่า การบูรณาการหลักธรรม แนวคิดและทฤษฎีสำหรับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยการยึดมั่นในหลักพุทธธรรม คือ หลักสัพปุริสธรรม 7 ข้อ พบว่า 1. การเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อสังคม 2. การเป็นผู้รู้จักผล รู้จักเป้าหมาย คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีเป้าหมาย 3. การเป็นบุคคลที่รู้จักตน รู้จักว่าตนเป็นใคร พบว่า ได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของ 4. การรู้จักประมาณ รู้จักความพอดี พบว่า ได้มีการรู้จักถึงความพอดี รู้จักพอดีและพอเพียงในการดำเนินชีวิต พึ่งตนเอง 5. การรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม พบว่า ได้ใช้ดุลยพินิจในการใช้เวลาให้เหมาะสม 6. การรู้จักชุมชน รู้จักระเบียบในสังคม พบว่า ได้ปฏิบัติตนเหมาะสมกับสภาพของสังคม รู้จักและเคารพระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และ 7. การรู้จักบุคคล หรือการรู้จักอุปนิสัยใจคอและอารมณ์ของผู้อื่น และสอดคล้องกับ พระมหาณรงค์ ธรรมเมธี (2562) วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเลือกตั้งทั่วไปของชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง เพราะต้องประกอบอาชีพต่าง ๆ จึงทำให้ประชาชนไม่มีเวลาดูตามข้อมูลข่าวสาร ประชาชนยังขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การไม่มีส่วนเข้ามามีส่วนติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง รูปแบบการเมืองเดิม ๆ ทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนแนวทางการส่งเสริม ควรปลูกฝังอุดมการณ์ และสร้างจิตสำนึกเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดประชุมและสัมมนา เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ถูกต้อง ทำให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ

องค์ความรู้จากการวิจัย

บทบาทของสื่อมวลชน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. การให้การศึกษาแก่ประชาชน 2. การเสนอประเด็นทางด้านนโยบาย 3. การตรวจสอบรัฐบาล 4. สนับสนุนความคิดเห็นทางการเมือง ที่มีผลต่อการส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย 8 ด้าน คือ 1. การไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง 2. การร่วมจัดตั้งและเป็นสมาชิกพรรคการเมือง 3. การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย 4. การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่ง 5. การออกเสียงประชามติ 6. การมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และ 7. การมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น การประยุกต์หลักสี่ปฐพีธรรม 7 ประกอบด้วย 1. การรู้จักเหตุ 2. การรู้จักผล 3. การรู้จักตน 4. การรู้ประมาณ 5. การรู้จักกาล 6. การรู้จักชุมชน 7. การรู้จักบุคคล ในการทำหน้าที่สื่อมวลชน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โดยไม่ละเมิดสิทธิของใคร ดังนั้น สามารถที่จะสรุปองค์ความรู้เป็นภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สื่อมวลชนต้องรักษาความน่าเชื่อถือโดยการนำเสนอข้อมูลที่เป็นความจริง ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลและทำการรายงานอย่างเป็นธรรม

2. สื่อมวลชนควรสนับสนุนการเผยแพร่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองต่าง ๆ เพื่อให้คนได้มีโอกาสทราบข้อมูลจากมุมมองต่าง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดทำโครงการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ดี โดยการจัดกิจกรรมสัมมนาให้กับสื่อมวลชนต่าง ๆ

2. สร้างรูปแบบและวัฒนธรรมที่ดีให้กับสื่อมวลชนได้ตระหนักถึงการทำหน้าที่ของสื่อในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีการตรวจสอบและถูกต้อง ก่อนการเผยแพร่ให้กับประชาชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ เยาวชน ผู้สูงอายุ หรือกลุ่มอาชีพ ในระบอบประชาธิปไตย

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมบทบาทสื่อมวลชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กิตติ ศรีสมบัติ. (2559). *การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิธรรมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จินตนา จงฤกษ์งาม. (2559). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาณรงค์ ธรรมเมธี. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเลือกตั้งทั่วไปของชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เลอภพ โสรรัตน์ และสมาน งามสนิท. (2554). บทบาทสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 5(3), 117-129.

- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2559). ผลกระทบจากการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวการเมือง ผ่านทางสื่อที่วิวัฒนาการและสื่อวิทยุชุมชน กรณีศึกษา : สถานีสุวรรณภูมิและคลื่นประชาติปไตย 92.25 MHz. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ปรมต วรรณบวร. (2561). ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น (ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรศาสตร). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สิงห์ สิงห์ขจร. (2564). สื่อมวลชนในรัฐธรรมนูญ 2560. สืบค้น 10 ธันวาคม 2564, จาก <https://prachatai.com/journal/2017/04/71173>
- สุกัญญาณัฐ อบสิน. (2564). การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุทน ทองเล็ก. (2562). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1967). *Elementary sampling theory: Prentice-Hall*. Englewood Cliffs, N.J.

การบูรณาการหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมจริยธรรม
ของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย*
BUDDHIST PRINCIPLE APPLICATION FOR PROMOTING THE ETHICS
OF POLITICAL PARTY EXECUTIVES IN THAILAND

อภิรัตน์ ศิรินาวิน

Apirat Sirinavin

นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher

Corresponding Author E-mail: sirinavin.apirat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับจริยธรรม 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจริยธรรม 3. นำเสนอการบูรณาการหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกพรรคการเมือง 400 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยสูตรของทาจียามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเลือกตั้ง จริยธรรม พระพุทธศาสนาและรัฐประศาสนศาสตร์รวม 18 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ฆราวาสธรรม 4 และกระบวนการส่งเสริมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก และส่งผลต่อจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ฆราวาสธรรม 4 ทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 76.2 กระบวนการส่งเสริมจริยธรรม ทำนายได้ร้อยละ 82.5 การบูรณาการหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ 1. ผู้บริหารปกป้องและเชิดชูและธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของประเทศ 2. ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริต 3. ผู้บริหารกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม 4. ผู้บริหารยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก 5. ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน 6. ผู้บริหารมีความเป็นกลางปราศจากอคติ

คำสำคัญ: การบูรณาการ; คำสอนทางพระพุทธศาสนา; การส่งเสริมจริยธรรม; ผู้บริหารพรรคการเมือง

Abstract

Objectives of this dissertation were; to study the level of ethics, the factors affecting and propose the Buddhist principle application for promoting the ethics of political party executives in Thailand. Methodology was the mixed methods. Phase 1, The quantitative research conducted by studying 400 samples which were the member of political party collected the data by simple random sampling, The sample size used the Taro Yamane formula, The tool was 5 rating scale questionnaires with reliability at 0.969. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression. Phase 2, The qualitative research conducted by in-depth-interviewing 18 key informants which were political executive, experts in elections, ethics, Buddhism, and public administration. The data analyzed by descriptive interpretation.

Findings were as follows: The level of Ghargvasa-dhamma and ethical promotion in overall was at high level and affected the ethics of political party executives in Thailand at the statistically significant level of 0.01. Ghargvasa -dhamma could explain 76.2 percent for the ethical promotion process 82.5. The Buddhist principle application for promoting the ethics of political party executives in Thailand found that 1. The executives protected and honored Thailand's main institutions, 2. The executives were honest, 3. Executives dare to decide to do the right thing, 4. The executives were based on the common interests, 5. The executives had the ambition to complete their work without regard to self-interest, 6. The executives were impartial without bias and 7. The executives behaved according to ethical principles as good role models were honesty.

Keywords: Integration; Buddhist Principles; Ethic Promoting; Political Party Executives

บทนำ

พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในระบบการเมืองที่ทันสมัย พรรคการเมืองเป็นสถาบันที่ขาดไม่ได้ ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการ เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน โดยจะนำเอาปัญหาหรือความต้องการของ

ประชาชนมากำหนดแนวทางแก้ไขและแปลงเป็นนโยบายของพรรค เพื่อเป็นทางเลือกให้กับประชาชนและนำไปสู่การปฏิบัติ (นลินันต์ ศรีลาศักดิ์, 2557) โดยจัดเป็นนโยบายนำเสนอแก่ประชาชนและส่งสมาชิกพรรคลงแข่งขันเลือกตั้ง หากชนะการเลือกตั้งจะนำความต้องการของประชาชนตามที่กำหนดไว้ในนโยบายของพรรคการเมืองเข้าไปบริหารประเทศ แต่ถ้าพรรคการเมืองได้รับจำนวนที่นั่งในสภาน้อย ก็จะทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านเพื่อตรวจสอบการบริหารประเทศของพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลต่อไป จุดกำเนิดสำคัญอันเป็นรากฐานความคิดในการจัดตั้งพรรคการเมืองไทยในระยะแรกนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 คือ กระแสอิทธิพลทางความคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองแบบอย่างตะวันตก ซึ่งเป็นระบบการเมืองการปกครองที่อิงกับหลักความเชื่อเรื่องเสรีภาพและความเสมอภาค และค่านิยมเรื่องความทันสมัยผสมผสานกัน (เชาวนะ ไตรมาศ, 2540)

ปัจจุบันประเทศไทยมีพรรคการเมืองที่ยังดำเนินการอยู่จำนวน 84 พรรค มีบุคลากรพรรคการเมืองทั้งที่ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรค เลขานุการพรรค คณะกรรมการบริหารพรรค สมาชิกพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีจำนวน 1,219,641 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2565) โดยการบริหารจัดการพรรคขึ้นอยู่กับนโยบายของพรรคและแนวทางปฏิบัติที่ได้จากคณะกรรมการบริหารพรรค กล่าวคือผู้บริหารพรรคการเมืองนั่นเอง อนึ่งการบริหารพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ระบุว่าการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบาย และการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) นั้นหมายถึงว่า การบริหารพรรคการเมืองต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เป็นไปตามหลักของคุณธรรมจริยธรรมทุกประการ

การบริหารจัดการพรรคที่มีประสิทธิภาพผู้บริหารพรรคจะต้องมีการกำหนดกระบวนการในการบริหารอย่างเป็นระบบ ที่สำคัญผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมพร้อมกันนั้นก็ต้องส่งเสริมให้สมาชิกพรรคปฏิบัติตามหลักจริยธรรมด้วย ด้วยกระบวนการส่งเสริมจริยธรรมที่เน้นการส่งเสริมจริยธรรมในมิติองค์ประกอบในการส่งเสริม 3 ประการ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2523) กล่าวคือ การส่งเสริมให้สมาชิกได้มีความรู้เกี่ยวกับจริยธรรม นอกจากนั้นส่งเสริมให้สมาชิกได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่ดี ต่อเพื่อนสมาชิกและประชาชน และพฤติกรรมแสดงออกที่สร้างความน่าเชื่อถือต่อสังคมและเป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ยังมีหลักพุทธธรรมที่เป็นหลัก

สนับสนุนให้เกิดการส่งเสริมจริยธรรม ได้แก่ หลักธรรมาภิบาล 4 (ช.สุ. (ไทย) 25/311/361.) ประกอบด้วย สัจจะ ซื่อสัตย์ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตตรงไปตรงมา ทมะ การฝึกตน อบรมตนเองให้มีความรู้ความสามารถและศักยภาพพร้อมทั้งความรู้ด้านจริยธรรม ขันติ ความอดทนอดกลั้นต่ออารมณ์ความรู้สึกและการแสดงออก จากะ ความเสียสละ เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานจริยธรรม (ประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง, 2564) ที่เน้นการยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ กล่าวตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติและดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การบูรณาการหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย ด้วยการประยุกต์หลักธรรมาภิบาล ตามที่กล่าวมาข้างต้นผนวกกับหลักของการส่งเสริมจริยธรรมตามองค์ประกอบ 3 ประการข้างต้น จะสามารถส่งเสริมจริยธรรมให้บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักจริยธรรม ส่งผลให้บุคลากรที่เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองบริหารชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ ให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สมาชิกพรรคการเมืองที่ดำเนินการอยู่ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 จำนวน 86 พรรค ได้แก่พรรคการเมืองขนาดใหญ่ 21 พรรค จำนวนสมาชิก 1797,163 คน พรรคการเมืองขนาดกลาง 56 พรรคจำนวนสมาชิก 543,742 คน และพรรคการเมืองขนาดเล็ก 9 พรรค จำนวนสมาชิก 10,244 คน รวมสมาชิกทั้งสิ้น 1,351,149 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2565) กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกพรรคการเมืองขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้บริหารพรรคการเมือง 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเลือกตั้ง 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการส่งเสริมจริยธรรม 3 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 3 รูปหรือคณิกวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 3 คน และผู้แทนภาคประชาชน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 รูปหรือคน และใช้ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะที่มีประสบการณ์และองค์ความรู้ด้านพรรคการเมือง ด้านการส่งเสริมจริยธรรม ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ด้านพระพุทธศาสนา และด้านการวิจัย 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบมีโครงสร้าง

4. การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จำนวน 400 ฉบับ และได้รับกลับมาจำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากนั้นนำมาสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณและสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย และเพื่อให้องค์ความรู้มีความถูกต้องเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ จึงได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์อีก 9 รูปหรือคน และได้นำเอาข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้องค์ความรู้ให้มีความสมบูรณ์แบบต่อไป

ผลการวิจัย

1. จริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย ในภาพรวม เฉลี่ยทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีการใช้หลัก ฆราวาสธรรม 4 คือ ส่งเสริมให้ผู้บริหารพรรคมีสัจจะจริงใจ ส่งเสริมให้ผู้บริหารฝึกตนเองให้ รู้จักยับยั้งชั่งใจคิดก่อนทำ ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความอดทนต่อสิ่งยั่วยุดต่าง ๆ และส่งเสริม ให้ผู้บริหารมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีการใช้กระบวนการส่งเสริมจริยธรรม คือ ประกาศใช้หลักจริยธรรมอย่างเป็นทางการ เป็นรูปธรรม ฝึกอบรมผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตาม หลักจริยธรรม ผู้บริหารพรรคปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี กระตุ้นให้สมาชิกปฏิบัติตามหลัก จริยธรรม สร้างความภาคภูมิใจให้สมาชิกยินดีปฏิบัติตามหลักจริยธรรมต่อไป และให้การ ยกย่องเชิดชูผู้ปฏิบัติตามจริยธรรม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย พบว่า หลักฆราวาสธรรม 4 ส่งผลต่อจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายจริยธรรมของผู้บริหารพรรค การเมืองในประเทศไทย ได้ร้อยละ 76.2 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 กระบวนการส่งเสริม จริยธรรม ส่งผลต่อจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทยทุกด้าน อย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองใน ประเทศไทยได้ร้อยละ 82.5 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

3. การบูรณาการหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของ ผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย พบว่า มีผลมาจากการบูรณาการระหว่างหลัก ฆราวาสธรรม 4 ประการและกระบวนการในการส่งเสริมจริยธรรม มี 6 ด้านประกอบด้วย

1. ด้านยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ ผู้บริหารปกป้องและเชิดชูและธำรงรักษาไว้ ซึ่งสถาบันหลักของประเทศ มีความภาคภูมิใจและยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ
2. ด้านซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริต บริหารพรรคโดยเน้นความโปร่งใส รู้สึกสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม
3. ด้านกล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ผู้บริหารกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ ถูกต้องชอบธรรม ตัดสินใจโดยใช้หลักของเหตุผลมาประกอบ
4. ด้านคิดถึงประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ผู้บริหารยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็น หลัก ผู้บริหารมีจิตอาสาและส่งเสริมให้สมาชิกมีจิตอาสา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น
5. ด้านมุ่ง ผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ ส่วนตน บริหารแบบมีกลยุทธ์
6. ด้านปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ผู้บริหารมีความเป็นกลางปราศจากอคติ ปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความยุติธรรม
7. ด้านดำรง

ตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ผู้บริหารปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์วางตัวดีให้น้ำเคารพนักถือ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย ตามหลักฆราวาสธรรม 4 ประกอบด้วย สัจจะ ความจริง ทมะ การฝึกตน ขันติ ความอดทน และจาคะ ความเสียสละ โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสัจจะ ความจริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีการประยุกต์ใช้หลักของสัจจะความเป็นจริงที่เน้นในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานมากที่สุด พร้อมทั้งต้องอาศัยความเสียสละ อบรมฝึกตนเองอยู่เป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกอปปรลาภ อภัยภักดิ์ (2564) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาประสิทธิผลการส่งเสริมจริยธรรมของสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยฆราวาสธรรม 4 ประกอบด้วย ด้านสัจจะ ความจริง ด้านทมะ การฝึกตน ด้านขันติ ความอดทน และด้านจาคะ การเสียสละ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิผลการส่งเสริมจริยธรรม เช่นเดียวกับงานวิจัยของปิ่นทิพย์ มโนสุจริตธรรม และคณะ (2563) ที่ได้วิจัยเรื่อง วิกฤตครอบครัวในสังคมไทย: ศึกษาและเสริมสร้างครอบครัวสันติสุขตามหลักฆราวาสธรรม ผลการวิจัยพบว่า หลักฆราวาสธรรม สามารถประยุกต์ใช้ได้ในมิติที่หลากหลาย คือ สัจจะ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ทมะ การฝึกตน ขันติ ความอดทนอดกลั้น จาคะ การเสียสละแบ่งปันและการมีน้ำใจ เป็นหลักธรรมโดยตรงของฆราวาสผู้ครองเรือน และเป็นหลักธรรมช่วยควบคุมให้บุคคลมีความสมานสามัคคีกลมเกลียวกัน ทำให้ชีวิตคู่ของผู้ครองเรือนมีความสุขราบรื่น ซึ่งหากนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารพรรคการเมืองก็จะทำให้การบริหารพรรคซึ่งมีคนจำนวนมากเป็นไปอย่างราบรื่นสามารถลดข้อขัดแย้งลงได้ ทำให้เกิดความสมัคสมานสามัคคีกัน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหลักฆราวาสธรรม 4 ส่งผลต่อจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย ทุกด้าน โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านสัจจะ ความจริง ด้านจาคะ ความเสียสละ ด้านขันติ ความอดทน และด้านทมะ การฝึกตน ซึ่งแสดงว่าฆราวาสธรรมมีความสำคัญมากต่อการส่งเสริมจริยธรรมผู้บริหารพรรคการเมือง โดยสัจจะคือความจริง ต้องเน้นให้มากที่สุด จากนั้นก็เน้นเรื่องของการเสียสละต่อส่วนรวม ถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน พร้อมกันนั้นก็ส่งเสริมเรื่องความอดทนและความฝึกฝนอบรมตนตามลำดับ จะทำให้ผู้บริหารพรรคการเมืองยึดมั่นในหลักจริยธรรมเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็น

ได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญชिरา ภูชนะจิต (2564) ได้วิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตามหลักหลักฆราวาสธรรม 4 ประกอบด้วย ด้านสัจจะ ด้านทมะด้านขันติ และด้านจาคะ ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรีได้ถึงร้อยละ 64 ซึ่งถือว่าสูงมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภูษิต วิเศษคามินทร์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร ผลการวิจัยพบว่า ผลพบว่าการปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรม 4 มีอิทธิพลต่อมีผลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร แต่ในแง่ของตำรวจจราจรจะเน้นเรื่องความอดทนมากกว่า การประยุกต์ใช้หลักของฆราวาสธรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมยังถือว่าเป็นการพัฒนาบุคลากรในอีกทางหนึ่งเช่นกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในหลักจริยธรรม พัฒนาบุคลากรให้มีระเบียบวินัยมีความซื่อสัตย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเทวประภาส วชิรญาณเมธี (2559) ได้วิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบล ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาสมรรถนะสามารถนำหลักพุทธธรรมกล่าวคือหลักของฆราวาสธรรม มาประยุกต์ได้แก่ จัดทำค่านิยมองค์กร (สัจจะ) เน้นการตรวจสอบอย่างมีส่วนร่วม (ทมะ) ใช้หลักศีลธรรมในการพัฒนา (ขันติ) และมีระบบรางวัลบุคลากรต้นแบบ (จาคะ) โดยต้องเริ่มจากการสร้างเครือข่ายและขับเคลื่อนด้วยภาคีแห่งความสำเร็จที่มีอยู่ในพื้นที่

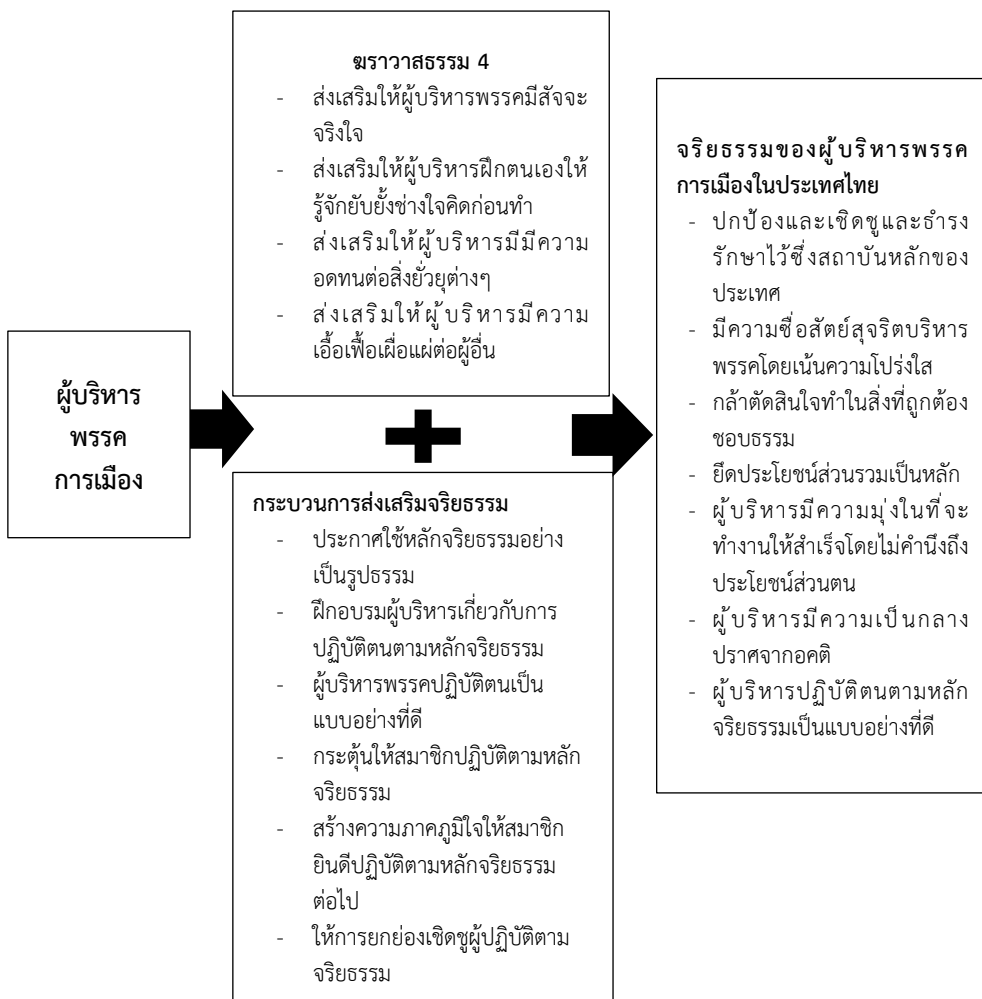
3. การบูรณาการหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย เป็นผลของการประยุกต์หลักฆราวาสธรรม 4 กับกระบวนการส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งเมื่อมีการบูรณาการทั้งสองหลักแล้วจะส่งผลให้ผู้บริหารพรรคการเมืองยึดมั่นในหลักจริยธรรมเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยผลที่เกิด คือ ผู้บริหารพรรคการเมืองยึดมั่นปกป้องและเชิดชูและธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของประเทศ มีความซื่อสัตย์สุจริตบริหารพรรคโดยเน้นความโปร่งใส กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ผู้บริหารมีความเป็นกลางปราศจากอคติ และผู้บริหารปฏิบัติตามหลักจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโอฬาร ปัญญาพิติพัฒน์ (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ผลการวิจัยพบว่า การบริหารพรรคการเมืองไทยใช้ได้หลักการของภาวะผู้นำในการส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมและการปฏิบัติตามธรรม พร้อมทั้งการยึดมั่นในสถาบันโดยศึกษาตัวแบบที่ดี คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่พระองค์ทรงมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ รอบรู้ ครอบงำ

ครองคน เป็นผู้มีใจอ่อนน้อมถ่อมตน เชื่อมั่นศักยภาพของชาวสยาม นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของไชยอนันต์ ศรีไพบุลย์ (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิก รัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ ได้ปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมที่เป็นคุณสมบัติของพระราชอา และผู้นำที่มุ่งเน้นในความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการมีจริยาวัตรที่งดงาม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้น เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลแล้วจึงได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากกาวิจัย มีรายละเอียดดังนี้
ผู้บริหารพรรคการเมือง คือผู้ใช้กระบวนการในการส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งจะต้อง
มีคุณสมบัติเบื้องต้น คือมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขส่วนร่วม สร้างกระบวนการ
ในการส่งเสริมจริยธรรม

หลักขรวาธธรรม 4 และกระบวนการส่งเสริมจริยธรรม จัดเป็นกระบวนการ
ในการส่งเสริมจริยธรรม โดยหลักขรวาธธรรม 4 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ดังนี้คือ
ส่งเสริมให้ผู้บริหารพรรคมีสัจจะจริงใจ ส่งเสริมให้ผู้บริหารฝึกตนเองให้รู้จักยับยั้งชั่งใจคิด
ก่อนทำ ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความอดทนต่อสิ่งยั่วยุต่าง ๆ และส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความ
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น โดยการใช้จ่ายต้องบูรณาการกับกระบวนการในการส่งเสริมจริยธรรม
ได้แก่ การประกาศใช้หลักจริยธรรมอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ฝึกอบรมผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติ
ตนตามหลักจริยธรรม ผู้บริหารพรรคปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี กระตุ้นให้สมาชิกปฏิบัติ
ตามหลักจริยธรรม สร้างความภาคภูมิใจให้สมาชิกยินดีปฏิบัติตามหลักจริยธรรมต่อไป และ
การให้การยกย่องเชิดชูผู้ปฏิบัติตามจริยธรรม เพื่อให้ผู้บริหารพรรคการเมืองและบุคลากร
ทางการเมืองได้เพิ่มพูนในเรื่องจริยธรรม

จริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองในประเทศไทย เป็นผลที่เกิดจากการบูรณา
การระหว่างหลักขรวาธธรรม 4 ประการ ร่วมกับกระบวนการในการส่งเสริมจริยธรรม
ที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ อันได้แก่ ผู้บริหารพรรคการเมืองยึดมั่นปกป้องและเชิด
ชูและธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลักของประเทศ มีความซื่อสัตย์สุจริตบริหารพรรคโดยเน้น
ความโปร่งใส กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ผู้บริหารมีความ
เป็นกลางปราศจากอคติ และผู้บริหารปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมจริยธรรมผู้บริหารพรรคการเมืองโดยเน้น
ในเรื่องของความซื่อสัตย์อดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ทางการเมือง
2. ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมจริยธรรม ด้วยการเน้นเรื่องของกระบวนการ
ในการส่งเสริมจริยธรรม
3. ควรกำหนดนโยบายในส่วนของการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารพรรค
การเมืองโดยเน้นที่การใช้ภาวะผู้นำในรูปแบบต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในเรื่องความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยจัดเป็นโครงการระยะสั้นและระยะยาว มีการตรวจสอบติดตามผลของการดำเนินการเป็นระยะ ๆ
2. ควรดำเนินการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับผู้บริหารโดยการสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจให้กับผู้บริหารให้เกิดการมีส่วนร่วม
3. ควรดำเนินการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร โดยใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสูงสุดเป็นผู้นำคิด นำทำ และจูงใจชักนำให้ผู้บริหารพรรคท่านอื่นได้ปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมสำหรับบุคลากรทางการเมือง โดยศึกษาให้ละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนาจริยธรรม
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากรทางการเมือง
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมจริยธรรมสำหรับบุคลากรทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2523). *แนวทางพัฒนาจริยธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- กอบปรลาภ อภัยภักดิ์. (2564). *การพัฒนาประสิทธิผลการส่งเสริมจริยธรรมของสหภาพนายความในพระบรมราชูปถัมภ์* (ดุขฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เขาวณะ ไตรมาศ. (2540). *พรรคการเมือง: ภูมิหลังทางโครงสร้าง*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายการศึกษา.
- ไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์. (2561). *การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามวิถีพุทธ* (ดุขฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นฐินันต์ ศรีลาศักดิ์. (2557). การบริหารจัดการพรรคการเมืองไทยเพื่อประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต*, 4(3), 260-270.

การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*
POTENTIAL DEVELOPMENT OF THE NEWLY ORDAINED MONKS OF THE
SANGHA IN MUANG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

พิชญกัญญา กองนิล

Pitchayakanya Kongnil

นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher

Corresponding Author E-mail: bee988965@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 2. เปรียบเทียบศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 3. นำเสนอการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจากพระนวกะในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำนวน 187 รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประกอบบริบทสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของพระนวกะ ที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาทักษะ อยู่ในระดับมาก ถัดมา คือ ด้านเจตคติ ด้านพฤติกรรม ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา ด้านคุณลักษณะ ด้านความสามารถ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนา; พระนวกะ; คณะสงฆ์

Abstract

This research article has the objectives: 1. Study the potential of the Nawaka monks of the Sangha, Mueang District, Rayong Province. 2. Compare the Nawaka potential of the Sangha, Mueang District, Rayong Province. 3. Present the development of the Nawaka potential of the Sangha, Mueang District, Rayong Province. Research methodology. It is a combined method. Quantitative research using questionnaires from 187 Nawaka monks in Mueang District, Rayong Province. Data were analyzed using a social science package. Statistics used are frequency, percentage, mean, standard deviation. T-test and F-value test using one-way analysis of variance method and qualitative research with in-depth interviews with 9 key informants or people using the technique of content analysis to summarize the context in an essay.

The research results found that Level of opinion of Phra Nawaka that has an impact on the development of the potential of the Sangha in Mueang District, Rayong Province as a whole is at a high level When considering each aspect, it was found that it was at a high level in every aspect. Arranged in descending order: skill development. It is at a high level. Next is attitude and behavior. Training, education, characteristics Ability And the last thing is the knowledge aspect, which is at a high level.

Keywords: Development; Phra Nawaka; Sangha

บทนำ

พระสงฆ์ เป็นทรัพยากรมนุษย์ในสังคมที่มีบทบาทพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคน โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยการเป็นผู้นำอบรมประชาชนให้ปฏิบัติธรรมและเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ไปจนถึงระดับประเทศ เพื่อให้ประชาชนยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีค่านิยมและบรรทัดฐานสังคมที่ดีงาม ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต่อไป ดังปรัชญาที่ว่า จะพัฒนาการต้องเริ่มที่ตน จะพัฒนาคนต้องเริ่มที่จิตใจ จะพัฒนาใครเขาต้องเริ่มต้นที่เราก่อน พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยอาศัยคุณสมบัติความบริสุทธิ์ ความเสียสละ และความมีสติปัญญา แนะนำสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติชอบในการดำรงชีวิตมาโดยตลอด ส่วนในด้านสังคมก็ได้แนะนำ สั่งสอน และสร้างจิตสำนึก นำทางสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งทางกาย และจิตใจ สั่งสอนให้มนุษย์มั่นใจในศักยภาพของมนุษย์ว่า เป็นผู้

ฝึกฝนพัฒนาให้มีวิสัยแห่งการพัฒนาได้อย่างสูงสุดโดยอาศัยการศึกษาอบรม (วคิน อินทสระ, 2546)

จากสภาพการณ์ในปัจจุบัน ความเจริญทางด้านวัตถุมีมาก ปัญหาเศรษฐกิจ บ้านเมือง โครคระบาด ผู้คนในประเทศเสียขวัญและขาดที่พึ่ง ก่อให้เกิดปัญหาตามมา มากมาย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่นั้น เป็นกลุ่ม คนทำงานโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบ จากพิษเศรษฐกิจและการเกิดโครคระบาด ซึ่งตอนนี้กำลังอยู่ในระยะฟื้นตัว จำเป็นต้องหาที่พึ่งทั้งทางกายและทางใจ เพื่อเป็นทางออก ในการแก้ปัญหาชีวิต เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งชาวพุทธส่วนใหญ่ในพื้นที่ก็เลือกที่จะเข้าวัด เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ โดยใช้ธรรมะเป็นเครื่องเยียวยา มีทั้ง เข้าวัดทำบุญอยู่เป็นประจำแล้ว บางกลุ่มเข้าวัดเพราะหาที่พึ่งเพื่อบำบัดความทุกข์ และตั้งความหวังกับพระภิกษุทุกรูปว่า จะต้องเป็นผู้ปลื้มทุกข์ให้ตนได้ (สิทธ์ บุตรอินทร์, 2533) อีกทั้งปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูล ข่าวสาร รวดเร็ว ซึ่งชาวที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของพระที่ไม่เหมาะสม เป็นที่สนใจ และจับตามองของสังคมไทย (ชัยญาณัฐ จินณณัฐชา, 2554) สำหรับพระนวกะ หรือผู้ บวชใหม่ ผู้บวชไม่นานนั้นหากก่อนเข้ารับการบวชพึงมีการปรับพื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อธรรม การประพฤติปฏิบัติตน อาจจะมีไม่มาก แต่ก็สามารถแสดงศักยภาพของตนให้แก่ญาติ โยมได้ในเรื่องต้นด้วยกิริยาที่ดูสำรวมระวัง ก็สามารถก่อให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสได้ และเป็น การให้ธรรมะอย่างถูกต้อง ไม่แนะไปทางวัดถุงมงาย ก็ได้ชื่อว่า ทำหน้าที่ศาสนทายาทใน การเผยแผ่ศาสนาอย่างแท้จริง ดังปรากฏใน รูปสูตร ว่าด้วยบุคคลผู้ถือรูปเป็นประมาณ พระนวกะในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ยังจำเป็นต้องพัฒนาทางการศึกษาพระ ธรรมวินัย รวมถึงข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่สมณสาธูป (กัญญา สรรพศรี, 2561)

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง จากแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะสามารถค้นหา สมรรถนะของพระนวกะ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยองได้อย่างลุ่มลึก และสามารถ นำมาบูรณาการเพื่อให้องค์กรสงฆ์เกิดความเข้มแข็ง และเกิดการบริหารจัดการเพื่อพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์พระนวกะ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ จึง เป็นปัญหาที่องค์กรสงฆ์ต้องศึกษา เรียนรู้ ค้นหากระบวนการจัดการการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เพื่อเป็นการเพิ่มสมรรถนะและดึงศักยภาพของพระนวกะที่มี อยู่ให้เกิดการพัฒนา อย่างมั่นคง แข็งแรงและยั่งยืน เกิดความภาคภูมิใจในการครองสมณะ เสด และพร้อมที่จะทำหน้าที่รักษาและเผยแผ่พระศาสนาเพื่อประโยชน์ตนและผู้อื่นใน พระพุทธศาสนาสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กำหนดกลุ่มประชากรจากการให้ตอบแบบสอบถาม คือคณะสงฆ์พระนวกะทั้งหมดจาก 10 ตำบล ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ทั้งหมด 187 รูป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน กลุ่มที่ 2 กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวแทนผู้ปกครองพระนวกะ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 กลุ่มตัวแทนผู้นำท้องถิ่น จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่า IOC ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน 5 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทฤษฎี ด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านพระพุทธศาสนาหรือด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) 3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (T-test) และค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) 4. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technic)

การวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างกันตามรูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเขียนเป็นความเรียงทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) 3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (T-test) และค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบว่ามีความ

แตกต่างกันจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) 4. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technic)

การวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่ต่างกัันตามรูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเขียนเป็นความเรียงทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของ การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 1. ด้านการฝึกอบรม 2. ด้านการศึกษา 3. ด้านการพัฒนาทักษะ 4. ด้านความรู้ 5. ด้านความสามารถ 6. ด้านพฤติกรรม 7. ด้านคุณลักษณะ 8. ด้านเจตคติ ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการฝึกอบรม	4.08	0.74	มาก
ด้านการศึกษา	4.07	0.75	มาก
ด้านการพัฒนาทักษะ	4.18	0.70	มาก
ด้านความรู้	3.86	0.75	มาก
ด้านความสามารถ	3.88	0.65	มาก
ด้านพฤติกรรม	4.09	0.68	มาก
ด้านคุณลักษณะ	4.05	0.70	มาก
ด้านเจตคติ	4.13	0.66	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.04	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พระนวกะมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบน

มาตรฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งกลุ่มประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาทักษะ ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.70) ด้านเจตคติ ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.66) ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.68) ด้านการฝึกอบรม ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.74) ด้านการศึกษา ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.75) ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.70) ด้านความสามารถ ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.65) ด้านความรู้ ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.75) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรมตามรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พระนวกะที่มีอายุต่างกัน มีศักยภาพมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พระนวกะที่มีพรรษาต่างกัน มีศักยภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 พระนวกะที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีศักยภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 สรุปผลโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ 1 – 3

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	F/t	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	อายุ	1.367	0.247		✓
2	พรรษา	5.531	0.001*	✓	
3	วุฒิมัธยมศึกษาสามัญ	2.893	0.058		✓
	วุฒิมัศึกษานักธรรม	6.822	0.000*	✓	
	วุฒิมัศึกษาเปรียญธรรม	2.962	0.034		✓

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสรุปได้ว่า

พระนวกะที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

พระนวกะที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

พระนวกะที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

พระนวกะที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

พระนวกะที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า คณะสงฆ์มีหน้าที่ให้ความรู้เรื่องพระธรรมวินัยการเป็นผู้มีศีลแบบภิกษุ เป็นต้นแบบเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่พระนวกะ ให้การศึกษาความรู้ทั้งปริยัติและปฏิบัติ มีการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แนะนำหน้าที่ข้อวัตรปฏิบัติของภิกษุ และพระนวกะมีหน้าที่เรียนรู้ตั้งใจศึกษาตามหลักพระวินัย หลักธรรม และการประพฤติปฏิบัติตนแบบภิกษุผู้อยู่ในศีลในธรรม มีจิตใจที่มีคุณภาพและมีสมรรถภาพในการศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทั้งในทางปริยัติและในทางปฏิบัติ เพื่อให้มีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถปรับตัว และใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการที่ไม่พึงประสงค์ได้ โดยการฝึกอบรม เรียนรู้และอยู่ในวิถีของสมณะ เปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดความศรัทธาลึกซึ้งในพระพุทธศาสนา เกิดปัญญาภายในสามารถมองเห็นโลกได้ตามความเป็นจริง อยู่ในเพศบรรพชิตอย่างมีความสุข สงบ และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม จนเกิดการดำรงรักษาและสืบทอดหลักคำสอนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้อยู่สืบไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอภิชาติ ฌานสุโข และคณะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะสำหรับวัดในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะสำหรับวัดในประเทศไทยมีแนวทางในการที่จะทำให้การฝึกอบรมพระนวกะมีมาตรฐานและเป็นประโยชน์ มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมแก่สถานการณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธญาณ โอบอ้อม (2558) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาได้ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ชั้นศีล คือ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยระบบการศึกษา ชั้นสมาธิ คือ พัฒนาพฤติกรรมจิตให้มี EQ ชั้นปัญญา คือ ให้มีการศึกษาเพิ่มเติม

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อ การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระนวกะที่มีอายุ และวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจินตนิพนธ์ หนูชูสิทธิ์สกุล และคณะ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาสำหรับพระภิกษุณวก ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมของหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบที่สอดคล้องกับองค์ประกอบพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในแต่ละด้านด้วย ส่วนพระนวกะที่มีพรรษา และวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยของพระธีระเดช เตชธมโม (2563) ได้การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาอินทรีย์สังวรของพระภิกษุณวกะในสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุณวกะไม่มีความอดทนเป็นผู้ว่ายากสอนยาก 1. พระภิกษุณวกะเห็นแก่ปากท้อง ตัดใจในรสอาหาร 2. ภิกษุณวกะยังมีจิตรักใคร่ในสตรี 3. พระภิกษุณวกะเพลิดเพลีนสิ่งอันวยความสะอาด

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า หลักไตรสิกขา 1. อธิศีลสิกขา ในที่นี้คือ คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดระยองมีหน้าที่ให้ความรู้เรื่องพระธรรมวินัยการเป็นผู้มีศีลแบบภิกษุ เป็นต้นแบบ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่

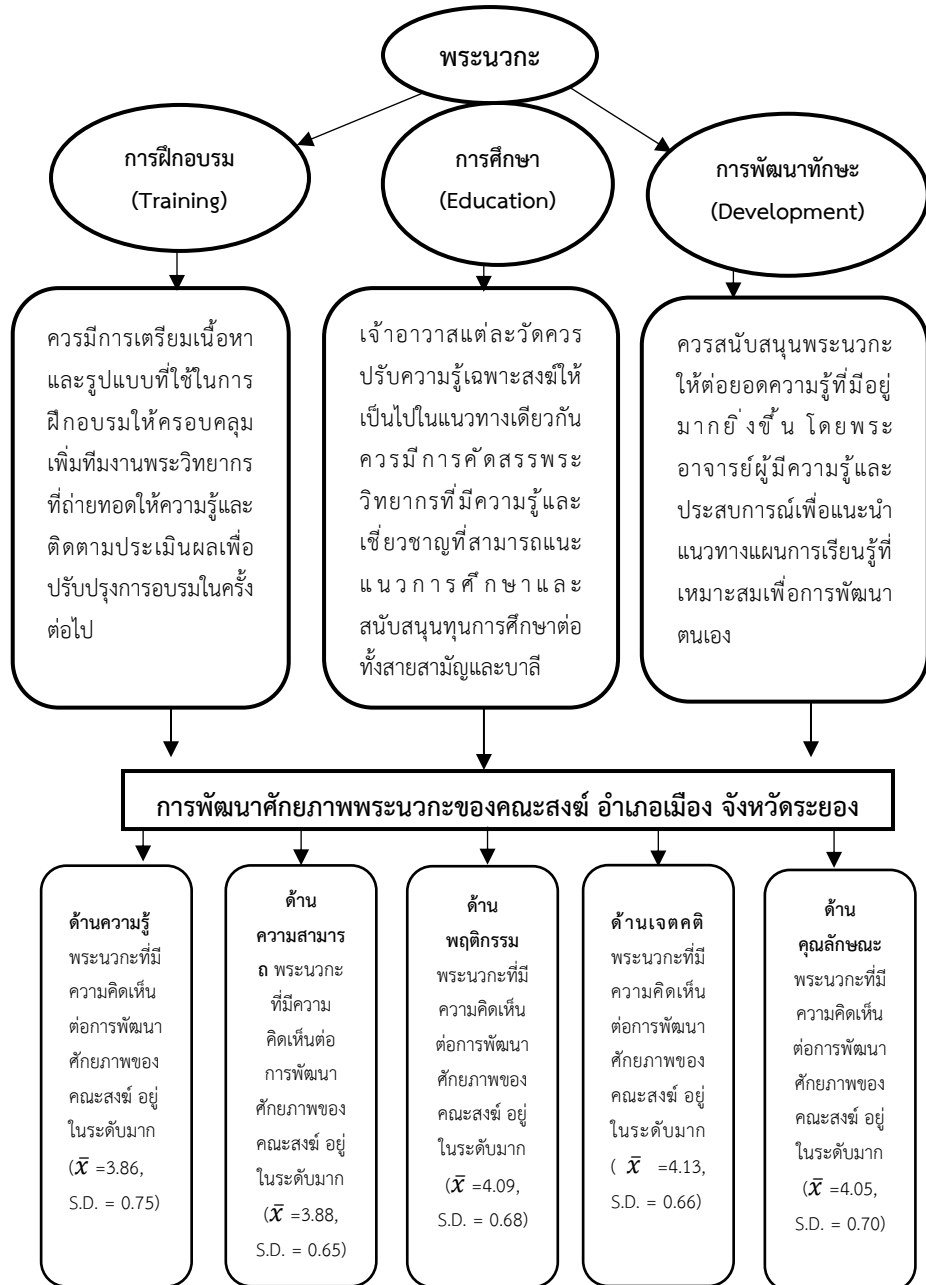

พระนวกะ ให้การศึกษาความรู้ทั้งปรียัติและปฏิบัติ มีการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แนะนำหน้าที่ข้อวัตรปฏิบัติของภิกษุ เอาใจใส่กำกับดูแลการประพฤติปฏิบัติตนของพระที่บวชเข้ามาใหม่ มีการส่งเสริมและให้โอกาสในการแสดงความสามารถ เมื่อพระนวกะมีความชำนาญหรือเชี่ยวชาญในระดับหนึ่งที่สามารถช่วยงานของวัดหรือคณะสงฆ์ได้ ก็สนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดยิ่งขึ้นไป 2. อธิจิตศึกษา ในที่นี้คือ พระนวกะ มีหน้าที่เรียนรู้ตั้งใจศึกษาตามหลักพระวินัย หลักธรรม และการประพฤติปฏิบัติตนแบบภิกษุผู้อยู่ในศีลในธรรม มีจิตใจที่มีคุณภาพและมีสมรรถภาพในการศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทั้งในทางปรียัติและในทางปฏิบัติ เพื่อให้มีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถปรับตัว และใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการที่ไม่พึงประสงค์ได้ เมื่อสละทางโลกมาแล้ว หรือแม้แต่เมื่อลาสิกขาไปก็สามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นคนดีของสังคมสร้างค่านิยมและเจตคติในการบวชได้อย่างมีคุณภาพ สามารถนำหลักธรรมไปเผยแผ่ได้อีกด้วย 3. อธิปัญญาศึกษา ในที่นี้คือ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนการศึกษา การฝึกอบรม การเรียนรู้และอยู่ในวิถีของสมณะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เกิดความศรัทธาสึกขึ่งในพระพุทธศาสนา เกิดปัญญาภายในสามารถมองเห็นโลกได้ตามความเป็นจริง อยู่ในเพศบรรพชิตอย่างมีความสุข สงบ และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่นและส่วนรวม จนเกิดการดำรงรักษาและสืบทอดหลักคำสอนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้อยู่สืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาจรัญ พุทธสิริ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์ใน อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสาราณียธรรม ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว ควรมีมนุษยสัมพันธ์ พุดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ควรพุดจาและทำงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของทุกคน ควรพัฒนาวัดด้วยความจริงใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และควรมีการทำงานเป็นทีม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิเชียร ปญญาวิโร (2554) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา: กรณศึกษาโรงเรียนวิถิปุทธ ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา 3 ด้าน คือ 1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านศีล ควรมีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจในสภาวะของตน และทางโรงเรียนควรมีการนิมนต์พระภิกษุมาสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมถึงควรมีการนำบุคลากรไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาในบางโอกาส นอกจากนั้นควรมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ความสามัคคีในหมู่คณะ และท้ายสุดควรมีการกำหนดระเบียบการปฏิบัติต่าง ๆ ให้ชัดเจน 2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านสมาธิ ควรมีการแนะนำในเรื่องการทำสมาธิ และทางโรงเรียน ควรจัดให้มีกิจกรรมการทำสมาธิเป็นประจำ และยังระบุว่าจะทางโรงเรียนควรจัดให้มีการอบรม ด้านการทำสมาธิ 3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านปัญญา ควรมีการปฏิบัติธรรม และสนทนธรรมอยู่เป็นประจำและทางโรงเรียนควรจัดให้มีกัลยาณมิตรคอย

แนะนำ ทางด้านหลักธรรมและควรมีการอบรมบุคลากรให้มีความเข้าใจในหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ท้ายที่สุดได้ระบุไว้ว่าควรมีการนิมนต์พระภิกษุมาแสดงธรรมเทศนา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์กรความรู้จากการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพของพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการฝึกอบรม 2. ด้านการศึกษา 3. ด้านการพัฒนาทักษะ 4. ด้านความรู้ 5. ด้านความสามารถ 6. ด้านพฤติกรรม 7. ด้านคุณลักษณะ และ 8. ด้านเจตคติ พระนวกะที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพของพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ดังภาพที่ 1

1. ด้านการฝึกอบรม ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ การเตรียมเนื้อหาและรูปแบบที่ใช้ในการฝึกอบรมให้ครอบคลุม เพิ่มทีมงานพระวิทยากรที่ถ่ายทอดความรู้ และให้มีการติดตามประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อนำไปปรับปรุงในการฝึกอบรมครั้งต่อไป

2. ด้านการศึกษา ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ ควรให้เจ้าอาวาสแต่ละวัดควรปรับความรู้เฉพาะสงฆ์ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ควรมีการคัดสรรพระวิทยากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญที่สามารถแนะนำแนวทางการศึกษาและสนับสนุนทุนการศึกษาต่อทั้งสายสามัญและบาลี

3. ด้านการพัฒนาทักษะ ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ ควรมีการสนับสนุนพระนวกะให้ต่อยอดความรู้ที่มีอยู่มากยิ่งขึ้น โดยพระอาจารย์ผู้มีความรู้และประสบการณ์เพื่อแนะนำแนวทางแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาตนเอง

4. ด้านความรู้ ทักษะ ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ ให้เจ้าอาวาสหรือพระที่เลี้ยงคอยถ่ายทอดความรู้ให้แก่พระนวกะเสมอ ในช่วงเข้าพรรษาควรเพิ่มตารางการเรียนนันทธรรมให้ต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อนำไปสอบ และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ควรมีทีมงานพระอาจารย์ที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ หมุนเวียนจัดอบรมให้แก่พระนวกะในพื้นที่

5. ด้านความสามารถ ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ เจ้าอาวาสควรลงมาให้ความสำคัญและเอาใจใส่กับพระบวชใหม่ ถึงแม้ระยะเวลาในการบวชน้อย ให้ปฏิบัติตนให้สมกับการเป็นภิกษุ อันนี้ก็สามารถช่วยคณะสงฆ์ได้ ต้องเปิดโอกาสและพื้นที่ให้พระใหม่ได้แสดงความสามารถที่มี

6. ด้านพฤติกรรม ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ เจ้าอาวาส ต้องคัดกรอง สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อทราบถึงเจตนาในการบวช เพื่อเป็นข้อมูลส่วนบุคคลในการพัฒนาพฤติกรรม มีการชี้แจงทำความเข้าใจถึงหน้าที่ส่วนตนและส่วนรวม

7. ด้านคุณลักษณะ ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ เจ้าอาวาส หรือพระพี่เลี้ยงต้องเอาใจใส่ให้ความรู้อบรมพระวินัยแก่พระนวกะอยู่เสมอ พระบวชใหม่ยังต้องอยู่ในสายตาการดูแลของเจ้าอาวาสหรือพระพี่เลี้ยงอย่างน้อยในระยะเวลาพรรษาแรก

8. ด้านเจตคติ ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อ การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ เจ้าอาวาสหรือพระพี่เลี้ยงให้ความรู้ข้อมูลวัตถุประสงค์ในการบวชในเชิงขยาย มีการเอาใจใส่อบรมให้ความรู้การเป็นอยู่เยี่ยงสมณะ และสนับสนุนในด้านการศึกษาอยู่เสมอ ดังภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เข้าประชุมหารือเชิงนโยบายในการปรับปรุงแบบวิธีการในการฝึกอบรมพระนวกะ เพื่อให้ครอบคลุมทั้งเนื้อหาและข้อมูลเกี่ยวกับพระบวชใหม่ และแนวทางการขยายระยะเวลาในการบวชให้นานขึ้น

2. ควรมีการจัดทีมงานพระวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดความรู้แก่พระนวกะ

3. มีการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา นักรธรรม สามัญ บาลี ปาฏิโมกข์ แนะนำแนวทางให้ความรู้ถึงประโยชน์ของการศึกษาในแขนงต่าง ๆ ของพระภิกษุ

4. จัดตั้งศูนย์ร้องทุกข์หรือร้องเรียนให้แก่พระนวกะ พระผู้บวชเข้ามาใหม่เพื่อบรรเทาปัญหา ที่ยังหาทางแก้ไขหรือปรับสภาวะแวดล้อมใหม่ ๆ ได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ในการจัดการฝึกอบรมให้แก่พระนวกะ ควรให้เนื้อหาข้อมูลที่เป็นปัจจุบันตามบริบทของพื้นที่ เพิ่มสื่อเทคโนโลยีในการจัดอบรม การจัดสถานที่ให้เหมาะสมไม่ร้อน เข้าออกเป็นระบบระเบียบ เพื่อให้พระนวกะได้รับประโยชน์เต็มที่ในระยะเวลาที่เข้ารับการอบรม

2. มีการประเมินและติดตามผลทุกครั้ง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3. เพิ่มการอบรมย่อยในระดับตำบล ก่อนนำพระนวกะเข้ามาอบรมรวมกันในระดับอำเภอ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และมีความเป็นเอกภาพของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ไปศึกษาในพื้นที่อำเภออื่น ๆ ในเขตจังหวัดระยอง เพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบนำไปพัฒนาส่งเสริม การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรนำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มาประยุกต์ใช้ใน รูปแบบการพัฒนาการจัดการฝึกอบรมพระนวกะโดยคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. ควรศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ ในแง่ของหลักธรรมและพระธรรมวินัย เพื่อข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่พระบวชใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัญญา สรรพศรี. (2561). การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักไตรสิกขา ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 19(2), 101-112.

ชญัญญาณัฐ จิณณณัฐชา. (2554). *การพัฒนาบุคคลโดยใช้แนวทางสมรรถนะ* (วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร.

พระธีระเดช เตชธมโม. (2563). แนวทางการพัฒนาอินทรีย์สังวรของพระภิกษุสงฆ์ใน สังคมปัจจุบัน. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(1), 30-41.

พระมหาจรัญ พุทธสิริ. (2558). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์ใน อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสารณียธรรม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.

- พระมหาวิเชียร ปญญาวิชโร. (2554). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอภิชาติ ฐานสุโภ และคณะ. (2564). รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะสำหรับวัดในประเทศไทย. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 81, 26-39.
- วศิน อินทสระ. (2546). *การเผยแผ่ศาสนา*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- สิทธิ์ บุตรอินทร์. (2533). *พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุจินตนิท หนูชูสีห์สกุล และคณะ. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาสำหรับพระภิกษุณวกะ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(4), 1620-1621.
- สุทธญาณ โอบอ้อม. (2558). *การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา
แก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
THE ROLE OF MONKS IN STRENGTHENING FAITH IN BUDDHISM FOR
PEOPLE IN WANG NOI DISTRICT AYUTTAYA PROVINCE

พระปิยะ ฐิตปญโญ

Phra Piya Thitapanyo

สำนักศาสนศึกษาวัดพยอม

Wat Phayom Religious Education Office

Corresponding Author E-mail: pthitapanyo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับบทบาทของพระสงฆ์ 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามกับพระสงฆ์ จำนวน 259 รูป วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน และการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. พระสงฆ์มีความเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ สังคมไทยเชื่อหลักวิทยาศาสตร์มากกว่าหลักพุทธศาสตร์ ขาดการอบรมเยาวชนให้รู้เรื่องผลของกรรม กฎหมายบางข้อ เอื้อประโยชน์ต่อการทำผิดศีลธรรม ข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ควรมีกิจกรรมร่วมกับสังคมในการอธิบายถึงหลักของกรรม ควรประพฤติตนให้เป็นที่พึ่งแก่ประชาชน ปลูกฝังศรัทธาโดยการรักษาศีล 5

คำสำคัญ: บทบาทของพระสงฆ์; การเสริมสร้างศรัทธา; พระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of this research article are: 1. Study the level of roles of monks. 2. Compare opinions of monks. 3. Study problems, obstacles, and suggestions regarding their roles. of monks to strengthen faith in Buddhism among the people In Wang Noi District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province It is a combined method research. Quantitative research Questionnaires were distributed to 259 monks. Data obtained were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypotheses were tested by t-test, F-value, one-way analysis of variance. and qualitative research Using interviews with 9 key informants or people and analyzing the content and context.

The results of the research found that: 1. The level of opinions of monks regarding the role of monks in strengthening faith in Buddhism among the people in Wang Noi District. Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Overall, it was at a high level. 2. Monks had opinions on the role of monks in strengthening faith in Buddhism. Overall, classified according to personal factors. Not significantly different at the 0.01 level, thus rejecting the set hypothesis. 3. Problems, obstacles, and suggestions Thai society believes in the principles of science more than the principles of Buddhism. There is a lack of training for youth to know about the consequences of karma. Some laws are beneficial to immoral acts. Suggestions: Monks should have activities with society to explain the principles of karma, one should behave in a way that can be relied on by the people Cultivate faith by keeping the 5 precepts.
Keywords: The Role of Monks; Strengthening Faith; Buddhism

บทนำ

พระสงฆ์ก็ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ด้วยอาศัยเมตตาและกรุณาธรรมของตน พุทธพจน์ที่ตรัสสอนเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์ มีอยู่มาก พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนหน้าที่นี้ ตั้งแต่ทรงเริ่มประกาศพระศาสนาทีเดียว ดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ ในการส่งพระสาวกออกประกาศพระศาสนา เป็นต้น เช่น ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก

เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย (ที.ม. (ไทย), 10/52/46) ภิคุทั้งหลาย พรหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย เป็นผู้มือุการะมากแก่เธอทั้งหลาย บำรุงเธอทั้งหลายด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร แม้เธอทั้งหลาย ก็เป็นผู้มือุการะมาก แก่พรหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย จงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศแบบการครองชีวิตอันประเสริฐ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธ์ บริบูรณ์สิ้นเชิง แก่พรหมณ์และคฤหบดีเหล่านั้นเถิด ภิคุทั้งหลาย คฤหัสถ์และบรรพชิตทั้งหลาย ต่างอาศัยกันและกัน ด้วยอามิสทาน และธรรมทาน อยู่ประพฤติพรหมจรรย์นี้ เพื่อต้องการสลัดโอฆะ เพื่อทำความสิ้นทุกข์โดยชอบ ด้วยอาการอย่างนี้ (ขุ.ขุ. (ไทย), 25/287/293-294)

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะข่าวสารที่ออกมาในด้านลบของ พระสงฆ์นั้นมีมาก ประชาชนเกิดความเชื่อและนับถือในสิ่งทั้งมกาย ขาดการพิจารณาโดย ปัญญา เกิดความเสื่อมถอยของศรัทธาในพระพุทธศาสนา (พระครูปลัดเถรานุวัธน์ ดีเยี่ยม, 2564) เพราะเกิดจากตัวบุคคล คือ พระสงฆ์นั่นเอง แต่ในความเป็นจริงการสร้างศรัทธา และความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนานั้น พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทในสังคมอย่างมาก โดยนำ การสร้างศรัทธาตามหลักพุทธธรรม หลักของศรัทธา 4 ในพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อ ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นความเชื่อที่ ไม่มมกาย ประกอบด้วยปัญญาหรือเหตุผล ซึ่ง เรียกว่า ศรัทธาเพื่อปัญญา ศรัทธาในพระพุทธศาสนามี 4 ประการ ได้แก่ 1. กัมมสัทธา หมายถึง เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม 2. วิปากสัทธา หมายถึง เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม 3. กัมมัสสกตาสัทธา หมายถึง เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน 4. ตถาคตโพธิสัทธา หมายถึง เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมา สัมพุทธะ (พระวุฒิพงษ์ ฐิตสิโล และคณะ, 2564)

การเสริมสร้างศรัทธาแก่ประชาชนที่มีต่อพระสงฆ์ในอำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยาจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่จะมีแนวทางในการปฏิบัติของพระสงฆ์ที่ ถูกต้องและมีบทบาทในการเสริมสร้างศรัทธาที่สามารถทำให้ประชาชนมีความศรัทธาใน พระพุทธศาสนาและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาทำให้ประชาชนรุ่นหลังสามารถศึกษาคำ สอนและนำคำสอนไปประพฤติปฏิบัติฉะนั้นความสำคัญจึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรให้พระสงฆ์ รู้และปฏิบัติได้ถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นและต้องการที่จะศึกษา บทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน เป็นสำคัญในด้านการพัฒนาคนในชุมชน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านจิตใจและเป็นที่พักทางใจให้แก่ประชาชน ปลุกฝังให้คนในพื้นที่ให้เป็นคนดี มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง มีศีลธรรม มีปัญญาพิจารณาสิ่ง ต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างดีเพื่อความสงบสุขในสังคมไทย (กัลยกร ลาภเดโช และสมบุญ

สุขสำราญ, 2565) ฟื้นฟูเพื่อสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน และประชาชนกลับเข้ามาศรัทธาในพระสงฆ์และวัด โดยพระสงฆ์ถือว่ามียุทธศาสตร์ ในการเป็นตัวแทนการถ่ายทอด สืบต่อและเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระผู้มีพระภาค ทั้งเบื้องต้น เบื้องกลางและที่สุด ทั้งทางด้านปริยัติและการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษา ปัญหา และข้อเสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรจากการให้ตอบแบบสอบถาม คือ 1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 259 รูป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่ 1 พระสังฆาธิการ 3 รูป กลุ่มที่ 2 ข้าราชการ 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธา

ในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่า IOC ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน 5 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทฤษฎีด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านพระพุทธศาสนาหรือด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

4. การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) 3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis Of Variance) เมื่อพบว่ามี ความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) 4. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technic)

การวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างกันตามรูปแบบ

การวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเขียนเป็นความเรียงทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างศรัทธา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านจิตใจ	4.35	0.76	มาก
ด้านสังคม	4.14	0.72	มาก
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.59	1.03	มาก
ด้านเทคโนโลยี	3.49	1.08	ปานกลาง
ด้านเศรษฐกิจ	3.66	1.05	มาก
โดยภาพรวม	3.85	0.77	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}= 3.85$, S.D.=0.77) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกด้าน ยกเว้น ด้านด้านเทคโนโลยี ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในด้านปานกลาง โดย ด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.76) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยีที่มีค่าเฉลี่ย คือ ($\bar{X}=3.49$, S.D.=1.08)

2. ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับพรรษา นักรธรรม และตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	t	F	Sig.	ผลการทดสอบ	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1. พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		47	70		✓
2. พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		.23			✓
3. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		1.04	0.37		✓
4. สมมติฐานที่ 4 พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	0.50		0.11		✓

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับพรรษา นิกัธรรมและตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ พระสงฆ์ที่มีมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ปัญหาและอุปสรรค ในด้านบทบาท มีพระสงฆ์บางรูปที่ยังขาดความเข้าใจในการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรม หรือ ขาดอาจารย์ที่น่าเลื่อมใส วัดในอำเภอวังน้อยขาดกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่พระสงฆ์ยังขาดการอธิบายหลักธรรมที่จะสามารถพัฒนาจิตใจ บางวัดเน้นการก่อสร้างศาสนสถานมากกว่าการสร้างศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนา บางวัดการจัดการถังขยะหรือ สภาพแวดล้อมภายในวัดยังไม่ดี การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของวัดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่มีการผลิตสื่อออนไลน์ ในด้านศรัทธา 4 สังคมไทยทุกวันนี้เชื่อหลักวิทยาศาสตร์มากกว่าหลักพุทธศาสตร์ ประชาชนเข้าวัดในช่วงกิจกรรมวันธรรมสวนะ มีโอกาสได้ฟังธรรม ก็ยังเชื่อเรื่องผลของการกระทำ แต่ประชาชนที่ไม่เข้า ไม่สนใจมีอยู่มากและขาดการอบรมเยาวชนให้รู้เรื่องผลของกรรม กฎหมายบางข้อ เอื้อประโยชน์ต่อการทำผิดศีลธรรม

ข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ควรมีความประพฤติที่น่าเลื่อมใส มีการศึกษาอบรมความเข้าใจในการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรม เป็นที่พึ่งของประชาชน ควรจัดวัดให้มีมีการ

จัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ดี วัดควรจัดการการจัดการถึงขยะหรือ สภาพแวดล้อมภายในวัด เจ้าคณะผู้ควรให้ความสำคัญในเรื่องการสื่อออนไลน์และพระสงฆ์ควรนำหลักการความสันโดษ พอเพียง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจช่วยเหลือประชาชน พระสงฆ์ควรมีกิจกรรมร่วมกับสังคมในการอธิบายถึงหลักของกรรม พระสงฆ์ควรประพฤติตนให้เป็นที่ยิ่งแก่ประชาชน ควรมีการปลูกฝังศรัทธาโดยการรักษาศีล และสอนให้ประชาชนเรื่องศีล 5

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่าระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.85$, $S.D.=0.77$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกด้านยกเว้น ด้านด้านเทคโนโลยี ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในด้านปานกลาง โดย ด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ($\bar{X}=4.35$, $S.D.=0.76$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยี ที่มีค่าเฉลี่ย คือ ($\bar{X}=3.49$, $S.D.=1.08$) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหากำพล คุณงกร (2564) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของกลุ่มเยาวชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการอบรมทางจริยธรรมคือด้านภาวะผู้นำ ด้านการเผยแพร่ธรรม ด้านการให้การศึกษา ด้านการให้ความรู้ด้านการปกครองและด้านสาธารณูปโภคและระบบนิเวศ พบว่า กลุ่มเยาวชนมีความเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการอบรมทางจริยธรรม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์กับการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปกติวิถีใหม่ในตำบลพยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ พรรษา นักรวม และตำแหน่งการปกครอง คณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอรุณธรรมภาณี (นพปฎล คุตตวโร) (2554) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม 4.04 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่านักเรียนมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการเผย

แต่ศีลธรรมในโรงเรียนในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พระสังฆาธิการที่มีอายุและสถานภาพทางครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมในด้านศรัทธา 4 สังคมไทยทุกวันนี้เชื่อหลักวิทยาศาสตร์มากกว่าหลักพุทธศาสตร์ พระสงฆ์ที่มีบทบาทในการแสดงธรรมให้ประชาชนเห็นถึงผลกระทบที่ชัดเจนที่เป็นรูปธรรมยังมีน้อย ประชาชนเข้าวัดในช่วงกิจกรรมวันอัมมัสสวนะ มีโอกาสได้ฟังธรรม ก็ยังเชื่อเรื่องผลของการกระทำ แต่ประชาชนที่ไม่เข้า ไม่สนใจมีอยู่มากและขาดการอบรมเยวชนให้รู้เรื่องผลของกรรม ประชาชนในเขตอำเภอวังน้อย หัวที่พึ่งทางด้านจิตใจของพระสงฆ์ประชาชนยังไม่เกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพราะเรื่องของกรรมที่ตนเองได้กระทำ กฎหมายบางข้อ เอื้อประโยชน์ต่อการทำผิดศีลธรรมและประชาชน ขาดศีล 5 ทำให้สังคมมีความหวาดระแวงกัน ขาดการปรองดอง เพราะไม่เชื่อผลกระทบที่ตนเองกระทำ ประชาชนยังไม่มีศรัทธาตั้งมั่นในพระรัตนตรัยเพราะการประทุติไตรสิกขา ประชาชนเข้าวัดน้อยลงและข่าวสารด้านลบกระทบต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์และกระทบต่อศรัทธาของประชาชนโดยทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิรมิตเวฬุวัน (ประยูร จิรสุโภ) (2564) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยในการส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยในการส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าพระสงฆ์ได้มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การจัดอบรม การจัดสัมมนา การอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ในการจัดอบรม ในการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต พบว่า พระสงฆ์ได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำรงตนอยู่อย่างพอเพียง แบบ พอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตอย่างสันโดษ เรียบง่ายตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักเศรษฐกิจที่สอดคล้องหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หลักเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธ ที่มุ่งให้มนุษย์กำจัด ความอยาก หรือความต้องการของตนเอง แทนการกระตุ้นตัณหาหรือความอยาก เพื่อให้เกิดการบริโภคมามากขึ้น หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอยู่แล้วคือตรงกับคำว่าสันโดษ มัตตัญญูตา หรือมัชฌิมาปฏิปาทาตั้งนั้น

พระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์ จึงได้นำทั้งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความพอประมาณความมีเหตุผลการมีภูมิคุ้มกันที่มีความรอบรู้รอบคอบสนับสนุนและ ส่งเสริมการดำรงชีวิตต่อคุณธรรมและหลักพุทธธรรมมาดำเนินงานภายใต้แนวคิดคุณธรรม นำความรู้ตามที่ได้นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม เมื่อเราปฏิบัติได้ดังข้อที่กล่าว มาแล้ว ก็จะพบความสุขได้ง่ายขึ้น และยังเป็น การลดการแก่งแย่งแข่งขัน การเอาัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน การเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่น ตลอดถึงการเบียดเบียน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดภัยธรรมชาติตามมา (พระครูนิรมิต เวฬุวัน

ข้อเสนอแนะในบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา แก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านศรัทธา 4 พระสงฆ์ควรมี กิจกรรมร่วมกับสังคมในการอธิบายถึงหลักของกรรมและควรรสร้างพระสงฆ์ที่มีบทบาทใน การแสดงธรรมพระสงฆ์ควรมีการอบรมเยาวชนให้รู้เรื่องผลของกรรมพระสงฆ์ควรมีการเผยแผ่เชิงรุกมากกว่าเชิงรับ เพราะการอธิบายเรื่องผลของกรรมเป็นเรื่องที่ใหญ่และน่าสนใจ และพระสงฆ์ควรประพฤติตนให้เป็นที่พึ่งแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อยได้พระสงฆ์ควรมีการ ปลุกฝังศรัทธาโดยการรักษาศีล และสอนให้ประชาชนเรื่องศีล 5 พระสงฆ์ควรเป็นผู้ให้ มากกว่าผู้รับพระสงฆ์ควรสอนประชาชนให้รู้จักความทุกข์ และหนทางความพ้นทุกข์ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่าง ควรสอนตัวเองก่อนที่สอนประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูมงคลธวัช (ธนะวัช พุทธิสีทอง) (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ใน การส่งเสริมความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของประชาชน อำเภอท่าวัง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมความศรัทธาต่อ พระพุทธศาสนาในอำเภอท่าวัง จังหวัดกาญจนบุรี จากการสนทนากลุ่ม มีแนวทางในการ พัฒนาโดยการเพิ่มศักยภาพของวัด การพัฒนาบุคลากร ภายในวัดให้มีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านความรู้และด้านทักษะ สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตลอดจนความรู้ รอบตัว ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาวัดและชุมชน การพัฒนาวัดให้มีความเป็นระเบียบ การก่อสร้าง ที่แข็งแรง พร้อมกับสาธารณูปโภคที่เพียงพอและครบถ้วน เพื่อการมีบทบาท ที่มีคุณภาพและมีผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการ ส่งเสริมในด้านต่าง ๆ

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้าง ศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมปัญหาและอุปสรรคในบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาใน พระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านศรัทธา 4 สังคมไทยทุกวันนี้เชื่อหลักวิทยาศาสตร์มากกว่าหลักพุทธศาสตร์ พระสงฆ์ที่มีบทบาทในการ แสดงธรรมให้ประชาชนเห็นถึงผลกรรมที่ชัดเจนที่เป็นรูปธรรมยังมีน้อย ประชาชนเข้าวัด

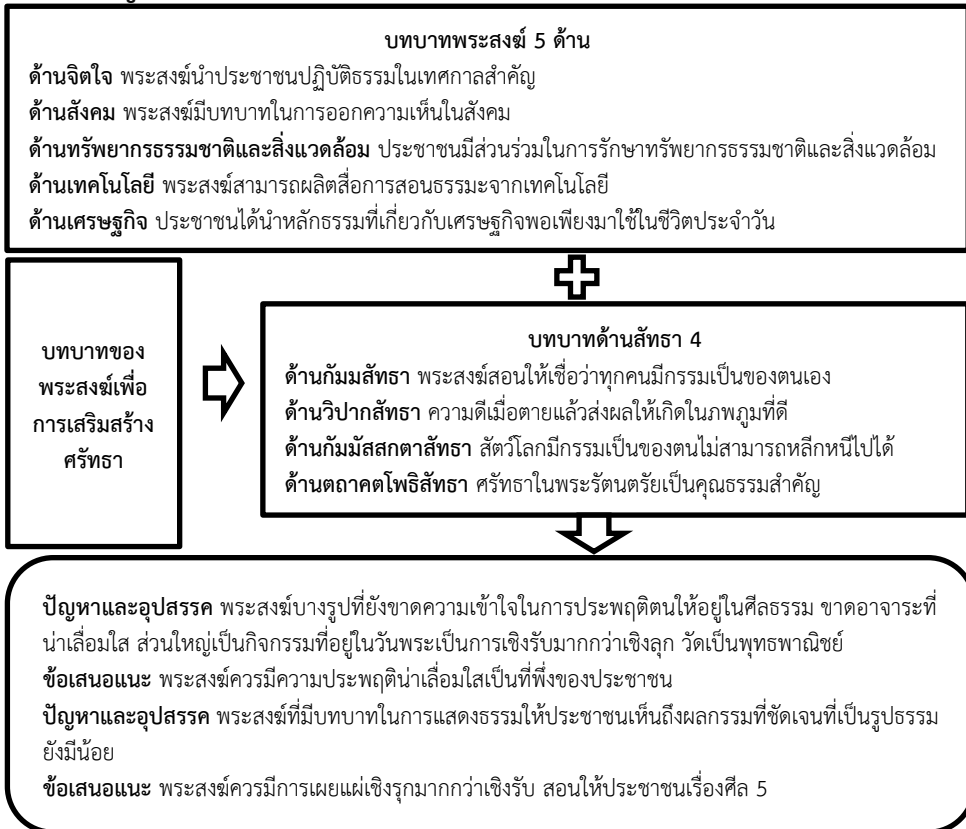
ในช่วงกิจกรรมวันธัมมัสสวณะ มีโอกาสได้ฟังธรรม ก็ยังเชื่อเรื่องผลของการกระทำ แต่ประชาชนที่ไม่เข้า ไม่สนใจมีอยู่มากและขาดการอบรมเยาวชนให้รู้เรื่องผลของกรรม ประชาชนในเขตอำเภอวังน้อย หวังที่พึ่งทางด้านจิตใจของพระสงฆ์ประชาชนยังไม่เกิด ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพราะเรื่องของกรรมที่ตนเองได้กระทำ กฎหมายบางข้อ เอื้อประโยชน์ต่อการทำผิดศีลธรรมและประชาชนขาดศีล 5 ทำให้สังคมมีความหวาดระแวง กัน ขาดการปรองดอง เพราะไม่เชื่อผลกรรมที่ตนเองกระทำ ประชาชนยังไม่มีศรัทธาตั้งมั่น ในพระรัตนตรัยเพราะการประพตไตรสิกขา ประชาชนเข้าวัดน้อยลงและข่าวสารด้านลบ กระทบต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์และกระทบต่อศรัทธาของประชาชนโดยทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิรมิตเวฬุวัน (ประยูร จิรสุโภ) (2564) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง บทบาทพระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยในการส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยในการส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า พระสงฆ์ได้มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การจัดอบรม การจัดสัมมนา การอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ในการจัดอบรม ในการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมา ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต พบว่า พระสงฆ์ได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำรงตนอยู่อย่างพอเพียง แบบ พอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตอย่างสันโดษ เรียบง่ายตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักเศรษฐกิจที่สอดคล้องหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หลักเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธ ที่มุ่งให้มนุษย์กำจัด ความอยาก หรือความต้องการของตนเอง แทนการกระตุ้นตัณหาหรือความอยาก เพื่อให้เกิดการบริโภคมามากขึ้น หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอยู่แล้วคือตรงกับคำว่าสันโดษ มัตตัญญูตา หรือมัชฌิมาปฏิปทาตั้งนั้น พระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์ จึงได้นำทั้งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความพอประมาณความมีเหตุผลการมีภูมิคุ้มกันที่มีความรอบรู้รอบคอบสนับสนุนและส่งเสริมการดำรงชีวิตต่อคุณธรรมและหลักพุทธธรรมมาดำเนินงานภายใต้แนวคิดคุณธรรม นำความรู้ตามที่ได้นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม เมื่อเราปฏิบัติได้ดังข้อที่กล่าวมาแล้ว ก็จะได้พบความสุขได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะในบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านศรัทธา 4 พระสงฆ์ควรมีกิจกรรมร่วมกับสังคมในการอธิบายถึงหลักของกรรมและควรสร้างพระสงฆ์ที่มีบทบาทใน

การแสดงธรรมพระสงฆ์ควรมีการอบรมเยาวชนให้รู้เรื่องผลของกรรมพระสงฆ์ควรมีการเผยแผ่เชิงรุกมากกว่าเชิงรับ เพราะการอธิบายเรื่องผลของกรรมเป็นเรื่องที่ใหญ่และน่าสนใจ และพระสงฆ์ควรประพฤติตนให้เป็นที่พึ่งแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อยได้พระสงฆ์ควรมีการปลูกฝังศรัทธาโดยการรักษาศีล สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูมงคลธวัช (ธนะวัช โปธิ์สีทอง) (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของประชาชน อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาในอำเภอ ท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จากการสนทนากลุ่ม มีแนวทางในการพัฒนาโดยการเพิ่มศักยภาพของวัดทั้งด้านความรู้และด้านทักษะ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ทั้งในด้านอาจารย์ และด้านความรู้ความสามารถที่สามารถนำมาต่อยอดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. คณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีนโยบายที่พัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในวัดให้เป็นสถานที่ร่วมรื้อนเพื่อสร้างศรัทธา
3. คณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีการจัดการอธิกรณหรือ ข้อครหาที่เกิดขึ้นในคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนา และประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาาร่วมกันเพื่อเกิดความสัมพันธ์และได้สอดแทรกธรรมะเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. คณะสงฆ์ควรส่งเสริมการสอนธรรมะในรูปแบบออนไลน์เพื่อสร้างศรัทธาแก่ประชาชนโดยอ้อม
3. คณะสงฆ์ควรอบรมพระภิกษุสามเณรในอารามของตน ให้ศึกษาในเรื่องของกรรม กฎแห่งกรรม หรือ คุณค่าของพระรัตนตรัยเพื่อเป็นฐานในการใช้สั่งสอนประชาชนต่อไปได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ควรทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เอกสารอ้างอิง

- กัลยกร ลากเดโช และสมบุรณ์ สุขสำราญ. (2565). บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(1), 1-16.
- พระครูนิรมิตรเวฬุวัน (ประยูณ จิริสุโภ) และคณะ. (2564). บทบาทพระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยในการส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(1), 13-22.
- พระครูปลัดเถรานุวัฒน์ ดีเยี่ยม. (2564). บทบาทพระสงฆ์กับความสำเร็จในการบริหารเชิงระบบในองค์กรศาสนา. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 10(2), 241-252.

- พระครูมงคลธวัช (ธนะวัฒน์ โปธิ์สีทอง). (2556). *บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของประชาชน อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- พระครูอรุณธรรมภาณี (นพปฎล คุดตวโร). (2554). *บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหากำพล คุณงกโร. (2554). *ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวุฒิพงศ์ ฐิตติสีโล และคณะ. (2564). *ศึกษาคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในเรื่องพระมาลัย*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัด
ในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร*

THE CONSERVATION TOURISM MANAGEMENT OF MONASTERIES
IN LAMAE DISTRICT, CHUMPHON PROVINCE

พระสิริภัทร สิริภทโท

Phra Sirapat Siripattho

สำนักเรียนคณะจังหวัดชุมพร

Chumphon Provincial Faculty School

Corresponding Author E-mail: pichityoma@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ และ 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 85 รูป ซึ่งเป็นพระสงฆ์ในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมาณ และในเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา และวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. ปัญหา อุปสรรค คือ บางวัดขาดการวางแผนการจัดการ แผนการจัดกิจกรรม บุคลากรไม่เพียงพอ ที่มีอยู่ก็ขาดความรู้ กระบวนการตรวจสอบไม่ชัดเจน ไม่นำข้อมูลการตรวจสอบไปปรับปรุงแก้ไข และข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการศึกษาข้อมูลเพื่อวางแผน ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการ มอบหมายงาน วางระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน ควรตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง และนำผลการตรวจสอบไปปรับปรุงพัฒนา

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์; ชุมพร

Abstract

The objectives of this research article are: 1. To study the level of opinions of monks. 2. Compare opinions of monks and 3. Study problems, obstacles, and suggestions. Toward the management of eco-tourism attractions of temples in Lamae District, Chumphon Province. It is research that combines methods, namely quantitative research. From a sample of 85 pictures who are monks in Lamae District, Chumphon Province. The research instrument was a questionnaire. Data analysis using statistics including percentages, averages, standard deviations, inferential statistics, and qualitative aspects. Use interviews with 10 key informants or people.

The results of the research found that: 1. The overall level of opinions of monks regarding the management of temple ecotourism sites in Lamae District, Chumphon Province was at a high level. 2. Monks with different ages, Lent, and educational qualifications. There is an overall opinion. no different Therefore, the research hypothesis was rejected. As for monks with different administrative positions in the Sangha, There were different overall opinions, so the research hypothesis was accepted. 3. Problems and obstacles are that some temples lack management planning. Activity plan Not enough personnel What is there is a lack of knowledge. The verification process is not clear. The inspection data is not used for improvement. And the suggestion is that there should be a study of information in order to plan. There should be a committee established, assignments given, and clear regulations laid down. It should be checked continuously. and use the results of the inspection to improve and develop.

Keywords: Management; Ecotourism Attractions; Chumphon

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ หรือนันทนาการ รูปแบบหนึ่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในยามว่าง มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง จะมีการพักแรมค้างคืนหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อการเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการทางกายภาพเพื่อสนอง

ความต้องการในแง่การพักผ่อนคลายเครียดในชีวิตประจำวัน และตอบสนองความอยากรู้ อยากรเห็น อีกทั้งเป็นการพัฒนาคนในแง่การเรียนรู้ประสบการณ์และวิสัยทัศน์จากการ เดินทางท่องเที่ยวได้อีกด้วย (สุชาติ ชิดชอบ, 2548) ซึ่งวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญประเภท หนึ่ง ซึ่งมีศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมและความเจริญของชาติที่สามารถ ย้อนกลับได้ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาทางวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ทำให้มี นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก (เยาวลักษณ์ เหล่าฤทธิ์, 2558) ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดการ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในวัดและคนในท้องถิ่น และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมในประเทศชาติให้มีความเจริญยิ่งขึ้น

วัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร มีสถานที่ที่น่าท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่เนื่องจาก ระบบสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐานอาจไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวน มาก กิจกรรมการท่องเที่ยวของวัดยังมีไม่หลากหลาย สถานที่ทำบุญหรือแหล่งท่องเที่ยวที่ เป็นเอกลักษณ์ของวัดยังไม่โดดเด่น จุดเช็คอินถ่ายรูปน้อยเกินไป ยังไม่สามารถดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวให้อยู่ภายในวัดเป็นระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์ที่ ต่อเนื่อง ซึ่งในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ เดินทางมาท่องเที่ยวชื่นชม ธรรมชาติภายในวัดในจังหวัดชุมพรจำนวนมาก ทั้งจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้ จากการท่องเที่ยวของวัดในจังหวัดชุมพร มีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ในภาพรวม สถานการณ์การท่องเที่ยวของวัดในจังหวัดชุมพร ยังขาดแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัด ต่าง ๆ และการบริหารจัดการให้มีความพร้อม สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวน มาก (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร, 2564)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความคิดเห็นของ พระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัด ชุมพร ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดใน อำเภอละแม จังหวัดชุมพร และอำเภออื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร จำนวน 85 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอละแม, 2566)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 รูปหรือคน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด 5 กลุ่ม ได้แก่ พระสังฆาธิการ 2 รูป เจ้าหน้าที่ 2 คน ผู้นำชุมชน 2 คน นักวิชาการ 2 รูปหรือคน และผู้ประกอบการ 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวมี 4 ด้าน 3. การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มี 4 ด้าน และ 4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 4 ด้าน คือ 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการปฏิบัติตามแผน 3. ด้านการตรวจสอบและ 4. ด้านการแก้ไขปรับปรุง

4. การรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลด้วยการสำรวจจากการแจกแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์เก็บข้อมูลโดยวิธีบันทึกเทป เขียนลงในแบบสัมภาษณ์และนำไปสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

1.1 ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับแรก คือ ด้านภูมิทัศน์ ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.85) รองลงมา คือ ด้านความปลอดภัย ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.89) และสุดท้าย คือ ด้านการบริการพื้นฐาน ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.86)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัด ในภาพรวม

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัด	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านแหล่งเรียนรู้	3.87	0.92	มาก
ด้านภูมิทัศน์	3.96	0.85	มาก
ด้านการบริการพื้นฐาน	3.85	0.86	มาก
ด้านความปลอดภัย	3.89	0.89	มาก
รวม	3.89	0.81	มาก

1.2 ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับแรก คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X}=4.28$, S.D.=0.50) รองลงมา คือ ด้านการตรวจสอบ ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.85) และสุดท้าย คือ ด้านการแก้ไขปรับปรุง ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.85)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในภาพรวม

การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการวางแผน	4.28	0.50	ปานกลาง
ด้านการปฏิบัติตามแผน	3.87	0.78	มาก
ด้านการตรวจสอบ	3.91	0.85	มาก
ด้านการแก้ไขปรับปรุง	3.80	0.85	มาก
รวม	3.97	0.67	มาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ 1-4

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	F/t	Sig.	ผลการทดสอบ	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	อายุ	1.915	0.13		✓
2.	พรรษา	1.231	0.30		✓
3.	วุฒิการศึกษา	2.737	0.07		✓
4.	ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์	4.130*	0.02	✓	

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสรุปได้ว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน พรรษาต่างกัน และวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ส่วนพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. การศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

ปัญหาและอุปสรรค ด้านการวางแผน คือ บางวัดขาดการวางแผนการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ และแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และแผนการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ด้านการปฏิบัติตามแผน คือ บุคลากรบางส่วนขาดทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ บางวัดมีบุคลากรไม่เพียงพอต่อความต้องการ ขาดแคลนงบประมาณ ด้านการตรวจสอบ คือ บางวัดมีกระบวนการตรวจสอบไม่ชัดเจนหรือไม่ได้ตามมาตรฐาน ด้านการแก้ไขปรับปรุง คือ บางวัดไม่มีการเก็บข้อมูลการท่องเที่ยวไปปรับปรุงและพัฒนา

ข้อเสนอแนะ ด้านการวางแผน คือ ควรมีการศึกษาข้อมูลเพื่อวางแผนดำเนินการและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการปฏิบัติตามแผน คือ ควรจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงาน กำหนดหน้าที่และภาระงานให้ชัดเจน ด้านการตรวจสอบ คือ ควรมีการสำรวจและตรวจสอบสถานการณ์ปัจจุบัน จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อดูแลควบคุมการดำเนินการแก้ไขปรับปรุง คือ ควรมีขั้นตอนการแก้ไขปรับปรุงที่ชัดเจน นำข้อมูลการตรวจสอบไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

1.1 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, $S.D.=0.81$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เพราะว่า วัดมีการแสดงข้อมูลประวัติความเป็นมา ความสำคัญของวัด ศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และข้อควรปฏิบัติไว้ชัดเจน วัดมีสภาพแวดล้อม และทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม รมรื่น และอุดมสมบูรณ์ วัดมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัย เช่น กล้องวงจรปิด ครอบคลุมทั่วพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และบุคลากรที่ให้บริการเพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเอกลักษณะ อชิโต (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธของวัดในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน พบว่า มากทุกด้าน โดยอภิปรายว่า ด้านการจัดการในฐานะที่เป็นแหล่งเรียนรู้ วัดจัดทำป้ายแสดงชื่อ ประวัติความเป็นมา ความสำคัญของศาสนวัตถุและ ศาสนสถาน อยู่ในระดับมากเหมือนกัน

2. การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=0.67$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เพราะว่า วัดมีการกำหนดยุทธศาสตร์ และวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัด มีการจัดโครงสร้าง จัดแผนงาน และภาระหน้าที่งานวัดมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ และวัดมีการแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงระบบ และปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งงาน เพื่อให้การบริหารจัดการดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์พูลสวัสดิ์ จิตสีโล (2564) ได้วิจัยเรื่อง การอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์พุทธสถานของวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอภิปรายว่า ด้านการตรวจสอบ วัดดำเนินการตรวจสอบความสะอาดโดยรอบพุทธสถานภายในวัดเป็นประจำ อยู่ในระดับมากเหมือนกัน และด้านปรับปรุงแก้ไข วัดได้นำแผนที่แก้ไขแล้วไปปฏิบัติใหม่เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านโครงสร้างอาคารพุทธสถาน อยู่ในระดับมากเหมือนกัน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน พรรษาต่างกัน และวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัด

ชุมพร โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า อายุ พรรษา และวุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกัน ในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปิยะ ทินนวโร (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ของผู้ตอบแบบสอบถามต่างกัน มีผลที่แตกต่างกัน ในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเสถียร ถาวรธมโม (2554) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

3.1 ปัญหาอุปสรรค คือ บางวัดขาดการวางแผนการจัดการอย่างเป็นระบบ บุคลากรบางส่วนขาดทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ กระบวนการตรวจสอบไม่ชัดเจนหรือไม่ได้ตามมาตรฐาน และไม่มีเก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฤทธิจักร จันทิมา (2565) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคเหนือแบบยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาอุปสรรค คือ บุคลากรการรองรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ขาดการจัดการระบบการขนส่งที่ดี และขาดการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน

2.2 ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการศึกษาข้อมูลบริบทแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และวางแผนตามกรอบมาตรฐานสากล ควรจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบปฏิบัติ ควรมีการสำรวจและตรวจสอบสถานการณ์ปัจจุบัน และควรร่วมมือกันแก้ไขปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุนทรสืลสัมบัน (คำรณ คุณสมปนโน) (2564) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว คือ ควรมีเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ เพื่อช่วยในการวางแผนพัฒนาวัด ควรมีการประสานงานหรือมอบหมายในการขอเจ้าหน้าที่คอยให้ ควรมีฝึกอบรมบุคลากรภายในวัดนอกวัด ให้เป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำ ควรมีการเรียนรู้เพื่องานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด และทุกฝ่ายควร ร่วมกันในการกำกับติดตามเพื่อให้การท่องเที่ยวอนุรักษ์ไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่รับจากการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.1 ด้านแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดควรมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการท่องเที่ยวที่ดี ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเต็มที่

1.2 ด้านภูมิทัศน์การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดควรมุ่งอนุรักษ์ธรรมชาติในวัด เสริมสร้างความสำคัญและคุณค่าของสถานที่ สร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าจดจำ

1.3 ด้านการบริการพื้นฐานการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดควรมีการบริการพื้นฐานที่มีคุณภาพสูงที่สุดในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ช่วยให้นักท่องเที่ยว สนุกสนานและมีประสบการณ์ที่ดีมีความสุขกับการเดินทางได้อย่างเต็มที่

1.4 ด้านความปลอดภัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดควรมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัย เช่น กล้องวงจรปิดครอบคลุมทั่วพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีความปลอดภัย

2. การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

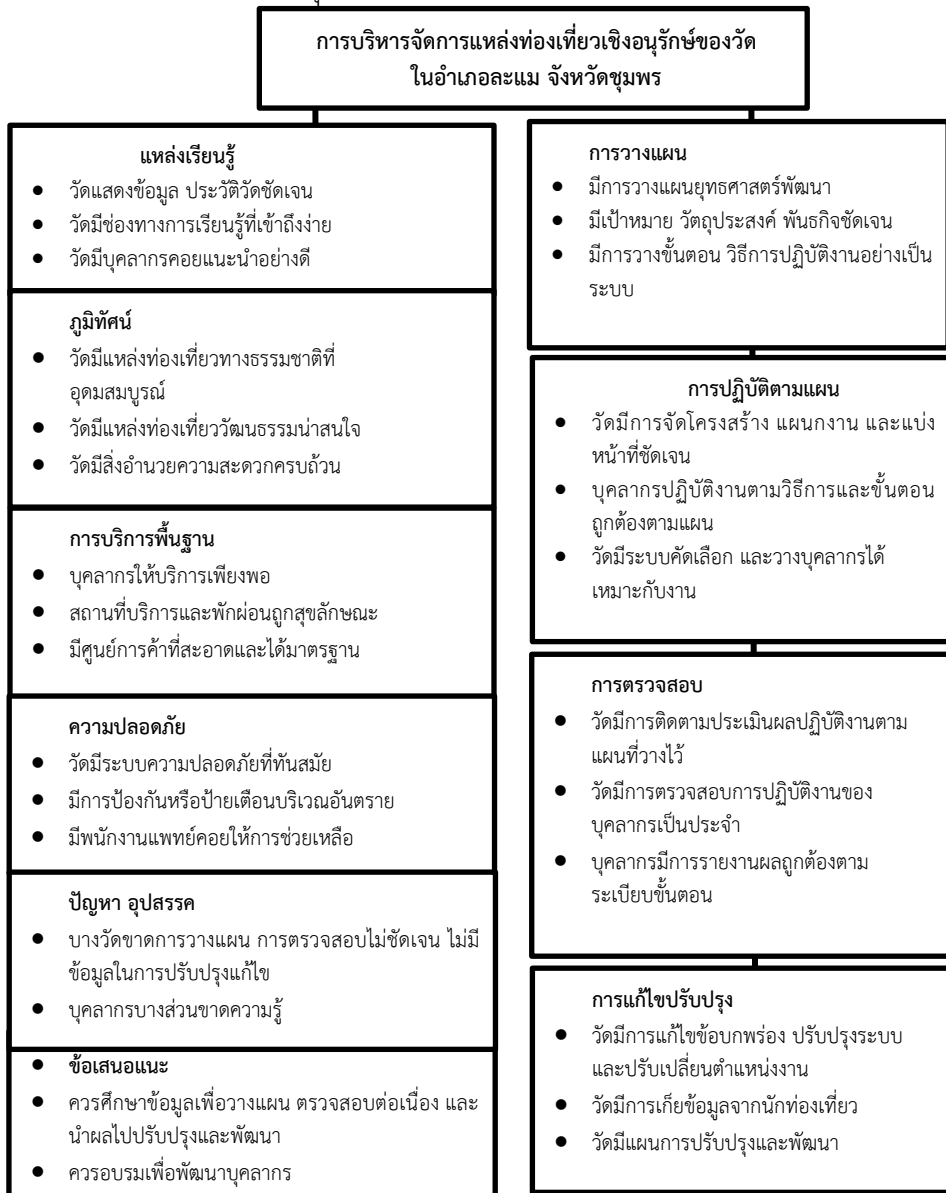
2.1 ด้านการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ และวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ พันธกิจไว้ชัดเจน

2.2 ด้านการปฏิบัติตามแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดควรมีการจัดโครงสร้าง วางบุคลากรให้เหมาะกับงานตามแผนงานที่วางไว้

2.3 ด้านการตรวจสอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดควรมีการดูแลติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้

2.4 ด้านการแก้ไขปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดควรมีการแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงระบบ และปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งงาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่และความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เข้าถึงปัญหาและวางแผนการการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัดได้
2. ควรมีการกำหนดนโยบายและข้อปฏิบัติให้ชัดเจนตามมาตรฐานสากล และมีนโยบายการตรวจสอบและปรับปรุงระบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ
3. ควรมีการกำหนดนโยบายพัฒนาศักยภาพบุคลากรและแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของวัด เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน
2. ควรมีการจัดโครงสร้างองค์กรและแผนงานที่เหมาะสม การคัดเลือกและวางบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน และมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและรายงานผลให้ทราบโดยทั่วกัน
3. ควรจัดอบรมฝึกฝนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร

เอกสารอ้างอิง

พระครูสมุห์พูลสวัสดิ์ ฐิตสีโล (2564). การอนุรักษ์พุทธสถานของวัดในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (สารนิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูสุนทรสีลสัมบัน (คำรณ คุณสมปนโน). (2564). *การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปิยะ ทินนวโร. (2564). *การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเสถียร ถาวรธมโม (2554). *การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเอกลักษณ์ อชิโต. (2562). *รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธของวัดในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุขฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เยาวลักษณ์ เหล่าฤทธิ. (2558). *เที่ยววัด: แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 12(57), 165-175.
- ฤทธิจักร จันทิมา (2565). *แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคเหนือแบบยั่งยืน* (ดุขฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชุมพร. (2564). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร พ.ศ. 2560-2564*. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://chumphon.mots.go.th/download/article/article_20190626144951.pdf
- สำนักงานเจ้าคณะอำเภอละแม. (2566). *สถิติพระภิกษุประจำพรรษา 2565*. ชุมพร: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอละแม.
- สุธดี ชิดชอบ. (2548). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวในเกาะช้าง จังหวัดตราด* (การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชน ในจังหวัดสระบุรี*

DEVELOPING A NEW LEARNING AREA TO PROMOTE DESIRABLE SKILLS OF THE PEOPLE IN SARABURI PROVINCE

หัตถุภรณ์ แก่นท้าว, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, เอนก ไยอินทร์, พระคมสัน เจริญวงศ์
Hutthaporn Kaentao, Kiettisak Suklueang, Anek Yai-in, PhraKomsan Jalrernwong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: korn.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน 2. พัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย และ 3. เสนอรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อ ส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนชุมชนและประชาชน รวม 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่มเฉพาะ ดำเนินการวิจัยโดยการทบทวนวรรณกรรม สร้างกรอบแนวคิดและเครื่องมือ เก็บข้อมูล พร้อมทั้งตรวจสอบความน่าเชื่อถือก่อนนำมาวิเคราะห์เนื้อหา เสนอผลการวิจัยแบบ พรรณนาความประกอบภาพถ่าย

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านราษฎร์เจริญมีทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาที่สามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่วิจัยทุกช่วงวัย เกิด การร่วมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 แก้ไขปัญหาด้านการประกอบอาชีพ การตั้งถิ่นฐาน ปัญหาเยาวชนในชุมชน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อ ส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์มี 5 องค์ประกอบคือ เครือข่าย องค์ความรู้ เป้าหมาย กิจกรรม ทักษะที่พึงประสงค์แก่คนทุกวัย

คำสำคัญ: การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้; ส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์; การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This research article has the objectives: 1. Study ways to promote lifelong learning and develop skills for the future for youth. 2. Develop networks and activities to promote learning in the 21st century for people of all ages, and 3. Propose a development model. New normal learning space to promote desired skills of people in Saraburi Province It is qualitative research. Target groups include Representatives of government agencies Community and public representatives totaling 22 people. The tools used in the research include Semi-structured interviews and focus group discussions Conduct research by reviewing the literature. Create a framework and tools Data were collected and checked for reliability before being analyzed for content. Present the research results in a descriptive way of photographic composition.

The research results found that The Ban Rat Charoen community has natural resources and wisdom that can be used as learning media for the benefit of people in the research area of all ages. A network has formed to use 21st century skills to solve occupational problems. desertion Youth problems in the community Using a new learning space development model to promote desired skills, there are 5 elements: networks, knowledge, goals, activities, and desired skills for people of all ages.

Keywords: Development of Learning Spaces; Promote Desirable Skills; Sustainable Development

บทนำ

สังคมไทยจากอดีตถึงปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่มีการวางรากฐานการพัฒนาแบบทางเดียว (One-Way) ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางสังคมและความเหลื่อมล้ำตามมา การแก้ปัญหาสังคมที่ล้ำซ้ำไม่ได้ทำไปพร้อม ๆ กับการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นการเสริมพลังให้กับปัญหา ส่งผลให้เกิดคดีอาชญากรรม เช่น การล้วงละเมิดทางเพศ ปล้นฆ่า ค้ามนุษย์ การใช้ความรุนแรงและอีกหลากหลายปัญหาที่นับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงมากขึ้น จากผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ 1,121 คน พบว่า 5 อันดับปัญหาสังคมไทยที่ประชาชน

คิดว่าต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน คือ อันดับ 1 การล่อลวง การลวงละเมิดทางเพศ การค้ำมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 81.53 อันดับ 2 การทุจริตคอร์รัปชัน คิดเป็นร้อยละ 80.20 อันดับ 3 การใช้ความรุนแรงในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 78.32 อันดับ 4 การปล้นฆ่าชิงทรัพย์ ลักทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 71.81 และอันดับ 5 การหลอกลวงต้มตุ๋นฉ้อโกงทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ 61.20 ซึ่งปัญหาข้างต้นดังกล่าวประชาชนเห็นว่ารัฐต้องสร้างมาตรการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม (ผู้จัดการออนไลน์, 2560)

แนวโน้มของปัญหานั้นวันยิ่งทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาของเยาวชน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับเยาวชนเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ซึ่งต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด การแก้ไขปัญหาอาจขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกายและการทำหน้าที่ของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชนเชิงพื้นที่วิจัย จากการวิเคราะห์แผนพัฒนาอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบปัญหาที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ ภาระหนี้สิน ขาดแคลนแหล่งน้ำใช้ในการทำเกษตร ดินเสื่อมคุณภาพ การเพิ่มผลผลิตและการสร้างมูลค่าทางการเกษตร ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การขาดจิตสำนึกในการรับผิดชอบร่วมกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม (สำนักงานจังหวัดสระบุรี, 2562)

เชิงพื้นที่สามารถสรุปปัญหาได้ดังนี้ เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการบริหารจัดการภาคเกษตรอย่างเป็นระบบ ส่วนคุณภาพชีวิตพบว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพของประชาชนปัญหาความยากจน ปัญหาการปรับตัวในการดำรงชีวิตในกระแสทุนนิยม ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและปัญหาที่ตามขึ้นจากการขาดกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นในภาพรวมจังหวัดได้วางแนวทางแก้ไขปัญหามาโดยการบูรณาการภารกิจหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และแบ่งมอบภารกิจโดยเน้นการกระจายภารกิจลงสู่พื้นที่ โดยเน้นให้อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานประสานการเชื่อมโยงภารกิจต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้สามารถรับทราบถึงปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและตรงตามความต้องการของประชาชนมากที่สุด นอกจากนี้จังหวัดยังได้มอบหมายให้ส่วนราชการหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมมือกันวางแผน สร้าง

กลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนภารกิจตามแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ

การพัฒนาที่ยั่งยืน จำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและสร้างกระบวนการขัดเกลาทางสังคม สร้างกลไกการทำงานคู่ขนานกับภาครัฐและเสริมแรงการพัฒนาในระดับท้องถิ่น จากการศึกษาประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า มีส่วนทำให้มนุษย์นั้นมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น ช่วยให้คนในท้องถิ่นนั้นดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุข กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมความเชื่อและข้อห้ามต่างๆ สามารถนำมาใช้เพื่อควบคุมความประพฤติของคนในสังคมเดียวกันอาทิ บารมีของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วเป็นที่เคารพนับถือกันมา สามารถนำสวรรค์กรรมและวาสนา ส่งผลต่อพฤติกรรมของชาวบ้าน นิทานชาดกส่งผลให้ว่านอนสอนง่าย รักสงบ มีความพากเพียรต่อสู้กับความทุกข์ยากและลดการกตขี้ได้สูง ช่วยส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของสังคมนั้นจารีตประเพณีขนบธรรมเนียมตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านเป็นเรื่องที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ การปรับเปลี่ยนการประยุกต์และการสืบทอดล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยภูมิปัญญาของคนในสังคมเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เปลี่ยนไป สร้างประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบันซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ประยุกต์แล้วนำมาใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอาทิ เรื่องของการเกษตรกรรมธรรมชาติ การจัดการศึกษามีความเหมาะสมกับวิถีชีวิต

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ มีแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย และวิถีชีวิตที่ยึดโยงกับศาสนาทางพระพุทธศาสนาอาทิ การผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน การใช้สมุนไพรไทยทำเครื่องประเทืองผิวและนวดเพื่อผ่อนคลาย ส่งเสริมเรียนรู้ด้านการศึกษาและการเพาะถั่วงอกแบบครัวเรือน การทำขนมไทย การเย็บผ้าโหล พรหมเช็ดเท้า โรงสีข้าวชุมชน การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ศูนย์เรียนรู้การบริหารจัดการขยะ การนวดแผนไทย วิถีชีวิตพอเพียง การเลี้ยงแพะและจักสานไม้ไผ่ การไผ่หญ้าคา การเผาถ่านไม้ไร่คว้น การทำที่นอน ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมนี้ควรมีกระบวนการส่งเสริมให้เป็นเครื่องมือในการลดปัญหาในชุมชนได้

คุณภาพชีวิตจะดีขึ้นได้ ควรมีการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา 2562 กล่าวถึงแนวโน้มสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั่วโลกเข้าไว้ด้วยกัน ข้อมูลและความรู้มากมายมหาศาลสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ประโยชน์ใน

ด้านต่าง ๆ แทนแรงงานมนุษย์ สังคมปัจจุบันจึงต้องการแรงงานที่มีความสามารถที่แตกต่างไปจากอดีต คือ ต้องมีทักษะที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ปัจจุบันได้ อาทิ การปรับตัว การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ สามารถจัดการกับงานและปัญหาได้ด้วยตนเอง การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ การใช้และต่อยอดองค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนา ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การจัดการศึกษาจึงต้องปรับเพื่อเตรียมคนให้พร้อมรองรับกับสภาพการณ์ดังกล่าวเช่นกัน ทั้งการจัดระบบการเรียนรู้ที่ต้องเน้นการสร้างสังคมแห่งปัญญา เปลี่ยนการเรียนรู้แบบท่องจำ (Passive Learning) ไปสู่การเรียนรู้แบบเชิงลึก (Active Learning) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเน้นการเรียนรู้เพื่อการมีอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งอาจมีรูปแบบที่หลากหลายตามความแตกต่างและความพร้อมของแต่ละบุคคล วัฒนธรรม และบริบทของพื้นที่ รวมทั้งมีการปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับแผนจำนวน 3 แผน คือ แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579)

จากข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญเรื่องการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมที่มีสิ่งเร้าใหม่ ๆ ทำหน้าที่เบี่ยงเบนความสนใจ ทำให้ประชาชนติดกับดักของการพัฒนา อีกทั้งกระแสทุนนิยมทำให้ประชาชนละทิ้งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม จำต้องเผชิญปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้วัยแรงงานมีการเคลื่อนย้ายไปทำงานบริการในภาคอุตสาหกรรมด้ายภาระหนี้สิน ทำให้มีผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม การขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ครอบครัวขาดความอบอุ่น ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่กับเยาวชนตามลำพัง ที่สำคัญสถานการณ์ภูมิปัญญาของชุมชนบ้านราชภูร์เจริญ มีแนวโน้มจะสูญหายอาจเกิดจากการถูกลดบทบาทในการทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน และกระบวนการขัดเกลาสังคมดั้งเดิมเช่นในอดีตที่ผ่านมา

ดังนั้นแนวคิด การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี” ประสงค์ให้เป็นจุดเริ่มต้นของการพลิกฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่น และเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้พร้อมที่จะส่งต่อให้เยาวชนได้ศึกษา เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของตนและเกิดการสำนึกรักท้องถิ่นของตนยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยได้กำหนดโจทย์วิจัยออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1. สภาพทั่วไป ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นอย่างไร 2. ชุมชนมีองค์ความรู้ ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าด้านใดบ้างที่สามารถยกระดับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน 3. กิจกรรมอะไรบ้างที่เหมาะสมแก่การสืบทอดภูมิ

ปัญญาสู่เยาวชนในท้องถิ่น และเครือข่ายพลัง “บวร” ที่ประกอบด้วย บ้าน วัด และหน่วยงานราชการจะเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งเป็นเป็นกลไกสำคัญในขับเคลื่อนการทำงาน สืบค้นและอนุรักษ์ภูมิปัญญา การยกระดับแหล่งทุนชุมชนให้เข้าไปมีบทบาทในสถานศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน พัฒนากิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพและพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตแก่คนทุกวัยได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน
2. เพื่อการพัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ โรงเรียนวัดราษฎร์เจริญธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลเจริญธรรม สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้นำชุมชนและประชาชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มอาชีพ ประชาชนชาวบ้าน ประชาชน รวม 22 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) และวิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

4. การรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบออกเป็น 2 วิธี คือ 1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ 2. ข้อมูลภาคสนามจะนำเข้าสู่การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อประกอบการสรุปและยืนยันผลการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลมายืนยันความถูกต้องด้วยวิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะเป็นกระบวนการสุดท้าย นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาความประกอบภาพถ่ายและเหตุการณ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี สภาพทั่วไปพบว่าชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาที่สามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ทุกช่วงวัย คณะผู้วิจัยจึงได้สร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการร่วมตัวเป็นเครือข่าย ใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 แก้ไขปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานและปัญหาเยาวชน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ 5 องค์ประกอบที่ คือ เครือข่าย (Network) องค์ความรู้ (Knowledge) เป้าหมาย (Target) กิจกรรม (Main Program) ทักษะที่พึงประสงค์แก่คนทุกวัย (Skills) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชนเนื่องจากชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ มีทรัพยากรทางธรรมชาติและภูมิปัญญาที่หลากหลาย แต่กลับพบว่าชุมชนขาดการบูรณาการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน ผู้วิจัยและคณะจึงได้รวบรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อให้กับชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาเข้าสู่กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อยกระดับการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในสามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนรู้ธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในชุมชน ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่วิจัยทุกช่วงวัย ในด้านการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ เป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน

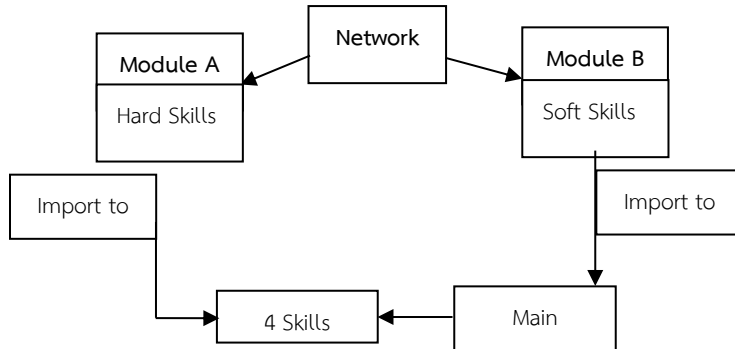

ภาพที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเก็บข้อมูลการวิจัย และกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อย

2. การพัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัยด้านการพัฒนาเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย จำเป็นต้องมีตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ทั้งในและนอกชุมชน เพื่อคอยทำหน้าที่ผลักดันให้ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่เป็นผู้นำในการขับเคลื่อน กระบวนการต่าง ๆ ที่จะตามมา แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนา เครือข่าย ขั้นตอนที่ 2 การแบ่งบทบาทและหน้าที่ ขั้นตอนที่ 3 การสร้างพื้นที่กิจกรรม ขั้นตอนที่ 4 การประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 5 การ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญต่อ การดำรงชีวิตคนทุกวัย แบ่งออกเป็น 4 ทักษะ คือ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ การแก้ปัญหา 2) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะการทำงาน เป็นทีม โดยการนำเข้ามาเป็นตัวเสริมการทำงานของคนเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหา ในชุมชน สรุปได้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย ของ ประชาชนในชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ จะต้องใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน นำมาประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ด้วยวิธีการสร้างเครือข่ายส่งเสริมให้ ประชาชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทยิ่งขึ้น เมื่อเกิดการรวมตัวขึ้นเป็นเครือข่ายเพื่อทำหน้าที่ นำองค์ความรู้และภูมิปัญญา สร้างเป็นบทเรียนหรือหลักสูตรที่สร้างภูมิคุ้มกันผ่านทักษะทั้ง 4 ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้ว

3. รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของ ประชาชนในจังหวัดสระบุรี รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึง ประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี เกิดขึ้นจากผลการศึกษาสภาพปัญหาในระดับ ชุมชนของคนทุกวัย สังเคราะห์องค์ความรู้ที่อยู่ในชุมชน สร้างกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อ

เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของตนเองได้
ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของ
ประชาชนในจังหวัดสระบุรี

จากภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์
ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. เครือข่าย
(Network) 2. องค์ความรู้ (Knowledge) 3. เป้าหมาย (Target) 4. กิจกรรม (Main
Program) 5. ทักษะที่พึงประสงค์แก่คนทุกวัย (Skills) จะขออธิบายรายละเอียดแต่ละ
องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 เครือข่าย (Network) เกิดขึ้นจากการรวมตัวของประชาชนใน
ชุมชน โดยใช้พลัง บวร ที่หมายถึง บ้าน วัด ราชการ ที่ประกอบไปด้วย ผู้นำในระดับชุมชน
และผู้นำท้องถิ่น วัดเจริญธรรม และส่วนราชการ โรงเรียนบ้านราษฎร์เจริญ รวมทั้งองค์กร
ภายนอก เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนแนวความคิดเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิ
ปัญญาмаแก้ปัญหาในชุมชนของตนเอง

องค์ประกอบที่ 2 องค์ความรู้ (Knowledge) องค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ในการ
ส่งเสริมคุณภาพชีวิตแบ่งออกเป็น 2 โมดูล (Module) หรือส่วนจำเพาะ 2 ส่วน คือ ส่วน
วิชาการ (Hard Skills) และส่วนวิชาชีพ (Soft Skills) ที่เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ส่งเสริมอาชีพ
และส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นส่วนประกอบของระบบที่ใช้ในการเชื่อมต่อกับระบบอื่น
โปรแกรม โดยตัวโมดูลเองจะมีการออกแบบและควบคุมดัดแปลงภายในตัวโมดูลเอง โดย
การทำหน้าที่ประคองให้กลุ่มเป้าหมายได้รับองค์ความรู้ตามที่กำหนดไว้ นำไปสู่การ
แก้ปัญหาได้ตรงจุด

องค์ประกอบที่ 3 เป้าหมาย (Target) เป้าหมายในงานวิจัยฉบับนี้หมายถึง การแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ วัยรุ่น (เด็กและเยาวชน) วัยทำงาน วัยชรา สกัดปัญหาของคนทั้ง 3 รุ่น เพื่อนำไปวิเคราะห์หาปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาสังคม รวมถึงความต้องการที่แท้จริง สร้างเป็นระบบที่ทำหน้าที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรม (Main Program) แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชนที่เน้นปรับความสมดุลโครงสร้างทางสังคมโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว กิจกรรมส่งเสริมอาชีพมีลักษณะเน้นสร้างชุดความรู้ในชุมชนทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและภูมิปัญญา และกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย โดยการนำทรัพยากรบุคคลดังนี้ วัยชราเป็นผู้นำในการถ่ายทอดภูมิปัญญา วัยทำงานในชุมชนทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงในสาขาอาชีพที่ตนถนัด วัยรุ่นศึกษาเรียนรู้ต่อยอดศิลปวัฒนธรรมของตนเอง เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ในระดับครอบครัวและชุมชน ทำให้เข้าถึงปัญหาแล้วระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหาได้ทันสถานการณ์

องค์ประกอบที่ 5 ทักษะที่พึงประสงค์แก่คนทุกวัย (Skills) เป็นผลลัพธ์ที่ส่งผลให้การใช้ชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกัน ประกอบไปด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking/Problem-Solving) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) ทักษะการสื่อสาร (Communication) และทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration) และทักษะที่กล่าวมานี้เป็นทักษะที่คนในศตวรรษที่ 21 พึงมีเพื่อเตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน เพื่อการพัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี การศึกษาสภาพปัญหาในระดับชุมชนของคนทุกวัย สังเคราะห์องค์ความรู้ที่อยู่ในชุมชน สร้างกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของตนเอง ในประเด็นนี้ผู้วิจัยและคณะจะนำผลการศึกษามาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาอะไร ผลเป็นอย่างไร เหตุผลทำไมถึงเป็นเช่นนั้น และยืนยันผลที่ได้อย่างไร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านบริบทชุมชนและสภาพปัญหาเชิงพื้นที่ เมือง “สระบุรี” มีประวัติอันสันนิษฐานว่า ตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. 2092 ในรัฐสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยา สืบเนื่องจากยามมีศึกสงครามประชิตติดพระนครไม่สามารถเรียกระดมพลรักษาพระนครได้ทัน เพราะหัวเมืองต่าง ๆ ตามที่มีการแบ่งการปกครองอยู่ห่างจากกรุงศรีอยุธยามาก จึงต้องตั้งเมืองใหม่ขึ้นเพื่อให้สะดวกรวดเร็ว และได้ผลทันต่อเหตุการณ์ยามเกิดศึกสงครามและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาตามลำดับ จังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของกรุงเทพมหานคร เขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 13 อำเภอ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่สำคัญ เช่น สถาบันการเรียนรู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีพร กาญจนการณ ที่ได้วิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน”(จุรีพร กาญจนการณ, 2546) เมื่อจำแนกเป็นสามประเภทแบ่งแหล่งเรียนออกเป็น 2 แบบคือ แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น

ด้านแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน เนื่องจากชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ มีทรัพยากรทางธรรมชาติและภูมิปัญญาที่หลากหลาย แต่กลับพบว่าชุมชนขาดการบูรณาการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน ผู้วิจัยและคณะจึงได้รวบรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อให้กับชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาเข้าสู่กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อยกระดับนำทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในสามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนรู้ธรรมชาติที่ปรากฏ อยู่ในชุมชน ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่วิจัยทุกช่วงวัย เป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน สอดคล้องกับ พรสวรรค์ วงศ์ตาธรรม ที่ได้วิจัยเรื่อง “การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21”(พรสวรรค์ วงศ์ตาธรรม, 2558) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากศตวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ด้วยการพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากปัญหาที่มีความซับซ้อนจากการเปลี่ยนแปลงของโลก

ด้านการพัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย

1. การพัฒนาเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย จำเป็นต้องมีตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ทั้งในและนอกชุมชน เพื่อคอยทำหน้าที่ผลักดันผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนกระบวนการต่าง ๆ ที่จะตามมา เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในเสนอแนะการพัฒนาชุมชนตนเอง จึงได้มีการแบ่งบทบาทและหน้าที่ตามความถนัดของตนเอง โดยให้วัดราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีและผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ร่วมกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเจริญธรรม เป็นผู้จัดหาพื้นที่ในการทำกิจกรรม สถานศึกษา โรงเรียนบ้านราษฎร์เจริญมีหน้าที่จัดเวลาแทรกในหลักสูตรให้นักเรียนทุกระดับในพื้นที่เข้ามาศึกษาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในขณะเดียวกันปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ เพื่อสร้างปฏิบัติสัมพันธ์ของคนในชุมชน ในขณะเดียวกันการทำหน้าที่ของเครือข่ายจะทำให้ทักษะแก่คนทุกช่วงวัย สอดคล้องกับ ปาน กิมปี ที่ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการ พึ่งตนเองของชุมชน” (ปาน กิมปี, 2540) ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการเรียนรู้มีพัฒนาการมาจากการตระหนักถึง ปัญหา และความต้องการด้านเศรษฐกิจของชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการใช้เครือข่ายสังคมเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานภายในชุมชน และมีการขยายเชื่อมโยงกับองค์กร เครือข่ายในภาครัฐ เอกชน ชุมชน ธุรกิจ และหรือองค์กรวิชาการ เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายการพึ่งตนเองของชุมชนเป็นหลัก

2. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย ในประเด็นนี้เป็นการออกแบบกิจกรรมและเสนอกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 4 ทักษะ คือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking / Problem – Solving) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) ทักษะการสื่อสาร (Communication) และทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration) ที่มีความต้องการของแต่ละช่วงอายุ ประกอบด้วย วัยรุ่น วัยทำงาน และวัยชรา จากข้อค้นพบเกี่ยวกับปัญหาของชุมชนราษฎร์เจริญสามารถสรุปได้ 3 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ การตั้งถิ่นฐาน ปัญหาวัยรุ่น สอดคล้องกับ ปาน กิมปี ที่พบว่า กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่พบในเครือข่ายการเรียนรู้มีทั้งกิจกรรมในด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และแก้ปัญหา อันเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต ด้านพัฒนาข่าวสารข้อมูล และด้านพัฒนาทักษะ และอาชีพโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดจนการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ อย่างเป็นทางการโดยองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องของกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย การใช้ความรู้จากการศึกษาแบบทางการเสริมต่อด้วยการศึกษานอกโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย อันเป็นกระบวนการต่อเนื่อง กล่าวได้ว่ากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่

21 สำหรับคนทุกวัย ของประชาชนในชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ จะต้องใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ด้วยวิธีการสร้างเครือข่ายส่งเสริมให้บุคลากรในชุมชนเข้ามามีบทบาทยิ่งขึ้น เมื่อเกิดการรวมตัวขึ้นเป็นเครือข่ายเพื่อทำหน้าที่นำองค์ความรู้และภูมิปัญญา สร้างเป็นบทเรียน หรือหลักสูตรที่สร้างภูมิคุ้มกัน ผ่านทักษะทั้ง 4 ด้าน เครือข่ายการเรียนรู้มีทั้งกิจกรรมในด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และแก้ปัญหา อันเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต ด้านพัฒนาข่าวสารข้อมูล และด้านพัฒนาทักษะ และอาชีพโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดจนการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นทางการโดยองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย การใช้ความรู้จากการศึกษาแบบทางการเสริมต่อด้วยการศึกษานอกโรงเรียน และการเรียนรู้ตาม อัจฉริยะ อันเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี ปัญหาที่ผู้วิจัยและคณะค้นพบในพื้นที่วิจัยคือ บ้านราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีปัญหาหลักมีอยู่ 2 ด้าน คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาด้านสังคม เป็นปัญหาที่เกิดจากการประกอบอาชีพเชิงเดี่ยว ผลผลิตไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ที่สำคัญเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง เมื่อรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดปรากฏการณ์ประชากรวัยแรงงานย้ายออกไปหางานทำนอกพื้นที่ ส่งผลต่อปัญหาด้านสังคมเชิงโครงสร้างต่อสถาบันครอบครัวเด็กและคนชราถูกทอดทิ้งให้ใช้ชีวิตตามลำพัง ประเด็นสำคัญคือทำให้คุณภาพชีวิตย่ำแย่ลง เพราะขาดผู้ที่คอยอบรมสั่งสอนเยาวชนได้อย่างเหมาะสมตามช่วงวัยและตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างทันท่วงที ข้อค้นพบคือชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญาจำนวนมาก จากเวทีความคิดจึงเห็นร่วมกันว่าควรใช้จุดเด่นดังกล่าวมากำหนดเป็นมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชน แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรมกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ส่งเสริมอาชีพ และส่งเสริมคุณภาพชีวิต

องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัญหาหลักที่คณะผู้วิจัยได้ค้นพบในพื้นที่บ้านราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีปัญหาหลักมีอยู่ 2 ด้าน คือปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาด้านสังคม เป็นปัญหาที่เกิดจากการประกอบอาชีพเชิงเดี่ยว ผลผลิตไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ที่สำคัญเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง เมื่อรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดปรากฏการณ์ประชากรวัยแรงงานย้ายออกไปหางานทำนอกพื้นที่ ส่งผลต่อปัญหาด้านสังคมเชิงโครงสร้างต่อสถาบันครอบครัวเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้ใช้ชีวิต

ตามลำพังส่งผลต่อคุณภาพชีวิต การเกิดช่องว่างระหว่างวัยทำให้การอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนได้อย่างไม่เหมาะสมตามช่วงวัยและตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างทันต่อเวลาที่

ชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญาจำนวนมาก จากเวทีความคิดจึงเห็นร่วมกันว่าควรใช้จุดเด่นดังกล่าวมากำหนดเป็นมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน 2) กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ 3) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ที่จะก่อให้เกิดทักษะที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมกิจกรรมที่เกิดจากชุมชน และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความยั่งยืน
2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นควรทำหน้าที่สนับสนุนเชิงนโยบายที่เกื้อหนุนขีดความสามารถของชุมชน เช่น การรวบรวมและการต่อยอดองค์ความรู้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรพัฒนากลไกการขับเคลื่อนองค์โดยภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิด กระบวนการมีส่วนร่วมคิด แก้ปัญหา ประเมินผล รับผลประโยชน์ร่วมกัน
2. ควรให้องค์กรวิชาการและวิชาชีพ เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนองค์ความรู้ ด้านระบบการบริหารและพัฒนา รูปแบบกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในภาคปฏิบัติและศึกษกรณีตัวอย่างการส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ที่คนทุกวัยในศตวรรษที่ 21
2. ควรศึกษาการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาทุนมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

จรีพร กาญจนการุณ. (2546). *การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน* (ดุชนิพนธ์ครุศาสตรดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปาน กิมปี. (2540). *การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน* (ดุष्ฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุष्ฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2560). *ปัญหาสังคมในสายตาคนไทย ณ วันนี้*. สืบค้น 4 มกราคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/YQjAi>
- พรสวรรค์ วงศ์ตาธรรม. (2558). การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(2), 111-121.
- สำนักงานจังหวัดสระบุรี. (2562). *แผนพัฒนาจังหวัดสระบุรีฉบับทบทวน (2561-2565)*. สืบค้น 14 มีนาคม 2563, จาก <https://shorturl.asia/KsnlV>
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี. (2559). *แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (2561-2564)*. สืบค้น 1 มกราคม 2563, จาก <https://shorturl.asia/qjYm3>

บทบาทพระเลขานุการเจ้าคณะพระสังฆาธิการ
ในฐานะผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์*

THE ROLE OF THE MONK'S SECRETARY TO THE SANGHA ADMINISTRATOR
AS DRIVER FOR THE ADMINISTRATION OF SANGHA AFFAIRS

พระครูกิตติญาณวิจักษ์ (จักรกฤษณ์ กิตติญาโณ), พระมหาถาวร ขนติวิไช
Phrakru Kittiyawijak (Jakkrit Kittiyano), Phramaha Thavorn Khantiwicho
วัดเนินตากแดด
Wat Noen Tak Daet
Corresponding Author E-mail: Jakridd@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ศึกษาบทบาทพระเลขานุการเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ในฐานะผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการวิเคราะห์ ผลจากการศึกษาพบว่า 1. บทบาทของเลขานุการทางคณะสงฆ์เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานทั้งในส่วนของคณะสงฆ์หรือผู้ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการทำงาน ในการปกครอง การเผยแผ่ การศึกษาสงเคราะห์ การศาสนศึกษา สาธารณสงเคราะห์และสาธารณูปการให้ดำเนินและขับเคลื่อนไปโดยความเรียบร้อยดีงาม 2. ส่วนคุณลักษณะของเลขานุการที่พึงประสงค์ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีความรู้ในเบื้องต้นไม่ว่าจะเป็นความรู้ในเรื่องของพระปริัติธรรม ทั้งแผนกธรรม และแผนกบาลี รวมถึงอุดมศึกษาและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (พ.ร.บ) หรือกฎหมาย และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่จำเป็นจะต้องประสานงานให้ความรู้หรือเป็นผู้นำในการทำงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นงานพิธีการ การจัดสรรงบประมาณ การทำบัญชี การพิจารณาข้อพิพาทหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้บังคับบัญชา มีทัศนคติ กล่าวคือ มีอุดมการณ์ทำเพื่อพระพุทธศาสนาโดยเน้นในเรื่องของการจะพัฒนาคณะสงฆ์และ 3. ทำหน้าที่จัดการงานสารบรรณเป็นการบันทึกการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านไว้เพื่อวัดและประเมินการทำงานของพระสังฆาธิการตามลำดับขั้น

คำสำคัญ: บทบาทพระเลขานุการ; ผู้ขับเคลื่อน; การบริหารกิจการคณะสงฆ์

Abstract

This academic article aims to study The role of the monk's secretary to the Sangha Administrator as a driver for the administration of Sangha affairs by studying the document Non-participant observation and analysis The results of the study revealed that 1. the role of the clergy secretary was the coordinator of the clergy or those involved in the work of government, propaganda, welfare education, religious education, public welfare and public utilities. to be operated and driven in good order 2. as for the desirable characteristics of the secretary It is essential to have basic knowledge whether it is knowledge of the Paritidhamma, both the Dharma section, the Pali section, including higher education, and general knowledge about the Sangha Act (the Sangha Act) or the law and Ability to collaborate with others who need to co-ordinate, educate or lead the work Whether it's a ceremony Budget allocation, accounting, consideration of disputes or things related to superiors have an attitude that is to have an ideology for Buddhism, emphasizing on the development of the Sangha and 3. To manage the documentary work, which is to record the administration of all 6 aspects of the Sangha affairs for the purpose of measuring and evaluating the work of the Sangha Administrators respectively.

Keywords: Secretary Role; Driver; Administration of Sangha Affairs

บทนำ

ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน พระสังฆาธิการที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน เป็นผู้นำในการวางนโยบาย โดยได้รับนโยบายที่เป็นหลักการปฏิบัติจากมหาเถรสมาคมแล้ว นำมากระจายสู่องค์กรของคณะสงฆ์ทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาคที่ประกอบด้วย การปกครอง การเผยแผ่ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ และการสาธารณูปการ รวมถึงการมอบหมายและออกหนังสือบังคับบัญชาต่าง ๆ (พระมหาจรัญ ภูริโกวิท, 2562) ที่จำเป็นจะต้องอาศัยกองงานเลขานุการของเจ้าคณะ ซึ่งเมื่อกล่าวถึง กองงานเลขานุการมีบทบาทสำคัญในการที่จะสนองนโยบายของเจ้าคณะ ไม่ว่าจะเป็นงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านหรือการสาธารณธรรมรวมถึงงานพิธีกร งานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เป็นผู้ประสานงานและทำหน้าที่ในการที่จะประเมินผลและแก้ไขกิจกรรมเหล่านั้นให้เป็นไปด้วยดี

กองงานเลขานุการจึงมีส่วนสำคัญที่นำเสนอใจผู้เขียนจึงตั้งโจทย์ในการศึกษาในส่วบทบาทพระเลขานุการมีผลต่อการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์อย่างไร มีบทบาทหน้าที่อย่างไรและควรเป็นเลขานุการในลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร รวมถึงการทำงานที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร และนำมาเขียนเป็นบทความวิชาการ เพราะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์หากเลขานุการไม่มีความรู้หรือขาดประสบการณ์ ทักษะที่ดีแล้ว การบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ยอมขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้

พระเลขานุการทางคณะสงฆ์

ความหมายของเลขานุการและการปฏิบัติงาน

ด้วยเลขานุการ เป็นหนึ่งในอาชีพซึ่งในแต่ละองค์กรก็ได้ให้ความสำคัญกับงานเลขานุการว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการอำนวยความสะดวก และประสานงาน สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้บริหารขององค์กรโดยที่เลขานุการผู้บริหารยังเป็นตำแหน่งที่สะท้อนภาพลักษณ์ของผู้บริหารและองค์กร (Moonaksorn, 2022) ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการผู้บริหารจึงต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งทักษะ สมรรถนะ ไหวพริบและเทคนิคในการทำงานเพื่อจะได้เป็นผู้สนับสนุนงานของผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้บริหารทำงานได้คล่องตัว และยังสามารถแบ่งเบาภาระในการงานต่าง ๆ ให้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารและองค์กรต้องการ จึงถือได้ว่า เลขานุการผู้บริหารนั้นเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร และการที่เลขานุการผู้บริหารจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านแรงจูงใจ และด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพราะแรงจูงใจและความพึงพอใจจะเป็นแรงผลักดันให้ปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้นด้วยความสมัครใจ มีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน (รัชดา คำรักษ์, 2564) ทั้งนี้อีกสิ่งหนึ่งที่เลขานุการควรมี คือ การยินดีที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของการแข่งขันทางธุรกิจทางการศึกษาที่ในปัจจุบันมีแข่งขันกันสูงมาก หากเลขานุการผู้บริหารรู้จักพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น ย่อมเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สามารถสนับสนุนและทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายในที่สุด

เลขานุการทางคณะสงฆ์

เลขานุการทางการคณะสงฆ์ เป็นตำแหน่งซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายธรรมนูญฉบับที่ 23 และบัญญัติหน้าที่ไว้ว่า ทำหน้าที่การเลขานุการเจ้าคณะชั้นตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค หน เป็นตำแหน่งที่มีปริมาณงานมากและขอบเขตกว้างขวาง งานซึ่งเกี่ยวกับการเลขานุการย่อมมีมาก ต้องจัดผู้ทำหน้าที่ไว้โดยตรง ท่านบัญญัติให้เลขานุการมีเฉพาะหน้าที่มิได้ให้มีอำนาจดังเช่นตำแหน่งอื่น แม้เจ้าคณะจะมอบหมายอำนาจ ก็หาไม่อำนาจ

ตามที่มอบหมายไม่ (พระครูพิสุทธิปัญญาวิวัฒน์ (นพณัฐ กิตติปัญญา) และพระมหาสุเมธสมาหิโต, 2564) จึงแตกต่างจากตำแหน่งรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งตำแหน่งรองเจ้าคณะเป็นต้นนี้ ตามปกติเป็นตำแหน่งไม่มีอำนาจหน้าที่ แต่เมื่อเจ้าคณะหรือเจ้าอาวาสมอบหมายแล้ว ย่อมมีอำนาจหน้าที่อย่างสมบูรณ์ เพราะเป็นตำแหน่งพระสังฆาธิการ บัญญัติไว้เพื่อใช้อำนาจหน้าที่ช่วยผู้บังคับบัญชาโดยตรงส่วนตำแหน่งเลขานุการนั้น มิได้บัญญัติให้เป็นพระสังฆาธิการบัญญัติให้มีเฉพาะหน้าที่และมีขึ้นโดยมิต้องมอบหมาย ถ้าดูเพียงผิวเผินจะเข้าใจว่า เลขานุการเป็นตำแหน่งที่ไม่มีความสำคัญ เพราะไม่เป็นพระสังฆาธิการจะเอาตำแหน่งเป็นฐานพิจารณาความชอบดังเช่นตำแหน่งรองเจ้าคณะ รองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาสก็ได้ แต่ถ้าได้พิจารณาโดยโยนิโสมนสิการแล้ว จะเห็นว่า เลขานุการเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญต่องานคณะสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558) ถึงมิใช่ตำแหน่งที่เป็นฐานพิจารณาความชอบโดยตรง แต่ก็ยังเป็นตำแหน่งที่เป็นฐานแห่งการสร้างสติความชอบ เป็นตำแหน่งที่ผู้ใหญ่ดูอย่างมีดุลยพินิจ ตำแหน่งผู้ปกครองสงฆ์ทุกตำแหน่ง เป็นตำแหน่งที่มีการเลขานุการด้วยกันทั้งนั้น ตำแหน่งใดมีเลขานุการในตำแหน่งนั้นก็เป็นที่หน้าของเลขานุการ ตำแหน่งใดไม่มีเลขานุการ ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นต้องทำหน้าที่การเลขานุการเอง

เบื้องต้น ขอให้ศึกษาความหมายของคำว่า เลขานุการและของคำอื่นซึ่งมีรูปคล้ายคลึงกันแต่มีความหมายแตกต่างกัน เป็นคำที่ใช้อยู่ในทางการคณะสงฆ์และทางราชการซึ่งควรได้ทราบความหมาย คือ เลขานุการ และเลขาธิการ

เลขานุการ ศัพท์เดิมเป็น เลขา+อนุ+การ แปลว่า ผู้ทำน้อยกว่าเขียนผู้ทำตามรอยเขียน หรือผู้ทำงานตามคำสั่ง พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับหนังสือตามผู้ใหญ่สั่ง ท่านผู้รู้กล่าวว่า เลขานุการในภาษาลาติน ตรงกับคำว่า ความลับ และอธิบายว่า เลขานุการเป็นผู้รู้ความลับในสำนักงานเลขานุการเป็นผู้เก็บความลับของผู้บังคับบัญชา ดังนั้น จึงพอกกล่าวได้ว่า เลขานุการเป็นอุปกรณ์ของผู้ปกครองสงฆ์ชั้นเจ้าคณะหรือผู้บริหารงานราชการหรือผู้บริหารงานธุรกิจ เลขานุการนั้นมีใช้เพียงแต่รอทำงานตามสั่งเท่านั้น เลขานุการจะยกวางแผนงานเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณาก็ย่อมกระทำได้ เลขานุการเป็นผู้เก็บความลับในวงงาน แม้เป็นตำแหน่งช่วยเหลือผู้บังคับบัญชาก็ถือได้ว่าเป็นตำแหน่งที่สำคัญ (ตรีเพ็ชร อ่าเมือง, 2561)

เลขาธิการ ศัพท์เดิมเป็น เลขา+อธิ+การ แปลว่า ผู้ทำยิ่งกว่าเขียน หมายถึง ผู้สั่งงาน ผู้บังคับบัญชาหน่วยงาน พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า ผู้เป็นหัวหน้าทำงานหนังสือโดยลึทธิชาติ โดยความเลขาธิการเป็นผู้มีอำนาจเต็มในหน่วยงานนั้น ๆ

ส่วนเลขานุการในคณะสงฆ์ ตามกฎหมายเถรสมาคมฉบับที่ 23 กำหนดตำแหน่งเลขานุการไว้ 8 ตำแหน่ง คือ เลขานุการเจ้าคณะใหญ่ เลขานุการเจ้าคณะภาค เลขานุการ

รองเจ้าคณะภาค เลขานุการเจ้าคณะจังหวัด เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัด เลขานุการเจ้าคณะอำเภอ เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอ เลขานุการเจ้าคณะตำบล และยังมีเลขานุการซึ่งแต่งตั้งตามจารีต เช่น เลขานุการสมเด็จพระสังฆราช เลขานุการแม่-กองธรรมสนามหลวง ซึ่งเลขานุการทางคณะสงฆ์ทุกตำแหน่ง มิได้เป็นพระสังฆาธิการ แต่เป็นอุปกรณ์การปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการหรือผู้บังคับบัญชาซึ่งมีความสำคัญยิ่ง

ประเภทของเลขานุการ

เลขานุการ ได้แก่ การปฏิบัติงานสารบรรณสนองผู้บังคับบัญชา หรือตามที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการ การเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติ การรักษาความลับหรือข้อความอันไม่ควรเปิดเผยของหน่วยงาน การติดต่อประสานงานแทนผู้บังคับบัญชา การดังกล่าวนี้เป็นงานในหน้าที่ของเลขานุการ และเป็นงานที่มีอยู่ในหน่วยงานทั่วไป เช่น หน่วยงานคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานธุรกิจ หน่วยงานรูปคณะกรรมการ ดังนั้น ตำแหน่งเลขานุการจึงมีมาก จนพูดถึงเลขานุการแล้วเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป และเมื่อจะกล่าวโดยประเภท เลขานุการมี 4 ประเภท คือ

1. เลขานุการประจำตำแหน่ง ได้แก่ เลขานุการประจำในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น เลขานุการกรม เลขานุการเจ้าคณะใหญ่ และเลขานุการเจ้าคณะภาค
2. เลขานุการส่วนตัว ได้แก่ เลขานุการส่วนบุคคลหรือส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
3. เลขานุการกิตติมศักดิ์ ได้แก่ เลขานุการผู้ปฏิบัติงานเพื่อเกียรติอย่างเดียวมิได้มุ่งหวังค่าตอบแทน
4. เลขานุการพิเศษ ได้แก่ เลขานุการผู้ดำรงตำแหน่งอื่นอยู่แล้ว แต่รับตำแหน่งเลขานุการเพิ่มอีก เช่น เลขานุการคณะกรรมการ เลขานุการที่ประชุม (พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), 2555)

หน้าที่ของเลขานุการ

เลขานุการทางคณะสงฆ์ เป็นตำแหน่งพิเศษตำแหน่งหนึ่งซึ่งบัญญัติไว้เพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ โดยกำหนดให้มีหน้าที่พร้อมกับการแต่งตั้ง แต่ไม่มีอำนาจดังเช่นเจ้าคณะหน้าที่เลขานุการคณะสงฆ์นั้น (พระครูธรรมธรสายัณห์ ฐิตปณฺโญ, 2558) บัญญัติไว้โดยสรุปว่า ทำหน้าที่การเลขานุการ มิได้แยกรายละเอียดแห่งหน้าที่ไว้ตั้งอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะหรือเจ้าอาวาส แต่คำว่า การเลขานุการนั้น เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางเจ้าคณะผู้บังคับบัญชามีอำนาจหน้าที่ขยายกว้างเพียงใด การเลขานุการย่อมขยายตามเพียงนั้น หน้าที่การเลขานุการในการปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษา-สงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ และการนิคหกรรม ย่อมเป็นหน้าที่ของ

เลขานุการ แต่เลขานุการปฏิบัติในฐานะช่วย เหลือผู้บังคับบัญชา มิได้ปฏิบัติในฐานะผู้บังคับบัญชา เพื่อสะดวกแก่การศึกษา จึงประมวลหน้าที่ของเลขานุการทางคณะสงฆ์ที่เห็นว่าสำคัญ 7 อย่าง คือ

1. จัดการทุกอย่างเกี่ยวกับงานสารบรรณ
2. รักษาผลประโยชน์และทรัพย์สินของสำนักงาน
3. ควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ของสำนักงาน
4. จัดหาอุปกรณ์การปฏิบัติงาน และอุปกรณ์ทางวิชาการไว้ประจำสำนักงาน
5. เป็นภาระเกี่ยวกับการประชุม
6. ประสานกับพระสังฆาธิการและหน่วยงานหรือบุคคลผู้เกี่ยวข้อง
7. ช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคม

สรุปในส่วนของความหมายของเลขานุการทางคณะสงฆ์เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานทั้งในส่วนของคณะสงฆ์หรือผู้ที่มีการเกี่ยวข้องกับการทำงาน ในการปกครอง การเผยแผ่ การศึกษาสงเคราะห์ การศาสนศึกษา สาธารณสงเคราะห์และสาธารณูปการให้ดำเนินและขับเคลื่อนไปโดยความเรียบร้อยดีงาม อีกทั้งพระเลขานุการยังทำหน้าที่ในการจัดทำบัญชีงานสารบรรณเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชุม หรือที่เกี่ยวข้องกับงานที่เป็นงานบัญชีสำคัญของคณะสงฆ์ตามลำดับชั้น การจะเป็นเลขานุการที่บริหารกิจการคณะสงฆ์ตามเจ้าคณะหรือเรียกว่าผู้บังคับบัญชาต้องมีความเข้าใจในบริบทของงานเข้าใจหน้าที่ของตนเองและมีภาวะผู้นำรวมถึงมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ เพราะหากขาดคุณลักษณะที่ดีไปประสานงานกับหน่วยงานใดแล้วอาจจะขาดความน่าเชื่อถือและไม่เกิดประโยชน์แก่องค์กรได้ เพราะฉะนั้นหน้าที่ของพระเลขานุการเจ้าตามที่ได้เรียบเรียงไว้เบื้องต้น จึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานเพราะงานคณะสงฆ์ถึงแม้จะมีผู้บังคับบัญชาในระดับสูงก็จำเป็นจะต้องมีเลขานุการที่กลั่นกรองทำข้อมูลต่าง ๆ จึงจะสามารถขับเคลื่อนงานของคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยดีงามได้ ซึ่งปัจจุบันนี้จะมีการอบรมพระเลขานุการเจ้าคณะทั่วประเทศแล้วแต่พื้นที่นั้น ๆ จะให้ความสำคัญอย่างไรจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพิ่มพูนทำให้เกิดความรู้ความสามารถได้มีทัศนคติในการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาต่อไป

คุณลักษณะเลขานุการที่พึงประสงค์

เลขานุการที่พึงประสงค์ทั่วไป

เลขานุการที่ดี จะต้องคอยปรับตัวให้มีสมรรถภาพและคุณลักษณะ ตามที่ผู้บริหารปรารถนาเพราะฉะนั้น การเป็นเลขานุการผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะหลายประการ เพื่อเป็นการยกระดับของคุณภาพการทำงาน

ให้เป็นไปตามบทบาทของผู้บริหาร ได้ให้ทักษะเกี่ยวกับความคิดเห็นผู้บริหารที่มีต่อ
เลขานุการว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความรอบรู้ถึงความรับผิดชอบ และกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารทั้งภายใน
และนอกองค์กร เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายและวิธีของผู้บริหารในการที่จะทำงานเหล่านั้นให้
ประสบผลสำเร็จ
2. มีความสามารถที่จะดูแลรับผิดชอบงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารได้อย่าง
เรียบร้อย แม้เมื่อผู้บริหารไม่อยู่ เช่น ในช่วงที่ผู้บริหารพักร้อนหรือเดินทางไปต่างประเทศ
3. เป็นผู้ที่มีการทำงานอย่างเป็นแบบแผน รู้จักลำดับความสำคัญและความเร่งด่วน
ในการทำงาน นอกจากนี้ยังรู้จักใช้ความคิดริเริ่มที่ดีในการทำงาน
4. รู้จักแยกแยะงานบางอย่างออกมาปฏิบัติเสียเอง เพื่อแบ่งเบาภาระให้ผู้บริหาร
โดยพยายามทำงานในฐานะผู้ช่วยที่ดีที่สุดให้แก่ผู้บริหาร
5. สามารถเข้าใจคำอธิบายของผู้บริหารได้อย่างรวดเร็ว และรับไปดำเนินการได้
อย่างเรียบร้อย รู้จักติดตามผลงานในแต่ละขั้นตอน โดยไม่ต้องให้ผู้บริหารมาเตือนหรือถาม
บ่อย ๆ
6. สามารถบริหารเวลาของตนเองและของผู้บริหารได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะช่วย
จัดตารางเวลาให้แก่ผู้บริหารในการนัดหมายต่าง ๆ รวมทั้งช่วยเตือนความจำให้แก่ผู้บริหาร
7. รู้จักใช้วิจารณ์ญาณ และมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ สามารถตอบ
หรืออธิบายรายละเอียดของงานได้โดยไม่ต้องผ่านผู้บริหาร ซึ่งในบางครั้งก็อาจช่วย
แก้ปัญหาบางเรื่องให้แก่ผู้บริหารได้ด้วย
8. แสดงให้เห็นว่าเราเป็นแหล่งข้อมูลให้แก่ผู้อื่นได้ สามารถตอบหรืออธิบาย
รายละเอียดของงานได้โดยไม่ต้องเข้าไปรบกวนถ้าไม่จำเป็น
9. แสดงความเป็นผู้มีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือ ให้ความเคารพและยกย่องผู้ร่วมงานใน
ที่ทำงานของผู้บริหาร รวมถึงแขกและผู้มาติดต่องานกับผู้บริหารด้วย
10. มีการบริหารงานเอกสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถจัดเก็บเอกสารที่ผ่าน
เข้ามาให้ผู้บริหารได้ เสร็จอย่างรวดเร็วและเรียบร้อย รู้จักศิลปะในการจัดเก็บเอกสาร หรือ
โครงการที่มาค้างอยู่บนโต๊ะผู้บริหารนาน ๆ ให้เร่งผ่านไปได้และต้องรับผิดชอบตามหา
ข้อมูลข่าวสารที่ผู้บริหารต้องการมาเสนอให้ได้
11. เชี่ยวชาญในงานเลขานุการพื้นฐาน อาทิ งานจัดแฟ้ม งานพิมพ์ เทคนิคการรับ
โทรศัพท์ เป็นต้น งานเหล่านี้ต้องสามารถทำได้อย่างไม่มีข้อตำหนิเลย
12. รู้จักการแสดงออกอย่างสงบ เมื่ออยู่ในวิกฤตการณ์ เยือกเย็น เมื่อตกอยู่ใน
ภาวะตึงเครียด เช่น ผู้บริหารอารมณ์เสียดูว่าหรืออยู่ในอารมณ์ไม่ดี สามารถรับฟังได้อย่าง
สงบและทำงานต่อไปเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

13. มีความซื่อสัตย์ภักดีต่อผู้บริหารอย่างแท้จริง เพื่อที่ว่าผู้บริหารจะได้มั่นใจและไว้วางใจเต็มที่ในเรื่องการเก็บรักษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นความลับ
14. ถ้าเป็นไปได้ควรมีความสนใจใฝ่หาความรู้อย่างกว้างขวาง และรู้จักนำเรื่องราวในสิ่งพิมพ์ที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวกับงานของผู้บริหารซึ่งผู้บริหารกำลังสนใจมาให้เสมอ ๆ
15. รู้จักหาข้อเท็จจริงและข้อมูลจากทั้งภายในและภายนอกองค์กรมาเรียนให้ผู้บริหารทราบซึ่งข่าวหรือข้อมูลบางเรื่องก็เป็นเรื่องยาก หรือไม่สู้ดีนักหรือแม้แต่เป็นไปได้เลยที่ผู้บริหารจะไปสืบหาเอง
16. สนใจที่จะเข้าร่วมโครงการอบรมต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาตัวเอง ถ้าทำได้ควรเข้าอบรมการจัดการ เพื่อที่จะได้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในงานสำคัญ ๆ ของผู้บริหารได้มากขึ้น
17. มีการแสดงออกที่ดีทั้งในการพูดและการเขียน สามารถอธิบายอะไร ๆ ได้สั้นๆ และเป็นที่น่าสนใจ ทราบถึงความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายที่แน่นอน และการปฏิบัติงาน รวมทั้งเรื่อง que ผู้บริหารจะสื่อสารกับคนอื่น ๆ นั่นคือ มีความเข้าใจในความคิดอ่านของผู้บริหาร
18. เต็มใจที่จะทำงานต่าง ๆ (แม้จะเลยเวลาทำงานไปแล้ว) ของผู้บริหารให้เสร็จสมบูรณ์โดยไม่ต้องให้ผู้บริหารขอร้อง
19. มีความสามารถในการสั่งงาน มอบหมายและเสนองานให้คนอื่น ๆ ได้อย่างมีหลักการสามารถฝึกสอนคนอื่น ๆ ได้ถ้าจำเป็น
20. สามารถดูแลบริหารงานประจำวัน และโครงการต่าง ๆ ได้ โดยที่ผู้บริหารไม่ต้องคอยสั่งคอยตาม
21. จัดทำรายงานต่าง ๆ ในไดอารี่ของผู้บริหารได้ทันเหตุการณ์เสมอ
22. สามารถทำวิจัยง่าย ๆ รวบรวมข้อมูลและเขียนร่างข้างต้นคร่าว ๆ มาให้ผู้บริหารพิจารณา (อุษณีย์ ตูลาบดี, 2545)

คุณสมบัติของเลขานุการทางคณะสงฆ์

คุณความดีเฉพาะตัวของผู้จะได้รับแต่งตั้งเป็นเลขานุการ ชื่อว่า คุณสมบัติของเลขานุการ เลขานุการเจ้าคณะนั้นกำหนดคุณสมบัติให้อนุโลมตามคุณสมบัติทั่วไปของพระสังฆาธิการ ซึ่งแยกเป็น 7 คือ

1. มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง
2. มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง
3. มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย
4. เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์

5. ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ ไร้ความสามารถ มีจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ

6. ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยลงโทษในอิภรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน

7. ไม่เคยถูกถอดถอนหรือปลดออกจากตำแหน่งใดเพราะความผิดมาก่อน

ส่วนคุณสมบัติอื่นอันเลขาธิการจะพึงมีนั้น กล่าวโดยสรุปเป็น 4 คือ

1. มีบุคลิกลักษณะดี

2. มีความรู้ในวิชาเทคนิคเกี่ยวกับการเลขานุการ

3. มีพื้นความรู้ทั่วไปดี

4. ขอบฝึกงานเพื่อหาความชำนาญในวิชาการต่าง ๆ

ผู้จะเป็นเลขานุการได้ดี และจะเจริญก้าวหน้าเพราะอาศัยงานเลขานุการเป็นพื้นฐานนั้น จะต้องเป็นผู้มีลักษณะพิเศษ 5 อย่าง คือ

1. มีความคิดริเริ่มที่ดี

2. มีความเตรียมพร้อมทางจิตใจ

3. วางตนเหมาะสม

4. บรรณาคความก้าวหน้า

5. มีความแม่นยำและประณีต (พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2555)

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของเลขานุการที่พึงประสงค์ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีความรู้ในเบื้องต้นไม่ว่าจะเป็นความรู้ในเรื่องของพระปริตธรรม ทั้งแผนกธรรม แผนกบาลี รวมถึงอุดมศึกษาและความรู้ทั่วไปซึ่งขาดไม่ได้อาจจะเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (พ.ร.บ) หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่จะต้องให้พระเลขานุการมีความรู้เหล่านี้ ประการที่ 2 คือ มีความสามารถ ซึ่งความสามารถในที่นี้คือความสามารถในการทำงานทั้งในส่วนของตนและการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่จำเป็นจะต้องประสานงานให้ความรู้หรือเป็นผู้นำในการทำงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานพิธีการ การจัดสรรงบประมาณ การทำบัญชี การพิจารณาข้อพิพาทหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้บังคับบัญชาซึ่งจำเป็นจะต้องผ่านเลขานุการเป็นอันดับแรก เพราะฉะนั้น ความสามารถจึงเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการที่จะทำงานร่วมกับคนอื่นได้และข้อที่ 3 คือ มีทัศนคติ กล่าวคือมีอุดมการณ์ทำเพื่อพระพุทธศาสนาโดยเน้นในเรื่องของการจะพัฒนาคณะสงฆ์ ทั้งพัฒนาเรื่องร่างกายและพัฒนาเรื่องจิตใจให้พระสงฆ์โดยภาพรวมมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีทำงานร่วมกันได้ รวมถึงการทัศนคติที่ดีกับองค์กรกับผู้บังคับบัญชาจึงจะสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปในทิศทางที่ถูกต้องได้ ส่วนในเรื่องของบุคลิกภาพหรือปัจจัยส่วนบุคคลนั้นเป็นเรื่องรองลงมาอาจจะไม่มีความสำคัญเท่ากับองค์ความรู้ที่ต้องมี เพราะฉะนั้น การจะพัฒนา

พระเลขานุการนั้นจำเป็นจะต้องพัฒนาในเรื่องของความรู้ ความสามารถ และทัศนคติ จึงจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

บทบาทด้านการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์

สำนักงานเจ้าคณะกับเลขานุการเจ้าคณะ

สำนักงานเจ้าคณะ ซึ่งหมายถึงที่ทำการของเจ้าคณะหรือศูนย์รวมงานการคณะสงฆ์และการพระศาสนาของเจ้าคณะชั้นนั้น ๆ ย่อมมีความผูกพันกับเลขานุการเจ้าคณะอย่างแยกไม่ขาด หากจะกำหนดรูปแบบ ได้ดังนี้

1. สำนักงานเจ้าคณะใหญ่

ผู้บังคับบัญชา - เจ้าคณะใหญ่

ผู้ทำการเลขานุการ - เลขานุการเจ้าคณะใหญ่

2. สำนักงานเจ้าคณะภาค

ผู้บังคับบัญชา - เจ้าคณะภาค

ผู้ช่วยผู้บังคับบัญชา - รองเจ้าคณะภาค

ผู้ทำการเลขานุการ - เลขานุการเจ้าคณะภาค

ผู้ช่วยผู้ทำการเลขานุการ - เลขานุการรองเจ้าคณะภาค

3. สำนักงานเจ้าคณะจังหวัด

ผู้บังคับบัญชา - เจ้าคณะจังหวัด

ผู้ช่วยผู้บังคับบัญชา - รองเจ้าคณะจังหวัด

ผู้ทำการเลขานุการ - เลขานุการเจ้าคณะจังหวัด

ผู้ช่วยผู้ทำการเลขานุการ - เลขานุการรองเจ้าคณะจังหวัด

4. สำนักงานเจ้าคณะอำเภอ

ผู้บังคับบัญชา - เจ้าคณะอำเภอ

ผู้ช่วยผู้บังคับบัญชา - รองเจ้าคณะอำเภอ

ผู้ทำการเลขานุการ - เลขานุการเจ้าคณะอำเภอ

ผู้ทำการเลขานุการ - เลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอ

5. สำนักงานเจ้าคณะตำบล

ผู้บังคับบัญชา - เจ้าคณะตำบล

ผู้ช่วยผู้บังคับบัญชา - รองเจ้าคณะตำบล

ผู้ทำการเลขานุการ - เลขานุการเจ้าคณะตำบล (พระพรหมกวี

(วรวิทย์ คงคปณโณ), 2555)

สรุปในส่วนนี้ คือ บทบาทพระเลขาณุการเจ้าคณะพระสังฆาธิการในฐานะผู้ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในส่วนเบื้องต้น คือ แบ่งบทบาทพระเลขาณุการเป็น 2 ลักษณะคือ พระเลขาณุการผู้ที่ดำรงตำแหน่งเลขาณุการโดยตำแหน่ง คือ เป็นเลขาณุการเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค หรือเจ้าคณะใหญ่ และผู้ที่แต่งตั้งขึ้นเองจากเจ้าอาวาส คือ จะเลือกผู้ใดเป็นผู้ดำรงตำแหน่งหรือสามารถเปลี่ยนได้หรือหมดวาระตามเจ้าอาวาส ซึ่งพระเลขาณุการเหล่านี้ในการบังคับบัญชาการบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นไปตามลำดับขั้นคือเลขาณุการทำหน้าที่สนองงานของเจ้าคณะผู้ปกครองตั้งแต่เจ้าอาวาสจนถึงเจ้าคณะใหญ่ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ทำหน้าที่สนองงานเจ้าคณะ ทำบัญชีเอกสารรวมถึงงานที่เกี่ยวข้องกับการประสานงาน การเงิน เป็นต้น ในขอบข่ายของงานเลขาณุการ จะเน้นในเรื่องของทำงานตามสายบังคับบัญชา โดยมีผู้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นของการบริหารกิจการคณะสงฆ์แต่อาจจะมียกเว้นจากนั้นก็อาจจะเป็นได้เพราะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองทั้งส่วนและในส่วนภูมิภาคย่อมมีบริบทที่แตกต่างกันออกไป เพราะฉะนั้นในพระเลขาณุการแต่ละพื้นที่อาจจะทำมากทำน้อยหรือทำงานปฏิบัติงานมีความแตกต่างกันออกไปก็อยู่ที่บริบทพื้นที่และอยู่ที่สายบังคับบัญชาของพื้นที่นั้น ๆ

บทบาทด้านการงานสารบรรณ

ในงานสารบรรณเป็นงานที่เลขาณุการเป็นผู้รับผิดชอบ โดยตรงทั้งเป็นผู้กำหนดโครงการ การพิมพ์ การจัดพิมพ์ การประสานงานหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประชุมการทำบัญชีต่าง ๆ รวมถึงการเงินด้วย ซึ่งเมื่อก้าวถึงงานสารบรรณในด้านการคณะสงฆ์สามารถรวบรวมได้ที่จำเป็นดังต่อไปนี้

1. บัญชีแต่งตั้ง - ถอดถอนพระสังฆาธิการ
2. บัญชีส่งสอบพระปริยัติธรรม นักรธรรม - บาลี
3. บัญชีสัตติวิหาริก
4. บัญชีจัดตั้งวัด
5. บัญชีแสดงงบประมาณรายรับ รายจ่าย
6. บัญชีของงบประมาณสนับสนุน
7. บัญชีสัตติวิหาริกเป็นบัญชีแสดงชื่อและรายละเอียดพร้อมทั้งจำนวนของสัตติวิหาริกประจำปี เป็นบัญชีที่จัดทำตามที่มหาเถรสมาคมกำหนดขึ้นเรียกว่า บัญชีสัตติวิหาริก หรือบัญชี สว. โดยจำนวนมี 3 ประเภท ได้แก่
 1. บัญชีสัตติวิหาริกประจำปี (สว.1)
 2. บัญชีสัตติวิหาริกของพระอุปชฌาย์ในจังหวัด (สว.2)

3. บัญชีสถิติบริหารกิจของพระอุปัชฌาย์ในภาค (สว.3) เป็นต้น (พระมหาบุญโฮม ปริบุญณสีโล, 2566)

สรุปได้ว่า ในส่วนของบัญชีงานสารบรรณมีส่วนสำคัญในการตรวจสอบและกระบวนการในการวางแผนในการทำงานเพราะเป็นการบันทึกข้อความในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านไว้เพื่อวัดและประเมินการทำงานของพระสังฆาธิการตามลำดับชั้น ซึ่งการบันทึกเหล่านี้เป็นบทบาทหน้าที่ของพระเลขานุการและกองงานเลขานุการที่จะจัดทำบันทึกให้สอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย เพราะฉะนั้น การกวดขันในเรื่องรายละเอียดและการทำงานตามเวลาจึงเป็นส่วนสำคัญ จะพบปัญหาได้ว่าการบริหารงานคณะสงฆ์อาจมีความล่าช้าในเรื่องของการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการส่งจดหมาย หรือ การทำหนังสือที่ไม่ละเอียดรอบคอบ ตรงนั้นก็จะเป็นส่วนที่จะพัฒนาได้ แต่สิ่งสำคัญ คือ บัญชีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ต้องทำให้ถูกต้องและส่งไปตามลำดับชั้นของการบริหารคณะสงฆ์ สิ่งจำเป็นเร่งด่วนอาจจะเป็นการให้ความรู้และพัฒนาอบรมการทำบัญชีสารบรรณจึงเป็นส่วนที่จะต้องให้ความสำคัญผู้บังคับบัญชาอาจจะส่งผู้ที่เป็นพระเลขานุการไปอบรมงานสารบรรณหรือศึกษาเล่าเรียนในระดับของมหาวิทยาลัยสงฆ์หรือเข้าคอร์สอบรมทำให้เกิดองค์ความรู้จึงจะสามารถพัฒนาพระเลขานุการเจ้าคณะ สามารถจัดการทำบัญชีต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทพระเลขานุการมีผลต่อการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์เพราะเป็นผู้ขับเคลื่อนในเรื่องของการจัดทำบัญชี การทำโครงการต่าง ๆ และการเสนอแนวคิดต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นเจ้าคณะตามลำดับชั้น พุทธภาษาชาวบ้าน คือ เป็นผู้ทำงาน เพราะฉะนั้นจึงรู้ตั้งปัญหา อุปสรรคของการทำงาน ทั้งรู้ข้อเสนอนะที่จะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้และเป็นผู้ทำบัญชีต่าง ๆ ตามลำดับชั้นตั้งแต่เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ เก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญไว้และเสนอต่อผู้บังคับบัญชา แต่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อาจจะมีจุดอ่อนตรงที่การสื่อสารและความรวดเร็วอาจจะต้องปรับตรงนี้พอสมควรส่วนคุณลักษณะของพระเลขานุการที่พึงประสงค์จำเป็นจะต้องมีความรู้ มีทัศนคติที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดี มนุษย์สัมพันธ์และรู้จักบริบทคณะสงฆ์ สามารถทำงานและประสานงานได้ในทุกระดับ จึงจะสามารถทำงานทั้งการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้านงานเอกสาร งานพิธีการงาน การเงินงานประชุม กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของเจ้าคณะให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยได้ เพราะฉะนั้น จึงต้องประกอบกันหลาย ๆ อย่างทั้งพระเลขานุการเองทั้งกองงานผู้ประสานงานผู้อยู่เป็นผู้บังคับบัญชารวมถึงประชาชนที่เกี่ยวข้องก็จะสามารถพัฒนาพระเลขานุการให้มีบทบาทในการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ตรีเพ็ชร อ่าเมือง. (2561). *คู่มือ-แนวทางปฏิบัติงานเลขานุการ Secretary Works*. สืบค้น 5 เมษายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/a4y0c>
- พระครูธรรมธศสายัณห์ ฐิตปญโญ. (2558). บทบาทพระสังฆาธิการยุคใหม่: ประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์. *พุทธจักร*, 69(3), 54-65.
- พระครูพิสุทธิปัญญาภิวฒน์ (นพนธ์ ภูติพิปญโญ) และพระมหาสุเมธ สมานีโต. (2564). การสร้างเสริมศักยภาพเลขานุการเจ้าคณะตำบล. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(3), 255-268.
- พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2555). *วิทยาพระสังฆาธิการเล่ม 2*. กรุงเทพฯ: วัดโมลีโลกยาราม.
- พระมหาจรัญ ฐิริโกวิท. (2562). *แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีเชิงพุทธบูรณาการ (ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดัชนีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญโฮม ปริบุญณสีโล. (2566). *วิธีทำและส่งบัญชีสัตถิวิหาริก*. สืบค้น 24 เมษายน 2566, จาก http://www.mahabunhome.com/book_sattiviharik.html
- รัชดา คำรักษ์. (2564). *แรงจูงใจในการทำงานอาชีพเลขานุการส่วนบุคคล (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2558). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. นครปฐม: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อุษณีย์ ตูลาบดี. (2545). *เลขานุการมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: บุกแบงก์ จำกัด.
- Moonaksorn, S. (2022). *What qualifications should a secretary have?*. Retrieved March 20, 2023, from <https://blog.wu.ac.th/archives/2133>

การบริหารงานบุคคลด้วยหลักพุทธธรรม*
PERSONNEL ADMINISTRATION WITH BUDDHADHAMMA

พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปณฺโญภาโส),
พระครูศรีปริยัตยาภิมนท์ (นพพล เขมณโว),
วันชัย พวยไพบูลย์

Phrakhrusridhammawidhet (Prasert Panyobhaso),
Phrakhrusripariyatyapimon (Noppol Khemanawo,
Wanchai Puaipailboon
วัดปากน้ำชุมพร

Wat Pak Nam Chumphon

Corresponding Author E-mail: watpaknum1@gmail.com

บทคัดย่อ

หลักคำสอนทางพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นให้เห็นถึงความเป็นจริง โดยการหาเหตุที่ทำให้เกิดผล พิจารณาเพื่อให้เกิดการวิเคราะห์แล้วนำไปแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นการนำเอาหลักธรรม คือ สัมปยุตธรรม 7 ประการ ซึ่งประกอบด้วย อัมมัญญาตา การรู้จักเหตุ อตฺถัญญาตา การรู้จักผล อตฺตัญญาตา การรู้จักตน มตฺตัญญาตา การรู้จักประมาณ กาลัญญาตา การรู้จักกาล ปริสฺสัญญาตา การรู้จักบริษัท บุคคลัญญาตา การรู้จักบุคคล คำสอนทั้ง 7 ประการนี้ เป็นสิ่งที่ควรมีในสังคมาองค์การ ในการบริหารงานบุคคลทั้งในตัวตน และจิตใจของนักบริหาร เพราะเป็นหลักธรรมที่เป็นทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างวัฒนธรรมที่ดีและมีคุณภาพของบุคคลในองค์การ ทั้งยังสอดคล้องกับการบริหารงานบุคคลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ รอบคอบ รอบด้าน มั่นคง ความเข้มแข็งของทั้งบุคคลและองค์การ เกิดประสิทธิผลสูงสุด หลักธรรมคำสอนจะเป็นทั้งเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้บริหารและทรัพยากรบุคคลให้ตั้งอยู่ในคุณความดี บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่นำความเสื่อมเสียมาสู่องค์กร แต่กลับจะสร้างความเข้มแข็งขององค์กรให้เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนไปสู่ความเป็นผู้นำในด้านการบริหาร และยังสามารถทำให้เกิดขึ้นแก่องค์การและทรัพยากรบุคคลที่อยู่ในองค์การ การบริหารองค์การ อาจจะมีขึ้นมิลงตามการเปลี่ยนแปลงของโลก แต่ถ้าจิตใจของทรัพยากรบุคคลที่มีธรรมแล้ว จะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา พร้อมจะนำความเจริญก้าวหน้ามาทดแทนสิ่งที่เปลี่ยนไป

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล; สัมปยุตธรรม; ประสิทธิภาพ

Abstract

Buddhist doctrine focuses on reality by finding the cause of the problem in which the results is considered to analyze the current situation, we can benefit from it by finding the root cause. The principle of 7 Sappurisadhamma which consists of Thammunta, 1. knowing the cause, 2. knowing the outcome, 3. the eyes, 4. knowing one's identity, 5. knowing about the eyes 6. Knowing the person, should be observed in the corporate society. Understanding these 7 teachings will help prevent and solve the problems the arise in personnel management. Applying these principles will help us create a good environment that will improve the quality of people we have in the organization. The executive must strictly implement these doctrines while the personnel management should administer it and makes sure it is observed by everyone in order to achieve efficiency, prudence, stability, strength of both individuals and organizations. For maximum effectiveness both Executives and Human Resources must be consistent in adhering with these implemented principles. Manage with honesty Does not bring discredit to the organization but will strengthen the organization to increase to be a driving force towards leadership in management and success for organizations. Human Resources must be adaptable to global changes to bring progress and replace what needs to be replaced.

Keywords: Personnel Management; Sappurisadhamma; Efficacy

บทนำ

การบริหารงานบุคคลถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร บุคคลถือว่าเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าที่สุด องค์กรประกอบที่จะชีวิตได้ว่าองค์กรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ดีที่สุดก็คือทรัพยากรบุคคลในองค์กร ถึงแม้จะมีอุปกรณ์ที่ทันสมัยก็ใช้ว่าจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ ถ้าขาดทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยเหล่านั้น เพราะทรัพยากรบุคคลคือผู้ที่ปฏิบัติหรือใช้อุปกรณ์เหล่านั้นตามนโยบาย ทรัพยากรบุคคลนั้นมีมากมายทั่วไปแต่ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถนั้นยังมีน้อย การบริหารที่สำคัญคือ การสรรหาทรัพยากร

มนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถให้เข้ามาปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างเหมาะสมกับตำแหน่งอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่องค์กรโดยรวม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเห็นการบริหารงานบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์การ การบริหารงานบุคคลหรือผู้นำต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสรรหาหรือพัฒนาบุคคลที่จะนำมาอยู่ในองค์กร เพื่อการพัฒนาองค์การให้มีขีดความสามารถที่สูงขึ้น เพราะในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับทรัพยากรบุคคลในองค์กร เช่นการวางแผนการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานหรือการสร้างแรงจูงใจอื่น ๆ เพื่อให้องค์กรนั้นบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ การพิจารณาตามขั้นตอนของการบริหารงานบุคคลนั้นมีการวางแผนกำลังคนการคัดสรร การจัดบุคคลเข้าทำงาน การปฐมนิเทศ การพัฒนาและฝึกอบรม การเลื่อนขั้น การสร้างแรงจูงใจ การจัดสวัสดิการ การพ้นจากงานแรงงานสัมพันธ์ แต่ขั้นตอนเหล่านี้จะเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงได้ต้องใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ามาควบคุมคู่กันกับการบริหารงานบุคคลนั่นก็คือ หลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จะช่วยขัดเกลาจิตใจทั้งผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา การที่นำเอาหลักธรรมเข้ามาใช้ในการบริหารงานบุคคล ก็เพราะหลักธรรมทั้ง 7 ประการนี้เป็นทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหาในองค์กร เพื่อเป็นการพัฒนาทั้งองค์กรและทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพที่ให้ประโยชน์ทั้งภายใน คือ การมีความเมตตา ทศนคติที่ดีต่อกัน ของบุคคลในองค์กร และภายนอก คือความเข้มแข็ง ความสามัคคีในการทำงาน ทั้งให้เกิดประสิทธิผลทางด้านจิตใจและการบริหารที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพนั่นเอง

บริบทของการบริหารงาน

ผู้เขียนได้ให้คำจำกัดความของการบริหารว่าคือการใช้ความรู้ ความสามารถทั้งทางด้านศาสตร์และศิลป์ เพื่อนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายหรือการกำหนดแผน แล้วให้ทรัพยากรอื่นดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย อีกอย่างหนึ่ง การวางแผนหรือการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานเพื่อพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ด้วยการอาศัยทรัพยากรอย่างอื่นก็เป็นการบริหารเช่นกัน ทั้งผู้เขียนได้รวบรวมความหมายของการบริหารงานบุคคลของนักวิชาการที่ได้กล่าวไว้ ดังนี้ การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงาน (สมาน รังสิโยภุชฌ์ และสุธี สุทธิสมบุญ, 2544) การกระทำร่วมกันด้วยความตั้งใจของกลุ่มบุคคลอย่างร่วมแรงร่วมใจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกันอย่างมีเหตุผล (สร้อยตระกูล อรรถมานะ, 2542) กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลป์และกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร ตระหนักถึง

ความสามารถ ความถนัด ความต้องการ และความมุ่งมั่น ด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วย องค์การถึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (เพยอ ม วงศ์สารศรี, 2538) กระบวนการทำงานโดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่าง ๆ ซึ่งมีบุคลากรเป็นทรัพยากรหลักขององค์การ และบุคคลเหล่านี้จะใช้ทรัพยากรอื่น เช่น เงินทุน เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์อื่น ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สุรพล สุขะพรหม, 2555) การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่หรือไม่มี ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อการตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์การหรือประเทศ หรือการจัดการเพื่อผลกำไร ของทุกคนในองค์การ (บุญทัน ดอกไธสง, 2541) การบริหารนั้นเป็นกระบวนการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับอย่างมีระบบ โดยการใช้ปัจจัยต่างๆ เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ (สมยศ นาวิการ, 2538)

จากคำจำกัดความของการบริหารข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารคือการใช้ความรู้ความสามารถในการใช้ทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นคน เงิน วัสดุหรืออุปกรณ์อื่นๆ ที่ทันสมัยหรือไม่ทันสมัยก็ตาม ให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อนำพาองค์การให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดหรือวางแผนไว้ และให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดทั้งบุคคลและองค์การ

การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคล คือ กระบวนการหรือการทำงานที่เกี่ยวกับบุคคลในองค์การที่ใช้เป็นตัวขับเคลื่อนภายในองค์การ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มากขึ้นในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการสรรหา หรือการจัดบุคคลให้เหมาะสมกับตำแหน่งเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์การ หรือแม้กระทั่งการสร้างแรงจูงใจในการทำงานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้องค์การนั้นบรรลุตามเป้าหมายหรือตามแผนที่วางไว้ รวมทั้งยังมีนักวิชาการได้ให้ความหมายถึงการบริหารงานบุคคลไว้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการเกี่ยวกับบุคคลในหน่วยงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับความต้องการของหน่วยงาน การบำรุงรักษาการพัฒนาตลอดจนการให้พ้นจากงานเพื่อให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดยความพอใจของบุคคลในหน่วยงาน (ภิญโญ สาธร, 2519) ขบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการคัดสรรและบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ให้ปฏิบัติงานในองค์การ พร้อมทั้งสนใจการพัฒนาธำรงรักษาให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีในการทำงาน และยังรวมไปถึงการแสวงหาวิธีที่ทำให้สมาชิกในองค์การ ที่ต้องพ้นจากการทำงาน ด้วยเหตุทุพพลภาพ เกษียณอายุหรือเหตุอื่นใดให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขภารกิจของผู้บริหารทุกคนที่มุ่งปฏิบัติในกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวกับบุคลากร เพื่อปัจจัยด้าน

บุคคลขององค์การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดตลอดมา ที่จะส่งผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์การ (ธงชัย สันติวงศ์, 2546) การนำวิธีการต่าง ๆ มาใช้กับทรัพยากรบุคคล เพื่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการรู้จักสรรหา เลือกรสรร และบรรจุบุคคลเข้าทำงานอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องรู้จักกระตุ้นให้เขาเหล่านั้นเกิดแรงจูงใจ ที่จะปฏิบัติงานด้วยความเข้าใจและพึงพอใจในงานนั้น ๆ กระบวนการที่เกี่ยวกับนโยบายการวางแผน โครงการ ระเบียบ และวิธีดำเนินการเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์กรการใดองค์การหนึ่ง เพื่อให้ได้มาได้ใช้ประโยชน์และบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ และมีปริมาณเพียงพอเพื่อการปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (เพ็ญศรี วายวานนท์, 2514)

มนุษย์นั้นถ้าจะพิจารณากันให้ถ่องแท้แล้วจะเห็นว่า เป็นขุมทรัพย์อันเป็นกำลังใหญ่หลวงและสำคัญยิ่งต่อการบริหารงานทั้งหลายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นองค์การขนาดเล็กหรือองค์การขนาดใหญ่ที่มีลักษณะซับซ้อนเพียงใด ปัจจุบันคนยังคงความสำคัญเป็นเอกและเสมือนหัวใจและรากแก้วของการบริหารงานอยู่เสมอ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2526) กระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้คนดีมีคุณวุฒิและมีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่มาทำงานด้วยความสนใจ พึงพอใจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานบุคลากร คือ การจัดระเบียบดูแลบุคคลเพื่อใช้บุคคล ให้เป็นประโยชน์ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลให้มากที่สุด อันเป็นผลทำให้องค์การอยู่ในฐานะได้เปรียบ ทางด้านการแข่งขันและได้รับผลงานมากที่สุด รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาตั้งแต่ ระดับสูงสุด และต่ำสุดรวมไปถึงการดำเนินการต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับคนทุกคนในองค์การนั้น จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารงานบุคลากร หมายถึง การจัดการหรือการดำเนินงานเกี่ยวกับตัวบุคคลเพื่อเข้าไปบริหารงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์การมากที่สุด โดยคำนึงถึงความรู้ความสนใจของผู้ปฏิบัติงานนั้นอันเป็นผลทำให้องค์การมีการพัฒนาไปในจุดที่สูงที่สุด

กล่าวโดยสรุปคือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจในการวางแผนต่าง ๆ เพื่อนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจในการเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงาน การบริหารคือการใช้ศิลป์เพื่อเป็นกลยุทธ์ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การ การบริหารงานบุคคลคือการสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นแก่ทรัพยากรบุคคลเพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการทำงานของทรัพยากรบุคคล ทั้งยังต้องส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรบุคคลอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์สูงสุดและประสิทธิภาพขององค์การ

หากการบริหารงานบุคคลขาดหลักคุณธรรมจริยธรรม ก็ไม่สามารถที่ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้สมบูรณ์ ฉะนั้นการบริหารงานบุคคลจึงจำเป็นที่จะต้องมี

หลักธรรมในการบริหารโดยเฉพาะผู้ที่ผู้นำต้องปกครองบุคคลอื่น เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี และยังวัฒนธรรมที่ดีให้เกิดขึ้นในองค์กร โดยใช้หลักสัปปริสธรรมในการบริหารงานบุคคล

การบริหารบุคคลด้วยหลักธรรม

นักบริหารหลายคนได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอก จนลืมไปว่าการพัฒนาภายในของทรัพยากรบุคคลในองค์กรคือการพัฒนาทางด้านจิตใจของบุคลากร ที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนองค์กร การเกิดปัญหาที่หลากหลายในการบริหารนำมาซึ่งอุปสรรคในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ทั้งปัญหาภายนอกคือการแข่งขันหรือบริบทรอบข้างองค์กร ปัญหาภายใน ก็คือ ตัวของบุคลากรภายในที่ขาดความเมตตา เอื้อเฟื้อต่อกัน ขาดความสามัคคีในการทำงานเป็นต้น แต่เหนือสิ่งอื่นใดการพัฒนาทางด้านจิตใจจะทำให้การบริหารนั้นเกิดเป็นประสิทธิภาพ ป้องกันอุปสรรคและแก้ไขปัญหาภายใน ฉะนั้นการที่ต้องใช้หลักธรรม คือ สัปปริสธรรม 7 ประการ ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551) เข้าไปบูรณาการในการบริหารงานบุคคลทางด้านจิตใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกองค์กรสมควรที่ต้องมีเป็นอย่างมาก เพราะการบริหารงานด้วยหลักธรรมทั้ง 7 นั้น ไม่ใช่แค่องค์กรจะได้รับแค่ความสำเร็จ แต่องค์กรจะได้รับทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านจิตใจ คือ คุณธรรม จริยธรรม และด้านความสามารถในการทำงานก็คือการนำพาองค์กรบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เมื่อชีวิตที่มีธรรม ทำงานก็มีความสุข เมื่อทำงานมีความสุข ก็ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ก็คือความสำเร็จขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การจะทำให้บุคคลในองค์กรหรือองค์กรนั้นยอมรับในการใช้หลักธรรมในการบริหารบุคคลนั้น ผู้บริหารจะต้องทำให้บุคคลในองค์กรได้เห็นความสำคัญของหลักธรรมที่จะนำมาใช้ในองค์กรเสียก่อน เช่น การสร้างอัตลักษณ์ขององค์กรโดยการนำเอาหลักสัปปริสธรรมทั้ง 7 ประการ ไปปรับใช้ให้เป็นเอกลักษณ์เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นแก่ทรัพยากรบุคคลหรือการบริหาร การนำเอาบุคคลในองค์กรเข้ามาฝึกอบรมทางด้านจิตใจ ด้านคุณธรรม จัดให้มีค่ายคุณธรรมเพื่อล้างพฤติกรรมเก่าและสร้างพฤติกรรมใหม่ในการทำงานที่มีหลักธรรม ทั้งก่อนรับเข้าทำงาน คือ ขั้นตอนการสรรหาบุคคล หรือหลังการรับเข้าทำงาน เพื่อที่จะทำให้ผู้ที่ต้องการเข้ามาทำงานได้เห็นความสำเร็จขององค์กรนั้นล้วนมาจากทรัพยากรบุคคลที่มีหลักสัปปริสธรรมทั้ง 7 ประการ เป็นเครื่องนำความสำเร็จมาสู่องค์กร

เมื่อทรัพยากรบุคคลภายนอกได้เห็นความสำเร็จขององค์กรที่มาจากหลักธรรม ก็ย่อมให้ความสำคัญหรือยอมรับในการใช้หลักธรรมในการบริหารงานบุคคล สิ่งที่สำคัญที่สุดคือผู้บริหารจะต้องประพฤติตนให้ทรัพยากรบุคคลได้เห็นเป็นตัวอย่าง คือการวางตัว

ที่ดีใช้เหตุผลในการตัดสินใจ มีความเที่ยงธรรมในการบริหารงานหรือให้สิ่งตอบแทนตามความสามารถที่เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ เพื่อสร้างความนับถือให้เกิดขึ้นแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สิ่งเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นจากหลักสัปปริสธรรม ฉะนั้นหลักธรรมจึงเป็นเครื่องมือสร้างความสามัคคี มีวินัยในหมู่คณะ สร้างการอยู่ร่วมกันของคนในองค์กรอย่างมีความสุข มีความเคารพซึ่งกันและกัน หลักสัปปริสธรรมจึงถือว่าสำคัญอย่างมากในการบริหารในยุคปัจจุบันและทุกองค์กรจำเป็นต้องมี สัปปริสธรรมจะเป็นทั้งการแก้ไขและการป้องกัน จะช่วยในการใช้เหตุและผลในการบริหาร ทั้งจะทำให้รู้จักคน รู้จักตนและรู้จักงานธรรมทั้ง 7 ประการนี้ เป็นเครื่องนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ด้วยเหตุผลที่ทรัพยากรบุคคลจะต้องเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ จึงต้องมีหลักธรรม ที่ได้ชื่อว่าเป็นธรรมของคนดีมีความรู้ความสามารถเข้าไปพัฒนาทางด้านจิตใจและพฤติกรรมของทรัพยากรบุคคล คือ

1. อัมมัญญตา ทรัพยากรบุคคลได้รู้จักพิจารณาหาข้อเท็จจริงถี่ถ้วนและวิเคราะห์หาเหตุผลเพื่อการตัดสินใจในการป้องกันและแก้ไขที่แม่นยำ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

2. อัตถัญญตา บุคลากรในองค์กรได้รู้จักจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการบริหาร นั่นก็คือ การรู้จักวางแผนหรือการวิเคราะห์ผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในการบริหารงานในการทำงาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในระหว่างการทำงาน

3. อัตตัญญตา ทำให้ทรัพยากรบุคคลได้รู้จักความสามารถของตนเอง รู้จักการความเหมาะสม รู้จักจุดด้อยและจุดเด่นของตนเอง รู้ว่าเวลาใดสมควรตัดสินใจหรือทำอะไรในเวลาไหน รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ หรือรู้ว่าจะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างไร และรู้จักแก้ไขปัญหาปรับปรุงการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและองค์กรได้รับประสิทธิผลสูงสุดอย่างมั่นคง

4. มัตตัญญตา ทำให้รู้จักขีดความสามารถของตัวเอง รู้ขีดความสามารถของทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ในองค์กรว่ามีความสามารถที่จะขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จและให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรมากที่สุดทั้งได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากปัจจัยภายนอกองค์กรซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

5. กาลัญญตา ทำให้ทรัพยากรบุคคลนั้นรู้จักเวลาที่เหมาะสมที่จะทำงาน เข้าใจ เข้าถึงการลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่งในเวลาที่เหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่องค์กรมากที่สุด และรู้จักการเวลาในการทำงานให้องค์กรนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุดลดผลกระทบให้เหลือน้อยที่สุดในเวลานั้น ๆ รู้จักสิ่งใดสมควรทำในขั้นตอนใด ที่ทำให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด เพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ

6. ปริสัญญูตา ทรัพยากรบุคคลรู้จักบริบทรอบข้างองค์การหรือส่วนประกอบรอบข้างนโยบายขององค์การ เช่น ชุมชน องค์กรคู่แข่ง เป็นต้น รู้จักวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละพื้นที่ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ควบคู่ไปกับทำงาน สร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในการขับเคลื่อนทั้งภาคองค์กรและประชาชนหรือองค์กรคู่แข่ง ด้วยความรักความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อต่อกัน เพื่อเป็นเอกลักษณ์ที่ดีในองค์การและการบริหารองค์การ ทั้งก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณธรรมและจริยธรรมที่ดีขององค์การที่มีต่อบริบทรอบข้าง

7. บุคคลัญญูตา จะทำให้ทรัพยากรบุคคลรู้จักความแตกต่างของจิตใจของบุคคลภายในและภายนอกองค์การโดยอหยาศัย พฤติกรรม ความสามารถของทรัพยากรบุคคลใช้อุปกรณ์ให้ตรงหรือเหมาะสมกับงาน รู้ว่าสิ่งใดสมควรใช้ในขณะใด เพื่อใช้การขับเคลื่อนองค์การ ใช้ความสามารถหรือดึงขีดความสามารถที่มีอยู่ของอุปกรณ์ออกมาใช้เพื่อให้เกิดผลสูงสุด

กล่าวโดยสรุป การบริหารงานบุคคลด้วยหลักธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ผู้นำสมควรที่จะใช้ในการบริหารเพื่อจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การทั้งด้านอหยาศัย ด้านพฤติกรรมในการทำงาน มีจิตใจที่มีความซื่อสัตย์ เป็นทรัพยากรที่ดีทางด้านจิตใจและมีความสามารถในการขับเคลื่อน ทั้งเป็นผู้รู้จักการป้องกันและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าหรือภายในระยะยาว เป็นผู้เฉลียวฉลาดตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ได้รับการยอมรับที่ดีจากบุคคลในสังคม

สรุป

การบริหารงานบุคคลนั้นถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนองค์การ การบริหารงานบุคคลเป็นเรื่องสำคัญของความสำเร็จ ทุกขั้นตอนของการบริหารบุคคลเริ่มตั้งแต่ การสรรหา การวางแผน เป็นต้น เพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสมกับองค์การ แต่จะมีความเหมาะสมแต่ขาดคุณธรรมคือหลักธรรมของพระพุทธองค์ไม่สามารถที่จะเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพได้ เพื่อการขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพของทุกองค์การต่างต้องการทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้และความสามารถเข้ามาอยู่ในองค์การ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์การ เมื่อทรัพยากรจำนวนมากซึ่งมีความแตกต่างทางด้านความคิดมาอยู่ในองค์การ ก็ก่อให้เกิดปัญหาเชิงความคิดในด้านการขับเคลื่อนองค์การ ฉะนั้นผู้นำต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในด้านคุณธรรมด้วย ตั้งอยู่ในความดี ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ถูกต้องตามหลักธรรมในการทำงาน การบริหารบุคคลที่ขาดความรู้ความสามารถทั้งภายใน คือ ความสามัคคีมีคุณธรรม ทั้งภายนอก คือ อุปสรรคในการขับเคลื่อนองค์การ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ถึงจะมีอุปสรรคที่ทันสมัยในการขับเคลื่อน แต่หากขาดทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านคุณธรรม และจริยธรรมควบคู่กับการทำงานการขับเคลื่อนก็ไร้ประสิทธิภาพ ดังนั้น การบริหารงานบุคคล จึงมีความจำเป็นสูงสุด เพื่อคัดกรองหรือสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมทั้งด้านคุณธรรม และจริยธรรมตามหลักสัปปุริสธรรมเข้ามาอยู่ในองค์กรนั้น ๆ การบริหารบุคคลต้องมีทั้งศาสตร์ คือ แนวทางการบริหาร รวมทั้งการวางแผนในการใช้ทรัพยากรบุคคลให้ตรงกับงาน และศิลป์ คือ การประพัตติตัวที่ดี ตั้งอยู่ในคุณธรรม นำหลักธรรมมาประยุกต์ในการทำงาน เป็นแบบอย่างที่ดีในองค์กร ทั้งการบริหารงานบุคคลเป็นจุดศูนย์กลางในการขับเคลื่อนเป็นตัวชี้วัดทิศทางความสำเร็จ จึงต้องสร้างจุดแข็ง รู้จุดด้อย เพื่อพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพ การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพนั้นจะไร้ผลถ้าไม่รู้จักตน ไม่รู้จักคน ไม่รู้จักการใช้งานทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมกับงานตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารงานบุคคลที่ขาดหลักธรรมที่พึงมี คือ สัปปุริสธรรม เป็นการขับเคลื่อนที่สมบูรณ์หรือการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ยาก

ฉะนั้น การใช้หลักธรรมคือ สัปปุริสธรรม 7 ประการ ในการบริหารควบคู่กับการบริหารงานบุคคลเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในองค์กร จึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่เป็นทั้งการป้องกันและการแก้ไข รวมถึงการพัฒนาทางด้านจิตใจของทรัพยากรบุคคล การใช้งานทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องเริ่มจากความพึงพอใจต่องานของทรัพยากรบุคคล ด้วยการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม เมื่อบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม การบริหารงานบุคคลนั้นก็เกิดประสิทธิผล นำไปสู่ประสิทธิผลคือประโยชน์สูงสุดที่องค์กรต้องการตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นั่นคือความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- ธงชัย สันติวงษ์. (2546). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2541). *การจัดการระหว่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2538). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักนักพิมพ์ เอส.อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- เพ็ญศรี วายวานนท์. (2514). *ประมวลคำจำกัดความของคำว่าการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.

- ภิญโญ สาธร. (2519). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2526). *การบริหารงานบุคคลแผนใหม่*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมยศ นาวิการ. (2538). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สมาน รังสิโยภุชงค์ และสุธี สุทธิสมบูรณ์. (2544). *การบริหารราชการ* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2542). *พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- สุรพล สุขะพรหม. (2555). *ทฤษฎีองค์การ และการจัดการเชิงพุทธ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาด้านสาธารณูปการ*
HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN BUDDHISM FOR PUBLIC UTILITIES

พระครูสมุห์โกศล พุทธิโล, พระมหาเพชร ฐานิสฺสโร

Phrakhrusamu Koson Phathasillo, Pramaha Phet Thanissaro

วัดควนศรี

Wat Khuan Sri

Corresponding Author E-mail: koslmakaphanthu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่องการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา หนังสือ สื่อออนไลน์ การสังเคราะห์ วิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการเป็นการบริหารจัดการสาธารณูปการสมัยใหม่ โดยศึกษาสภาพ การบริหารจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ ในส่วนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในทางพระพุทธศาสนาเป็นการพัฒนาด้านจิต ด้านปัญญาให้เป็นผู้ที่มีจริยธรรมและ คุณธรรม ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรยุค ปัจจุบัน ส่วนงานด้านสาธารณูปการของคณะสงฆ์นั้นทำการบูรณปฏิสังขรณ์ วางแผน ปรับปรุง การพัฒนา รวมไปถึงการทำวัดให้สะอาดร่มรื่นดูสวยงาม การบริหารจัดการ สาธารณูปการสมัยใหม่ ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญ การมอบหมายงานให้บุคลากร ปฏิบัติ มุ่งเน้นที่วัตถุประสงค์และผลงานที่จะทำการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ดังนั้น การบริหารแบบนี้จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่บุคลากรทุกระดับ ให้ทุกคนร่วมมือ กันทำงานด้วยความเต็มใจทั้งจะได้ผลผลิตออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นก็หมายความว่า ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบตามสายงานของตนเองและต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพเน้นการวิเคราะห์องค์กรเชิงระบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่อนและ กระบวนการ รวมถึงผลผลิตและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการนำ 3 ทักษะมาจัดการ คือ 1. ทักษะเชิงเทคนิค 2. ทักษะเชิงมนุษย์ และ 3. ทักษะเชิงมนโมนติ

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรมนุษย์; การสาธารณูปการ; หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

*Received September 7, 2023; Revised September 12, 2023; Accepted September 12, 2023

Abstract

Academic articles The topic of human resource management in Buddhism in the field of public utilities is a study of documents, textbooks, books, online media, including synthesis and analysis of results. The study found that Human resource management in Buddhism regarding public utilities is modern public utilities management. By studying the management conditions of the Sangha's public facilities. As for human resource development in Buddhism, it is mental development. Intellectual aspect to be a person with ethics and morality which human resource management It is the heart of driving forward today's organizations. As for the public utility work of the Sangha, it is done for restoration. Plan improvements and developments, including making the temple clean, shady, and beautiful. Modern public utility management Human resources are an important factor. Assigning work to personnel to perform Focuses on objectives and results that will work in accordance with the goals. Therefore, this type of management must give importance to personnel at all levels. Let everyone work together and work willingly and will produce results efficiently. This means that everyone has responsibilities according to their own line of work and must work together as a team to be effective. Focus on analyzing the organization as a system of relationships between inputs and processes. Including productivity and environmental impacts, 3 skills are used to manage them: 1. technical skills, 2. human skills, and 3. conceptual skills.

Keywords: Human Resource Management; Public Utilities; Buddhist Principles

บทนำ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา (Human Resource Management In Buddhism) มีลักษณะเป็นธรรมาธิปไตยที่มีพระธรรมวินัยเป็นกรอบในการปฏิบัติและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเป็นการพัฒนาจิตปัญญาให้เป็นผู้มีจริยธรรมและคุณธรรม ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource and Organization Development) เป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรในยุคปัจจุบัน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนประกอบไปด้วยสิ่ง

สำคัญ 4 ประการ นั่นก็คือ มนุษย์ (Man) เงินทุน (Money) วัสดุ (Material) อุปกรณ์ต่าง ๆ และการจัดการ (Management) การบริหารจัดการใน 4 ประการนี้ส่วนที่มีความสำคัญที่สุด คือ มนุษย์นั่นเอง กล่าวได้ว่าทรัพยากรมนุษย์มีคุณค่าและเป็นประโยชน์มากที่สุดในการบริหารจัดการแต่ละองค์กร บุคคลที่มีศักยภาพย่อมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้องค์กรพัฒนาได้อย่างมีศักยภาพในคราวเดียวกันด้วย

ประเทศไทยมีสถาบันพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักที่สำคัญคู่กับสถาบันชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้น จึงมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีจริยธรรมและคุณธรรมอันดี ซึ่งมีวัดเป็นองค์กรทางศาสนาที่เป็นพื้นฐานทางสังคม (พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์, 2551) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัดและพระสงฆ์ยังมีบทบาทเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของผู้คนตั้งแต่เกิดจนตาย นอกจากพระสงฆ์จะมีบทบาทเป็นผู้นำทางกิจกรรม เป็นผู้นำทางด้านจิตใจของคนในสังคมแล้ว พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อสังคมส่วนรวมในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น การพัฒนาสังคม การสังคมสงเคราะห์ สงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก รวมถึงผู้ที่ได้รับความลำบาก วัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลต่อการเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วยสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขส่งผลต่อประเทศได้เป็นอย่างดี

การปรับระบบบริหารองค์กรชาวพุทธไว้ในหนังสือเรื่องพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ว่า การบริหารองค์กรชาวพุทธควรกระจายอำนาจให้มากขึ้นแม้แต่การปกครองคณะสงฆ์ก็ไม่จำเป็นต้องเลียนแบบระบบราชการที่ซึกซำไม่ทันการและคณะสงฆ์อาจจะคิดระบบการปกครองให้มุ่งพัฒนาให้วัดแต่ละวัด ให้เข้มแข็งเป็นที่พึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง วัดทั้งหลายจึงจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกัน มีการร่วมกันทำงานทั่วประเทศ พยายามลดขั้นตอนสายการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนกัน ทำให้เกิดการดำเนินงานที่ล่าช้า ซึ่งทำการปรับปรุงระบบพระสังฆาธิการโดยทำรีเอนจิเนียริง (Reengineering) กับการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ โดยการอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร การปกครองของคณะสงฆ์ไทยปัจจุบันนี้เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันลงไปตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปถึงเจ้าอาวาส (พระเมธีธรรมมารถ (ประยูร ธมมจิตโต, 2539)

การบริหารวัดในปัจจุบันได้เปลี่ยนรูปแบบ ระบบ วิธีการ การสร้างระบบให้เหมาะสมกับผู้อยู่อาศัยในวัดและสังคมโดยรอบวัด เพื่อให้การบริหารเป็นไปตามความหมายที่หมายถึงการปกครอง การดูแลรักษาหมู่คณะและการดำเนินงานหรือการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นได้มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการเกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับคน ถ้าบุคลากรเหล่านั้นไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ

ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้นจะมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่าง ๆ เจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและบริหารบุคลากรในองค์กรให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นต้องมีความสามัคคีและทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ส่วนอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสนั้นมีภารกิจการบริหารจัดการวัดตามภารกิจของคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ (ธีรวิทย์ ทองโอษฐ์, 2542)

โดยในบทความนี้จะมุ่งเน้นในด้านการสาธารณูปการ กิจการอันเกี่ยวกับวัด ยกตัวอย่างเช่น การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทาน วิสุงคามสีมา การยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง รวมไปถึงกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร อย่างไรก็ตามงานด้านสาธารณูปการเป็นงานละเอียดอ่อนผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลและดำเนินการปฏิบัติโดยตรงนั้น คือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วน ทุกชั้น ต้องมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ 1. ควบคุมงานสาธารณูปการ 2. ส่งเสริมงานสาธารณูปการ

องค์กรจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ในมิติที่หลากหลายจากทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ เพื่อให้องค์กรเติบโตและอยู่รอด ซึ่งทรัพยากรมนุษย์นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีส่วนช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นกำลังสำคัญที่มีส่วนช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้ส่วนหลักการดำเนินการสาธารณูปการเป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาสหรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือภารกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาอารามวัดหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้างอุโบสถ วิหาร เป็นต้น รวมถึงการจัดทำบัญชีเสนาสนะและศาสนสมบัติของวัด

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ (Concepts of Human Resource Management In Buddhism Regarding Public Utilities) กล่าวคือ การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม

การเมือง เป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน เพื่อตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการบริหารคนให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน การจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะทำให้มนุษย์มีการบริหารจัดการและสามารถพัฒนาตนเองและองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพทรัพยากรมนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งทุกอย่างจนกระทั่งกลายเป็นผลผลิต หรือการบริการตามแต่ละประเภทขององค์กร ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จและการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร โดยทั่วไปมนุษย์แต่ละคนมีลักษณะหลากหลายแตกต่างกันในด้าน ความรู้ ทักษะ ทศนคติ ซึ่งจะประกอบกันทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ให้องค์กรบรรลุเป้าหมายการดำเนินการให้มนุษย์สามารถสร้างสรรค์งานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยคุณภาพทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ดังนั้นผู้บริหารองค์กรทุกคนสมควรต้องมีความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สามารถบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลแก่องค์กร

แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการจัดการสาธารณูปการ มีดังนี้ คือ สาธารณูปการ (Public Facilities) หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณะซ่อมแซมอาคารและศาสนสถานภายในวัดเป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับปี พ.ศ. 2558 ใช้คำว่า องค์กรสาธารณูปการ แต่ในปัจจุบันบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่มหาเถรสมาคมและระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า การสาธารณูปการ ทั้งองค์กรสาธารณูปการและการสาธารณูปการมีความหมายในการรวมกิจการคณะสงฆ์อย่างเดียวกัน คือการบูรณะซ่อมแซม และการบำรุงรักษา ศาสนวัตถุและศาสนสถาน เช่น การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกการขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างให้เป็นวัด และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง เป็นต้น บทบาทสาธารณูปการ เป็นการพัฒนาสาธารณูปการ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การพัฒนาวัด การพัฒนาคนในวัด และการพัฒนาชุมชนเมื่อกล่าวโดยสรุปความหมายของสาธารณูปการก็เพื่อทำนุบำรุงรักษาอาคารและสถานที่ภายในวัด รวมถึงการส่งเสริมวัดให้เป็นที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหรือแก่สังคมผู้เป็นเจ้าของวัดให้วัฒนาถาวรสืบไป

สาธารณูปการ หมายถึง บริการเพื่อสาธารณะซึ่งดำเนินการโดยองค์กรของรัฐหรือเอกชนโดยการควบคุมของรัฐบาล ซึ่งได้แก่บริการในเรื่องเคหะการ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมการอนามัย ความปลอดภัย สันทนาการ และบริการอื่น ๆ ตามความต้องการของประชาชน และเป็นกิจการที่ไม่หวังผลกำไร แม้ว่าการพัฒนาจะช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าก็ตามแต่ถ้าไม่มีการวางแผนป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมทั้งที่อยู่บนพื้นดิน ใต้ดิน และใต้น้ำแล้ว ตัวศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่โดยรอบจะถูกทำลายเสียหายได้ งานด้านสาธารณูปการเป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคาร สถานที่และ

สิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้เป็นการดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ การดำเนินการให้วัดทั่วประเทศเป็นวัดโดยสมบูรณ์ เป็นที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณร เพื่อศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เป็นที่บำเพ็ญเพียรปฏิบัติธรรม และกระทำกิจกรรมสังคมร่วมกันของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ตลอดจนการรักษาวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ศิลปโบราณสถานของสังคมนั้น ๆ ด้วย (ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์, 2525)

การสาธารณูปการตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กล่าวว่า เป็น คำนาม หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ สำหรับสาธารณูปการที่จัดเป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลางและระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางเรียกว่า การสาธารณูปการ หมายถึง

1. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถาน
2. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง
3. กิจการของวัดอื่น ๆ เช่นการจัดงานวัด การรับบริจาค
4. การศาสนสมบัติของวัด

จะเห็นได้ว่างานสาธารณูปการ (Public Facilities) เป็นงานสำคัญ เป็นงานระดับท้องถิ่นและการพระศาสนา งานที่ให้ความสำคัญแก่พระสงฆ์และเห็นผลงานของพระสงฆ์ได้เร็วกว่างานอื่น แต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งเกิดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้าน จนถึงลูกหลานใหญ่โตก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุ หากเจ้าคณะได้เห็นความสำคัญเร่งรัดตรวจตราชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ได้ดีแล้ว การขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัคปรองสามัคคีระหว่างชาวบ้านกับวัดจะมีมากขึ้น ส่งผลให้การคณะสงฆ์และการพระศาสนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการจึงถือว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญของพระสงฆ์ทุกระดับชั้น ในสังคมไทยวัดเป็นสถานที่อยู่ของพระสงฆ์และมีความสำคัญโดยนัยต่าง ๆ แต่เมื่อบริบททางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้วัดและชุมชนมีความเห็นต่างกันโดยสาเหตุอย่างหนึ่ง คือ เกิดจากสภาพของวัดเอง เพราะเมื่อกาลเวลาได้ล่วงไปแล้ววัดก็เสื่อมโทรมไปด้วยเหตุผลหลายประการ มีวัดจำนวนไม่น้อยที่หมดคุณค่าอันควรแก่การเสื่อมใสศรัทธา เพราะเต็มไปด้วยสิ่งสกปรกและความไม่มีระเบียบ สภาพดังกล่าวทำให้ประชาชนพากันเห็นห่างวัดคลายความเลื่อมใส นอกจากนั้นบทบาทของวัดที่ยังพอมีเหลืออยู่บ้างก็มีลักษณะที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม อาทิเช่น วัดเดิมเคยเป็นที่พำนักของ

ภิกษุสามเณร กลายเป็นที่อยู่อาศัยของคฤหัสถ์มากกว่า วัดเคยเป็นที่บวชเรียนของลูกหลาน ในท้องถิ่น ก็กลายเป็นที่บวชของคนหนุ่มจากท้องถิ่น ซึ่งแม้อุปฌาย์ก็ไม่รู้จักประวัติของผู้ขอบรรพชาอุปสมบทมาก่อน วัดซึ่งเคยเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลของชาวบ้านตาม ลัทธิเถรวาท ก็ได้ถูกเปลี่ยนให้มีสภาพคล้าย ๆ กับโรงพระตามแบบมหายานในต่างประเทศ และวัดซึ่งเคยเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดร่มรื่นเป็นสิ่งดึงดูดใจชาวบ้านให้เข้าไปพักผ่อน หย่อนใจ ก็กลายเป็นวัดที่ขาดระเบียบ สกปรก และขาดความร่มรื่นทำให้ประชาชนไม่ ศรัทธา ไม่อยากเข้าวัด ปัจจุบันสังคมได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ ภายใต้การแปลง ของวัตถุ วัดเองในยุคปัจจุบันนี้มีความเกี่ยวเนื่องทางด้านสังคมเป็นอย่างมากด้วยปัจจัย หลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะความเกี่ยวเนื่องทางด้านจิตวิญญาณ การบริหารของวัดต้อง ปรับเปลี่ยนระบอบรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตลอดเวลา

ความมุ่งหมายของการสาธารณูปการ (Purpose of Public Utilities)

ความมุ่งหมายของการสาธารณูปการก็เพื่อบำรุงรักษาและส่งเสริมสร้างวัดให้เป็นที่ อำนวยประโยชน์แก่ประชาชนหรือสังคมผู้เป็นเจ้าของวัดนั้นให้วัฒนาสถาพรสืบไป การที่ จะพัฒนาวัดเพื่อให้วัดกลับมามีบทบาทต่อชุมชน หรือสังคมที่วัดตั้งอยู่เพื่อใช้วัดเป็นฐาน การรองรับการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาท่ามกลางสภาพการณ์ของสังคมที่มี การเปลี่ยนแปลงไปแล้วนั้น สมควรที่วัดจะต้องมีการดำเนินการด้านสาธารณูปการ โดยแบ่ง ลักษณะงานออกเป็น 3 ประการคือ

1. การก่อสร้างและการบูรณะซ่อมแซมเสนาสนะและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในวัด เจ้าอาวาสจะต้องจัดให้มีการดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการของวัดเพื่อให้มีความ เจริญรุ่งเรืองในทุกด้านและมีสภาพเป็นวัดในทางพระพุทธศาสนา
2. การพัฒนาวัด หรือการจัดการสาธารณูปการให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการมี วัดนั้นเจ้าอาวาสจะต้องมีการตื่นตัว มีการเคลื่อนไหว และบำเพ็ญตนเป็นอัครจารีบุคคล คือ เป็นคนทำประโยชน์ โดยการจัดกิจการต่าง ๆ
3. การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดศาสนสมบัติออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. ศาสนสมบัติส่วนกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง 2. ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง การจัดการดูแลรักษาศาสนสมบัติ ทั้งสองประเภทนั้น มีทั้งที่อยู่ในส่วนของรัฐและของมหาเถรสมาคมซึ่งผู้ดูแล โดยส่วนมากก็ คือเจ้าอาวาสหรือพระสังฆาธิการที่อยู่ในเขตปกครองพื้นที่นั้น ๆ จะต้องจัดการศาสนสมบัติ ของวัดให้เป็นไปด้วยดี คือการจัดการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกัน ศาสนสมบัติของวัดและ ผลประโยชน์ของวัดมิให้เกิดความเสียหาย

งานสาธารณูปการนั้นสืบเนื่องมาจากหน่วยย่อยที่สำคัญที่สุดของสถาบันพระพุทธศาสนาในสังคมไทย คือ วัด คนไทยไปตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ที่ใดเมื่อรวมกันขึ้นเป็นชุมชนก็เกิดความต้องการมีวัดมีพระสงฆ์ไว้สำหรับเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลตามประเพณี และเป็นที่พักผ่อนของกุลบุตร จึงได้ช่วยกันสร้างวัดของตนหรือของชุมชนนั้นขึ้น เมื่อสร้างเสร็จแล้วก็อาราธนาพระสงฆ์มาอยู่ประจำเป็นผู้นำทางศาสนาของชุมชน เป็นผู้ดูแลรักษาและจัดการวัดของประชาชน เกิดเป็นกิจการของวัดและของคณะสงฆ์ขึ้น การที่พระสงฆ์รับหน้าที่เป็นผู้ดูแลรักษาและจัดการวัดนี้ถือเป็นการช่วยเหลือประชาชน และกิจการด้านอื่น ๆ ของวัดล้วนเป็นกิจการที่เป็นการช่วยเหลือ อุดหนุนหรือเกื้อกูลประชาชน ผู้เป็นเจ้าของวัดนั้นหรือประชาชนทั่วไป จึงได้เรียกกิจการเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการวัดว่าสาธารณูปการ (มาณพ พลไพรินทร์, 2541)

การสาธารณูปการจะเน้นในส่วนบำรุงรักษาวัดและซ่อมแซมศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เป็นหน้าที่ของผู้บริหารวัดและคณะสงฆ์โดยตรง ในส่วนของรัฐและพุทธบริษัทจะต้องอุปถัมภ์ด้วยไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างหรือบูรณะรักษาเสนาสนะของพระสงฆ์ พระสังฆาธิการทุกรูปต้องมองเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้างและรู้จักวิธีการบริหารงานสาธารณูปการเป็นอย่างดีมีเทคนิคและวิธีการขอคำปรึกษากับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการที่ดี ซึ่งจะต้องรู้จักวิธีการดูแลรักษา โดยยึดหลักการบริหารบูรณปฏิสังขรณ์ทำนุบำรุงศาสนวัตถุและ ศาสนสถานและการจัดทำวัดให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานระดับบารมีเจ้าอาวาส และเป็นงานละเอียดอ่อน เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่เจ้าอาวาสและเห็นผลงานของเจ้าอาวาสได้เร็วกว่างานด้านอื่นๆ การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการจึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าคณะทุกระดับชั้น

การบริหารจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ (Management of Public Facilities of The Sangha)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในสมัยปัจจุบัน แตกต่างกับสมัยพุทธกาลมาก เนื่องจากสมัยพุทธกาลนั้นการบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นเรื่องของคณะสงฆ์โดยตรงไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจรัฐ มีรูปแบบเฉพาะ คือ เป็นการบริหารภายในคณะสงฆ์กันเอง มีพระธรรมวินัยเป็นกฎเกณฑ์พิจารณาสำหรับบทลงโทษกับบุคคลที่กระทำผิด ฝ่ายปกครองบ้านเมืองหรืออำนาจรัฐนั้นไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์แต่อย่างใดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (Sangha Act) การพัฒนามาจากหลักพระธรรมวินัย นำมาใช้ในการปกครองควบคุมไปกับ

ความเจริญเติบโตของสังคมไทย มีกฎหมายบ้านเมือง และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎระเบียบคำสั่ง ประกาศข้อบังคับ และมติของมหาเถรสมาคมเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์โดยยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นระเบียบปฏิบัติ มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของการปกครองคณะ

ปัจจุบันการบริหารงานของคณะสงฆ์ถือว่าสำคัญ เพราะถ้ามีระบบการบริหารที่ดี นั้นพระพุทธรูปศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับงานมอบอำนาจ และการกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์คือ ด้านการปกครองการศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ต่าง ๆ ตลอดถึงการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ

การสาธารณูปการเป็นงานหนึ่งของเจ้าอาวาสที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการก่อสร้าง การบูรณะซ่อมแซมภายในวัดรวมถึงการขอสร้างวัดขอตั้งวัด ขอรับพระราชทาน วิสุคามสีมา การสร้างถาวรวัตถุที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาซึ่งความศรัทธาแห่งพุทธบริษัท โดยการบริหารจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ บุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเน้นการวิเคราะห์องค์กร เชิงระบบมีความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ตัวบ่อน กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ และสิ่งแวดล้อม องค์กรปรับรูปแบบได้ทุกสภาวะแวดล้อม ใช้ 3 ทักษะเพื่อการบริหารจัดการ คือ 1. ทักษะเชิงเทคนิค (การจัดการ) มีนิเวศน์วิทยาแนวลึกเป็นกิจกรรมสนับสนุน 2. ทักษะเชิงมนุษย์ (มนุษย์สัมพันธ์) และ 3. ทักษะเชิงมนมตี (วิสัยทัศน์) มีภูมิสถาปัตยกรรมเป็นกิจกรรมสนับสนุน

การบูรณาการการบริหารจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ด้วยการบริหารจัดการสาธารณูปการสมัยใหม่เป็นการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์และพัฒนาการบริหารจัดการด้วยข้อดีกล่าวคือ การบริหารจัดการสาธารณูปการสมัยใหม่นั้นมีตัวแปรเพื่อบูรณาการการบริหารจัดการตามหลักการที่ยอมรับได้ทั้ง 4 ด้าน (ประสาทรธรรม เหลือจันทร์ และคณะ, 2563) คือ

1. วางแผน (Planning) เป็นการเชื่อมโยงตัวเราจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการจะไปถึงการวางแผนจึงเป็นกระบวนการวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมีการคาดคะเนปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและทำการพัฒนาหาวิธีการแก้ไขเอาไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้จะต้องมีการคิดพิจารณารายละเอียดสิ่งที่จะต้องทำว่า ต้องทำอะไร เมื่อไร พร้อมกับระบุผลสำเร็จต่าง ๆ ที่ต้องการจะนำกิจการมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ตามที่

ได้ตั้งเอาไว้ 2. การจัดองค์การ (Organization) แสดงให้เห็นถึงระบบของการดำเนินงาน ความรับผิดชอบหรือกำหนดขอบเขต มีอำนาจหน้าที่และภารกิจต่าง ๆ ความเข้มแข็งในการประสานหน้าที่ต่าง ๆ จัดกลุ่มงานที่มีคุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์กันอยู่ในหน่วยงาน ความรับผิดชอบเดียวกัน จะช่วยป้องกันการดำเนินงานหรือภาระงานที่ซับซ้อนกันอีกทั้งยังช่วยลดข้อขัดแย้งและสร้างความสามัคคีในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

3. ด้านภาวะผู้นำ (Leader) เป็นลักษณะความสัมพันธ์ในระหว่างคนในกลุ่มรูปแบบหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเข้าด้วยกัน โดยผู้นำสามารถชักจูงให้ผู้นับถือชอบในสายงานต่าง ๆ การมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการบริหารจัดการซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือและร่วมใจดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายที่ผู้นำตั้งเป้าหมายขององค์กรไว้ได้ หรืออีกนัยหนึ่งที่ว่าผู้นำหมายถึง ผู้ที่มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นและมีความสามารถในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา มีความสามารถในการสั่งการ ประสานงาน การขอรับการสนับสนุนหรือขอรับความช่วยเหลือโดยชักจูงใจให้ผู้ร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย

4. ด้านการติดตามและประเมินผล (Follow & Evaluation) เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประสิทธิภาพของงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดของแผนงาน และเพื่อเป็นการหาทางป้องกัน และแนวทางแก้ไขปัญหาจากผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และเพื่อหาข้อเท็จจริงในปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในลักษณะต่าง ๆ เช่นปัญหาการดำเนินงานขององค์กร สภาพบริบทที่มีอยู่ ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของประชาชนเป็นการวิเคราะห์ขององค์กร อันมีแนวโน้มของการที่จะเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม สภาพปัญหาของการเมืองโดยรับฟังข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของบุคลากรในวัดหรือชุมชนในพื้นที่บริการที่จะกระทบถึงหรือจะมองอีกลักษณะหนึ่งที่ว่าขั้นตอนการประเมินผลนั้น ทำให้สามารถทราบถึงจุดยืนขององค์กร ผู้ที่ทำการวางแผนต้องมีความรู้ ความเข้าใจบริบทในภาพลักษณ์หรือสถานะขององค์กรตั้งแต่ภูมิหลังจนถึงปัจจุบันอย่างถ่องแท้ ไม่ว่าจะเป็นจุดอ่อน (Weaknesses) จุดแข็ง (Strengths) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) อีกทั้งต้องเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างดี

การบริหารจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์จะเห็นได้ว่างานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะที่ให้ความสำคัญแก่พระสังฆาธิการและเห็นผลงานของพระสังฆาธิการได้เร็วกว่างานอื่น แต่ก็เป็นเหตุแห่งการก่อปัญหา เช่น บางแห่งเกิดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลูกกลามใหญ่โตก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุควรรีบแก้ไข

สรุป

การเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันรวมถึงสภาพการแข่งขันกันอย่างรุนแรงทำให้องค์กรทุกแห่งต้องเผชิญความเสี่ยงภัยที่สูงขึ้น ทรัพยากรมนุษย์นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อองค์กรอย่างยิ่งเพราะทรัพยากรมนุษย์มีส่วนช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นกำลังสำคัญที่มีส่วนช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่องค์กรสังคมไปถึงการพัฒนาประเทศ การพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาและศีลธรรมคุณธรรมภายในชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างมีคุณธรรม อีกวิธีหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพด้วยธรรมะส่งเสริมฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากร การบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง และการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา เป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชาดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในความเรียบร้อยดีงาม ส่วนการบริหารจะเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการที่จะประสบผลสำเร็จผู้บริหารควรยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารเองต้องประพฤติธรรมและใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม พึงสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การสาธารณูปการจัดเป็นงานหนึ่งของเจ้าอาวาส ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง การบูรณะซ่อมแซมและการทำนุบำรุงเสนาสนะภายในวัด รวมถึงการขอสร้างวัดขอตั้งวัด ซึ่งเป็นการสร้างถาวรวัตถุที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาซึ่งความศรัทธาแห่งพุทธบริษัท ดังนั้น วัดต่าง ๆ ต้องมีแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาวัด รวมถึงปรับปรุงวัตถุก่อสร้างภายในวัดให้ทันกับยุคโลกาภิวัตน์ มีเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นไทย และมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้ทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องด้วยวัดมีบทบาทต่อสังคมไทยเป็นอันมาก วัดเป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรมทำหน้าที่ทั้งผู้ผลิตผู้อนุรักษ์ และผู้สอนศิลปะแก่ชาวบ้าน สถานที่บำเพ็ญบุญ เช่น ให้ทาน รักษาศีล พังธรรม สวดมนต์ไหว้พระ รวมทั้งเป็นสถานที่ประกอบพิธีทางพุทธศาสนา ให้การศึกษาด้านการครองตน อาชีพ ปรึกษาปัญหาชีวิตแม้กระทั่งปัญหาของสังคม เป็นสถานที่พึ่งสงเคราะห์ประชาชนเมื่อมีภัยเกิดขึ้น เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ เกิดสงคราม สถานพยาบาล คนเดินทางเป็นสโมสรให้ชาวบ้านมาพบกันและหนุ่มสาวได้พบกันเวลามิงานวัด ใช้เป็นสถานที่จัดงานตามเทศกาลต่างๆ ของชาวบ้าน เมื่อมีคดีความเกิดขึ้นเป็นสถานที่ไกลเกลี่ย เป็นคลังเก็บสิ่งของให้ชาวบ้านมายืมเมื่อมีงาน ใช้เป็นสถานที่ประชุมของชาวบ้าน วัดยังเป็นสถานที่ศึกษาของพระภิกษุสามเณร ศิลปะต่าง ๆ ก็เกิดที่วัด มีนกกวี ศิลปิน หมอคู่ นักมวย นักฟันดาบ นักร้องก็มาจากวัด ตลอดทั้งเป็นห้องสมุดเก็บเอกสาร มีตำรายา นิทานพื้นบ้าน และเป็นสถานที่เก็บคัมภีร์พระไตรปิฎก ชีวิตของคนไทยจึงเกี่ยวข้องกับวัดวัฒนธรรมคือวิถีชีวิต

เมื่อวิถีชีวิตคนไทยโยงใยกับวัด วัดจึงเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมไทย วัดอาจจะมีโครงการพัฒนาวัด โดยนำกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนทั้งเป็นที่พักพิงของประชาชนทั่วไป พัฒนาวัดให้ได้ตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ สรุปได้ว่าการสาธารณูปการเป็นการบำรุงรักษาวัดและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เป็นหน้าที่ของผู้บริหารวัดและคณะสงฆ์โดยตรง ในส่วนของรัฐและพุทธบริษัทจะต้องอุปถัมภ์ด้วย ไม่ว่าจะก่อสร้างหรือบูรณะรักษาเสนาสนะของสงฆ์ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการที่ดีต้องรู้จักวิธีการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและพัฒนาวัดให้สงบร่มรื่นเป็นศูนย์กลางพัฒนาของชุมชน โดยกำหนดยึดหลักการบริหารบูรณปฏิสังขรณ์ อย่างไรก็ตามพระสงฆ์จะมีเพียงหน้าที่ในการทำนุบำรุงรักษาเพียงอย่างเดียวไม่ได้ต้องมีการดูแลอนุรักษ์ ศาสนสถาน คือ ดูแลรักษาศาสนสถานให้มั่นคงถาวรและเป็นการอนุสรณ์สถานแก่อนุชนรุ่นหลังได้

เอกสารอ้างอิง

- คำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2525). *การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธีรวุฒิ ทองโอษฐ์. (2542). *การศึกษาการปฏิบัติศาสนกิจของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครนายก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประสาทรธรรม เหลือจันทร์ และคณะ. (2563). บูรณาการการบริหารจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ด้วยการบริหารจัดการสาธารณูปการสมัยใหม่. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 16(1), 45-48.
- พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์. (2551). *ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในจังหวัดมหาสารคาม* (การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- มาณพ พลไพรินทร์. (2541). *คู่มือบริหารกิจการคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

การพัฒนาทุนมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา*
HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT ACCORDING TO BUDDHISM

พระครูสมุห์พลสวัสดิ์ ฐิตสีโล

Phrakhrusamu PhoonSawat Thitasilo

วัดท่าตอน

Wat Tha Ton

Corresponding Author E-mail: 6401104312@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอการพัฒนาทุนมนุษย์ตามแนวพุทธศาสนา เนื่องจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นระบบวิชาความรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ โดยวิชาความรู้ดังกล่าวจะก่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตทั้งกาย จิต ปัญญา และรวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมของชีวิตด้วย ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนา มองสรรพ สิ่งเป็นธรรมชาติแวดล้อมซึ่งกันและกัน จึงปฏิบัติต่อทุกสิ่งให้เสมือนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของ โลก และเป็นสิ่งที่ต้องเกื้อกูลกัน ทำให้สามารถนำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาทุนมนุษย์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนสังคมและประเทศให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยบทความนี้ต้องการนำเสนอเครื่องมือในการสร้างปัญญาให้กับมนุษย์ซึ่งก็คือ การศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1. การศึกษาทั่วไป และ 2. การศึกษาแบบไตรสิกขา เพื่อจะ ใช้การศึกษานั้นในการพัฒนาทุนมนุษย์ตามแนวพุทธศาสตร์ เป็นไปเพื่อการพัฒนาบุคคลให้ สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยดี มีชีวิตที่มีคุณค่า สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อีกทั้งรู้จักใช้ ทรัพยากรอย่างประหยัดมีประสิทธิภาพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อความดำรงอยู่ของตน และเพื่อนมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ: การสร้างปัญญา; การพัฒนาทุนมนุษย์; หลักพุทธศาสตร์

Abstract

This academic paper presents human development according to Buddhism because the teachings of Buddhism are a system of knowledge that can be applied in daily life. This knowledge will lead to the development of physical mental and intellectual life as well as the development of the

*Received May 20, 2022; Revised September 12, 2023; Accepted September 16, 2023

environment of life. This is because Buddhism sees all things as natural surroundings. therefore, treating everything as if they are part of the world and something that must support each other This makes it possible to apply such principles to the development of human beings' nature the environment as well as society and the country for sustainable development. This article would like to present a tool to create intelligence for humans which is education which is divided into 2 types: 1. General education 2. Trisikkha education to use that education to develop human beings according to Buddhism in order to develop people to be able to live well Live a valuable life able to coexist with others and know how to use resources economically and efficiently without damaging the environment for the existence of oneself and fellow human beings both now and in the future.

Keywords: Intelligence Creation; Human Development; Buddhist Principles

บทนำ

ชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยขั้น 5 การทำงานประสานกันของขั้น 5 ทำให้มนุษย์รับรู้โลกได้ โดยมีช่องทางติดต่อกันอยู่ 2 ชุดคือ ชุดที่รับเข้า ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ และชุดที่แสดงออก ได้แก่ กาย วาจา และใจ โลกที่ศึกษาคือ โลกตามการรับรู้ของมนุษย์เอง ได้ผลการศึกษา คือ ปัญญา รู้ตามความเป็นจริง คือ รู้ชัดในอริยสัจ 4 ซึ่งพระพุทธศาสนาอธิบายไว้หลายนัย จากมรรคมีองค์ 8 ปรับให้เป็นหลักการปฏิบัติเพื่อการศึกษาจากทฤษฎีไปหาประจักษ์ เป็น 3 ประการ เรียกว่า ไตรสิกขา อันจะนำผู้ศึกษาบรรลุภาวะชีวิตที่สมบูรณ์ คือ มีปัญญาพ้นทุกข์สิ้นเชิง และเป็นเป้าหมายการศึกษาในระดับอุดมคติด้วยพระพุทธศาสนาพิจารณาเป้าหมายไว้หลายแนว แต่ละแนวให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาในแง่มุมที่ต่างกัน กิจกรรมการศึกษาก็สืบเนื่องจากไตรสิกขา เมื่อทำกิจกรรมการศึกษาก็มีกระบวนการศึกษาเกิดขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงทางศีล สมาธิ ปัญญา กัลยาณมิตร และโยนิโสมนสิการเป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดการพัฒนา ส่วนสังคัมพระพุทธศาสนา มี 2 ประเภท สังคัมฆราวาส และสังคัมผู้บวช ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคัมการศึกษา มีการเลือกสรรสมาชิก การจัดระเบียบสังคมโดยอาศัยวินัยสงฆ์เป็นหลัก และเป็นสังคัมที่มีโอกาสในการศึกษา และบรรยาภาศทางการศึกษาสูงกว่าสังคัมฆราวาส

มีผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาได้เสนอแนวคิดไว้หลายท่าน เช่น พุณฺสฺย สอนองลักขณ์ (2532) ได้ทำการศึกษาวินัยเรื่อง แนวคิดทางการศึกษาของพระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต) พบว่า ลักษณะของการศึกษาที่ควรจะเป็นตามแนวคิดของท่าน เน้นการ

นำหลักพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้กับการศึกษา โดยการศึกษาตามแนวทางนี้คือ กระบวนการสร้างปัญญาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตทั้งในส่วนบุคคลและสังคม และนำไปสู่ความเป็นอิสระ แก้ปัญหาได้ ทำให้เกิดความสุข หรือหลุดพ้นจากความทุกข์ (วิมุตติ) แต่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนตามแนวคิดนี้ต้องมีการพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนาทางกาย พัฒนาทางสังคม พัฒนาทางจิตใจ และพัฒนาทางปัญญา โดยผู้สอนต้องสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดปัญญา เกิดความคิดที่ถูกต้อง กระบวนการเรียนการสอนที่จัดต้องเป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ที่บริสุทธิ์ ปราศจากอวิชชา และตัณหา เป็นการสร้างปัญญา ฉันทะ และกรุณา เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ คือ ความพ้นทุกข์ หลักสูตรตามแนวคิดนี้ได้แก่ การใช้หลักบูรณาการคู่กับพัฒนาการในทุกระบบทุกชั้นตอนของการจัดการศึกษา

การศึกษาคือเครื่องมือในการสร้างปัญญาให้กับมนุษย์

อย่างไรก็ตามการศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนานั้นต้องเกิดจากการเรียนรู้ (ปริยัติ) และการตั้งใจปฏิบัติในขณะเดียวกัน (ปฏิบัติ) จึงเกิดการประจักษ์แจ้งผล (ปฏิบัติ) พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการศึกษาและคนที่มีการศึกษา เพราะว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างปัญญาให้กับมนุษย์ ดังพุทธพจน์ในมงคล 38 ประการ ข้อหนึ่งกล่าวว่าการร่ำรู้ศิลปวิทยาเป็นมงคลสูงสุดในประเด็นเรื่องการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องการศึกษาว่า ตรง กับคำว่า สิกขา ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง กระบวนการเรียน การฝึกอบรม การค้นคว้า วิจัย การพัฒนา ตลอดจนการรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริงของสิ่งเหล่านั้น สิกขาในพระพุทธศาสนานั้น (พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปญโญ, 2537) กล่าวว่าคือ การปฏิบัติศีล สมาธิ และปัญญา การศึกษาที่สมบูรณ์ต้องทำความเป็นมนุษย์ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ อันประกอบด้วย

1. ความฉลาด หรือสติปัญญาในขั้นพื้นฐานพอตัว คือพอแก่ความต้องการ คือการเรียนหนังสือ
2. มีความรู้เรื่องวิชาชีพและอาชีพพอตัว คือ การเรียนอาชีพ
3. มีมนุษยธรรม คือ มีความเป็นมนุษย์อย่างถูกต้อง คือ การเรียนความเป็นมนุษย์ซึ่งกระทำได้ด้วยการสอนการอบรมจริยธรรม

หากพิจารณาการศึกษาในทรรศนะของพุทธปรัชญาจะมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีลักษณะเปิดทั่วไป ไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่ได้จำกัดเฉพาะบุรุษ หรือสตรีเพศ
2. มีลักษณะเล็งประโยชน์และความสุข คือเป็นประโยชน์ปัจจุบัน อนาคต และประโยชน์อย่างยิ่ง หรือประโยชน์อย่างสูงสุด เล็งความสุขที่อิงวัตถุและไม่อิงวัตถุ
3. มีทั้งเพื่อตนเองและเพื่อผู้อื่น
4. มีลักษณะเป็นการพัฒนาทั้งกายและจิต

5. มีลักษณะเป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ตามลำดับ

นอกจากนั้น การศึกษาตามหลักพุทธปรัชญาการศึกษาไว้ว่า พุทธปรัชญาการศึกษา มุ่งเน้นไปที่การพัฒนากาย วาจา ใจ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาตามหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา

กระบวนการของการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ มุ่งฝึกอบรมและพัฒนามนุษย์ทุกคนทุกระดับ โดยพิจารณาส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนในตัวมนุษย์ คือ ทั้งกาย จิต และปัญญา เพื่อให้รู้จักดำเนินชีวิตและกระทำกิจต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ทั้งปัจจุบันและอนาคต ทั้งต่อบุคคลอื่น ๆ ตลอดจนสรรพสิ่ง เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยการศึกษาที่เป็นไปเพื่อการพัฒนาบุุคคลชาวโลกในระดับโลกียสุขตามแนวพุทธศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. การศึกษาทั่ว ๆ ไป เป็นการศึกษที่ได้จากปัจจัยภายนอก หรือจากผู้อื่นที่เรียกว่า ปรโตโมสะ ได้แก่ การสั่งสอน การแนะนำ การถ่ายทอดจากพ่อแม่ ครู อาจารย์ เพื่อน หนังสือ สื่อมวลชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทางสังคม รวมถึงวิชาการต่าง ๆ ซึ่งเปรียบได้กับวิชาความรู้ที่มีการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งในทรรศนะของพระพุทธศาสนการศึกษาแบบนี้เป็นแนวทางการฝึกฝนเพื่อการแก้ปัญหาภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป แต่ยังไม่ใช้การศึกษาเพื่อการแก้ปัญหาภายในตามแนวทางการศึกษาแบบไตรสิกขา ซึ่งเป็นทางออกที่เหมาะสมของมนุษย์ 2. การศึกษาแบบไตรสิกขา เป็นการศึกษาที่เกิดจากปัจจัยภายในตัวมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า โยนิโสมนสิการ แปลว่า การทำในใจโดยแยกกาย หมายถึง การคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด หรือคิดเป็น ดังนี้

1. คิดพิจารณาให้ดีก่อน แล้วจึงบริโภคปัจจัย 4

2. คิดพิจารณาให้ดีก่อน แล้วจึงเว้นไม่กระทำสิ่งที่ เป็นบาปเป็นอกุศล

3. คิดพิจารณาให้ดีก่อนแล้วอดกลั้นต่ออารมณ์ต่าง ๆ ที่สมควรแก่การอดกลั้น เช่น ความวิปริตของธรรมชาติ ความเหน้อยยาก ลำบากทุกข์ทรมานที่เกิดทางกาย และความเจ็บที่เกิดจากการกระทำของผู้อื่น

4. คิดพิจารณาให้ดีก่อน แล้วมองเห็นโทษของการตรึงนึกถึงเรื่องที่อยากได้ พยาบาท และมุ่งเบียดเบียนทำลาย จึงบรรเทาความคิดเหล่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดแผดเผา รุนแรงเกินไป

กิจกรรมของการคิดตามแนวพุทธศาสตร์ จะเริ่มมาจากจิต ซึ่งการคิดนี้มีผลทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ดังอธิบายต่อไปนี้

1. หากสิ่งที่นำมาคิดเป็นเรื่องไม่ดี จิตจะกำหนดเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น จนกลายเป็นความพอใจในสิ่งนั้นและคิดถึงเรื่องนั้นมาก ๆ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางจิตเป็นความเร่าร้อน กระวนกระวาย ต้อหาทางเพื่อตอบสนองความต้องการของตน เป็นการแสวงหาในทางที่ผิด เพราะเริ่มต้นคิดในทางที่ผิด ดังเช่น การที่มนุษย์เห็นว่า มนุษย์เป็นศูนย์กลาง

และเป็นนายเหนือธรรมชาติ ขาดความเคารพในคุณค่าของธรรมชาติมุ่งเอาชนะและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ทำให้เกิดทัศนคติแบบวัตถุนิยมและบริโภคนิยม รวมทั้งคตินิยมลดทอนลง จึงเป็นสาเหตุนำไปสู่การทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมาย ทั้งนี้เพียงเพื่อปรนเปรอประสาทสัมผัสของมนุษย์นั่นเอง

2. หากภายในจิตเก็บสิ่งที่ดีไว้ จิตกำหนดหมายเห็นค่าของความดีนั้น เกิดความพอใจในสิ่งนั้น นำเรื่องเหล่านั้นมาคิด จิตเกิดความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความดีเหล่านั้น คือรู้จักคิดให้เกิดการแสวงหาสิ่งที่ตนต้องการจะดำเนินไปในทางสุจริต เพราะเริ่มมาจากการคิดเป็น คือมีความคิดดี

การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามแนวพุทธศาสตร์

กระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามแนวพุทธศาสตร์ สามารถจัดสรุปในองค์ธรรมอริยสัจ 4 ได้ไม่ว่าจะในส่วนของจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน วิธีการปฏิบัติ และการตรวจสอบประเมินผล องค์ธรรมทั้ง 4 ของอริยสัจ ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรคสรุปได้ดังนี้ (ไพรัช สูแสนสุข, 2539)

1. การเรียนการสอน เพื่อให้รู้ลักษณะหรือธรรมชาติของทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร มีลำดับและสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างไร ในแต่ละองค์ธรรม

2. การเรียนการสอนการปฏิบัติตามกิจในอริยสัจ 4 ของแต่ละองค์ธรรม ได้แก่

2.1 การกำหนดรู้ทุกข์ การทำความเข้าใจในทุกข์หรือลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้น

2.2 การรู้ชัดในสาเหตุของทุกข์หรือปัญหาว่า ควรละควรแก้ไขที่ตรงสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งสาเหตุหลักของทุกข์ในชีวิตมนุษย์ คือ ตัณหา

2.3 การรู้ชัดในเป้าหมาย หรือกำหนดเป้าหมาย และมีความซาบซึ้งพอใจในเป้าหมายที่จะพึงเกิดเมื่อแก้ปัญหาได้ และเป้าหมายสูงสุดในชีวิตมนุษย์ที่ควรบรรลุ คือการพ้นทุกข์

2.4 การรู้ในวิธีการแก้ปัญหาว่า เมื่อกระทำตามวิธีการนั้นแล้วสามารถแก้ปัญหาได้ทำให้ลดทุกข์ หหมดทุกข์ได้ ในการพัฒนาชีวิตนั้นมรรคหรือวิธีการแก้ทุกข์ที่สมบูรณ์ ที่ควรทำให้มากคือ มรรคมีองค์ 8 หรือการศึกษาและปฏิบัติในศีล สมาธิ และปัญญา

3. การประจักษ์ในผลของอริยสัจ 4 เมื่อมีการเรียนรู้ หรือปฏิบัติในมรรคในหนทางที่ถูกต้อง ซึ่งผู้เรียนจะประจักษ์ชัดด้วยตัวเอง และจะมีความสามารถในการเรียนรู้และการตรวจสอบตนเองได้ว่าตนเองรู้และได้รับผลการปฏิบัติอย่างไรบ้าง กล่าวคือ รู้ว่าทุกข์ตนได้กำหนดรู้แล้วเข้าใจปัญหาถูกต้องแล้ว รู้ว่าสมุทัยก็ได้ละได้แล้ว สาเหตุปัญหาแก้ได้แล้ว รู้ว่า

เป้าหมายหรือประโยชน์ที่พึงได้รับก็ได้รับแล้ว และรู้ว่ามรรคนั้นตนได้เจริญแล้ว ได้ปฏิบัติตามวิธีการที่ดีที่ถูกต้องนั้นแล้ว การตรวจสอบและประเมินผลจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเองเป็นการตรวจสอบและประเมินจากการประจักษ์ภาวะโดยตรง สำหรับการตรวจสอบและประเมินผลดังกล่าวโดยผู้อื่นก็มีความเป็นไปได้ในลักษณะการตรวจสอบโดยอ้อม ด้วยการสังเกตผ่านทาง การแสดงออกทางกาย และวาจา

ระดับและประเภทของการเรียนการสอนในทางพุทธศาสตร์ กำหนดได้ 2 ระดับคือ

1. ระดับโลกุตตรธรรม ที่มุ่งประโยชน์สูงสุด คือ หมดทุกข์โดยสิ้นเชิงเป็นหนทางสู่ภาวะการไม่ปรุงแต่ง
2. ระดับโลกียธรรม หรือเรียกอีกลักษณะหนึ่งว่าระดับศีลธรรม ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ปัจจุบัน และประโยชน์ภายนอก (ภพหน้า) เป็นหนทางสู่ภาวะชีวิตที่ทุกข์น้อยลง ด้วยการเป็นอยู่และสัมพันธ์กับชีวิตอื่นลักษณะเบียดเบียนกันน้อยลง เกื้อกูลกันและกันมากขึ้น

สภาพจัดการเรียนการสอนในพุทธศาสนา ให้ความสำคัญกับทั้งเหตุและปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน เพราะต่างมีผลต่อลักษณะและทิศทางของการเรียนรู้และการรู้ได้มาก คือเหตุนั้นเป็นการปรุงแต่งให้แต่ละชีวิตมีรายละเอียดที่แตกต่างกันอย่างหลากหลาย มีปัจจัยภายในแตกต่างกันหลายลักษณะ เช่น มีสัญญาเดิม มีศรัทธาที่ต่างกัน ศักยภาพของ ความเพียร สติ สมาธิ และปัญญา (โยนิโสมนสิการ) มีต่างกัน อีกทั้งเหตุเดิมจะมีผลต่อโอกาสการพบปัจจัยใหม่ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ต่างกัน ผู้เรียนแต่ละคนจึงมีลักษณะเฉพาะตนที่ต้องการวิธีการสอนที่มีลักษณะสอดคล้องกับตน ทั้งปัจจัยภายนอกหรือสภาพแวดล้อม ทั้งสภาพแวดล้อมเชิงชีวิตสังคมและสภาพแวดล้อมกายภาพเชิงวัตถุ ล้วนมีผลต่อลักษณะ และทิศทางการเรียนรู้ได้ ทำนองเดียวกันกับปัจจัยภายใน เช่น สัญญาดังที่กล่าวแล้วข้างต้น โดยปัจจัยภายนอกที่ดีที่สำคัญ คือ ปัจจัยทางชีวิต สังคม เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง ครูอาจารย์ และแม่ผู้คนรอบข้างในสังคม ควรมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร เพราะกัลยาณมิตรมีความสำคัญต่อการชี้แนะและส่งเสริมการเรียนรู้ที่ถูกที่ควรได้มาก ส่วนปัจจัยภายนอกทางกายภาพก็มีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ให้เป็นไปได้ดี ถ้าสิ่งแวดล้อมทางกายภาพนั้นมีลักษณะเหมาะสม (สัปปายะ) อย่างไรก็ดี สิ่งแวดล้อมทางวัตถุมีลักษณะที่ต้องการการจัดการ ทั้งการแสวงหา การดูแลรักษา และการปรับใช้ หลักสันโดษ และการรู้ประมาณในการบริโภค มีความจำเป็นต้องนำมาเป็นหลักในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุด้วย เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด และคุณค่าที่แท้ของวัตถุนั้นโดยไม่เสียเวลากับการแสวงหาและดูแลรักษาวัตถุนั้นมากไป

จึงสรุปได้ว่า ความรู้ที่พึงได้รับจากการศึกษานี้ ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาบุคคลให้สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยดี มีชีวิตที่มีคุณค่า สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อีกทั้งรู้จักใช้

ทรัพยากรอย่างประหยัคมีประสิทธิภาพ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อความดำรงอยู่ของตน และเพื่อนมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การพัฒนาคนุขย์ตามแนวพุทธศาสตร์

ด้วยเหตุที่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือ และมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมาช้านาน จนกล่าวได้ว่า หลักคำสอน และแนวทางในการปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยเป็นอย่างมากดังปรากฏในรายงานผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ดลมนรจน บากา (2532) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ เปรียบเทียบความเชื่อทางศาสนา และผลกระทบที่มีต่อลักษณะสังคม เศรษฐกิจ และแนวการดำเนินชีวิตของชาวพุทธและชาวมุสลิมในชนบทศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสุโขงป่าตี จังหวัดนราธิวาส พบว่าชาวพุทธส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย กรรมและนิพพาน ทำให้ชาวพุทธมีความเกรงกลัวต่อผลของการกระทำบาป ไม่สนใจประกอบอาชีพที่ขัดต่อคำสอนของศาสนาพุทธ และมีการสวดมนต์ไหว้พระเป็นประจำทุกวัน เสียสละทรัพย์สิน บริจาคทาน ทำบุญในโอกาสต่าง ๆ และรักษาศีลห้า ส่วนชาวมุสลิมนั้นเชื่อว่า พระเจ้าเป็นผู้กำหนดวิถีทางการดำเนินชีวิตแต่พระองค์ได้ให้สติปัญญาแก่มนุขย์ เพื่อที่จะเลือกปฏิบัติ กระทำความดีหรือความชั่ว มนุขย์มีอิสระที่จะเลือกกระทำโดยที่พระเจ้าเป็นผู้ให้พลังในการกระทำ พระเจ้าให้มนุขย์มีความสามารถที่จะพูด แต่มนุขย์จะพูดดีหรือชั่วนั้น ย่อมแล้วแต่มนุขย์เอง แม้อัลลอฮ์จะให้อิสระแก่มนุขย์ในการเลือกประกอบกรางานใด ๆ แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่เป็นไปได้ตามพระประสงค์ของอัลลอฮ์

เมื่อพิจารณาถึงความคิด ความเชื่อ ในส่วนที่เป็นรากฐานทางพระพุทธศาสนา เนื่องน้อย บุญเนตร (2537) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อมในพระพุทธศาสนา: สำนักทางศาสนาที่หยั่งโยงสรรพสิ่งทั่วสากล พบว่า โลกทัศน์ของพุทธปรัชญาที่หยั่งโยงสรรพสิ่งทั่วสากลนั้น ปฏิเสธความมีอยู่ของตัวตน คือมนุขย์ สัตว์ โลก ธรรมชาติ ฯลฯ เป็นเพียงชื่อสมมติของกระแสความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ดำเนินไปตามเหตุปัจจัย และมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกัน มนุขย์ไม่แปลกแยกจากโลก ธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงในจุดใดจุดหนึ่งย่อมมีผลต่อภาพรวมทั้งหมด มนุขย์มิได้เป็นศูนย์กลางของโลก ไม่มีการลำดับความสูงต่ำของคุณค่า โลกนี้มีใช่เป็นเพียงทางผ่านของมนุขย์เพื่อไปสู่โลกหน้าที่ดีกว่า แต่มนุขย์สามารถเข้าถึงซึ่งสังจธรรมหรือความจริงของโลก ด้วยการปฏิบัติตนให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคโลกที่เกื้อกูลสิ่งต่าง ๆ ในโลก ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วต่างอิงอาศัยกัน ด้วยการปฏิบัติต่อทุกสิ่งทุกอย่าง มีฉันทะ เมตตา และกรุณา พุทธปรัชญาครอบคลุมทั้งโลกมนุขย์ ศีลธรรม คุณธรรม ความสัมพันธ์ทางสังค ฯลฯ ความรู้

มิใช่อำนาจในการดูดซับถือเอาประโยชน์จากธรรมชาติ แต่ความรู้คือคุณธรรมในการทำตนเองให้เกื้อกูลสนับสนุนกับสิ่งอื่นในโลก

สรุปได้ว่า แนวความคิดของพุทธปรัชญาเป็นการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ และการอยู่กันนี้เป็นการแสดงออกถึงการเติบโตทางปัญญา การบรรลุศักยภาพที่จะสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับทุกสิ่ง ในขณะที่แนวความคิดของปรัชญาตะวันตกเป็นไปในลักษณะต่าง ๆ คือ ทั้งที่มีความเห็นว่ามีมนุษย์แยกออกจากธรรมชาติ โดยถือว่า มนุษย์เป็นผู้ปกครองธรรมชาติ เป็นผู้ดูแลธรรมชาติ และพยายามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาโลกทัศน์ของพุทธปรัชญาเกี่ยวข้องกับสถานะของธรรมชาตินั้นได้ปรากฏผลการศึกษาวิเคราะห์ในรายงานการวิจัย เรื่องหน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเนืองน้อย บุญเนตร (2537) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะพิจารณาการให้เหตุผลเกี่ยวกับหน้าที่ทางจริยธรรมของมนุษย์ในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่ออนุชน เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ซึ่งอยู่ห่างไกลในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อความอยู่รอดของสังคมโดยรวม โดยศึกษาความคิดของนักปราชญ์ต่าง ๆ ศึกษาพิจารณาหน้าที่ของมนุษย์ที่มีต่อการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิเคราะห์ของประเทศที่เจริญแล้วในการช่วยเหลือประเทศยากจนหรือด้อยพัฒนา และศึกษาขอบเขตอำนาจหน้าที่ของรัฐกับสิทธิแห่งเสรีภาพของประชาชนในการที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า จริยศาสตร์สภาพแวดล้อมถือความสมดุลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นคุณค่าสูงสุด มีคุณค่าในตัวของมันเอง แต่ตามเหตุผลแล้วเป็นไปได้ยาก การมีชีวิตที่คุ้มค่าของมนุษย์ เป็นสิ่งซึ่งมีเหตุผลมากที่สุด มนุษย์มีหน้าที่ที่จะรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติต่ออนุชนรุ่นถัดไปเท่านั้น ไม่อาจบอกได้ถึงในระยะยาว การให้ความช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นหน้าที่ทางจริยธรรมของประเทศที่เจริญแล้ว เนื่องจากหลักความยุติธรรม ส่วนการละเว้นจากความช่วยเหลือนอกจากจะเป็นความยุติธรรมแล้วยังถือว่า เป็นการทำร้ายประเทศด้อยพัฒนา และหากว่าความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเลวร้ายลง จนกระทั่งอาจเกิดอันตรายแก่ความอยู่รอดของสังคมโดยรวมแล้ว รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องจำกัดอิสรภาพส่วนตัวบางประการของประชาชน

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า หลักคำสอนของพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม หรือสิ่งแวดล้อมด้วย วินัย วีระพัฒนานนท์ และสิวลี ศิริไล (2530) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษาตามหลักพุทธธรรม พบว่า เนื้อหาสาระของพระพุทธศาสนาเน้นที่มองสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และตัวมนุษย์ว่าเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยตามกฎธรรมชาติเช่นเดียวกัน มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขจะต้องเข้าใจสถานะของตนเองปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับธรรมะ อันเป็นกฎ

ธรรมชาติ ซึ่งจะสามารถนำไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตได้ นั่นคือ การหลุดพ้นหรือ นิพพาน

การศึกษาพระพุทธศาสนา น่าจะมีส่วนต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น บุญน้อย มุ่งงาม (2533) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์ค่านิยมแบบพุทธและการ ดำเนินชีวิตของชาวพุทธในปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า พระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทต่อสังคมไทยมาก แม้ว่าสังคมกำลัง เปลี่ยนแปลง แต่ชาวไทยร้อยละ 95.02 ก็ยังนับถือพระพุทธศาสนา และชาวพุทธกลุ่ม ตัวอย่างจากการวิจัยภาคสนาม จำนวน 300 คน จาก 3 กลุ่มอาชีพ คือ พ่อค้า หรือนัก ธุรกิจ นักศึกษาวิทยาลัยครู และนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี มีความเชื่อและค่านิยมแบบพุทธเกี่ยวกับการให้ทาน รักษาศีล บุญและบาป การดำรงชีวิตประจำวัน ความเมตตากรุณา การเฉลี่ยแบ่งปัน การอยู่ร่วมกัน ความ ขยันหมั่นเพียร การคบมิตร ความไม่ประมาท การพึ่งตนเอง ความสันโดษ การใช้ปัญญา และเหตุผล ถูกต้องและตรงตามหลักพระพุทธศาสนา แต่ความเชื่อเรื่องกรรมและการใช้ผล ของกรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของบุญและบาปซึ่งสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ยังไม่ ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะมีความเชื่อเบี่ยงเบนว่ากรรมจะให้ผลแก่ผู้กระทำ ในทางลบเท่านั้น

การที่พระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับดำเนินชีวิตของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมของ มนุษย์นั้น เนื่องจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ประกอบด้วยกิจกรรมหลายส่วน คือ ทั้งด้าน การเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่ง

สมบุญ สุกข์สารานู (2527) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธศาสนากับการ เปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม พบว่า กรอบทฤษฎีตะวันตกนั้นได้รับอิทธิพลมาจาก โลกทัศน์ของคนตะวันตก ซึ่งมีพื้นฐานสำคัญอยู่บนคติ ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ไปจากคนไทย คติ ความเชื่อ และวัฒนธรรมตะวันตกนั้นส่วนมากมีรากเหง้าอยู่บนระบบ ความเชื่อส่วนที่เป็นคริสต์ศาสนา การมองข้ามความสำคัญของความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ ระหว่างศาสนากับสังคม การเมือง และเศรษฐกิจมีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งอาจนำไปสู่ ความไม่เข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม และการเมือง ที่เกิดขึ้นในสังคมหนึ่ง ๆ อย่างแท้จริง ได้ และประเด็นสำคัญดังกล่าวมีนัยสำคัญเท่ากับการละเลยการทำความเข้าใจวิถีชีวิต ส่วนรวมของสังคม หรืออีกนัยหนึ่งวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งรากเหง้าสำคัญอย่างหนึ่งของวิถี ชีวิตหรือวัฒนธรรมของแต่ละสังคมนั้นก็คือศาสนา ศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทาง การเมืองและสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นในทาง การเมืองและสังคม ย่อมจะมีผลกระทบต่อศาสนา และในทำนองเดียวกันการเปลี่ยนแปลง ทางศาสนาก็จะมีผลกระทบต่อทางการเมืองและสังคมเช่นเดียวกัน

ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับวิถีชีวิต หรือวัฒนธรรมของ แต่ละสังคมนั้น สุภาพรณ ฌ บางช้าง และคณะ (2529) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชนบท เพื่อมุ่งศึกษาหลักคุณธรรมและสาเหตุ ของภาวะศาสนา ศีลธรรมของชาวชนบทกลุ่มหนึ่ง แล้วทดลองหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข หรือส่งเสริมส่วนที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการนำหลักพุทธธรรมมาเป็นหลักดำเนินการแล้ว ประเมินผลและอุปสรรคของการทดลองเพื่อจะได้พิจารณาหาแนวทางการพัฒนาศาสนา ศีลธรรม ในชนบทนั้น และในชนบทอื่นของประเทศต่อไป คณะผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการ ดำเนินงานโดยแบ่งเป็น 3 ขั้น คือ สำรวจข้อมูลพื้นฐานปฏิบัติทดลอง และประเมินผลการ ทดลองทั้งหมด โดยเลือกกลุ่มทดลอง 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านเขินหย่อง และหมู่บ้านวังหว่า อำเภอดงหลวง จังหวัดระนอง ผลการวิจัยพบว่า การที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาให้คนใน ชุมชนมีเจตคติและพฤติกรรมอย่างน้อยที่สุดในระดับศีล 5 และธรรม 5 ซึ่งเป็นขั้นพื้นฐาน ให้ได้นั้นจะต้องพัฒนาศาสนาให้มีสถานภาพที่พร้อมที่จะเป็นกลไกไปสู่การสร้างศีลธรรม ทั้ง 5 ด้าน คือ ศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และศาสนพิธี และงาน การพัฒนาศาสนาศีลธรรมในชนบทจะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการยอมรับปัญหาของคนใน ท้องถิ่นว่ามีอยู่จริง และจำเป็นต้องแก้ไขคุณภาพและบทบาทของผู้นำฝ่ายพระและฆราวาส คุณสมบัติและการแสดงออกของผู้ทำงาน การสร้างความสัมพันธ์และศรัทธา ตลอดจนการ ประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น

สรุป

สรุปได้ว่า การศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนานั้นต้องเกิดจากการเรียนรู้ (ปริยัติ) และการตั้งใจปฏิบัติในขณะเดียวกัน (ปฏิบัติ) จึงเกิดการประจักษ์แจ้งผล (ปฏิเวธ) พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการศึกษาและคนที่มีการศึกษา เพราะว่าการศึกษาเป็น เครื่องมือในการสร้างปัญญาให้กับมนุษย์ พุทธปรัชญาการศึกษา มุ่งเน้นไปที่การพัฒนากาย วาจา ใจ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาตามหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อให้รู้จักดำเนินชีวิตและกระทำกิจต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ทั้งปัจจุบันและอนาคต ทั้งต่อ บุคคลอื่น ๆ ตลอดจนสรรพสิ่งเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันและเป็นไปเพื่อการพัฒนา บุคคลชาวโลกในระดับโลกียสุขตามแนวพุทธศาสตร์ ที่เรียกว่า ปรัตโหมสะ และโยนิโส มนสิการ

กระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามแนวพุทธศาสตร์ สรุปในองค์ ธรรมอริยสัจ 4 ซึ่งประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค เมื่อมีการเรียนรู้ หรือปฏิบัติในมรรคในหนทางที่ถูกต้องผู้เรียนจะประจักษ์ชัดด้วยตัวเอง และจะมี

ความสามารถในการเรียนรู้และการตรวจสอบตนเองได้ว่าตนเองรู้และได้รับผลการปฏิบัติอย่างไรบ้าง

สภาพจัดการเรียนการสอนในพุทธศาสนา ให้ความสำคัญกับทั้งเหตุและปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ปัจจัยภายในแตกต่างกันหลายลักษณะ เช่น มีสัญญาเดิม มีศรัทธาที่ต่างกัน ศักยภาพของความเพียร สติ สมาธิ และปัญญา (โยนิโสมนสิการ) มีต่างกัน ปัจจัยภายนอกหรือสภาพแวดล้อม ล้วนมีผลต่อลักษณะและทิศทางการเรียนรู้ได้ ปัจจัยทางชีวิตสังคม เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง ครูอาจารย์ และแม่ผู้คนรอบข้างในสังคม ควรมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร ก็มีความสำคัญต่อการชี้แนะและส่งเสริมการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- ดลมนรรัตน์ บากา. (2532). *การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อทางศาสนาและผลกระทบที่มีต่อลักษณะสังคม เศรษฐกิจและแนวการดำเนินชีวิตของชาวพุทธและชาวมุสลิม: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอสู่โขงป่าติ จังหวัดนราธิวาส* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เนื่องน้อย บุญเนตร. (2537). *จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อม: โลกทัศน์ในพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญน้อย มุ่งงาน. (2533). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ค่านิยมแบบพุทธและการดำเนินชีวิตของชาวพุทธในปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอมืองจังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปญโญ). (2537). *เป้าหมายของการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิพพาน.
- พูนสุข สนองลักษณ์. (2532). *วิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต)* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรัช สู่แสนสุข. (2539). *หลักการและกระบวนการของการเรียนรู้และการสอนตามหลักพุทธศาสตร์* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัย วีระวัฒนานนท์ และสิวลี ศิริโล. (2530). *สิ่งแวดล้อมศึกษาตามหลักพุทธธรรม* (รายงานการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สมบุญ สุธำราญ. (2527). พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพรรณ ฌ บางช้าง. (2529). การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชนบท
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนธรรมองค์กรด้านการปกครองและการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย*
ORGANIZATIONAL CULTURE IN GOVERNMENT AND EDUCATION
OF THE THAI SANGHA

พระบูรเขตธรรมคณี (บังคม รกขิตธมโม),
พระสมุห์วีระ สุนทรโร

Phra Burakhetdhammakhanee (Bangkhom Rakkhitdhammo),
Phrasamuh Weera Suntharo
วัดบางปรือ

Wat Bang Prue

Corresponding Author E-mail: watpaknum1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กรด้านการปกครองและการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย จากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา อินเทอร์เน็ต เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมถึงวิเคราะห์จากผู้นิพนธ์ มีผลการศึกษาดังนี้ วัฒนธรรมองค์กรเป็นค่านิยมเฉพาะและความเชื่อขององค์กรที่ชี้นำกิจกรรมทั้งหมดและพฤติกรรมขององค์กรนั้น ๆ และวัฒนธรรมองค์กรยังรวมถึงมาตรฐาน ค่านิยม และสมมติฐาน พบว่า 1. วัฒนธรรมองค์กรด้านการปกครองพระสงฆ์ เป็นหลักของคณะสงฆ์ไทยในการที่จะหลอมรวมจิตใจให้รู้เคารพ นับถือ ให้เกียรติกันและกันตามอาวุโส ภัณฑะ รู้จักหน้าที่ของตน ประพฤติตนตามพระธรรมวินัย ตามกฎหมายและตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ อีกทั้งช่วยสอดส่องดูแลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนให้ปฏิบัติตนถูกต้องเหมาะสม บริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่ประพฤติเสื่อมเสียทำให้พระพุทธศาสนาต้องหม่นหมอง 2. วัฒนธรรมองค์กรด้านการศึกษาเป็นเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างหนึ่งสอดคล้องกับการปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาของคณะสงฆ์ซึ่งปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ 1. นักรธรรม 2. บาลีและ 3. สายสามัญ กล่าวคือ ปริยัติธรรมแผนกสามัญและมหาวิทยาลัยสงฆ์ (มมรและมจร) การศึกษายังคงเป็นไปได้สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาที่ดีและช่วยงานพุทธศาสนาได้เกิดการเผยแผ่เชิงรุก เกิดการเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียน เกิดผลเป็นการเทศน์หรือบรรยายธรรมในยุคสมัยใหม่ได้

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์กร; ด้านการปกครองและการศึกษา; คณะสงฆ์ไทย

Abstract

This academic article aims to study the organizational culture of government and education of the Thai Sangha. From studying and researching from books, textbooks, the Internet, other related documents, including analysis from the author. The study results are as follows: corporate culture It is the specific values and beliefs of an organization that guide all activities and behavior of that organization, and organizational culture also includes standards, values, and assumptions. It is the principle of the Thai Sangha in order to assimilate the minds to know, respect, honor each other according to seniority. Pantae knows one's duties. conduct oneself according to moral discipline According to the law and according to the Sangha Act It also helps to monitor and supervise their subordinates so that they conduct themselves properly, honestly, justly, without misbehaving that causes Buddhism to be tarnished. (2) Organizational culture in education It is a matter of human resource development in line with governance, especially the education of the Sangha, which currently has the Scripture Act B.E. 2562. It can be divided into 3 categories: 1. Dhammakaya, 2. Pali and 3. Ordinary line, namely, ordinary divisions and Sangha Universities (Morara, MCU). Education is still possible, can develop human resources in good Buddhism and help Buddhist work has proactively propagated There was going to teach morals in school. resulting in a sermon or dharma lecture in the modern era.

Keywords: Corporate Culture; Government and Education; Thai Sangha

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าในเรื่องของเทคโนโลยี สังคม รวมถึงค่านิยมต่าง ๆ ที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและเห็นเป็นปรากฏการณ์ข่าวที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก ความเจริญเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศชาติมีความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจ แต่ตรงกันข้ามในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีข่าวสารต่าง ๆ ก็มีความเจริญรุ่งเรือง เช่นเดียวกันจึงกล่าวได้ว่าข่าวที่เป็นภาพลบเกิดขึ้นในทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวของพระสงฆ์ซึ่งเป็นเรื่องที่ออกสื่อและนำมาตีแผ่ในภาพลบเป็นจำนวนมาก การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์กรด้านการปกครองและการเผยแผ่ก็ยังมีสิ่งที่น่าสนใจ

เพราะการปกครอง การกวดขันเรื่องพระธรรมวินัยรวมไปถึงการปฏิรูปกิจการ พระพุทธศาสนา ทั้งการให้ความรู้การพัฒนาศักยภาพพระภิกษุสามเณรในเรื่อง ของการศึกษาก็อาจจะเป็นการเสริมสร้างหรือตอบโต้ภัยการป้องกันรักษาและสืบทอด พระพุทธศาสนาให้อยู่ต่อไปได้ เพราะฉะนั้นการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรในเรื่องของการ ปกครองหรือการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและนำมาเขียนเป็นบทความวิชาการเพื่อ ศึกษาวัฒนธรรมการปกครองของคณะสงฆ์ว่าเป็นในลักษณะใดและควรพัฒนาด้ว การศึกษาตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์อย่างไร จึงจะสามารถป้องกันรักษาสืบทอด พระพุทธศาสนาให้เป็นที่พึ่งของพุทธศาสนิกชนคนไทยต่อไปได้

ความหมายของวัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กร หมายถึง ค่านิยมเฉพาะและความเชื่อขององค์กรที่ขึ้นากิจกรรม ทั้งหมดและพฤติกรรมขององค์กรนั้น ๆ และวัฒนธรรมองค์กรยังรวมถึงมาตรฐาน ค่านิยม และสมมติฐานด้วย ในการตัดสินใจและการกระทำที่ดำเนินการโดยการตัดสินใจของ องค์กรวัฒนธรรมองค์กรเป็น ปัจจัยหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment) หรือสิ่งที่อยู่ภายในองค์กรและมีผลกระทบโดยตรงต่องาน การบริหาร จัดการและตัวองค์กรเอง ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรมีความสำคัญเพราะมีอิทธิพลต่อความนึกคิด ความรู้สึกและการปฏิบัติงานของพนักงาน (Petvirojchai, 2021)

คุณลักษณะ (Attributes) ของวัฒนธรรมองค์กร และลักษณะวัฒนธรรมองค์กร ได้ 4 ลักษณะ (CONSYNC, 2021) ได้แก่

1. วัฒนธรรมชนเผ่าหรือวัฒนธรรมมุ่งความสัมพันธ์ (Clan Culture) วัฒนธรรม ชนเผ่าหรือวัฒนธรรมมุ่งความสัมพันธ์ หมายถึงวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญในความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล เช่น การดูแลเอาใจใส่ การอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนเป็นสมมติฐานพื้นฐาน เน้นความเป็นกันเองบรรยากาศการทำงานและบทบาทของผู้นำในฐานะพี่เลี้ยงใน วัฒนธรรมลักษณะนี้สมาชิกไว้วางใจซึ่งกันและกัน ผู้จัดการกับพนักงานสามารถสื่อสาร อย่างตรงไปตรงมา แบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน และตระหนักถึงการถ่ายทอดความรู้ภายใน องค์กร จึงมีอิสระการแลกเปลี่ยนและสื่อสารความรู้ระหว่างสมาชิกในบริษัทจะเป็น ประโยชน์ต่อการสร้างนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมดังนั้น วัฒนธรรมของชนเผ่าจึงเป็น ฐานความรู้สำหรับนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมนอกจากนี้ วัฒนธรรมกลุ่มยังให้ความสำคัญ กับโครงสร้างการกระจายอำนาจของการมีส่วนร่วมของพนักงานในการตัดสินใจและการ จัดการซึ่งเอื้อต่อความต้องการ ในการเติมเต็มตนเองของพนักงานและกระตุ้นความคิด สร้างสรรค์ขององค์กร จุดเน้นของวัฒนธรรมชนเผ่า ช่วยให้เกิดความกระตือรือร้น การมี ส่วนร่วม และความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานต่อองค์กร (Gavin & Mason, 2004)

2. วัฒนธรรมมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง (Adhocracy Culture) วัฒนธรรมมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นไปที่การสร้างบรรยากาศที่เป็นนวัตกรรมที่เน้นการเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมความคิดริเริ่มและความเป็นอิสระ (Cameron and Quinn, 1999; Trompenaars and Hampden-Turner 2003) องค์กรมุ่งมั่นที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่ให้ความสำคัญกับความท้าทายการผจญภัยและความคิดสร้างสรรค์ พนักงานมีอิสระสามารถทดลองสิ่งใหม่ ๆ ผู้นำกล้าเผชิญกับความท้าทายและให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีนวัตกรรม ในส่วนขององค์กรจะมีลักษณะเป็นเครือข่าย มีโครงสร้างอย่างหลวม ๆ แบบแมทริก (Matrix Structure) ทำงานเป็นทีม ยืดหยุ่น ให้อำนาจและเป็นทางการน้อย องค์กรเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามสภาพแวดล้อมภายนอก

3. วัฒนธรรมราชการ (Hierarchy Culture) (CONSYNC, 2021) หรือวัฒนธรรมลำดับชั้นเป็นวัฒนธรรมที่ตั้งอยู่บน สมมติฐานของความมั่นคงและระดับการควบคุม (Cameron & Quinn, 1999) ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมลำดับชั้นคือระบบราชการแบบลำดับชั้นและวัฒนธรรมลำดับชั้นปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ดำเนินการภายใต้รูปแบบความเป็นผู้นำที่ ระมัดระวังและรอบคอบ และมีประสิทธิผลและความมั่นคงของการดำเนินงานเป็นเป้าหมายระยะยาว เพราะวัฒนธรรมแบบลำดับชั้นหมายความว่าองค์กรจะแสวงหาความมั่นคงและนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอนในระดับที่สูงขึ้น องค์กรใดที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมนี้จะไม่เต็มใจที่จะดำเนินการนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเนื่องจากความแข็งแกร่งและขาดความยืดหยุ่นและนวัตกรรมในโครงสร้างองค์กรแบบลำดับชั้นองค์กรมีวัฒนธรรมแบบนี้คุ้นเคยกับการใช้รูปแบบการทำงานแบบมีขั้นตอนและไม่เต็มใจเพื่อใช้ความคิดริเริ่มที่จำเป็นในการไล่ตามนวัตกรรม

4. วัฒนธรรมการตลาด (Market Culture) หรือวัฒนธรรมทำงานหนักและสนุกสนาน (Work Hard and Play Hard) (CONSYNC, 2021) วัฒนธรรมการตลาดเป็นวัฒนธรรมที่เน้นผลลัพธ์ที่เน้นการแข่งขันโดยมีเป้าหมายในการแสวงหาส่วนแบ่งการตลาดที่สูงและความพึงพอใจของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น เชื่อกันว่าพนักงานสามารถบรรลุเป้าหมายด้วยตนเองได้ ความผูกพันของพนักงานอยู่กับความสำเร็จ ชื่อเสียง ผลงาน การกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันและให้ความสำคัญตอบแทนเมื่อบรรลุเป้า นอกจากนี้ วัฒนธรรมการตลาดมุ่งเน้นการทำงานเพื่อเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า และขยายส่วนแบ่งการตลาดนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในวิธีการที่สำคัญที่สุดโดยที่องค์กรจะได้เปรียบในการแข่งขัน การเป็นผู้นำในด้านราคาและการตลาด

สรุปในส่วนของความหมายของวัฒนธรรมเป็นค่านิยมและเป็นสิ่งที่หลอมรวมจิตใจของผู้อยู่ในองค์กร สามารถสร้างความสุขในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นค่านิยมที่ร่วมกันก่อให้เกิดจิตสำนึกในการรักองค์กร และสามารถขับเคลื่อนองค์กรไปตามนโยบายที่

ผู้บริหารได้วางไว้ให้มีประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้นไปได้ สามารถบูรณาการกับหลักของเชิงพุทธ คือ วัฒนธรรมด้านการปกครองและวัฒนธรรมด้านการศึกษา เป็นการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัฒนธรรมเชิงพุทธ

การบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนาโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน รวมถึงการศึกษาค่านิยมเฉพาะ วัฒนธรรม ประเพณี ระบบของการปกครองคณะสงฆ์ไทย จนเกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนางานการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาได้

วัฒนธรรมองค์กรเชิงพุทธ อาจจะ หมายถึงการนำสิ่งที่เป็นหลักธรรมหรือองค์ความรู้จากทางพุทธศาสนาไปใช้ในองค์กรหรือในส่วนงานที่ตนรับผิดชอบมีความหมายหนึ่ง อาจจะเป็นการจัดการกิจการพระพุทธศาสนาโดยอาศัยความเป็นวัฒนธรรมองค์กรซึ่งพระสงฆ์เป็นผู้อยู่ในพระธรรมวินัยมีวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปจากฆราวาสทั่วไปซึ่งเมื่อเราจะทราบความเป็นมาของวัฒนธรรมองค์กรก็ต้องเข้าใจถึงสิ่งที่เป็นศาสนาพุทธในปัจจุบันซึ่งแบ่งออกเป็นทั้งธรรมยุตและมหานิกายรวมถึงในฝ่ายพระพุทธศาสนาอื่นๆเช่นมหายานเป็นต้นต่างก็มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไปผู้เขียนจึงได้เรียบเรียงในส่วนของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแต่ละด้านประกอบด้วย การปกครองซึ่งมีฝ่ายเถรวาทมหายานฝ่ายธรรมยุตเป็นต้น (เยื้อง ปันหน่งเพ็ชร์, 2561)

ในหน่วยงานหรือการทำงานต่าง ๆ นั้น ความแตกต่างของแต่ละบุคคลหรือความชอบของแต่ละคนในการทำงานปัจจุบันนี้มีความหลากหลายเรื่องวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมเรื่องการแต่งกายวัฒนธรรมเรื่องการอยู่ในสังคม ที่มีไลฟ์สไตล์ ของแต่ละคน แต่ทุกคนเมื่ออยู่รวมกันแล้วย่อมอาศัยกันและกันในการเชื่อมโยงหรือการอยู่ด้วยกันอย่างไม่เกิดปัญหาโดยใช้ตัวกฎหมายเป็นตัวกลั่นกรองผู้ที่อยู่ในสังคมได้ เพราะฉะนั้นการจะมีวัฒนธรรมที่ดีอาจจำเป็นต้องประกอบด้วยกับกฎหมายหรือสิ่งที่เห็นด้วยในองค์กรนั้น ๆ ซึ่งเมื่อก้าวถึงองค์กรสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความหลากหลายในเรื่องของความเชื่อและเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของมนุษยชาติก็ย่อมมีวัฒนธรรมที่ต่างกันไปผู้เขียนจึงสนใจในการเรียบเรียงและหาข้อมูลในเรื่องการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรสงฆ์หรือองค์กรพุทธต่อไป

วัฒนธรรมองค์กรด้านการปกครอง

การปกครอง หมายถึง การดูแล คຸ້ມครอง บริหาร การปกครองของคณะสงฆ์ไทย เป็นการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ทรงเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันไปตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลง ไปจนถึงเจ้าอาวาส พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2535 ได้ลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ไว้มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของ มหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการ ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดมหาเถร สมาคม หลักการปกครองเป็นภารกิจที่วัดโดยพระภิกษุเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินการสอดส่อง ดูแลความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัดหรือ ปกครองปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศของมหาเถร สมาคม หรือพระบัญชาของสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่ เจ้าคณะปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้า คณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะใหญ่ (หน) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่พระภิกษุทำ หน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ ในการอุปสมบทกุลบุตร ปกครองตาม ความหมายในพระพุทธศาสนาเป็นการปกครองเพื่อการศึกษา การปกครองและความสงบ เรียบร้อยที่เกิดจากการปกครองนั้นมีใช้เป็นจุดหมายในตัว แต่เป็นเพียงปัจจัย คือ สภาพ เอื้อเพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลบรรลุจุดหมายแห่งการศึกษา หรือเพื่อเป็นหลักประกันของ การศึกษาทั้งสิ้น ถ้าไม่ปกครองด้วยการศึกษา ต้องปกครองด้วยอำนาจเมื่อปกครองด้วย อำนาจเกิดความรู้สึกในเชิงปฏิปักษ์ ที่เอียงไปในทางที่จะขัดแย้งกัน ด้วยเหตุนี้การปกครอง แบบใช้อำนาจจึงก่อให้เกิดปัญหา เริ่มตั้งแต่เกิดความขัดแย้งในจิตใจเป็นต้นไป ทำให้ยังต้อง เห็นการใช้อำนาจ ใช้อำนาจ และจะเน้นการลงโทษมากยิ่งขึ้นตามสำคัญไม่ใช้การปกครอง แบบพยายามสร้างคนดี แต่เป็นการปกครองแบบพยายามกำจัดคนเลวนั่นเอง (Liao, 2018)

คณะสงฆ์ไทย หมายถึง บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจาก พระอุปัชฌาย์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

พระภิกษุมีศีล 227 ข้อเป็นเครื่องกำกับวัตรปฏิบัติ พระภิกษุทุกรูปอยู่ภายใต้การ ปกครองของมหาเถรสมาคม ซึ่งได้วางกฎหมายมหาเถรสมาคมว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะ สงฆ์ไว้เป็นลำดับชั้นการปกครอง และการปกครองคณะสงฆ์ทุกส่วนทุกชั้นมีเจ้าคณะ มหาณิกาย และเจ้าคณะธรรมยุตปกครองบังคับบัญชาวัด และพระภิกษุสามเณรในนิกาย นั้น เช่น คณะธรรมยุตมีเจ้าคณะใหญ่ธรรมยุตปกครอง ส่วนคณะมหาณิกายแบ่งการ ปกครองออกเป็น 4 หน คือ เจ้าคณะใหญ่หนหลวง เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ เจ้าคณะใหญ่หน ตะวันออกเจ้าคณะใหญ่หนใต้

ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ซึ่งได้กระจายอำนาจการปกครองออกเป็น ส่วน ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ภาค มีเจ้าคณะภาคดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ในเขตภาคของตนให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช

ส่วนที่ 2 จังหวัด มีเจ้าคณะจังหวัดปกครอง (เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร และเจ้าคณะจังหวัดทั่วประเทศ)

ส่วนที่ 3 อำเภอ มีเจ้าคณะอำเภอปกครอง (เจ้าคณะเขตในกรุงเทพมหานครและเจ้าคณะอำเภอทั่วประเทศ)

ส่วนที่ 4 ตำบล มีเจ้าคณะตำบลปกครอง (เจ้าคณะแขวงในกรุงเทพมหานครและเจ้าคณะตำบลทั่วประเทศ)

อำนาจหน้าที่สำคัญของเจ้าคณะตำบล นอกจากการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงามแล้ว ยังมีหน้าที่ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือ คำวินิจฉัยชั้นเจ้าอาวาส แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาสให้เป็นไปโดยชอบ ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าอาวาส และพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือผู้อยู่ในปกครองของตน ตรวจการ และประชุมพระสังฆาธิการในเขตการปกครองของตนหากเราเรียงลำดับการปกครองคณะสงฆ์ จากล่างขึ้นบน เป็นดังนี้

- ตำบล ปกครองดูแลวัด (เจ้าคณะตำบลดูแลหลาย ๆ วัด)
- อำเภอ ปกครองดูแล ตำบล (เจ้าคณะอำเภอดูแลหลาย ๆ ตำบล)
- จังหวัด ปกครองดูแล อำเภอ (เจ้าคณะจังหวัดดูแลหลาย ๆ อำเภอ)
- ภาค ปกครองดูแลจังหวัด (เจ้าคณะภาค ดูแลหลาย ๆ จังหวัด)
- หน ปกครองดูแลภาค (เจ้าคณะใหญ่ ดูแล ภาคหลายๆ ภาค)
- มหาเถรสมาคม ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในภาพรวม

หันกลับมาที่สถานการณ์ปัจจุบัน มักตั้งคำถามกันว่า มีปัญหาเกิดขึ้นกับวัดกับความประพฤติของเจ้าอาวาสที่ผิดกฎหมายผิดพระธรรมวินัย ทำไมมหาเถรสมาคมไม่ลงมาจัดการเรื่องนี้หากพิจารณาถึงสภาพปัจจุบัน ประเทศไทยมีวัดจำนวน 39,481 วัด (ข้อมูล ณ มีนาคม 2558) ถ้านำเรื่องเกี่ยวกับวัดทุกเรื่องเข้าสู่มหาเถรสมาคม อาจจะมีขั้นตอนการปกครองคณะสงฆ์และไม่เป็นไปตามระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้แล้วในกฎหมายมหาเถรสมาคม

ตัวอย่างเช่น พระภิกษุ ก. ถูกกล่าวหาว่าเป็นปาราชิกเพราะมีเพศสัมพันธ์กับนาง ข.

เรื่องนี้เมื่อนาง ข.มาฟ้องเจ้าอาวาส ก็ถือเป็นหน้าที่ของท่านที่จะต้องดำเนินการชำระสะสางคดีความในวัดให้เป็นที่เรียบร้อย ไม่ต้องแจ้งมหาเถรสมาคมให้ลงมาสอบสวนแต่อย่างใด

การที่พระภิกษุ ก. ผู้ถูกกล่าวหาจะถูกข้อหาปาราชิก เจ้าอาวาสจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นชำระอธิกรณ์ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม ทำไม่ต้องตั้งคณะกรรมการก็ในเมื่อ นาง ข. ผู้เสียหายกล่าวโทษอยู่แล้ว เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะโทษปาราชิกข้อหาเสพเมถุนนั้น ถ้าไม่ปรากฏชัดแจ้งหรือพบเห็นทันทีทันใดในขณะนั้น เมื่อเจ้าอาวาสสอบถามพระภิกษุ ก. แล้วไม่ยอมสารภาพ เจ้าอาวาสก็ต้องตั้งกรรมการขึ้นพิจารณาให้แจ่มชัด เพราะโทษปาราชิกนี้ผู้ใดถูกกล่าวลงโทษก็เหมือนกับประหารชีวิตความเป็นพระภิกษุและจะกลับมาบวชอีกไม่ได้

ขณะที่การไต่สวนตามกฎหมายนิคหกรรม กำลังจะเริ่มกระบวนการ ปรากฏว่า นาง ข.ได้ไปแจ้งคดีอาญาต่อศาล กล่าวหาพระภิกษุ ก. กระทำการข่มขืนตน ศาลประทับรับฟ้องตามกฎหมายมหาเถรสมาคมว่าด้วยการลงนิคหกรรมนั้น ถ้าเรื่องอยู่ระหว่างการพิจารณา ของศาลฝ่ายราชอาณาจักร การพิจารณาของคณะสงฆ์จะชะลอเพื่อรอการพิจารณาทางอาณาจักรก่อน เมื่อศาลฝ่ายราชอาณาจักรไต่สวน ปรากฏว่าพระภิกษุ ก.และนาง ข. รับสารภาพว่า มีความชอบพอกันในขณะนั้น การร่วมเพศเกิดจากการสมยอมกัน มิใช่บังคับข่มขืนใจ ศาลสั่งยกฟ้องจึงกลับมาสู่กระบวนการไต่สวนตามกฎหมายนิคหกรรม ซึ่งคณะกรรมการฝ่ายสงฆ์เห็นว่าพระภิกษุ ก. เป็นปาราชิก เหตุเพราะได้ร่วมเพศจริงโดยสมยอมกัน ไม่จำเป็นต้องสอบสวนตามกฎหมายนิคหกรรมก็ยอมปาราชิกไปแล้ว (สมชาย สุรชาติศรี, 2558)

การปกครองตามพระธรรมวินัย

การเคารพนับถือกันโดยลำดับ อาวุโส ภัณฑะ คือ ในการลุกขึ้นยืนรับ การไหว้ การกราบ การแสดงความเคารพ ภิกษุผู้มีพรรษากาลอ่อนกว่า (บวชหลังแม้วันเดียว) ควรแสดงแก่พระภิกษุผู้บวชก่อนแม้วันเดียวเช่นกัน เกิดเป็นความเจริญเรียกว่า วัฒนธรรมองค์กรของคณะสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพระธรรมวินัยที่เป็นหลักของการสมาทานความเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

การให้เกียรติภิกษุผู้ที่อาวุโสกว่าเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติให้พระภิกษุได้ถือการเคารพกันโดยอาวุโสพรรษาไม่ใช่อาวุโสตามอายุหรืออาวุโสตามวรรณะเชื้อชาติเพื่อลดละกิเลสที่อยู่ในภายในความเป็นอหัตตาหรือความเป็นอีโก้สูงเป็นต้น โดยได้บัญญัติบุคคลที่ไม่พึงไหว้ข้อที่ 1 คือผู้ที่บวชภายหลังแม้วันที่เดียวก็ถือว่าบวชภายหลังเพราะเหตุนี้จึงผู้ที่พรรษาน้อยกว่าจึงจำเป็นต้องไหว้หรือทำความเคารพผู้มีพรรษามากกว่า ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการปกครองตามระบอบธรรมวินัยเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล

ปัจจุบันนี้ก็ยังปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอดเป็นวัฒนธรรมข้อหนึ่งที่คณะสงฆ์ไทยให้ความสำคัญตามพระพุทธบัญญัติว่า

ดูก่อนอุบาลี บุคคลที่ภิกษุไม่พึงไหว้ 5 ประเภทคือ 1. ภิกษุผู้บวชภายหลัง 2. บุคคลที่มีได้บวชเป็นภิกษุ 3. ภิกษุต่างนิกายที่แก่กว่าแต่พูดไม่เป็นธรรม 4. มาตุคาม 5. บัณเฑาะก์ (วิ.ป. (ไทย), 8/8/506)

โดยนัยแห่งพุทธพจน์นี้หมายถึงบุคคลที่ภิกษุหรือนักบวชชายในพุทธศาสนาไม่พึงแสดงอาการเคารพด้วยการกราบไหว้ และถ้าภิกษุรูปใดกระทำเช่นนั้นเป็นการกระทำอันมิบังควรเป็นอาบัติทุกกฏ

ใน 5 ประเภทดังกล่าวข้างต้น ข้อที่ 2 หมายถึงผู้ที่มิได้เป็นภิกษุหรือที่วินัยเรียกว่าอนุปลัมบัน ซึ่งรวมถึงสามเณรด้วย

ส่วนข้อ 4 หมายถึงสตรีเพศ แม้กระทั่งผู้เป็นมารดาที่รวมอยู่ในข้อนี้

นอกจากบุคคล 5 ประเภทดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระพุทธองค์ยังทรงบัญญัติภิกษุที่ภิกษุด้วยกันไม่พึงไหว้อีก 15 ประเภทดังนี้

1. ภิกษุผู้เข้าไปสู่บริเวณบ้านเรือน 2. ภิกษุผู้เดินในทาง 3. ภิกษุผู้อยู่ในที่มีด 4. ภิกษุผู้ไม่ทันสนใจคือ มัวสนใจในเรื่องอื่น ๆ ไม่ทันเห็น ไม่ทันสังเกต แม้ไหว้ก็คงไม่รู้ว่ามีไหว้ 5. ภิกษุผู้นอนหลับ 6. ภิกษุผู้กำลังดื่มข้าวยาคุ 7. ภิกษุผู้อยู่ในโรงฉัน 8. ภิกษุที่เป็นศัตรูกัน 9. ภิกษุผู้ส่งใจไปที่อื่น 10. ภิกษุผู้เปลือยกาย 11. ภิกษุผู้กำลังเคี้ยว 12. ภิกษุผู้กำลังฉันอาหาร 13. ภิกษุผู้กำลังถ่ายอุจจาระ 14. ภิกษุผู้กำลังถ่ายปัสสาวะ 15. ภิกษุผู้อันสงฆ์ประกาศยกเสียจากหมู่ลูกนอกเขปนิยกรรม จากพุทธบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้ที่เป็นภิกษุนอกจากทำการกราบไหว้ผู้ที่มิได้เป็นภิกษุด้วยกัน ดังที่ได้นำมาเกริ่นไว้ในข้างต้นแล้ว ยังทรงห้ามมิให้ภิกษุทำความเคารพกราบไหว้ภิกษุด้วยกันอีก 15 ประเภท ซึ่งล้วนแล้วทรงพระประสงค์ให้การแสดงความเคารพของภิกษุเหมาะสมกับเพศและภาวะของนักบวชในพุทธศาสนา

นอกเหนือจากนั้นยังมีพระธรรมวินัยอีกหลายข้อที่ทำให้เกิดความเจริญหรือเรียกว่า วัฒนธรรมองค์กร

1. การบรรพชาอุปสมบท

การบรรพชาหรืออุปสมบท กล่าวคือ การบวช เป็นกระบวนการสรรหา คัดเลือกและพัฒนาบุคลากรในพระพุทธศาสนาเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี เพื่อสร้างคนดีสู่สังคมเป็นทั้งพิธีกรรมวัฒนธรรมของชาวพุทธที่ส่งเสริมให้ลูกหลานได้เข้ามาสู่วัดและทำให้ผู้ปกครองได้เข้ามาศึกษาปฏิบัติธรรมด้วยเป็นการสร้างวัฒนธรรมที่ดีต่อองค์กร เพราะฉะนั้น การจัดบรรพชาหรืออุปสมบทในคณะสงฆ์เถรวาทจึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน

เพื่อพัฒนาทรัพยากรที่จะเป็นตัวแทนในการสืบทอดคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นการสร้างวัฒนธรรมด้านการปกครองอย่างดีทำให้พุทธศาสนามีทรัพยากรมนุษย์ที่เจริญต่อไป

2. การปกครองตามกฎหมาย

กฎหมายทั่วไปมีความเชื่อมโยงกับพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ก็จริง ถึงอย่างนั้นในการวินิจฉัยความผิดที่เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์ส่วนใหญ่จะใช้ตามพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ก่อน จึงว่าไปตามกฎหมายทางอาญาแพ่งหรือกฎหมายอื่นๆที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องจึงเป็นวัฒนธรรมที่พระสงฆ์จำเป็นต้องรู้ในเรื่องของกฎหมายทั่วไปประกอบกันกับพระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ด้วย เพราะในการปกครองบางข้อจำเป็นต้องใช้กฎหมายอย่างเช่นในเรื่องของการวิวาทะที่เป็นอาญาหรือเกี่ยวกับกรณีสงฆ์ที่เกี่ยวกับที่ดินของวัดจำเป็นต้องมีกฎหมายซึ่งวัฒนธรรมองค์กรของคณะสงฆ์ถึงแม้ไม่ได้เป็นผู้ฟ้องหรือเป็นโจทก์แต่ก็สามารถที่จะมอบหมายให้ทนายหรือไวยาวัจกรวัดเป็นผู้บริหารจัดการก็จะเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่สามารถบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการปกครองให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยดีงามได้

3. การปกครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ด้านการปกครองผู้เขียนได้กล่าวไว้ข้างบนกล่าวคือการปกครองมีทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สำคัญอย่างยิ่งจะต้องอาศัยพระธรรมวินัยรวมถึงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2035 โดยในส่วนกลางก็จะมีเจ้าคณะใหญ่และในส่วนภูมิภาคก็จะมีภาคทั้ง 18 ภาคควบคุมดูแลตามสายบังคับบัญชาของตน คณะสงฆ์ระดับภาคภาคก็ดูแลในส่วนจังหวัด คณะสงฆ์ระดับจังหวัดก็ดูแลในส่วนอำเภอ คณะสงฆ์ระดับอำเภอก็ดูแลในส่วนตำบล ส่วนคณะสงฆ์ระดับตำบลก็ดูแลในส่วนเจ้าอาวาสและส่วนเจ้าอาวาสก็ดูแลผู้ช่วยเจ้าอาวาส ลูกวัด รวมถึงศิษย์วัด คนที่อาศัยวัดด้วยเป็นอำนาจหน้าที่ ๆ มีอยู่ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทยเพื่อให้สายบังคับบัญชาดำเนินการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปตามรูปแบบที่มหาเถรสมาคมได้วางนโยบายไว้สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือการให้เกียรติหรือการนับถือกันตาม อาวุโส ภัณฑะที่ผู้เขียนได้กล่าวไปแล้วเป็นวัฒนธรรมองค์กรด้านการปกครองที่คณะสงฆ์ไทยได้ดำเนินและได้ปฏิบัติตามกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน ถึงแม้จะมีจุดอ่อนอยู่บ้างว่าคนที่เข้ามาบวชหรือเข้ามาศึกษาปฏิบัติธรรมอาจจะมีความหลากหลาย เมื่อเข้ามาบวชแล้วมีพฤติกรรมที่ทำผิดหลายอย่างมีการควบคุมที่ค่อนข้างยาก แต่ไม่เกินความสามารถที่เจ้าคณะผู้ปกครองจะกลั่นกรองและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เหล่านั้นให้เป็นผู้สืบทอดคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้

สรุปวัฒนธรรมองค์กรด้านการปกครองพระสงฆ์เป็นหลักในการที่จะหลอมรวมจิตใจในเรื่องของการปกครองให้รู้จักหน้าที่ของตนปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยตามกฎหมายและตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ อีกทั้งช่วยสอดส่องดูแลผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

ของตนให้ปฏิบัติตนถูกต้องเหมาะสม บริสุทธิ์ ยุติธรรม สมกับเป็นผู้สืบทอดคำสอนทางพุทธศาสนาเพราะฉะนั้นวัฒนธรรมองค์กรด้านการปกครองหรือเป็นการปกครองเชิงพุทธจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีความรู้เบื้องต้นในเรื่องของพระธรรมวินัย รู้ข้อบัญญัติสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติไว้รวมถึงการช่วยประกอบสร้างศรัทธาในส่วนของผู้ที่เข้ามาบรรพชาอุปสมบทเป็นผู้สืบทอดคำสอนทางพุทธศาสนาด้านการปกครองก็จะทำให้พระพุทธศาสนามีความรุ่งเรืองทำตามหน้าที่ของตนไม่ประพฤติผิดหรือเสื่อมเสียทำให้พระพุทธศาสนาต้องหม่นหมอง

วัฒนธรรมองค์กรด้านการศึกษา

การศึกษาเป็นเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างหนึ่งสอดคล้องกับการปกครองที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาของคณะสงฆ์ซึ่งปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติพระปริยัติธรรม 2562 กล่าวคือการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์นั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. นักรธรรม 2. บาลีและ 3. สายสามัญ กล่าวคือ ปริยัติธรรม แผนกสามัญและมหาวิทยาลัยสงฆ์ (มมร, มจร) ซึ่งเหล่านี้ก็เป็นกระบวนการในการที่จะสร้างพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะที่ที่ดีที่จะช่วยพัฒนาองค์กร คือ องค์กรสงฆ์ให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปซึ่งเมื่อจะวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรด้านการศึกษาก็ต้องดูพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ปี 2562 ว่าเป็นอย่างไรซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2652, 2562) มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิก

1. พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2527
2. พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2540

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

การศึกษาพระปริยัติธรรม หมายความว่า การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

วัด หมายความว่า วัดตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์

สถานศึกษาพระปริยัติธรรม หมายความว่า สำนักเรียน สำนักศาสนศึกษา หรือโรงเรียน

สำนักเรียน หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงหรือแผนกธรรมสนามหลวง ที่มหาเถรสมาคมประกาศจัดตั้ง

สำนักศาสนศึกษา หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวง หรือแผนกธรรมสนามหลวง ไม่ว่าจะจัดการศึกษารูปแบบของศูนย์การเรียนสำนักศาสนศึกษาวัด สำนักศาสนศึกษาประจำตำบล หรือสำนักศาสนศึกษาประจำอำเภอ

โรงเรียน หมายความว่า สถานศึกษาที่วัดจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

สำนักงาน หมายความว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ผู้อำนวยการ หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม

มาตรา 5 การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นไปตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โบราณราชประเพณี และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2. เพื่อให้พระภิกษุและสามเณรมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และมีการรักษาพระธรรมวินัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องตั้งงามโดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป

3. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง

มาตรา 6 การศึกษาพระปริยัติธรรมมีสามแผนก ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาภาคภาษาบาลี

2. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมสนามหลวง เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาภาคภาษาไทย

3. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งแผนกบาลีสนามหลวงและแผนกธรรมสนามหลวง ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

การศึกษาพระปริยัติธรรมตาม (1) (2) และ (3) อาจศึกษาโดยใช้ภาษาอื่นในการจัดการศึกษาด้วยก็ได้

มาตรา 7 เพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 5 ให้สำนักงานโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำแผนการศึกษาพระปริยัติธรรมและมาตรฐานสถานศึกษาพระปริยัติธรรม และแผนงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมเสนอต่อมหาเถรสมาคมพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนการศึกษาพระปริยัติธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐอุดหนุนงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามความเหมาะสมและจำเป็น

มาตรา 15 ในการบริหารงานการศึกษาพระปริยัติธรรมตามมาตรา 6 (1) (2) และ (3) ให้มีแม่กองบาลีสนามหลวง แม่กองธรรมสนามหลวง และประธานกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา แล้วแต่กรณีที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้งทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแต่ละแผนก

มาตรา 16 ให้วัดมีสิทธิจัดตั้งสถานศึกษาพระปริยัติธรรมตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ

กำหนด สถานศึกษาพระปริยัติธรรมที่วัดจัดตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้จัดการศึกษาตามวัตถุประสงค์ในมาตราและต้องคำนึงถึง

1. การให้การศึกษาวិชาการทางพระพุทธศาสนาเพื่อความเป็นเลิศที่เปี่ยมด้วยปัญญาพุทธธรรม
2. การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในคุณค่าแห่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
3. การผลิตผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนา สำนึกในความเป็นคนไทย มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น
4. มาตรฐานการศึกษาของชาติและวิธีการดำเนินงานของการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 17 สถานศึกษาพระปริยัติธรรมต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม
2. มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา
3. มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์
4. มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ
5. รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม
6. มีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
7. มีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนา (พงค์ศุที จีระวัฒนลักษณ์, 2566)

มาตรา 18 ในสถานศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีผู้ปฏิบัติงานสองประเภท ดังต่อไปนี้

1. ประเภทผู้ปฏิบัติงานสอน ได้แก่ ครูสอนพระปริยัติธรรม และครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

2. ประเภทผู้สนับสนุนการศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการ ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียน การสอน ทัศนศึกษากิจ และการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาพระปริยัติธรรม ได้แก่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ บรรณารักษ์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่งานแนะแนว ผู้ปฏิบัติหน้าที่เทคโนโลยีการศึกษา ผู้ปฏิบัติหน้าที่ งานทะเบียนวัดผล ผู้ปฏิบัติหน้าที่บริหารงานทั่วไป หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 19 ให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมจัดให้มีการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ กำหนด และต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และการพัสดุของสถานศึกษาพระปริยัติธรรม ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งในการตรวจสอบภายใน ให้มีผู้ปฏิบัติงานของสถานศึกษาพระปริยัติธรรมทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบภายในโดยเฉพาะ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 20 ให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาพระปริยัติธรรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 21 ให้การศึกษาพระปริยัติธรรมที่ดีให้แก่สามเณรซึ่งเป็นเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับและมีพื้นฐานความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่หกหรือเทียบเท่า ซึ่งได้ศึกษา วิชาสามัญเพิ่มเติมตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วย การศึกษาแห่งชาติกำหนดโดยคำแนะนำของมหาเถรสมาคมเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

1. แผนกธรรมสนามหลวง ชั้นนักธรรมเอก เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. แผนกบาลีสสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรมสามประโยค เป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

มาตรา 22 ให้ผู้เรียนที่พ้นการศึกษาภาคบังคับซึ่งได้สำเร็จการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสนามหลวง และแผนกบาลีสสนามหลวง มีวิทยฐานะ ดังต่อไปนี้

1. แผนกธรรมสนามหลวง ชั้นนักธรรมเอก มีวิทยฐานะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. แผนกบาลีสสนามหลวง ชั้นเปรียญธรรมสามประโยค มีวิทยฐานะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

มาตรา 23 ให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ได้จัดให้แก่พระภิกษุและสามเณรเป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วแต่กรณี (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2652, 2562)

สรุปในส่วนนี้คือ พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ให้การสนับสนุนส่งเสริม การเทียบวุฒิเพื่อต่อยอดการศึกษา เปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนทั้ง 3 สาย กล่าวคือ นักรธรรมบาลี สายสามัญ ทั้งนี้ถึงแม้จะมีข้อขัดแย้งในเรื่องแนวคิดที่จะนำพระประเทศธรรมมาต่อในสายสามัญแต่ปัจจุบันนี้ก็สมารถที่จะต่อยอดการศึกษาได้ผู้ที่จบเปรียญธรรม 3 ประโยคก็สามารถมาต่อในมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนในภาคพระปริยัติธรรม รวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐมีพระราชบัญญัติที่สนับสนุนโดยขึ้นตรงกับมหาสารสมาคมต้องได้รับความเห็นชอบและเสนอไปยังรัฐมนตรีซึ่งก็ใช้เวลาจึงเป็นช่องให้วัฒนธรรมองค์กรที่เกิดขึ้นในองค์กรสงฆ์คือทำโดยความเป็นเอกเทศ ได้งบประมาณบางส่วนที่ได้จากสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ อาจจะไม่มีการริเริ่มในการของงบประมาณที่จัดตั้งเป็นกำกับของรัฐอย่างแท้จริงข้อนี้เป็วัฒนธรรมองค์กรที่ทำกันมาและยังสืบทอดมาถึงปัจจุบันนี้ถึงกระนั้น การศึกษาก็ยังคงเป็นไปและสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาที่ดีและช่วยงานพุทธศาสนาได้เกิดการเผยแพร่เชิงรุก เกิดการเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียน เกิดการเทศน์หรือบรรยายธรรมในยุคสมัยใหม่เกิดการปรับตัวหลาย ๆ อย่างทำให้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ปี 2562 นี้มีประโยชน์โดยภาพรวมถึงแม้จะไม่ได้พัฒนาแต่ทำให้พระสงฆ์มีความตื่นตัวและสามารถปรับการศึกษาให้เข้ากับยุคปัจจุบันได้

สรุป

วัฒนธรรมองค์กรด้านการปกครองและการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยเป็นค่านิยมเฉพาะและความเชื่อขององค์กรที่ขึ้นนำกิจกรรมทั้งหมดและพฤติกรรมขององค์กรนั้น ๆ ซึ่งพระสงฆ์ไทยได้ให้ความสำคัญกับการปกครองตามลำดับชั้นโดยยึดโยงความเป็นอาวุโสกันแต่ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการปกครองในหน้าที่ของตนที่รับผิดชอบและการบริหารจัดการการศึกษาของคณะสงฆ์ได้ปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบันและมีการปรับตัวที่จะให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งในปริยัติธรรมและการปฏิบัติให้เข้าถึงธรรมตามแนวสติปัญญา 4 รวมถึงการปกครองด้วยความชอบธรรมโดยอาศัยหลักธรรมวินัยหลักพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายทั่วไป เป็นการปรับกลยุทธ์สร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่คณะสงฆ์ทำให้คณะสงฆ์ไทยได้รับความน่าเชื่อถือในการปกครอง ถึงแม้จะมีข่าวที่เป็นภาพลบเกิดขึ้นในคณะสงฆ์เป็นอย่างมากสื่อโซเชียล ยังถือว่าคณะสงฆ์ไทยได้ทำงานมีลักษณะที่มีความสามัคคีมีการพัฒนาทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา

ปรียัติธรรม พ.ศ. 2562 จึงจะสามารถช่วยป้องกันรักษาสืบทอดคำสอนทางพุทธศาสนาได้
วัฒนธรรมองค์กรที่สำคัญก็คือการรักษาพระธรรมวินัยเพื่อสืบทอดคำสอนทางพุทธศาสนา
นี้แหละชื่อว่าเป็นการทำตามวัฒนธรรมองค์กรที่ถูกต้องตรงประเด็นและสามารถพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ที่จะเกิดขึ้นในพุทธศาสนาให้มีความเจริญงอกงามได้

เอกสารอ้างอิง

- พงศ์ศุลี จีรวฒนลักษณ์. (2566). *สุขภาวะแบบองค์รวมในองค์กรยุคใหม่
สร้างได้ด้วย Happy Workplace*. สืบค้น 3 ธันวาคม 2566, จาก
<https://www.thaihealth.or.th/?p=337611>
- พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2652. (2562, 16 เมษายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 11.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เยื้อง ปั่นเหน่งเพ็ชร. (2561.) วิเคราะห์คุณค่าเชิงมนทัศน์ทางพุทธสุนทรียศาสตร์กับการ
หยั่งรู้ธรรม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(4), 79-94.
- สมชาย สุรชาติรี. (2558). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. สืบค้น 11 เมษายน 2566, จาก
<https://www.onab.go.th/th/content/category/detail/id/57/iid/2474>
- Cameron & Quinn's. (1999). Corporate culture. *Environmental Innovation and
Financial Performance*, 18(1), 1369-1375.
- CONSYNC. (2021). *What is organizational culture? How many types are there?
What types make the organization survive?*. Retrieved March 20, 2023,
from <https://shorturl.asia/LHm2M>
- Gavin, J. H. & Mason, R. O. (2004). The Virtuous Organization: The Value of
Happiness in the Workplace. *Organization Dynamics*, 33(1), 379-392.
- Liao, Z. (2018). Corporate culture, environmental innovation and financial
performance. *Business Strategy and the Environment*, Wiley Blackwell,
27(8), 1368-1375.
- Petvirojchai, S. (2021). *corporate culture What is (Organizational Culture)?
6 factors that help strengthen organizational culture*. Retrieved March
20, 2023, from <https://shorturl.asia/ucMx8>

การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาแนวใหม่โดยใช้หลักสัปปุริสธรรม*
MANAGEMENT OF NEW BUDDHIST LEARNING RESOURCES USING
THE PRINCIPLES OF SAPPURASADHAMMA

พระมหาคมน์ธณัฐ ชิปปาภิณฺโญ, พระครูสมุห์นิพิฐพนธ์ ญาณพลโ

Phramaha Khomthanat Khippaphinyo, Phrakhru Samu Nipitphon Yanphalo

วัดลานนา

Wat Lanna

Corresponding Author E-mail: Khomthanat2523@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาแนวใหม่โดยใช้หลักสัปปุริสธรรม ผลการศึกษาพบว่า ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่เน้นเป็นการจัดการแหล่งเรียนรู้หรือเป็นแหล่งแนวคิดเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้ในสถานที่แห่งนั้น หรือเพื่อให้เกิดมุมมองที่ดีเพื่อเป็นการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาแบบการเผยแผ่แนวคิดที่เกี่ยวข้องทางหลักคำสอน แนวคิด หรือวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องในชุมชน ดังนั้น จึงได้นำหลักสัปปุริสธรรมมาประยุกต์เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงหรือการวิวัฒนาการทางสังคม รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาในรูปแบบที่ชัดเจน การจัดการที่ดีโดยรู้จักเหตุทำให้เกิดการค้นหาคำตอบที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบรวมทั้งผลการจัดการที่นำไปสู่การแก้ปัญหาที่เหมาะสม เพื่อเข้าใจหลักการที่กำลังจะแก้ไขอย่างมีความชัดเจน โดยผ่านตัวตนที่เป็นผู้ขับเคลื่อนให้สามารถผ่านไปตามขั้นตอนที่ได้มีการกำหนดไว้ หรือการรู้จักประมาณการสำหรับในการแก้ปัญหานั้นเพื่อไม่ให้เกิดความยืดเยื้อ โดยจัดให้มีความเหมาะสมมีความพอประมาณที่สามารถจัดการได้การรู้จักกรอบของระยะเวลาที่มีการแก้ปัญหา การเข้าใจในหลักเวลาอย่างเหมาะสม สิ่งที่ต้องรัดกุมที่ดี และจำเป็นต้องรู้จักให้ความสำคัญกับผู้ที่อยู่รอบข้างด้วย ซึ่งเป็นชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยให้บุคคลนั้นเป็นหัวใจสำคัญของแหล่งการจัดการเรียนรู้ที่ต้องมีความเข้าใจ เพื่อให้การจัดการแหล่งเรียนรู้นั้นได้ถ่ายทอดไปอย่างมีประสิทธิภาพที่ดี

คำสำคัญ: การจัดการ; พระพุทธศาสนา; หลักสัปปุริสธรรม

*Received October 23, 2023; Revised October 27, 2023; Accepted October 27, 2023

Abstract

This academic article the objective is to study the management of new Buddhist learning resources using the principles of Sappurisadhamma. The results of the study were that in managing learning resources, most of them are managing learning resources or being a source of ideas so that those who are interested have the opportunity to study and learn in that place. or to create a good perspective for learning about Buddhism in the form of propagating related concepts in doctrine, concepts, or culture in the community. Therefore, the principles of Sappurisadhamma have been applied. To be consistent with social change or evolution Including being able to solve problems in a clear format good management by knowing the cause This causes a careful search for problems. Including management results that lead to appropriate solutions. To clearly understand the principles that are about to be revised. Through the person who drives it to be able to go through the steps that have been set. Or knowing the estimate for solving that problem so that it doesn't take a long time by providing appropriateness and moderation that can be managed. Knowing the time frame within which a problem is solved. Proper understanding of time principles Things that are correct, concise and good, and need to know how to give importance to those around you. which is a community to create participation by placing that person at the heart of the learning management resource that must be understood So that the management of learning resources can be transferred with good efficiency.

Keywords: Management; Buddhism; Principles of Sappurisadham

บทนำ

ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่เน้นเป็นการจัดการแหล่งเรียนรู้หรือเป็นแหล่งแนวคิดเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้ในสถานที่แห่งนั้น หรือเพื่อให้เกิดมุมมองในรูปแบบใหม่เพื่อขึ้นแล้วนำไปวิเคราะห์รวมถึงนำไปปรับใช้ประโยชน์ของผู้ที่จะนำไปใช้ต่อ (ชนิษฐา กาดั้ง, 2561) แต่สำหรับการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนานั้นล้วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสำหรับการจัดการแหล่งเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา

นี้เพื่อเป็นการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนารูปแบบการเผยแผ่แนวคิดที่เกี่ยวข้องทางหลักคำสอน แนวคิด หรือวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องในชุมชน และเพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นรูปแบบแนวใหม่ผู้เขียนจึงได้นำหลักสัปปุริสธรรม โดยเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการแหล่งเรียนรู้แนวใหม่ เพื่อให้เกิดการควบคู่กันทั้งการบริหารจัดการที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา และหลักสัปปุริสธรรมที่เป็นการบริหารจัดการ ในรูปแบบของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการขับเคลื่อนในรูปแบบใหม่ หรือเสนอแนวคิดที่ใหม่ขึ้น มีรายละเอียดดังที่จะได้นำมาตีความดังต่อไปนี้

การจัดการแหล่งเรียนรู้

เมื่อกกล่าวถึงคำว่า การจัดการแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจะแยกออกเป็น 2 คำนิยาม คือ การจัดการ และแหล่งเรียนรู้เมื่อนำมาอธิบายรวมกัน ซึ่งหมายถึง การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นสถานที่ศึกษาโดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำ รวมถึงมีการถ่ายทอดให้เกิดการเรียนรู้ การคิด ซึ่งแตกต่างจากห้องเรียน (ชนาธิป แก้วบ้านดอน, 2557) โดยการเรียนรู้ในลักษณะรูปแบบนี้ทำให้เกิดการศึกษาที่ทำให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น แตกต่างจากห้องเรียนที่มีเพียงในตำรา เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วแหล่งเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ในแบบใหม่ หรือเป็นแนวทางที่แตกต่างจากเดิมโดยสิ้นเชิง เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ต้องให้ความสำคัญในการจัดการอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้นซึ่งแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ ในปัจจุบันแหล่งเรียนรู้เป็นสถานที่ที่มีความสนใจมาก เพราะว่าการทำแหล่งเรียนรู้เป็นประโยชน์สำหรับการสอน การเรียนรู้ และการประเมิน เหมาะสมสำหรับทุกเพศ ทุกวัย รวมทั้งคนที่มีความสนใจในเรื่องที่อยากเข้าไปเรียนรู้ นั่นด้วย เพราะการเรียนรู้เกิดจากความสนใจ สัมผัสใจ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ เพื่อให้ได้รับประสบการณ์รวมถึงการฝึกอบรมจนทำให้พฤติกรรมของบุคคลนั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างถาวร ซึ่งไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นจากสาเหตุอื่น เช่น วุฒิภาวะ หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองของระบบประสาท (สุณีย์ ธีรดากร, 2542) เพราะว่าการเรียนรู้ที่นั่นทำให้เกิดประสบการณ์และประสบการณ์ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นด้วย (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2547)

ดังนั้น ในการจัดการแหล่งเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนของผู้ที่มีความสนใจใฝ่ศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ในด้านวิถีชีวิต

การเรียนรู้ในด้านศิลปะ หรือการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตเพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิตโดยในบทความนี้ผู้เขียนได้ทำการแยกประเด็นในการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่กล่าวถึงนั้น คือ

การจัดการแหล่งเรียนรู้ในด้านพระพุทธศาสนาหรือความรู้ในทางหลักการที่สำคัญ หรือเกี่ยวข้องในทางพระพุทธศาสนาที่บุคคลส่วนใหญ่นั้นสัมผัสได้อย่างเป็นรูปแบบต่าง ๆ ต่อไปการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมสำหรับการจัดการแหล่งเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่น่าสนใจของชาวพุทธที่มีความสนใจ ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ นั้นเป็นไปในรูปแบบ ของผู้ที่ต้องการถ่ายทอด ซึ่งส่วนใหญ่การจัดการแหล่งเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา นั้นเน้นในเรื่องของประวัติ หรือความสำคัญของพระพุทธศาสนา เช่น ประวัติความเป็นมา คำสอนที่ถ่ายทอด วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความสนใจ (สามารถ มั่งสัง, 2557) ซึ่งพระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานาน โดยเป็นการจรรโลง หรือสร้างแนวคิดให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เข้าถึงคุณธรรม การปฏิบัติ รูปแบบที่เป็นไปในทิศทางตามความเข้าใจ หรือการสร้างสรรคในเรื่องที่มีความน่าสนใจ โดยไม่เป็นการบังคับ ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิม ประกอบไปด้วย สถานที่ บุคคล คำสอน วิถีดั้งเดิมของชาวพุทธที่ควรปฏิบัติ หรือการประพฤติตามแนวทางที่แตกต่างออกไป เพื่อเกิดความจรรโลงใจ ในการรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาโดยมีรายละเอียด ต่อไปนี้

1. สถานที่ ในทางพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วย สถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ และสถานที่ใน เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา โดยเน้นความเข้าใจเป็นส่วนสำคัญ เช่น สถานที่ ประสูติของพระพุทธเจ้า และการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนา มีส่วนสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่นั้น ซึ่งในพื้นที่แต่เดิมไม่ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา แต่พอเมื่อมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าไปก็ทำให้เกิด ความแตกต่างมากยิ่งขึ้น เช่น ในพื้นที่อินเดีย แต่เดิมนับถือศาสนาพราหมณ์ หรือยึดถือวรรณะในการแบ่งแยก ชนชั้น เมื่อพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นก็ทำให้การดำรงชีวิตอยู่ของชาวอินเดียได้เห็น และตระหนักถึงความเป็น มนุษย์มากขึ้น ซึ่งก็ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชาวอินเดีย รวมถึง การนับถือพระพุทธศาสนาของกษัตริย์ในอินเดีย มีการสร้างความแตกต่าง ซึ่งแต่เดิมนั้นศาสนาพราหมณ์มีส่วนสำคัญ แต่เมื่อพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นก็มีบางส่วนที่มองเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือมองว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เข้ามาสร้างความแตกแยกต่อชาวอินเดีย เพราะเมื่อพระพุทธศาสนานั้นมีส่วนสำคัญ ก็ต้องทำให้ศาสนาพราหมณ์เสียประโยชน์บางอย่างที่เคยได้รับ แต่เมื่อมองย้อนกลับไปแล้วจะเห็นว่าพระพุทธศาสนามีส่วนที่ช่วยให้มนุษย์มองเห็นตัวตนมากขึ้นกว่าเดิม ล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตั้งอยู่ และดับไปตาม ธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ แต่ว่าเมื่อกล่าวถึงสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ชาวพุทธให้ ความเคารพ ซึ่งผู้เขียนขอยกตัวอย่างบางสถานที่สำหรับในทางด้านพระพุทธศาสนา หรือสถานที่ของ พุทธศาสนิกชนให้ความศรัทธา เช่น สถานที่ตรัสรู้ เป็นสถานที่ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้พบทางพ้นทุกข์ โดยสถานที่นี้

เรียกว่า พุทธคยาเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าและมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า วัดมหาโพธิ สำหรับชาวพุทธแล้ว พุทธคยานับเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางที่สำคัญที่สุดของนักแสวงบุญชาวพุทธทั่วโลกที่ต้องการมาสักการะสังฆเวณียสถาน 1 ใน 4 แห่งของพระพุทธศาสนา โดยในปี พ.ศ. 2545 วัดมหาโพธิ (พุทธคยา) สถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ประเภทมรดกทางวัฒนธรรม ขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ซึ่งรวมไปถึงสถานที่ปรินิพพานที่เรียกว่า กุสินารา ซึ่งเป็นสถานที่ที่ชาวพุทธนิยมไปสักการะคือ สลุปปรินิพพาน เป็นสลุปแบบทรงโอคว่ำ เป็นทรงพระราชนิยมในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช สร้างโดยพระเจ้าอโศกมหาราช บนสลุปมีฉัตร 3 ชั้น ใน ปัจจุบันสถานที่นี้ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดเทวริยา รัฐอุตตรประเทศประเทศอินเดียเป็นสถานที่สำคัญทาง พระพุทธศาสนา มีชาวพุทธทั่วโลกเดินทางไปสักการะบูชา ซึ่งในปัจจุบันนี้โลกเกิดความเจริญในด้านเทคโนโลยี โดยมีการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ในการจำลองสถานที่ดังกล่าว ซึ่งล้วนมีความสำคัญที่เหล่าชาวพุทธมาพัฒนา โดยการจำลองสถานที่เหล่านี้ หรือรวมไปถึงการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อ ความสะดวกในการไปสักการะบูชาในสถานที่จริง โดยจัดให้มีการจำลองแบบเสมือนจริง รวมถึงการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เหล่าเยาวชนได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาและเข้าใจในบริบทสถานที่โดยตรง โดยยังไม่มีความสะดวกเหมือนของจริงในพื้นที่ประเทศอินเดีย

2. บุคคลซึ่งในทางพระพุทธศาสนาแล้ว หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วย พระพุทธเจ้า พระสงฆ์สาวก หรือเหล่าบริษัท 4 บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นผู้มีความสำคัญในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาให้เกิดความเจริญ และมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปทุก พื้นที่ทั่วโลก ซึ่งผู้เขียนขอยกตัวอย่างที่สำคัญของบุคคลที่มีความสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1. พระพุทธเจ้า ผู้พระเป็นศาสดา หรือผู้นำทางศาสนาพุทธ ผู้ริเริ่มในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา จากการตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง แล้วได้ถ่ายทอดสู่เหล่าพระสาวกของพระองค์ ให้แผ่ไพศาล โดยพระพุทธเจ้าได้เผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือที่เรียกว่า พุทธกิจเป็นเวลา 45 พรรษา จนพระพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักในพื้นที่อินเดียแล้ว และได้ถึงกาลที่พระพุทธองค์ได้เสด็จดับขันธปรินิพพาน แล้วให้พระสงฆ์ผู้เป็นสาวกของพระองค์ได้ไปประกาศพระศาสนาต่อ และนั่นคือการประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งพระพุทธศาสนาจนถึงการเผยแผ่ หรือประกาศพระพุทธศาสนาให้เป็นที่รู้จักของชาวพุทธทั่วโลกยิ่งขึ้น และลำดับที่ 2. พระสาวก หมายถึง พระสงฆ์ หรือสมมติสงฆ์ ล้วนมีความสำคัญในลำดับต่อมา เพราะเป็นผู้ที่ได้รับในการประกาศพระศาสนาต่อจากพระพุทธเจ้า ผู้เป็นองค์ปฐมศาสดาของเหล่าชาวพุทธในทั่วโลก ประกอบไปด้วย กลุ่มปัญจวัคคีย์ พระอัครสาวกทั้ง 2 รูป หรือรวมไปถึงผู้มีส่วนร่วมในการประกาศ

พระพุทธศาสนาไปสู่ทั่วโลก ให้ได้รู้หลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ ซึ่งบุคคล หรือ ศาสนบุคคลเหล่านี้ควรได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก เพราะกว่าที่พระพุทธศาสนาจะเผยแผ่ไปได้ทั่วโลกนั้น ต้องใช้ความอดทนอย่างมากเพื่อให้มีผู้ที่เกิดความศรัทธาในหลักการ หลักคำสอน ซึ่งเป็นสิ่งที่ล้วนเข้าใจยาก ให้เกิดความเข้าใจ และ 3. อุบาสก อุบาสิกา ผู้ที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญอีกประการหนึ่ง ของการเป็นองค์ผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วยอนาถาภิณฑิก เสรชฐี พระเจ้าพิมพิสาร นางสุชาดา นางวิสาขา และพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นต้น โดยบุคคลเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะพระเจ้าอโศกมหาราชผู้ทรงส่งสมณะทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งหมด 9 สาย โดยในแต่ละสายนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง และได้รับการตอบรับหรือน้อมรับพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของพื้นที่นั้น โดยการให้ความศรัทธา ทั้งหลักคำสอน หลักธรรม หลักการแล้วนำมาปฏิบัติให้เกิดผลต่อไป โดยในส่วนของหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา คือ บุคคลถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง มีการเผยแผ่กว้างไกลไปทั่วโลกมากขึ้น มีผู้ติดตามมากกว่า 506,000,000 คน โดยประมาณ คิดเป็นประมาณ 5.01 เปอร์เซ็นต์จากทั่วโลก ซึ่งจัดอยู่ในอันดับ 5 จากทุก ๆ ของศาสนาในโลก และโดยส่วนใหญ่แล้วพระพุทธศาสนาได้จัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษามักจะเห็นแต่ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ที่เป็นรูปภาพ หรือข้อมูลในลักษณะเบื้องต้นให้ได้ศึกษา รวมถึงเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องดังกล่าว โดยในปัจจุบันแหล่งเรียนรู้ สามารถสืบค้นและเข้าถึงง่ายขึ้น

3. คำสอน ในส่วนของคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่มีความสนใจมาก เพราะถือเป็นหลัก คำสอนที่มีการถ่ายทอดตั้งแต่สมัยพุทธกาล จนถึงยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าแตกต่างจากเดิม เพราะในหลักคำสอนส่วนใหญ่ในทางพระพุทธศาสนานั้น กล่าวถึง หลักการแห่งความจริง หรือที่เรียกว่า อริยสัจ ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้เผยแผ่ตลอด 45 พรรษา เมื่อนำมารวบรวมกันแล้วเกิดเป็นรูปแบบของพระไตรปิฎก หรือ คัมภีร์โบราณทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่า มีการจัดแสดงเป็นแหล่งการเรียนรู้มาจนถึงในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะที่เป็นพระไตรปิฎก ซึ่งในแต่ละประเทศทั่วโลกต่างก็มีคัมภีร์ซึ่งมีความแตกต่างของการใช้ภาษาแต่ละพื้นที่ โดยคำสอนที่มาจากต้นกำเนิดเดียวกัน แต่มีการบรรยายและเรียบเรียง เพิ่มเติมให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยในหลักคำสอนที่มีอยู่ในปัจจุบันล้วนเกิดจากการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542) ซึ่งแต่เดิมในสมัยพุทธกาลใช้แบบ मुखปาฐะ หรือที่เรียกว่า การถ่ายทอดจากความแตกฉานของผู้รับสาร โดยใช้หลักความจำเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในสมัยพุทธกาลนั้นไม่มีการ จารึกคัมภีร์ แต่ใช้หลักการจดจำ เพราะฉะนั้นบุคคลสมัยพุทธกาลมีความจำเป็นเลิศพอมานในยุคสมัยนี้จึงมีการจารึกทุก ๆ ตัวอักษรลงในคัมภีร์ หรือนำไปเก็บไว้ในระบบ

ฐานข้อมูลเพื่อการค้นหาที่ง่ายขึ้น แต่ก็ถือว่าหลัก คำสอนเป็นสิ่งที่สำคัญที่ยังมีให้ศึกษาค้นคว้าได้ง่ายขึ้น และยังเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และยังมีหลายพื้นที่ได้จัดให้มีแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ในเรื่องของพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาในแบบดั้งเดิมนั้นจึงเป็นรูปแบบที่มีอยู่ทั่วไป เพราะว่าการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้ที่มีความสนใจเข้ามาศึกษาส่วนใหญ่แล้วต้องการที่จะช่วยเผยแผ่ พระพุทธศาสนาซึ่งในส่วนของแต่ละพื้นที่ ต้องการสื่อให้เห็นถึง พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ชาวพุทธทุกคนล้วน สามารถเผยแผ่ในแบบของตนได้นั้นเป็นผลดีต่อชุมชนให้เป็นที่รู้จัก และยังรวมถึงการส่งเสริมแนวคิดรวมทั้ง ปลุกฝังในหลักธรรมคำสอนให้ทางพระพุทธศาสนาด้วย

การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาแนวใหม่

สำหรับในการจัดการแหล่งเรียนรู้พระพุทธศาสนาแนวใหม่นั้น ในแนวคิดของผู้เขียนแหล่งเรียนรู้ ต้องประกอบไปด้วย แหล่งเรียนรู้ที่ให้ผู้ศึกษาได้มีส่วนร่วมในการคิด การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้นด้วย เพราะการจัดการแหล่งเรียนรู้ต้องเกิดจากผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งเรียนรู้นั้น ซึ่งสำหรับแหล่งเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนาแนวใหม่ ต้องประกอบด้วย การเรียนรู้ในวัฒนธรรมของชาวพุทธ การจำลองวัฒนธรรมของชาวพุทธในพื้นที่ เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจศึกษาแหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรม หรือหลักการทางพระพุทธศาสนา ได้เข้าถึงการมีส่วนร่วมในแหล่งเรียนรู้นั้นอย่างแท้จริง เพื่อเป็นแบบอย่างของผู้ที่มีความสนใจในการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ โดยแหล่งเรียนรู้ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นไปในเชิงวัฒนธรรมและทาง ประวัติศาสตร์ด้วย มีการบอกเล่าเรื่องราวผ่านองค์ความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งสามารถถ่ายทอดให้เห็นคุณค่าของผู้คนในแต่ละยุคสมัยไม่ว่าจะเป็นในแง่ของเศรษฐกิจ สังคม และขนบธรรมเนียมประเพณีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะได้เห็นการเปลี่ยนแปลงมากมาย เพราะในอดีตนั้นคงไม่มีใครที่จะปฏิเสธได้ว่า วัด เป็นที่พึ่งของชาวบ้านซึ่งเป็นศูนย์รวมของสรรพสิ่งในหลากหลายกิจกรรมที่อยู่ในวัด แม้แต่เรื่องของการศึกษาเล่าเรียน จนเป็นที่มาของคำว่า บวชเรียน แต่ในปัจจุบันนั้น วัดมีบทบาทกลับชุมชนลดน้อยลง บางพื้นที่เหลือเพียงแค่การเป็นสถานที่จัดพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น เช่น งานบวช งานศพ หรือการจัดกิจกรรมที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา (ศิรินทิพย์ อิศาสะวิน, 2553)

การใช้หลักสัปปริสธรรมขับเคลื่อนในการจัดการแหล่งเรียนรู้

การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาโดยใช้หลักธรรมเป็นกระบวนการขับเคลื่อนซึ่งผู้เขียนได้นำหลักสัปปริสธรรม มาวิเคราะห์ให้เข้ากับกระบวนการจัดการแหล่ง

เรียนรู้แนวทางใหม่ในการขับเคลื่อนและการแก้ปัญหา โดยผู้เขียนได้จำแนกประเด็นในเรื่องดังกล่าว ของการจัดการแหล่งเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ โดยหลักสัปปุริสธรรมเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลดี หรือธรรมของคนดี ซึ่งหลักสัปปุริสธรรมนี้ ประกอบไปด้วย 7 ประการ คือ 1. ธัมมัญญา คือ รู้จักเหตุ 2. อตถัญญา คือ รู้จักผล 3. อตตัญญา คือ รู้จักตน 4. มัตตัญญา คือ รู้จักประมาณ 5. กาลัญญา คือ รู้จักกาล 6. ปริสัจญญา คือ รู้จักชุมชน 7. ปุคคลัญญา คือ รู้จักบุคคล เมื่อนำหลักธรรมทั้ง 7 มาจำแนกให้เข้ากับกระบวนการจัดการ แหล่งเรียนรู้ ซึ่งผู้เขียนได้ยกพระสูตรมาวิเคราะห์ให้เข้ากับการจัดการ แหล่งเรียนรู้เป็นรายชื่อของหลักธรรม (พระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2561) ดังนี้

1. การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธัมมัญญา นั้นสิ่งแรกที่ต้องเจอใน การจัดการแหล่งเรียนรู้ (อง.สศตท.อ. 23/68/143) โดยในพระสูตรได้มีการแสดงไว้ว่า ภิกษุเป็นธัมมัญญ์ อย่างไรก็ตามคือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ธรรม คือ สุตตะ เคยยะ เวຍยากรณะ คาถา อุทานอิติวุตตะกะ ชาตกะ อัฏฐตธรรม เวทลละ หากภิกษุไม่รู้ธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทลละเลย เราไม่พึงเรียกเธอว่า เป็นธัมมัญญ์ ในที่นี้แต่เพราะภิกษุรู้ธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทลละ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นธัมมัญญ์ ภิกษุชื่อว่า เป็นธัมมัญญ์ ด้วยประการฉะนี้

จากพระสูตรดังกล่าวได้แสดงไว้ว่า การได้ศึกษาในเรื่อง หรือในส่วนใดควรจะศึกษาให้รู้ลึกซึ้ง เพราะว่าศึกษาโดยไม่ถ่องแท้ หรือไม่เข้าใจกับปัญหานั้น เกิดความลำบากขึ้น โดยการจัดการจะต้องรู้หลักของ เหตุที่เกิดหรือในสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ว่าควรแก้ไขอย่างไร คือ ปัญหาของการจัดการซึ่งทุก ๆ สถานที่ จะต้องพบเจอ แต่เมื่อเจอปัญหาทุกคนล้วนต้องการแก้ปัญหา หรือคลี่คลายสิ่งที่เกิดขึ้นให้ผ่านพ้น แต่ใน บางครั้งสิ่งที่เราเจอ ก็จะแก้ตรงปลายเหตุเสมอ เพราะว่าเป็นกรณีเฉพาะหน้า ต้องจัดการด้วยความเร่งด่วน ซึ่ง สิ่งที่เราได้จากหลักธรรมข้อนี้ คือ การค้นหาปัญหาที่เกิด ว่าสิ่งนั้นเกิดเพราะสาเหตุใด มีวิธีแก้อย่างไร เพื่อในครั้งต่อไปสามารถนำมาประยุกต์ หรือปรับใช้ได้เมื่อเกิดสถานการณ์นี้ อีก เพราะการจัดการแหล่งเรียนรู้นั้นมี การปรับเปลี่ยนอยู่ในทุกสถานการณ์ ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการให้ดีขึ้น และเมื่อนำหลักสัปปุริสธรรมด้านธัมมัญญา มาประยุกต์ใช้แล้ว ทำให้เกิดการวิเคราะห์ หรือมีการหาเหตุผลมารองรับเพื่อให้การแก้ไขปัญหา นั้นเป็นไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ มากขึ้น รวมถึงการรู้จักหาเหตุ หรือผลมารองรับสำหรับการแก้ปัญหา ในครั้งต่อไป

2. การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักอตถัญญา ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเจอ เพราะเมื่อมีการแก้ปัญหา สิ่งที่ต้องเจอ คือ ผล (อง.สศตท.อ. 23/68/143-144) โดยในพระสูตรได้มีการ แสดงไว้ว่า ภิกษุเป็นอตถัญญ์ อย่างไรก็ตามคือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ ความหมายแห่งภาษิตนั้น ๆ นั้นแล้ว นี้เป็น ความหมายแห่งภาษิตนี้ นี้เป็นความหมายแห่ง

ภาชิตนี้ หากภิกษุไม่รู้เนื้อความแห่งภาชิตนั้นเลยว่าเป็น ความหมายแห่งภาชิตนี้ นี้เป็น ความหมายแห่งภาชิตนี้ เราไม่พึงเรียกเธอว่า เป็นอตถัญญู ในที่นี้ แต่เพราะ ภิกษุรู้ ความหมายแห่งภาชิตนั้น ๆ ว่านี้เป็นความหมายแห่งภาชิตนี้ นี้เป็นความหมายแห่งภาชิตนี้ ฉะนั้น เรา จึงเรียกเธอว่า เป็นอตถัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อตถัญญู ด้วยประการฉะนี้

จากพระสูตรดังกล่าวได้แสดงไว้ว่า ในการแก้ปัญหาจำเป็นต้องทราบผลแห่ง การกระทำ หรือผลแห่งการแก้ปัญหา นั้น เพราะเมื่อการแก้ปัญหาเกิดข้อผิดพลาดขึ้นมา จำเป็นต้องยอมรับผลที่ได้รับนั้นให้ได้ หรือเมื่อเราได้แก้ไขปัญหาไปในทิศทางใดก็ตามก็ต้อง ได้รับผลของการแก้ปัญหานั้น เมื่อแก้ไขปัญหานั้นถูกต้อง ก็จะได้รับผลที่ตามมา คือ ผลดี เพราะว่าในการจัดการทุก ๆ สถานที่ล้วนต้องเจอเหตุการณ์ปัญหาเสมอ แต่ต้องสามารถรับ ได้เพื่อที่จะเป็นบทพิสูจน์ของความสามารถของตัวบุคคล ซึ่งในการจัดการแหล่งเรียนรู้ทาง พระพุทธศาสนาสิ่งที่จะต้องนำมาประยุกต์กับการใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ การมองให้เห็นเป็น สัจธรรมของชีวิตเมื่อมีการแก้ไขปัญหา ต้องมีผลของปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเสมอ ไม่ว่าจะเป็น การจัดการแหล่งเรียนรู้แบบดั้งเดิมและแบบ ใหม่ล้วนก็ต้องยอมรับสภาพที่เกิดขึ้น เพราะยิ่งใน สถานการณ์ปัจจุบันนั้นการเข้าถึงในแหล่งเรียนรู้มีความง่ายขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเกิดจาก ความสามารถของมนุษย์ที่ต้องการแก้ปัญหาให้ตรงจุด เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีขึ้นต่อไป

3. การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักอตถัญญูตาในการ แก้ปัญหาสิ่งที่จะต้องแก้ไขและปรับปรุง คือ ตน หรือตัวเรา (อง.สตตค.อ. 23/68/144) โดยใน พระสูตรได้มีการแสดงไว้ว่า ภิกษุเป็นอตถัญญู หมายความว่า ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักตนว่า ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ หากภิกษุไม่รู้จักตน ว่า ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ เราไม่พึงเรียกเธอ ว่าเป็นอตถัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักตนว่า ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่า เป็นอตถัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู อตถัญญู อตถัญญู ด้วยประการฉะนี้

จากพระสูตรดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นเรื่องของการมีความมีสติความเป็นตัวตน ซึ่งใน การทำสิ่งใดนั้น ต้องรู้ตัวอยู่เสมอ การจัดการหรือการบริหารจัดการนั้นต้องเริ่มที่ตัวเรา โดยการจัดการสิ่งใดนั้นต้องใช้ความคิด มีการวางแผน การใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ทำ และเมื่อแก้ไขปัญหาก็ต้องรอ รับผลของปัญหาที่แก้ไข และเมื่อแก้ไขปัญหาแล้วควรย้อนกลับมาดูที่ตัวของผู้ที่แก้ปัญหานั้นด้วย ว่าเข้าใจมาก น้อยเพียงใดสำหรับปัญหาที่แก้ไข เพราะถ้าไม่เข้าใจในสิ่งที่แก้ปัญหมาแล้ว สิ่งที่แก้ไขไปก็จะ กลับมาเกิดซ้ำอีกในปัญหาเดิม ๆ และเมื่อแก้ได้แล้วในครั้งต่อไปก็สามารถเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น อย่างเป็นระบบ ในส่วนของการจัดการ แหล่งเรียนรู้ก็เหมือนกัน ต้องเจอปัญหาทั้งในเรื่อง ของพื้นที่ บุคลากร งบประมาณ หรือทุน ซึ่งก็ต้องอยู่ที่ผู้บริหารจะสามารถจัดสรรได้หรือไม่

เพราะทุก ๆ ปัญหาเริ่มจากที่ตัวบุคคล หรือตัวตนของผู้บริหารจัดการนั้นจะสามารถแก้ไข ปัญหาอย่างไรให้ถูกวิธี

4. การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักมัตตัญญูตาในการ แก้ปัญหาสิ่งที่ ต้องแก้ไขและปรับปรุง คือ ประมาณ หรือการรู้จักประมาณ (อง.สตตก.อ. 23/68/144) โดยในพระสูตรได้มีการแสดงไว้ว่า ภิกษุเป็นมัตตัญญู หมายความว่า ภิกษุในธรรม วินัยนี้รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชชบิณฑบาต ภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชชบิณฑบาต เรา ไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นมัตตัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัย-เภสัชชบิณฑบาต ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นมัตตัญญู ภิกษุชื่อว่า เป็นธัมมัญญู อตถัญญู อตถัญญู มัตตัญญู ด้วยประการฉะนี้

จากพระสูตรดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการรู้จักประมาณ ไม่ว่าจะบริหารจัดการ สิ่งใด แต่ในสิ่ง แรกต้องรู้จักการวิเคราะห์อย่างมีความเข้าใจในการปฏิบัติ ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป เพราะว่าการสร้างสรรค์ผลงาน หรือการสร้างแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้ที่มีความ สนใจจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดขอบเขตของ การบริหารจัดการ โดยต้องมีการ สังเกต การวิเคราะห์ โดยเฉพาะการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาที่ ให้ชุมชน มีส่วนร่วมโดยการกำหนดของโครงสร้างที่ครอบคลุม ไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป โดยทำในสิ่งที่ สามารถ ปฏิบัติได้โดยมีการควบคุมที่ดี เหมือนในพระสูตรที่กล่าวว่า หากรู้จักประมาณ ก็ย่อมเป็นผู้รู้จักมัตตัญญู เพราะทุก ๆ สิ่งขึ้นอยู่กับกำหนดของเรา เหมือนกับการสร้าง แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบเสมือนจริงต้องศึกษาให้ เข้าใจอย่างถ่องแท้

5. การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักกาลัญญูตาในการ แก้ปัญหาสิ่งที่ ต้องแก้ไขและปรับปรุง คือ กาล หรือเวลา (อง.สตตก.อ. 23/68/144-145) โดยในพระสูตรได้มีการแสดงไว้ว่า ภิกษุเป็นกาลัญญู หมายความว่า ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จัก กาลว่า นี้เป็นกาลแห่งอุทเทสนนี้เป็นกาล แห่งปริปัจฉา เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี้เป็นกาล หลีกเร้น หากภิกษุไม่รู้จักกาลว่า นี้เป็นกาลแห่งอุทเทสน นี้เป็นกาลแห่งปริปัจฉา นี้เป็นกาล บำเพ็ญเพียร นี้เป็นกาลหลีกเร้น เราไม่เรียกเธอเป็นกาลัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จัก กาลว่า นี้เป็นกาลแห่งอุทเทสนนี้เป็นกาลแห่งปริปัจฉา นี้เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี้เป็นกาล หลีกเร้น ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอเป็นกาลัญญู ภิกษุชื่อว่า เป็นธัมมัญญู อตถัญญู อตถัญญู มัตตัญญูกาลัญญู ด้วยประการฉะนี้

จากพระสูตรดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการรู้จักกาล หรือเวลา เพราะว่าการ บริหารจัดการขึ้นอยู่กับเวลา โดยส่วนใหญ่แล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะไหนล้วนมีการบริหาร จัดการเรื่องเป็นเวลา หรือมีการจัดสรร เวลาให้มีความเหมาะสม เพราะว่าถ้ามีการบริหาร จัดการเวลาอย่างไม่มีความเหมาะสม หรือแก้ปัญหาเหล่านั้น ไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนด

จะทำให้เกิดกระบวนการที่มีความผิดพลาดเสียหายได้ ซึ่งในพระสูตรที่กล่าวว่า หากผู้ใดไม่รู้จักกาลแห่งอุทเทส ปริปุจฉา หรือกาลบำเพ็ญเพียร ก็ย่อมหมายถึงผู้นั้นย่อมไม่รู้จักเวลา เพราะ โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้บริหารควรรู้จักว่าเวลาไหนควรปฏิบัติอย่างไร หรือเวลาไหนควรปฏิบัติแบบไหน ควรต้องรู้ ในสิ่งที่ตนกำลังประพฤติปฏิบัติในขณะนั้นเสมอ เพื่อให้รู้และสามารถบริหารจัดการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้บริการ ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ นั้นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

6. การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักปรีชาญาณในการแก้ปัญหาสิ่งที่ ต้องแก้ไขและปรับปรุง คือ การประพัตตติ หรือการรู้จักชุมชน (อง.สศต.ก.อ. 23/68/145) โดยในพระสูตร ได้มีการแสดงไว้ว่า ภิกษุเป็นปรีชาญาณ อย่างไรก็ตามคือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบริษัทว่า นี้ชัตตยบริษัท นี้พราหมณบริษัท นี้คหบดีบริษัท นี้สมณบริษัท ในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนิ่งอย่างนี้ หากภิกษุไม่รู้จักบริษัทว่า นี้ชัตตยบริษัท ควรสงบนิ่งอย่างนี้ เราไม่เรียกเธอว่าเป็นปรีชาญาณ ในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักบริษัทว่า นี้ชัตตยบริษัท ควรสงบนิ่งอย่างนี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นปรีชาญาณ ภิกษุชื่อว่าปรีชาญาณ อุตถัญญ อุตถัญญ มัตถัญญ กาลัญญ ปรีชาญาณ ด้วยประการฉะนี้

จากพระสูตรดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการประพัตติ หรือการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในที่ชุมชน ว่าควรประพัตติตัวอย่างไรให้เหมาะสม เพื่อให้เป็นที่น่าเลื่อมใสของชนหมู่มาก และการสร้างสรรค์ หรือการวางตัว เพื่อให้เป็นที่น่าเคารพ เช่น การเป็นหัวหน้า การเป็นผู้บริหารควรประพัตติตัวในลักษณะใด ตามแนวทางของ การจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างเหมาะสม การเป็นผู้พูด หรือการเป็นผู้รับฟังที่ดี ย่อมมีผลต่อการศึกษาในเรื่องที่ ต้องการการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อชุมชนในพื้นที่ที่เราได้เข้าไปศึกษา ไม่ประพัตติตัวที่ไม่เหมาะสม หรือการประพัตติตัวที่ไม่ดีในพื้นที่ชุมชนนั้น เมื่อเข้าไปในสถานที่นั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพสังคม ปัจจุบันที่มีการสื่อสาร หรือเทคโนโลยีที่ตรงจ้งง่ายขึ้น เพราะว่า การปฏิบัติตัวของแต่ละบุคคลนั้นย่อม แตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งที่ทุกคนมีเหมือนกันคือ คุณธรรม และจริยธรรมที่ไม่สามารถบังคับได้ แต่ควรนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อการสร้างแหล่งเรียนรู้

7. การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักบุคคลัญญาในการแก้ปัญหาสิ่งที่ต้องแก้ไขและปรับปรุง คือ บุคคล หรือการศึกษาในบุคคล (อง.สศต.ก.อ. (ไทย) 23/68/145-146) โดยในพระสูตรได้มีการแสดงไว้ว่า ภิกษุเป็นบุคคลปโรปรัญญ อย่างไรก็ตามคือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบุคคล 2 จำพวก บุคคล 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งต้องการเห็นพระอริยะ อีกพวกหนึ่งไม่ต้องการเห็นพระอริยะ บุคคลพวกที่ไม่ต้องการเห็นพระอริยะ ก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ บุคคลพวกที่ต้องการเห็นพระอริยะก็ได้รับการสรรเสริญ

ด้วยเหตุนี้ นั่น อย่างนี้บุคคลรู้ธรรมรู้ธรรมแล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมก็มี 2 จำพวก คือ พวกหนึ่งปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตนเอง แต่ไม่ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น อีกพวกหนึ่งปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตนเองและปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น บุคคลพวกที่ ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลตนเองแต่ไม่ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น ก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ พวกที่ปฏิบัติเพื่อเกื้อกูล ตนเองและปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น ก็ได้รับการสรรเสริญด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเป็นผู้รู้จักบุคคล 2 ฝ่ายด้วยประการฉะนี้แล ภิกษุชื่อว่าเป็นบุคคลปโรปรัญญูอย่างนี้ จากพระสูตรดังกล่าวได้แสดงให้เห็นเข้าใจถึงในบุคคล หรือการคัดเลือกบุคลากรที่มีเหมาะสม และการมองว่าบุคคลนี้มีลักษณะอย่างไร เพื่อเป็นการส่งเสริมในตัวบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ หรือการประพฤติตัวที่ เหมาะสมของบุคคลที่ควรปฏิบัติ ว่าบุคคลนี้ประพฤติตนในทางที่ดี หรือไม่ดี มีความเหมาะสมหรือไม่ เพื่อที่จะ ได้นำมาพิจารณาในการคัดเลือกเข้าสู่องค์กรในการจัดการ ให้เป็นไปตามกระบวนการของการคัดเลือกบุคคล ซึ่งในส่วนใหญ่แล้วมักจะมองในด้านของความสามารถ หรือความมีวิสัยทัศน์ แต่ไม่ได้สังเกตในลักษณะของวิสัยธรรม เพราะการที่มีความรู้ไม่ได้บ่งบอกถึงความโปร่งใสเสมอไป แต่การมีคุณธรรมความประพฤติที่ดี ล้วนเป็นสิ่งที่คุณภาพหรือผู้บริหารต้องการสำหรับบุคลากรในลักษณะนี้ เพื่อเป็นการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ละเมิดกฎเกณฑ์ หรือกฎหมายที่หน่วยงานหรือองค์กรได้ก่อตั้งขึ้น โดยมองถึงความมั่นคงในการรับสมัครบุคคล เพื่อเข้าร่วมองค์กรได้อย่างดี เพื่อสร้างความเข้มแข็งต่อองค์กรให้ดียิ่งขึ้นตามความต้องการของผู้นำองค์กรนั้น

การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาโดยใช้หลักสัปปุริสธรรมนั้น เป็นการประยุกต์หลักการจัดการแหล่งเรียนรู้แนวใหม่โดยใช้หลักพุทธธรรมที่สำคัญในการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิด ความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงหรือการวิวัฒนาการของสังคม รวมทั้งเป็นการแก้ปัญหาในรูปแบบของ หลักสัปปุริสธรรม ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์รวมทั้งแก้ปัญหาแล้วทำให้เห็นเป็นรูปแบบที่ชัดเจนคือ การจัดการที่ดี โดยรู้จักเหตุ ทำให้เกิดการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ เรียกว่า อัมมัญญตาประการต่อมาคือ การ พิจารณาผลที่ตามมา ในการจัดการศูนย์การเรียนรู้สิ่งที่สำคัญคือ การเข้าใจเหตุที่สำคัญ รวมทั้งผลการจัดการที่ นำไปสู่การแก้ปัญหาที่เหมาะสม และมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เรียกว่า อตถัญญตาสิ่งที่สำคัญนำไปสู่การ แก้ปัญหา คือ การเข้าใจหลักการที่กำลังจะแก้ไขอย่างมีความชัดเจน โดยผ่านตัวตนที่เป็นผู้ขับเคลื่อนให้ สามารถจัดการเรียนรู้นั้นผ่านไป ตามขั้นตอนที่ได้มีการกำหนดไว้ เรียกว่า อตตัญญตา ซึ่งต้องมีการกำหนด ความเหมาะสมที่ดี หรือการรู้จักประมาณการสำหรับในการแก้ปัญหา นั้นเพื่อไม่ให้เกิดความยืดเยื้อ โดยการ จัดการศูนย์การเรียนรู้ที่ดีต้องมีการกำหนดความเหมาะสมในการศึกษา หรือจัดให้มีความเหมาะสมมีความ พอประมาณตามกรอบของความสามารถที่จัดการได้ เรียกว่า มัตตัญญตาในสิ่งที่สำคัญมากกว่านั้น คือ การรู้จักกรอบของระยะเวลาที่มีการแก้ปัญหา

การจัดการเรียนรู้ที่เข้าใจในหลักเวลาอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดเป็น รูปแบบของการ ประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องรัตภูมิที่ดี เรียกว่า กาลัญญูตา และสำหรับในการจัดการแหล่งเรียนรู้ หรือศูนย์การเรียนรู้จำเป็นต้องรู้จักให้ความสำคัญกับผู้ที่อยู่รอบข้างด้วย ซึ่งเป็นชุมชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการมีศูนย์การเรียนรู้ เรียกว่า ปริสัญญูตา สุดท้าย คือ การจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล โดยในบุคคลนั้นเป็นหัวใจสำคัญของแหล่ง การจัดการเรียนรู้ที่ต้องมีความเข้าใจ มีการถ่ายทอดของสิ่งที่บุคคล เหล่านั้นมีความสนใจ เพื่อให้การจัดการแหล่งเรียนรู้ได้ถ่ายทอดไปอย่างมีประสิทธิภาพที่ดี เรียกว่า บุคคลัญญูตา ซึ่งผู้เขียนได้จำแนกเป็นตารางความสัมพันธ์ในการประยุกต์ไว้

สรุป

การจัดการแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาโดยใช้หลักสัปปริสธรรมนั้นเป็น การประยุกต์หลักการ จัดการแหล่งเรียนรู้แนวใหม่โดยใช้หลักพุทธธรรมที่สำคัญในการ แก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงหรือการวิวัฒนาการ ของสังคม รวมทั้งเป็นการแก้ปัญหาในรูปแบบของหลักสัปปริสธรรม ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ รวมทั้งแก้ปัญหาแล้วทำให้เห็นเป็นรูปแบบที่ชัดเจน คือ การจัดการที่ดีโดยรู้จักเหตุ ทำให้ เกิดการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ การพิจารณาผลที่ตามมาในการจัดการศูนย์ การเรียนรู้ สิ่งที่สำคัญ คือ การเข้าใจเหตุที่สำคัญ รวมทั้งผลการจัดการที่นำไปสู่ การแก้ปัญหาที่เหมาะสม และมีความ ชัดเจนยิ่งขึ้น สิ่งที่สำคัญนำไปสู่การแก้ปัญหา คือ การเข้าใจหลักการที่กำลังจะแก้ไขอย่างมีความชัดเจน โดย ผ่านตัวตนที่เป็นผู้ขับเคลื่อนให้ สามารถจัดการเรียนรู้นั้นผ่านไปตามขั้นตอนที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งต้องมีการ กำหนด ความเหมาะสมที่ดี หรือการรู้จักประมาณการสำหรับในการแก้ปัญหานั้นเพื่อไม่ให้เกิดความ ยืดเยื้อ โดยการจัดการศูนย์การเรียนรู้ที่ดีต้องมีการกำหนดความเหมาะสมในการศึกษา หรือจัดให้มีความเหมาะสมมีความพอประมาณตามกรอบของความสามารถที่จัดการได้ ในสิ่งที่สำคัญมากกว่านั้น คือ การรู้จักกรอบของระยะเวลาที่มีการแก้ปัญหา การจัดการ เรียนรู้ที่เข้าใจในหลักเวลาอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดเป็นรูปแบบของการประพฤติ ในสิ่งที่ ถูกต้อง รัตภูมิที่ดี และสำหรับในการจัดการแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์การเรียนรู้จำเป็นต้องรู้จัก ให้ ให้ความสำคัญกับผู้ที่อยู่รอบข้างด้วย ซึ่งเป็นชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อ การมีศูนย์การเรียนรู้ สุดท้ายคือ การจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล โดยในบุคคลนั้นเป็น หัวใจสำคัญของแหล่งการจัดการเรียนรู้ที่ ต้องมีความเข้าใจ มีการถ่ายทอดของสิ่งที่บุคคล เหล่านั้นมีความสนใจ เพื่อให้การจัดการแหล่งเรียนรู้นั้นได้ ถ่ายทอดไปอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ดี ทำให้รู้จักการใช้หลักการที่เข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งมีการกำหนดรูปแบบของ เป้าหมายของ

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจวิถีชีวิต ศิลปะ รวมทั้งการดำรงชีวิตทำให้เป็นผู้ที่เข้าใจ ต่อการพัฒนาชีวิตที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา กาดั่ง. (2561). *การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแม่แตดน้อย อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ชนาธิป แก้วบ้านดอน. (2557). *ความหมายของแหล่งการเรียนรู้*. สืบค้น 1 กันยายน 2566, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/560489>
- น้ำทิพย์ วิชาวิน. (2547). *การจัดการความรู้กับคลังความรู้*. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา สถาบันบันลือธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2542). *เก็บเพชรจากคัมภีร์พระไตรปิฎก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิรินทีพย์ อิศาสะวิน. (2553). *วัดต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน*. สืบค้น 1 กันยายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/quG5X>
- สามารถ มั่งสั่ง. (2557). *วัด: แหล่งเรียนรู้อันควรอนุรักษ์*. สืบค้น 1 กันยายน 2566, จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9570000143892>
- สุณีย์ ธีรดากร. (2542). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏพระนคร.

ผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธในยุค DISRUPTION* BUDDHIST POLITICAL LEADERS IN THE DISRUPTION

พระอุดมสิทธินายก (กำพล कुณงฺกโร), พระสมรัก ภทฺทปญฺโญ

Phra Udomsittthinayok (Kumphol Kunungkaro), Phra Somrak Phattapanyo

วัดบางอ้อยช้าง

Wat Bang Oi Chang

Corresponding Author E-mail: opal_1982@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธในยุค DISRUPTION โดยใช้วิธีการศึกษา จากเอกสาร ตำรา หนังสือ สื่อออนไลน์ รวมถึง การสังเคราะห์ วิเคราะห์ ผลจากการศึกษาพบว่า 1. ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อผู้นำทางการเมือง ได้แก่ นโยบายสาธารณะและประชาธิปไตย 2. หลักภาวะผู้นำทางการเมืองพุทธ ประกอบด้วยความอดทนต่อการปฏิบัติงาน ความตื่นตัวอยู่เสมอ ความขยันหมั่นเพียร ความมีธรรมาจริยธรรม ความมีจิตใจที่รักใคร่ต่อเพื่อนร่วมงาน ความมีธรรมาจริยธรรมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเอาใจใส่ต่องานรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ รวมถึงหลักศีล 5 ข้อ 3. ผู้นำทางการเมืองในยุค Disruption สามารถสร้างวิสัยทัศน์ที่เกิดผลเป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนารัฐให้ไปสู่ความสำเร็จกล่าว คือ ประชาชนได้รับผลจากนโยบายสาธารณะและเกิดเป็นประชาธิปไตย เกิดการยอมรับ สามารถพัฒนาประเทศชาติหรือออกความคิดเห็นแทนประชาชนได้ 4. การพัฒนาสมรรถนะของผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 คือ 1. ความรู้ คือ รู้ในกฎหมาย ระเบียบ พระราชบัญญัติต่าง ๆ รวมถึงการบริหารราชการแผ่นดิน รู้พันธกิจของตนเองและเข้าถึงประชาชนโดยเป็นผู้นำในยุค Disruption 2. ความสามารถในการทำหน้าที่ ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลที่ชัดเจน 3. การมีทัศนคติที่ดี คือ มีความทัศนคติที่สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน การนำหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธและการนำศีล 5 มาประยุกต์ใช้เป็นคุณธรรมหรือว่าเป็นจริยธรรมเบื้องต้น

คำสำคัญ: ผู้นำทางการเมือง; พุทธศาสนา; ในยุค DISRUPTION

Abstract

This academic article the objective is to study Buddhist political leaders in the DISRUPTION era using study methods from documents, textbooks, books, online media, including synthesis and analysis. The results of the study found that 1. People's expectations of political leaders, including public policy and democracy. 2. Principles of Buddhist political leadership It consists of patience with performance. constant alertness diligence good-naturedness Having a loving heart towards co-workers Good-naturedness and generosity and paying attention to responsibilities and duties, including the five precepts. 3. Political leaders in the Disruption era are able to create visions that are effective in solving problems and developing the state towards success, that is, the people receive results from public policies and Democracy is born and acceptance is born. Able to develop the nation or express opinions on behalf of the people 4. Developing the competence of Buddhist political leaders Consisting of 3 characteristics: 1. knowledge, namely knowledge of laws, regulations, and various acts including government administration Know your own mission and reach out to the people by being a leader in the era of disruption. 2. Ability to perform duties Perform duties efficiently with clear effectiveness 3. Having a good attitude means having an attitude that is consistent with the expectations of the people. Applying Buddhist leadership principles and applying the 5 precepts is morality or basic ethics.

Keywords: Political leaders; Buddhism; In the DISRUPTION

บทนำ

ในสังคมที่มีผู้คนอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนหรือเป็นประเทศแม้กระทั่งองค์กร ผู้นำมีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศผ่านนโยบายสาธารณะโดยภาพรวมจำเป็นจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนา นำพาผู้คนไปสู่ความเจริญยกระดับความเป็นอยู่ให้มีมาตรฐานในปัจจุบันด้านพื้นฐานต่าง ๆ ดังนั้น ประชาชนจึงมีความคาดหวังกับผู้นำตั้งแต่ในระดับสูงคือรัฐมนตรี จนถึงผู้นำท้องถิ่น ท้องถิ่น ผู้นำชุมชนหรือแม้กระทั่งผู้นำครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการเลือกตั้ง

ปี พ.ศ. 2566 ประชาชนต่างคาดหวังว่าประเทศชาติจะเดินหน้าต่อไปได้โดยอาศัยนโยบายของผู้ว่า มีส่วนผลักดันนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศ ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ สังคม คอร์รัปชัน การสาธารณสุข การคมนาคม การศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น ถึงกระนั้นแล้วประเทศไทยยังเป็นเมืองพุทธที่มีผู้นับถือพุทธศาสนาไม่น้อยกว่า 95% ของประเทศเป็นเมืองที่ถือได้ว่ามีชาวพุทธมากในระดับต้น ๆ ของโลก พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เก่าแก่กับสังคมไทยตั้งแต่มีการก่อตั้งอาณาจักรไทยครั้งแรก โดยพระมหากษัตริย์ยึดหลักธรรม (ทศพิธราชธรรม) ในการบริหารปกครองบ้านเมืองพัฒนาชาติไทย มีวัดเป็นศูนย์กลางในการสอนศิลปวิชาการในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผู้ที่ผ่านการบวชเรียนหรือจบศิลปวิชาการจากวัด จึงจะสามารถเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนักได้ ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาในชาติตั้งแต่ครั้งนั้นมา

การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตทั้งของผู้ว่าและผู้ตามจึงมีส่วนสำคัญที่จะทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ผิดศีลธรรมไม่ทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางการเมืองมีส่วนผลักดันนโยบายสาธารณะและสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ สังคม ชุมชน จึงควรมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวันรวมถึงการสร้างวิสัยทัศน์เป็นการบริหารตน บริหารคน และบริหารงานให้ เป็นไปโดยความเรียบร้อยเกิดประสิทธิภาพแก่ประเทศชาติอย่างสูง หรือส่งผลทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีศีลธรรมประจำใจ แล้วจะทำอย่างไรประชาชนจึงจะมั่นใจว่า หลังการเลือกตั้งที่ผ่านมาประเทศชาติจะพัฒนาขึ้น ก็ขึ้นอยู่กับผู้นำที่มีคุณลักษณะที่สามารถนำหลักทางพุทธศาสนาได้แก้ปัญหาในยุคดิจิทัลคือมีการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล หรือสามารถนำ AI มาใช้โดยพัฒนาผู้นำให้นำประเทศไปสู่ความเจริญให้ทุกคนมีสิทธิ์ในการใช้นโยบายสาธารณะที่ผู้ว่าได้วางไว้และสามารถทำหน้าที่ของตน ในการที่จะบริหารตน บริหารงาน คือ มีงาน ไม่ตงงาน และสอดคล้องกับอาชีพของแต่ละบุคคล และสามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุขจึงเป็นโจทย์ที่น่าสนใจที่ผู้เขียนจะนำเสนอต่อไป

ผู้นำทางการเมืองที่ประชาชนคาดหวัง

การบริหารภาครัฐต้องเข้าใจก่อนว่ารัฐประกอบด้วยอะไรบ้างและส่วนหนึ่งในนั้นคือ รัฐบาลและอำนาจอธิปไตยซึ่งเกิดจากผู้นำที่จะสร้างวิสัยทัศน์เพื่อสอดคล้องกับสิ่งที่เป็นส่วนประกอบไม่ว่าจะเป็นดินแดน หรือประชากรอย่างที่คุณเขียนได้อธิบายในเบื้องต้น

คำว่า รัฐ มีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

1. ประชากร (Population) หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อยู่ในอาณาเขตของรัฐถือว่า มีฐานะเป็นส่วนของรัฐโดยอัตโนมัติสิ่งที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับประชากร ก็คือ

1.1 จำนวนประชากรแต่ละรัฐมีประชากรจำนวนเท่าใด ไม่มีการกำหนดที่แน่นอนแต่ควรจะมีมากพอที่จะกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ที่อยู่ใต้ปกครองได้

1.2 ลักษณะของประชากร หมายถึง ลักษณะทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน เพราะมีหลายรัฐที่ประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติภาษา และวัฒนธรรม

1.3 คุณภาพของประชากร ขึ้นอยู่กับการศึกษา สุขภาพ อนามัย ทักษะสติและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการพัฒนาทุกรูปแบบ

2 .ดินแดน (Territory) มีข้อสังเกตดังนี้ คือ

2.1 ที่ตั้ง ดินแดนของรัฐหมายถึง อาณาเขตพื้นดิน น่านน้ำ อาณาเขตในท้องทะเล น่านฟ้า บริเวณใต้พื้นดิน พื้นน้ำและพื้นทะเล

2.2 ขนาดของดินแดนไม่มีหลักเกณฑ์ไว้แน่นอนตายตัวว่าจะต้องมีขนาดเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นรัฐ แต่ควรจะมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนประชากรด้วย

3. รัฐบาล (Government) คือ องค์กร หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ปกครองและบริหารภายในโดยเป็นผู้กำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อจัดระเบียบทางสังคมและดำเนินทุกอย่างเพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐ รัฐบาลจึงเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองรัฐ

4. อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) เป็นองค์ประกอบประการสุดท้ายที่สำคัญของรัฐ อำนาจอธิปไตย คือ อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศอำนาจอธิปไตยมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ อำนาจอธิปไตยภายใน (Internal Sovereignty) หมายถึง การที่มีอำนาจที่จะปกครองตนเองและมีอำนาจสูงสุดที่จะดำเนินการใด ๆ ในประเทศอย่างมีอิสระปราศจากการควบคุมจากรัฐอื่น อำนาจอธิปไตยภายนอก (External Sovereignty) หมายถึง การมีอิสระ มีเอกราชสามารถจะดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ หรือกล่าวกันอีกอย่างหนึ่งว่าเอกราชก็คืออำนาจอธิปไตยภายนอกนั่นเอง

องค์ประกอบของรัฐทั้ง 4 ประการนี้ มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ถ้ารัฐใดขาดองค์ประกอบในข้อใดข้อหนึ่ง แม้เพียงองค์ประกอบเดียวก็ตาม ถือว่าขาดคุณสมบัติของความเป็นรัฐโดยสิ้นเชิงจุดประสงค์ของรัฐ ประกอบด้วย 1. สร้างความเป็นระเบียบ 2. การส่งเสริมสวัสดิภาพแก่ประชาชน 3. การส่งเสริมสวัสดิการแก่ส่วนรวม 4. การส่งเสริมคุณธรรม

หน้าที่ของรัฐแล้วมีอยู่ 4 ประการ คือ 1. การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน 2. การให้บริการและสวัสดิการทางสังคม 3. การพัฒนาประเทศ 4. การป้องกันการรุกรานจากภายนอก (มัญชุลีกา กามูล, 2566)

สิ่งที่ประชาชนคาดหวังจากผู้นำทางการเมือง คือ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศและการได้รับนโยบายสาธารณะที่พอเพียงและเป็นรากฐานของกำดั่งารงชีวิตสอดคล้องกับ แนวคิดของนักวิชาการท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่า

1. นโยบายสาธารณะ กล่าวคือ ประชาชนต่อสู้กับโลกภายนอกได้ไหม Vision ต้องมองทั้งภาพรวมและภาพเฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยต้องวางหมุดหมายทำให้ประเทศยืนนำสิงคโปร์ มาเลเซียได้อย่างไร มีใช้บริหารประเทศเจริญถดถอยหนีห่างประเทศในย่านอาเซียนไปทุกที มีใช้ลักษณะที่รัฐบาลภูมิใจที่มีคนจนมาลงทะเบียนเพิ่มขึ้น การแปลงนโยบายเป็นยุทธศาสตร์ Strategy คือ เป้าหมายที่จะนำองค์การไปสู่ความมั่งคั่ง ยั่งยืนนำพาประเทศชาติไปสู่โลกของการพัฒนา พาประชาชนในชาติและโลกไปสู่ความทันสมัย(Modernization) มีใช้คิดแบบอนุรักษ์นิยม เมื่อต่อสู้แข่งขันใครไม่ได้แล้วมาสะกดจิตคนไทยให้รู้จักความพอเพียง พอประมาณ ต้องมีมาตรฐานใช้กลไกตลาดมิให้ผูกขาดการค้า การลงทุนเฉพาะกลุ่มที่หนุนรัฐบาล ความทำทหายในการนำพาประเทศชาติไปสู่การแข่งขันไปยืนเป็นประเทศแนวหน้าของโลกหรือแถวหน้าของอาเซียนไม่ต้องตกเป็นเครื่องมือของพ่อค้าที่เป็นตัวแทนประเทศนั้น ๆ และเอเชีย ดังนั้น ผู้บริหารประเทศหรือองค์การรัฐมิใช้ทำงานแบบราชการตามหน้าที่ไปวัน ๆ อย่างการปราบโควิด ลักษณะการบริหารประเทศแบบนี้เด็กเยาวชน คนรุ่นใหม่มองว่าไม่เห็นอาจจะพัฒนาเศรษฐกิจได้ในรูปแบบการอนุญาตให้คนต่างชาติเป็นล้านๆ มาอยู่มาเช่าแผ่นดินไทยต้องผ่านรัฐสภาและให้ประชาชนรับทราบเพื่ออนาคตของประเทศชาติ

2. ประชาธิปไตย คือ มีประชาชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาประเทศไม่ว่าจะเป็นสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา เกษตร คมนาคม พลังงาน เป็นต้น หลักประชาธิปไตยที่ประชาชนชาติที่พึ่งทางความยุติธรรมของสังคมดังจะพบว่า ผู้ใหญ่สติกลองมาชุมนุมที่บ้านผู้ใหญ่กล่าวว่า รัฐบาลท่านสั่งมาว่าให้ชาวนาเลี้ยงเป็ดและสุกร ส่วนตาสีหัวคอนถามว่า สุกรนั้นคืออะไร ผู้ใหญ่สี่รีบตอบทันใด สุกรนั้นไซ้ร์ คือ หมาน้อยธรรมดา ๆ นั่นคือ นโยบายจากส่วนกลางเป็นสื่อสารที่เบี่ยงเบนออกจากหลักความจริงในสมัยเผด็จการจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แลลงว่า นโยบายที่ดีคือ น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีเงินใช้ ไร้โรคภัย ยังถือว่าทันสมัยอยู่ แต่พอมาถึงรัฐบาลที่มาจากรัฐประหารมีนโยบายอยู่ 3 ตัว คือ มั่นคง + มั่งคั่ง + ยั่งยืน Security Prosperity and Sustainably ปรากฏผลสัมฤทธิ์ คือ ระบบควบคุมโดยระบบราชการและบริษัทให้มั่งคั่งยั่งยืนโดยเฉพาะกลุ่ม High End กลุ่มรายได้มาก Middle End กลุ่มรายได้ปานกลางตามติดด้วย Low End ผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มสุดท้ายคือ The Lowest End กลุ่มที่ไม่มีรายได้เลย การบริหารการกำหนดนโยบายเช่นนี้คือความหายนะของแผ่นดิน เพราะคนที่ยากจนมีถึง 45 ล้านคน

หมายถึงคนในจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน นั่นคือผู้ใช้แรงงานสร้างรายได้แก่นายทุน จ่ายสินค้าอุปโภคบริโภคแก่คนที่ตนเองไม่ได้เลือกมาเป็นรัฐบาล (บุญทัน ดอกไธสง, 2565)

คุณลักษณะของผู้นำเชิงพุทธ

ผู้ที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้าจะต้องถือหลักธรรมาธิปไตย คือ การประพฤติกให้ถูกต้องตามหลักธรรม ดังนั้น หลักธรรมจึงเป็นสิ่งที่ควบคุมอำนาจไม่ให้ผู้นำใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ในขณะที่เดียวกันหลักพระพุทธศาสนา ได้ถืออำนาจที่เกิดจากการประพฤติกธรรมหรือหลักธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติกเป็นผู้มีอำนาจ ซึ่งจะมีคุณประโยชน์ในการศึกษาและเข้าใจเรื่องของอำนาจประเภทต่าง ๆ

1. ขมา คือ มีความอดทนปฏิบัติงาน มีน้ำใจหนักแน่น ไม่ยอมตกอยู่ในความขัวไม่เกรงกลัวหรือมีอคติ 4 เมื่อจะต้องตัดสินใจ และไม่หวั่นไหว ผู้นำทางการเมืองนับว่าเป็นผู้แทนของประชาชน หรือ เป็นนักบริหารที่ต้องมีวิสัยทัศน์ มีความอดทนมีน้ำใจไม่ตกอยู่ในอคติ 4 มีความตัดสินใจที่ชัดเจนและมั่นใจในการทำหน้าที่ของตนเองซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนในการที่จะนำพานโยบายสาธารณะไปสู่ประชาชนให้ได้รับงบประมาณที่ชัดเจน

2. ซาคริยะ คือ มีความตื่นตัวตลอดเวลา ไม่ประมาทในการปกครองชีวิตหน้าที่ผู้นำทางการเมืองมีความตื่นตัวและปรับตัวอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าสังคมจะเป็นไปในลักษณะใดก็ตาม มีความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเสียสละประโยชน์ส่วนตนและมีความสามารถในการทำหน้าที่ไม่ประมาท ในกฎกติกาของสังคม สามารถนำพาประเทศชาติและประชาชนให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข มีความอยู่รอดโดยปัจจัยพื้นฐานที่สามารถดำรงชีวิตได้

3. อุภูฐานะ คือ มีความขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่การงาน ผู้นำทางการเมือง มีความใส่ใจขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ ไม่ละเลยหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่โดยตามพันธกิจที่ได้รับมอบหมายไม่ว่าจะเป็นการชี้แจงงบประมาณในทุกเหตุการณ์ การตอบกระทู้ธรรมสดหรือการบริหารราชการแผ่นดินทำโดยเจตนาบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือพรรคพวก จะสามารถนั่งอยู่ในใจของประชาชนและทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

4. สังวิภาคะ คือ มีอัธยาศัยดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อผู้ร่วมงาน ผู้นำทางการเมืองมีอัธยาศัยดีเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้ที่น้ารักในทางพุทธศาสนา ประกอบด้วยการที่มีความยิ้มแย้มแจ่มใส ทักก่อนและพูดจาไพเราะ จึงจะถือว่าเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดีเป็นนักการเมืองที่น้ารักมีความอ่อนอ่อนนอกเข้มแข็งภายในจิตใจสามารถพัฒนาในทางพระพุทธศาสนาด้วยหลักของการพัฒนาจิตไปในตัวอีกด้วย

5. ทया คือ มีจิตใจที่เอ็นดู รักใคร่ห่วงใยเอาใจใส่ผู้ร่วมงาน ผู้นำทางการเมือง เป็นผู้น้ารักห่วงใยเพื่อนร่วมงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา ผู้เสมอกับตน หรือผู้อยู่ใต้บังคับ

ปัญหา เพื่อนร่วมงานไม่เอาเปรียบทำงานด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์รวมถึงมีความจริงใจกับประชาชน คือ เคยแถลงนโยบายไว้อย่างไร สามารถทำตามนโยบายที่เคยแถลงไว้โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางของการขับเคลื่อนการทำงานไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งการพัฒนาในส่วนของคุณชนหรือประเทศชาติก็มีความห่วงใยกับประชาชน

6. อิกขนา คือ เอาใจใส่ตรวจตรางานและหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ (อง.ปญจก. (ไทย), 22/53/56) ผู้นำทางการเมือง มีการไตร่ตรองตรวจตรางานและหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นการทำงานโดยมีแผนทั้งในระดับของหน่วยงานของตนเองและพิจารณาว่าตนสามารถทำได้หรือพัฒนาไปมากกว่านี้หรือไม่ และมีข้อบกพร่องส่วนไหนก็พิจารณาและแก้ไขโดยเร็วเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติทำให้บ้านเมืองน่าอยู่และปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน

หลักศีล 5 ในทางพระพุทธศาสนา

ศีล 5 เป็นหลักการประพฤติชอบทางกายและวาจา การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย (ที.ปา. (ไทย), 11/286/247)

1. การงดเว้นการปลงชีวิต เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน กล่าวคือ ศีลข้อแรกเป็นคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ ที่เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่เบียดเบียนทั้งร่างกายและจิตใจของผู้อื่นโดยการกระทำทางกาย วาจา ไม่ทำความเดือดร้อน ให้แก่ผู้อื่นดำรงตำแหน่งด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเพื่อประชาชน

2. การงดเว้นจากการถือเอาของที่เขามาได้ให้ เว้นจากการลักโก่ง ละเมิดกรรมสิทธิ์ทำลายทรัพย์สิน กล่าวคือ การงดเว้นจากสิ่งของที่เขามาได้ให้ หมายถึง ไม่คดโกงหรือทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นที่ครหาของประชาชนประกอบกิจที่เป็นไปงดเว้นจากการทุจริต คือ ใช้งบประมาณอย่างถูกต้อง ตามกฎหมาย ข้อระเบียบที่ได้แถลงนโยบายไม่คิดเอาเปรียบประชาชนโดยการทุจริตต่าง ๆ จึงเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญ

3. การงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน กล่าวคือ ศีลข้อที่ 3 เป็นศีลที่เป็นการครองตนให้เว้นจากการประพฤติผิดในการคือมีความรักครอบครัวไม่ประพฤติผิดในภรรยาหรือสามีตนมีจิตใจหนักแน่นบริสุทธิ์ซื่อสัตย์ต่อคู่ครองของตนเป็นการบริหารตนให้น่าเชื่อถือ

4. การงดเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง กล่าวคือ ผู้นำทางการเมืองเมื่อพูดกับประชาชนในเรื่องของนโยบายก่อนเลือกตั้งเป็นอย่างไร เมื่อตนได้รับตำแหน่งเป็นผู้แทนราษฎรหรือผู้นำทางการเมืองทำเช่นนั้น จะทำน้อยทำมากขอให้ได้ประพฤติปฏิบัติตามสิ่งที่ตนพูดจะเข้าตามหลักพุทธศาสนา คือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดโกหก ไม่พูดหลอกลวง

รวมถึงไม่พูดคำหยาบ หรือเพื่อเจตนาที่เป็นเรื่องไร้สาระ ทำให้คำพูดมีความน่าเชื่อถือ คือ พูดอย่างไรทำอย่างนั้นไม่ใช่สักแต่พูดแต่ทำไม่ได้ ก็จะขาดความน่าเชื่อถือ

5. การงดเว้นจากน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ กล่าวคือ การงดเว้นจากการดื่มน้ำเมาก็เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือเป็นการบริหารตน

สรุปว่าศีลข้อที่ 3 และข้อที่ 5 นั้นเป็นการบริหารตนส่วนศีลข้อที่ 1 ข้อที่ 2 ข้อที่ 4 เป็นการงานร่วมกับคนอื่นและทำเพื่อประชาชน แต่โดยภาพรวมศีลทั้ง 5 ข้อก็เป็นคุณลักษณะของผู้นำที่จำเป็นจะต้องประพฤติให้ครบเพื่อความน่าเชื่อถือและบริหารราชการแผ่นดินโดยความบริสุทธิ์ซื่อสัตย์และเสียสละต่อประชาชนรวมถึงประเทศชาติ

สรุปได้ว่า ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อผู้นำทางการเมือง นโยบายสาธารณะ และประชาธิปไตย คือ มีประชาชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา เกษตร คมนาคม พลังงาน เป็นต้น เพื่อความอยู่รอดด้วยปัจจัยพื้นฐานในยุคปัจจุบัน ผู้นำนอกเหนือจากจะรู้กฎหมายกฎระเบียบพระราชบัญญัติ หรือกติกาทางสังคมทางการเมืองต่าง ๆ แล้วยังจำเป็นจะต้องมีคุณลักษณะคือจริยธรรมในทางพุทธศาสนา คือ หลักภาวะผู้นำเชิงพุทธ ที่ประกอบด้วยความอดทนต่อการปฏิบัติงาน ความตื่นตัวความขยันหมั่นเพียร ความมีอัธยาศัยดี ความมีจิตใจที่รักใคร่ต่อเพื่อนร่วมงาน ความมีอัธยาศัยดีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเอาใจใส่ต่องานรับผิดชอบต่อหน้าที่รวมถึงหลักศีล 5 ที่ประกอบด้วย การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต การงดเว้นจากการที่เอาของที่เขาไม่ได้ให้ การงดเว้นจากการประพฤติดีกาม การงดเว้นจากการพูดเท็จ โทกหลอกลวงและการงดเว้นจากการดื่มสุรา เหล่านี้เมื่อนำมาเป็นคุณลักษณะของภาวะผู้นำก็จะสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นสิ่งที่ประชาชนคาดหวังในนโยบายสาธารณะ และประชาธิปไตยที่จะทำเพื่อประชาชน พัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงที่จะกล่าวในข้อถัดไป

ผู้นำทางการเมืองในยุค Disruption

ยุค Disruption คือ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่ผู้คนรุ่นใหม่ เริ่มเข้ามามีบทบาทในวงการของธุรกิจต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ทำให้มีการพัฒนาระบบ พัฒนาแนวคิด พัฒนาการตลาดที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิงหรือบางครั้งก็มีการคิดค้นสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่เลยทีเดียว ซึ่งทั้งหมดทั้งมวลนั้นก็เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ที่กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มลูกค้าได้มีความต้องการที่เปลี่ยนไปจากยุคเดิม ทำให้หลาย ๆ ธุรกิจที่รู้ว่ายุค Disruption คืออะไร จะมีเปอร์เซ็นต์ที่จะสามารถทำการตลาดได้ดีกว่าบริษัทที่ไม่รู้อะไรเลย การเมืองก็เช่นเดียวกันมีความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และ

สถานการณ์ในการบริหารรัฐก็มีความเปลี่ยนแปลงไปมีความซับซ้อนมากกว่าเดิม ถึงกระนั้นผู้นำก็ต้องให้ความสนใจและสร้างภาวะผู้นำโดยอาศัยประชาชนเป็นฐานในการแสดงความคิดเห็นและสร้างวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดการบริหารภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในยุคปัจจุบันนี้มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปากท้อง สังคม การเมืองหรือในด้านต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนได้เน้นในลักษณะของการนำหลักธรรมพุทธศาสนามาใช้เรียกว่า ผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ จำเป็นต้องอาศัยหลักฐานพุทธศาสนาใช้ด้วยแต่ก็ต้องเข้าใจในส่วนของยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง คือมีการพัฒนาเข้าไปสู่ระบบ AI มีการค้นพบวิจัยต่าง ๆ ที่จะช่วยในการตัดสินใจของผู้นำการเมืองเป็นเรื่องของประชาชนให้เกิดประชาธิปไตยเพราะฉะนั้นจะทำอย่างไรให้ประชาธิปไตยยังอยู่กับคนไทยในยุคปัจจุบันถึงแม้จะบอกว่าการเลือกตั้งการใช้สิทธิ์เลือกตั้งหรือการมีส่วนร่วมต่าง ๆ จนถึงวันนั้นสิ่งสำคัญก็คือนโยบายที่เกิดจากรัฐบาลนำไปสู่การพัฒนาในส่วนของบ้านเมืองท้องถิ่นชุมชนเพราะฉะนั้นการรู้ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลเป็นการพัฒนาระบบคิดระบบทางการตลาดหรือระบบทางการปกครองที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วไม่สามารถอยู่ได้เหมือนเดิมก็เข้ากับหลักพุทธศาสนาด้วยก็คือไม่มีอะไรเที่ยงแท้เมื่อทราบอย่างนี้ผู้นำก็ต้องรู้ว่ายุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนั้นมีอะไรบ้าง อย่างที่ผู้เขียนได้อ้างเสนอ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดยุค Disruption มีดังนี้

1. ความรวดเร็วทันใจ สิ่งที่ทำให้เกิดยุค Disruption อย่างแรก คือ ความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงในสังคม ซึ่งต่างจากอดีตที่จะค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ อาจจะเพราะด้วยเทคโนโลยีที่สามารถตอบโจทย์ในเรื่องของความรวดเร็วในการสื่อสาร ทำหลาย ๆ ด้านในยุคสมัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั่นเอง

2. การศึกษาและมุมมองของคนรุ่นใหม่ ยุค Disruption คือยุคที่ผู้คนรุ่นใหม่ ได้นำความรู้และมุมมองในด้านต่าง ๆ ที่ไม่เคยมีในสมัยก่อน มาปรับประยุกต์ใช้ในการทำงาน ซึ่งแน่นอนว่ามันจึงส่งผลกระทบต่อไปทั่วโลก จนทำให้เกิดยุค Disruption ตามมา

3. ความเชื่อมั่น เป็นอย่างที่เราบอกันดีว่าผู้รุ่นใหม่ ๆ มักมีแนวทางการมองโลกที่แตกต่างไปจากเดิม รวมไปถึงการที่พวกเขาไม่ต้องการเดินตามแนวทางที่สังคม (รุ่นเก่า) ได้ปูทางไว้ให้ จึงทำให้เกิดยุค Disruption คือยุคที่ผู้คนมีความเชื่อมั่นในเส้นทางที่จะเลือกเดินและเลือกจะทำ ว่ามันคือสิ่งที่ดีที่สุด แม้ว่ามันจะไม่ได้เป็นไปตามแบบแผนที่ผู้ใหญ่ยุคเก่า ๆ ได้วางไว้ให้ก็ตาม

4. การรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่มากยิ่งขึ้น เพราะในยุคปัจจุบันผู้คนได้รับข่าวสารต่าง ๆ มากมายและรวดเร็ว จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่สามารถทำให้ผู้คนเข้าถึงแหล่งความรู้เพียงได้แค่มีโทรศัพท์มือถือเพียงเครื่องเดียว จึงทำให้ผู้คนส่วนใหญ่เริ่มมองเห็นโลก

กว้างในหลาย ๆ มุม และเกิดคำถามที่ว่าความชอบของตัวเองคืออะไร ความต้องการต่าง ๆ จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง (Boonyen, 2023)

สรุปได้ว่า ผู้นำทางการเมืองในยุค Disruption สามารถสร้างวิสัยทัศน์ที่เกิดผลเป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนารัฐให้ไปสู่ความสำเร็จกล่าวคือ ประชาชนได้รับผลจากนโยบายสาธารณะและเกิดเป็นประชาธิปไตยเกิดการยอมรับไม่ใช่ผู้นำที่มีตำแหน่งทางการเมืองแต่ไม่สามารถที่จะพัฒนาประเทศชาติหรือออกความคิดเห็นแทนประชาชนเพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงในตรงนี้ก็อาจจะหมายถึงการเข้าไปคู่ซึ่งเข้าไปทราบถึงปัญหาใหม่ๆการจะเป็นคนรุ่นใหม่หรือคนรุ่นเก่านั้นไม่ได้เกี่ยวกับอายุความรู้หน้าที่การงานหรือ ตำแหน่ง แต่คำว่าสมัยใหม่ คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกมิติของสังคม จึงจะทราบปัญหาที่แท้จริงและสามารถนำมาพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองไปสู่ความเจริญในอนาคตได้ เพราะฉะนั้น ผู้นำในทางการเมืองการเปลี่ยนแปลงนั้นก็ต้องเข้าใจถึงหลักการไม่ว่าจะเป็นหลักการของการบริหารภาครัฐและหลักของคุณธรรมจริยธรรมซึ่งจะต้องนำหลักทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้โดยผู้เขียนได้ยกตัวอย่าง 2 หลักคือหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธและหลักของศีล 5 มาประยุกต์ใช้ในเบื้องต้น

ภาพที่ 1 เปิดคำแถลงนโยบายรัฐบาลฉบับเต็มของนายกฯ (2566)

(TNN Online, 2023)

การพัฒนาสมรรถนะของผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ

สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเชิง พฤติกรรมของบุคคลซึ่ง จำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งหนึ่ง ๆ ให้ประสบความสำเร็จโดยได้ ผลงานสูงกว่า มาตรฐานที่กำหนดไว้ หรือโดดเด่นกว่า เพื่อนร่วมงานในสถานการณ์ที่หลากหลายกว่า (สุนิดา พินิจการ, 2540) สมรรถนะ เป็นการบูรณาการความรู้ ทักษะ ทศนคติและ คุณลักษณะส่วนบุคคลจนทำให้ผลงานนั้นมีคุณค่าสูงสุดหรือ มีประสิทธิผล (दनัย เทียนพุด, 2550) สมรรถนะได้เป็น 5 ประเภท คือ

1. สมรรถนะส่วนบุคคล หมายถึง สมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่ง หรือบทบาทเฉพาะตัว
2. สมรรถนะเฉพาะงาน หมายถึง สมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่ง หรือบทบาทเฉพาะตัว
3. สมรรถนะขององค์กร หมายถึง ความสามารถพิเศษ เฉพาะองค์กรนั้นเท่านั้น
4. สมรรถนะหลัก หมายถึง ความสามารถสำคัญที่บุคคล ต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้ บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
5. สมรรถนะในงาน หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่อาจเหมือน ความสามารถตามหน้าที่ต่างกัน เช่น ข้าราชการตำรวจ เหมือนกัน แต่มีความสามารถต่างกัน บางคนมีสมรรถนะทางการสืบสวน สอบสวน บางคน มีสมรรถนะทางปราบปราม เป็นต้น (เทียน ทองแก้ว, 2560)

ด้านความรู้ ทำตามหน้าที่ยกตัวอย่างความรู้ที่เกี่ยวกับ สภาผู้แทนราษฎรตาม อำนาจหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย 1. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ 2. การพิจารณาพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 3. การอนุมัติ พระราชกำหนด 4. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน 5. การตั้งคณะกรรมการ (สภาผู้แทนราษฎร, 2566) สรุปพร้อมคือ ทำหน้าที่แทนประชาชนในการตรวจสอบหรือ เสนองบประมาณที่ถูกต้องและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

ด้านความสามารถ คุณลักษณะการเป็นผู้นำในทฤษฎีตะวันตก กล่าวไว้ว่า

ด้านสติปัญญา (Intellectual) มีความรู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลำดับ ความสำคัญขององค์กร

- มองไปข้างหน้า สามารถจัดลำดับความเร่งด่วนของภารกิจในระยะสั้นตามลำดับ ความสำคัญในระยะยาว

- กล้าตัดสินใจ กล้าตัดสินใจแม้ในสถานการณ์ที่คุณไม่ทราบข้อเท็จจริงสามารถ จะเจรจาแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ

- สามารถรับมือกับความไม่แน่นอน คุณทำงานในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและ
แทบไม่มีสิ่งบอกทิศทาง สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้

ด้านสังคมและอารมณ์ (Socio-Emotional)

- เข้าใจตัวเอง คำนึงถึงผลกระทบของพฤติกรรมของตัวเอง

- เข้าใจคนอื่น เข้าอกเข้าใจความต้องการ ความกังวล และเป้าหมายของคนอื่น

- มั่นคง เชื่อมั่น แน่วแน่ และพร้อมเป็นผู้นำในสถานการณ์ที่สับสนและยุ่งเหยิง
สามารถไวใจได้ รักษาคำพูด

ด้านองค์กร (Organizational)

- สร้างเสริมความร่วมมือ สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นและสร้างความสัมพันธ์กับ
เจ้านาย เพื่อนร่วมงาน และลูกน้องในทีมเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีกว่า

- เป็นที่ยอมรับ รับผิดชอบ แสวงหาจุดร่วม และสื่อสารด้วยความชัดเจน เพื่อโน้มน้าว
และผลักดันผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในองค์กรได้

- มีทักษะทางการเมือง (ในองค์กร) ใจโครงสร้างอำนาจในองค์กร เข้าใจความคิด
ของคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถแสวงหาการสนับสนุนและทรัพยากรได้

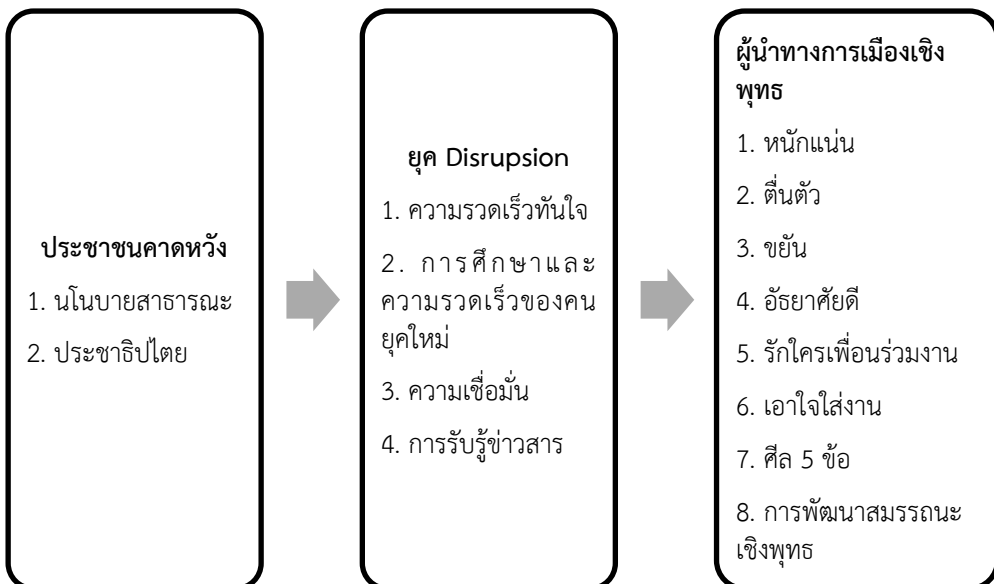
- สร้างแรงกระตุ้น ตั้งคำถามและท้าทายสิ่งที่เป็นอยู่และโน้มน้าวให้คนอื่นตั้ง
มาตรฐานและกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย

ด้านทัศนคติ ทัศนคติที่ดี สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน สามารถนำ
หลักของศีล 5 มาประยุกต์ใช้ ในทางสากลมองว่าเป็นหลักจริยธรรม คือ ข้อ ปฏิบัติที่
ถูกต้องไม่เกิดโทษแก่ตนหรือ แก่ผู้อื่น ในลักษณะของผู้นำทางการเมือง จริยธรรม
มีความสำคัญอย่างยิ่ง ความมีจริยธรรมคือสิ่งสำคัญที่จะทำให้ลูกน้องไวใจ รวมทั้งเป็น
องค์ประกอบสำคัญของบทบาทการเป็นผู้บริหาร จริยธรรมทางธุรกิจคือบรรทัดฐานต่าง ๆ
เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับในการทำงานและวิธีการบริหารจัดการผลประโยชน์
ที่ขัดแย้งกันระหว่างลูกค้า พนักงาน ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น และสังคมโดยรวม มันเกี่ยวข้องกับ
ทุกด้านของการทำงาน ทั้งความรับผิดชอบทางกฎหมาย (เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบ
ที่เกี่ยวข้อง) และความรับผิดชอบทางการเงิน(เช่น การสร้างรายได้ให้บริษัทและกำไร
ให้ผู้ถือหุ้น)

ในอดีตจริยธรรมเป็นเรื่องของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ฝ่ายกฎหมาย หรือผู้บริหาร
ระดับสูงเท่านั้น แต่ปัจจุบันมันคือหน้าที่พื้นฐานของผู้บริหารในทุกๆระดับ ในหลักสูตรของ
วิทยาลัยบริหารธุรกิจหลายแห่ง จริยธรรมคือหนึ่งในความรับผิดชอบพื้นฐานของผู้บริหาร
ทุกคนมันคือความรับผิดชอบที่คุณมีต่อองค์กรและผู้ถือหุ้น รวมทั้งลูกน้องในบังคับบัญชา
เพราะอย่างน้อยที่สุด ความมีจริยธรรมของคุณคือหลักประกันที่ทำให้พวกเขารู้สึกปลอดภัย
ในการทำงาน เช่น ความปลอดภัยจากการถูกข่มขู่หรือถูกทำร้ายโดยลูกค้าหรือเพื่อน

ร่วมงานทั้งนี้ การขาดจริยธรรมแม้ในเรื่องเพียงเล็กน้อยก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อขวัญกำลังใจของคนในองค์กร หากลูกน้องไม่ไว้วางใจว่าคุณจะเป็นหลักในทางจริยธรรมได้ พวกเขาจะไม่สามารถทำงานและคิดได้อย่างเป็นอิสระ และทำงานได้ไม่เต็มที่เนื่องจากต้องคอยระวังและปกป้องตัวเอง (คมกฤช จงบุญวัฒนา และวีรุธ มาษศิริรานนท์, 2564)

สรุปได้ว่า ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธนั้น ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการประกอบด้วย 1. ความรู้ คือ รู้ในกฎหมายระเบียบ พระราชบัญญัติต่าง ๆ รวมถึงการบริหารราชการแผ่นดิน รู้พันธกิจของตนเองและเข้าถึงประชาชนโดยเป็นผู้นำในยุค Disruption มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยและมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลสามารถนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน 2. ความสามารถในการทำหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นการปราศรัย หรือการอยู่ในสภา มีความโดดเด่นและทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลที่ชัดเจนรวมถึง 3. การมีทัศนคติที่ดี คือ มีความทัศนคติที่สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชนในส่วนนี้คือการนำหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธที่ประกอบด้วยหลัก 6 ข้อและการนำศีล 5 มาประยุกต์ใช้เป็นคุณธรรมหรือว่าเป็นจริยธรรมเบื้องต้นที่ทำให้ผู้นำมีความน่าเชื่อถือและมีลักษณะที่พึงประสงค์สามารถนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาประเทศชาติในทุกมิติได้

ภาพที่ 2 สรุปผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธในยุค DISRUPTION

สรุป

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรสมบูรณ์มีประชากรที่มีจำนวนไม่น้อยกว่าประเทศในเอเชีย แต่ต้องยอมรับว่าในประเทศไทยยังมีปัญหา ในเรื่องการคอร์รัปชัน เศรษฐกิจการเมือง หรือปัญหาปากท้องหรือปัญหาต่าง ๆ ที่รบกวนแก้ไขจากภาครัฐ ความไม่เท่าเทียม ความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่าง ๆ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากนโยบายสาธารณะต่าง ๆ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ประชาชนคาดหวังจากผู้นำทางการเมือง คือนโยบายสาธารณะที่ได้รับความเท่าเทียมเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตและประชาธิปไตยที่มีความเที่ยงธรรมยุติธรรมต่อสังคมทุก ๆ คนได้รับประโยชน์ซึ่งในยุคปัจจุบันเป็น Disruption มีความรวดเร็วทันสมัยการศึกษา มีความเรียบริบเร็วของคนสมัยใหม่ สร้างความเชื่อมั่นและรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว เพราะฉะนั้น ผู้นำในทางการเมืองเชิงพุทธ ควรนำหลักทางพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ คือ หนักแน่น ตื่นตัว อหิงสา ศีล รักใคร่ เพื่อนร่วมงาน เอาใจใส่งานและศีล 5 ซ้อมรวมไปถึงการพัฒนาสมรรถนะ ซึ่งประกอบด้วย การมีความรู้ในศาสตร์ของความเป็นผู้นำทางการเมือง มีความสามารถในการทำหน้าที่ของตน มีสติปัญญา มีความสามารถในด้านสังคมและอารมณ์รวมถึงองค์กรและมีทัศนคติที่สอดคล้องกับความหวังของประชาชน สามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ในประเทศ มองเห็นประชาชนเป็นศูนย์กลางนำพาประเทศไปสู่ความเจริญแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธจำต้องตระหนักเห็นและนำไปใช้จริง ในหลักพุทธศาสนาสอนหลักการที่ว่า การพูดอย่างไรแล้วทำอย่างนั้นเป็น 1 ในศีล 5 ข้อ เป็นคุณลักษณะและเป็นคุณธรรมที่ผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธจะต้องนำไปพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คมกฤช จองบุญวัฒนา และวีรยุทธ มาฆศิรานนท์. (2564). *คัมภีร์ผู้บริหาร HBR MANAGER'S HANDBOOK* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด.
- दनัย เทียนพุด. (2550). *ความสามารถในทรรศนะ ดร.दनัย เทียนพุด*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ. อาร์. อินฟอร์เมชั่น แอน พับลิเคชั่น จำกัด.
- เทื่อน ทองแก้ว. (2560). *สมรรถนะ (Competency) : หลักการและแนวปฏิบัติ*. สืบค้น 12 ตุลาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/wmv5T>
- บุญทัน ดอกไธสง. (2565). *รัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนโลก 2* (พิมพ์ครั้งที่ 2). พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มันชุลิกา กามูล. (2566). *องค์ประกอบของรัฐ*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/473747>
- สภาผู้แทนราษฎร. (2566). *อำนาจหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร*. สืบค้น 11 ตุลาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/Z9oLe>
- สุนิดา พิณีการ. (2540). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชาหลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา: สมรรถนะของผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Boonyen, K. (2023). *What is the Disruption Era? How important is it? Solve all the questions of people who want to know*. Retrieved October 10, 2023, from <https://shorturl.asia/9M6V1>
- TNN Online. (2023). *Revealing the full government policy statement of the Prime Minister to Parliament*. Retrieved October 11, 2023, from <https://www.tnnthailand.com/news/politics/155081/>

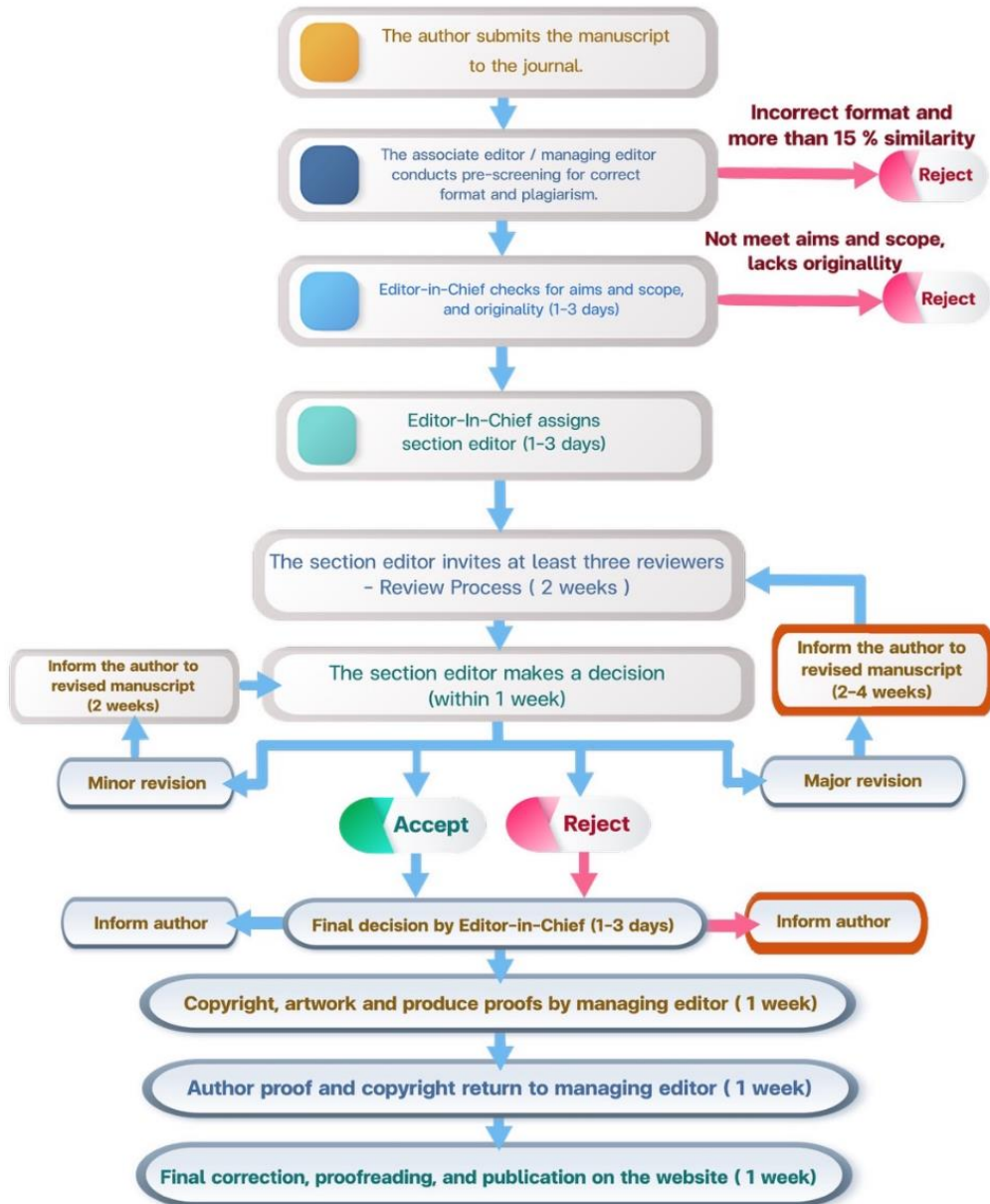

ภาคผนวก

Peer Review Process

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

1.1 การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด เช่น

1.1.1 กฤษณา แซ่หลี (2562) กล่าวว่า...

1.1.2 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา แซ่หลี (2562) ผลการวิจัยพบว่า...

1.1.3 Krisada Saelee (2019) explains to...

1.1.4 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.2 การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บเปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน เครื่องหมายจุลภาค และปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

1.2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1.2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา วงเล็บเปิด ชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ชื่อที่/เลขหน้า วงเล็บปิด แล้วตามด้วย วงเล็บเปิด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จุลภาค ปีที่พิมพ์ วงเล็บปิด ตัวอย่างเช่น “ตุกรกฤษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่นุชย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุชย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบุลย์ในโทษะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

1.2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุฉันทน์ สุมนุโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิดาวุฒิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

1.2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

1.2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

2. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาไทย)

2.1 พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้ ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.2 หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. พระมหาสุทธิ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่

2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

2.3 บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ)/ ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าที่อ้างอิง)/
สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจ สุจิมโน. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร ว่องวีระ,
ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

2.4 บทความในวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่(ฉบับที่)/ เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้าย
ที่ตีพิมพ์.

ธิดิวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

2.5 บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้างอิง, หน้า เลขหน้าที่อ้างอิง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร
ก, น. 12-16).

2.6 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์./ วันที่/ เดือน)/ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ประชาชนธุรกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

2.7 สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อวิทยานิพนธ์./ (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา)/ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฐ์ประชาณาถ. (2562). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน
ตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

2.8 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง./ (รายงานผลการวิจัย)/ สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฏา กิตติโสภโณ. (2562). *รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่น
ไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของ
พระธรรมวิทยากร* (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.

2.9 สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน)/ ตำแหน่ง./ [บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธิธนายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

2.10 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ ชื่อเรื่อง./ สืบค้น วัน เดือน ปี./ จาก/ แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก
<http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>

2.11 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง./ (พ.ศ., วันที่ เดือนที่ประกาศ)./ ราชกิจจานุเบกษา./ เล่ม ตอน./ หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและ
ประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). ราช
กิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

2.12 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์, วัน เดือน)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.
ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียร์พระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

3. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาอังกฤษ)

3.1 Tripitaka Commentary

The name of the institution of the scriptures./ (Year)./ *Title of Tripitaka*./

Location:/ Publisher.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka*. Bangkok: MCU Press.

3.2 Books

Author./ (Year)./ *Title of the book*./ (Edition ed.)./ Location:/ Publisher.

Hunt, E. K. & Lautzenheiser, M. (2015). *History of Economic Thought* (3rd ed.).
New York: M. E. Sharpe.

3.3 Book Articles

Author./ (Year)./ Title of the chapter./ In Editor/(Eds.)./ *Title of the book*./ (xth
ed.)./ (pp-pp)./ Publisher.

Sparks, D. L. (2003). Environmental Soil Chemistry: An Overview. In Sparks, D. L.
(Eds.), *Environmental Soil Chemistry* (2nd Ed.). (pp. 1-42). Academic Press.

3.4 Encyclopaedia articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ In *Title of Encyclopaedia*./ (Pages)./ Publisher.

Wasinsarakorn, W. (2004). Psychology and Developmental Psychology. In
Encyclopedia of Education. Collected edition of specific issues, 4th rank
(pp. 99-117). Thanat Printing Co., Ltd.

3.5 Journal Articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ Title of Journal./ Volume(Issue), Pages-Pages.

Limprasert, P. (2022). The Research of Punishment Suspension of Buddhist Monk and Secular of The Criminal Justice in Thailand. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 7(11), 37-53.

3.6 Newspaper

Author./ (YY, MM DD)./ Colum Name./ Title of Newspaper./ Pages.

Nanuam, W. (2023, January 4). Plans proceeding for joint petroleum production with Cambodia. *Bangkok Post*. p. 22.

3.7 Thesis and Dissertations

Author./ (Year)./ Title/ (Doctoral or Master's thesis or dissertation)./
Location:/ Publisher.

Pittayawattanachai, P. (2019). *An Analysis of Buddhism Propagation by using Buddhist Arts and Landscape of Cetiya-phum Monastery, Namphong District, Khonkaen* (Doctoral dissertation). Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3.8 Interview

Key Informant./ (YY, DD MM)./ Position./ (Interview).

Anuchid. P. (2022, 5 November). Director of the Research Institute. (Interview).

3.9 Website

Author./ (Year)./ Title/ Retrieved MM DD, Year,/ from URL address.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....
ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การ
วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ผลการวิจัยพบว่า.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management;
Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำกรวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

..... คำอธิบายตาราง

.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt) (ถ้ามี)

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt) (ถ้ามี)

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt) (ถ้ามี)

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณ ทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจาก โครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้อง ตรงกัน.....

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก

<http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>.

ธิดิวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฐ์ประชาชนาถ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุขฎิณีพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่น
ไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของ
พระธรรมวิทยากร (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.
- พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1,
อักษร ก, น. 12-16).
- สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.
- Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*.
Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.
- James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2..... and 3..... Populations and sample, research tools, Data collection,
Data analysis, Statistics used for data analysis.

Findings were as follows: (present only the most interesting research
findings).....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.

.....
.....
.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

.....
.....
.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources.

.....
.....
.....
.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

.....
.....
.....
.....
.....

Research Objectives (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions.....

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table (if any))

Table explanation.....

.....

.....

.....

.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources

Body of knowledge (18 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt) (if any)

Operational Recommendations (16 pt) (if any)

Recommendations for Next Research (16 pt) (if any)

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
 ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

.....

.....

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Content (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

.....

.....

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation

.....

.....

